

GÖNÜLDEN ESİNTİLER:

KÛR'ÂN-ı KERÎM'de YOLCULUK

(7) A'RÂF SÛRESİ

NECDET ARDIÇ

**İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (44)**

GÖNÜLDEN ESİNTİLER:

KÛR'ÂN-I KERÎM'de YOLCULUK

(7) A'RÂF SÛRESİ

NECDET ARDIÇ

**İRFAN SOFRASI
NECDET ARDIÇ
TASAVVUF SERİSİ (44)**

İÇİNDEKİLER:	Sahife no
İÇİNDEKİLER:	(1)
ÖN SÖZ:	(3)
ÂYET-İ KERİME'LER: 07/A'râf Sûresi	(4)
(1-5):	(7-13)
(6-10):	(13-16)
(11-15):	(16-34)
(16-20):	(35-45)
(21-25):	(48-53)
(26-30):	(54-68)
(31-35):	(68-71)
(36-40):	(71-74)
(41-45):	(75-77)
(46-50):	(78-81)
(51-55):	(82-86)
(56-60):	(86-89)
(61-65):	(61-65)
(66-70):	(92-94)
(71-75):	(95-99)
(76-80):	(99-108)
(81-85):	(109-112)
(86-90):	(113-115)
(91-95):	(115-121)
(96-100):	(121-123)
(101-105):	(123-127)
(106-110):	(127-129)
(111-115):	(130-131)
(116-120):	(131-133)
(121-125):	(133-134)
(126-130):	(135-137)

(131-135).....	(137-139)
(136-140).....	(140-145)
(141-145).....	(149-152)
(146-150).....	(153-156)
(151-155).....	(183-187)
(156-160).....	(189-195)
(161-165).....	(197-200)
(166-170).....	(200-202)
(171-175).....	(202-207)
(176-180).....	(207-211)
(181-185).....	(211-212)
(186-190).....	(213-215)
(191-195).....	(215-216)
(196-200).....	(217-218)
(201-206).....	(218-220)

ÖN SÖZ:

Evvelâ bütün okuyucularıma bir ömür boyu sağlık, sıhhat ve gönül muhabbetleri ve gerçek mânâ da tasavvufi idrakler niyaz ederim. Bu dünya da en büyük kazanç burasını, bu âlemi şehâdet-i, gerçekten müşahade ederek yaşayıp geçirmek ve kendini tanımayı bilmek olacaktır. Kûr'ân-ı Kerîm'de **(yolculuk)** adlı sohbetlerimizin bazılarını vakit buldukça yazıya geçirtip daha sonra vakit buldukça kitap haline dönüştürmek için çalışmalar yapmaktayız. Onlardan biri de, mevzuumuz olan, **(7-A'RÂF)** Sûresi'dir. Nihayet vakit bulup onu da aslını değiştirmeden o günlerde yapılan sohbet mertebesi itibarı ve bazı ilâveler yaparak düzenlemeye çalışacağım. İçinde bir hayli mevzular olan bu Sûre-i şerif'in zâhir bâtın nûrundan bu dünyada iken yararlanmaya gayret edelim. Cenâb-ı Hakk'tan bu hususta her kes için başarılar niyaz ederim.

Sevgili okuyucum, bu kitabın yazılışında, düzenlenişinde, basılışında, bastırılışında, tüm oluşumunda emeği ve hizmeti geçenleri saygı ile yadet, geçmişlerine de hayır dua et, ALLAH (c.c.) gönlünde feyz kapıları açsın. Yarabbi; bu kitaptan meydana gelecek manevî hasılayı, evvelâ acizane, efendimiz Muhammed Mustafa, (s.a.v.) in ve Ehl-i Beyt Hazaratı'nın rûhlarına, Nusret Babamın ve Rahmiye annemin de ruhlarına, ceddinin geçmişlerinin de ruhlarına hediye eyledim kabul eyle, haberdar eyle, ya Rabbi.

Muhterem okuyucularım; yine bu kitabı da okumaya başlarken, nefs'in hevasından, zan ve hayelden, gafletten soyunmaya çalışarak, saf bir gönül ve Besmele ile okumaya başlamanızı tavsiye edeceğim; çünkü kafamız ve gönlümüz, vehim ve hayalin tesiri altında iken gerçek mânâ da bu ve benzeri kitaplardan yararlanmamız mümkün olamayacaktır.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tandır.

Terzi Baba Tekirdağ (21/09/2011) çarşamba:

(07) A'RÂF SÛRESİ

Euzû Billâhî mineş şeytanir râcim

بِسْمِ اللَّهِ الرَّكْمَنِ الرَّكِيمِ

BİSMİLLÂHİRRAHMÂNİRRAHÎM

Efendimizin (s.a.v) in Mekkedden Medineye hicretinin hakîkati:

Eğer Efendimiz (s.a.v.) direkt olarak Medinede dünyaya gelmiş olsa idi zât ehli olmazdı, Mekke'de dünyaya gelmesi zâtî tecellinin zuhuru olmasındandır. Medinede dünyaya gelmiş olsa idi sıfât ve esmâ mertebesinde zuhur etmiş olacaktı ki onun kemâlatı değildir. Bu durumda Mekkedden Medineye hicretin sebebi zât mertebesinin sıfât mertebesine intikâlidir yâni hakikatlerin zât mertebesinin dışına çıkarılmasıdır. Diğer bir sebebi ise Cenâb-ı Hakk'ın Medine-i Münevvereyi Efendimize (s.a.v.) kendi saltanatını kurması için hediye olarak vermesidir. Eğer Efendimiz (s.a.v) Mekke'de defnedilmiş olsaydı ikinci derecede ziyaret yeri olacak ve gölgede kalacaktı. Nasıl ki Medinede diğer mekânlar ikinci derecede Efendimizin mekânı birinci derecede ziyaret mahalli ise aynısı olacaktı. İnsân Medine-i Münevvereye geldiğinde herşeyini unuttur çünkü Habîbullah'ın (s.a.v.) tecellisi herşeyi sarar, bu muhabbet kişiyi, öyle sarar ki, Allah'ı unuttur ve Rasûlullah'ın (s.a.v) muhabbeti içinde Allah'ı müşâhede eder ve "*Lâ ilâhe illâllah Muhammeden rasûllullah*" ifâdesinde Allah'ın muhabbetinden Rasûlünün (s.a.v) muhabbetine geçilirken Medinede "*Muhammeden rasûllullah la ilâhe illallah*" olur ve Rasûl muhabbetinden Allah muhabbetine geçilir.

Bu durum hakîkati ilâhîyye ilminin zuhurdaki tahakkukudur ve bunun ef'âl âlemine ve esmâ âlemine ve sıfât âlemine göre izâhları olacaktır. Asgari müştereklere göre yaşayan insânlara göre bilinmesi gereken müşriklerin zorlamaları nedeniyle hicret etmesidir ve o mertebeye göre bu doğrudur. Fakat hakîkati ilâhîyyeye göre gerçek bir insânın bilmesi gerekir ki Cenâb-ı Hakk üç-beş çabulcuya Habîbini bırakmaz, dilese bir anda onların canlarını alır ve ortada karşı koyacak kimse kalmazdı. Bu durum onların o kadar büyük insânlar olsalar dahi ne kadar büyük sıkıntıların içerisine girdiklerinin göstergesidir, bugün bizlerin oralara gidip görevlerimizi ifâ etmemiz çok kolay artık, o gün ne su var ne yol var ne malzeme var bu ortamda bu gayretleri göstermişlerdir.

Bu duruma göre bizlerinde dünyadan ahîrete hicret etmesi gerekiyor, bir başka ifâde ile maddeden mânâyâ hicret etmemiz gerekiyor ki bu hicret hâdisesinin bize rahmeti budur.

*Bu girişten sonra **Medîne-i Münvverede** sohbetine başlayacağımız Â'raf sûreside burada nâzil olmuştur.*

Kûr'ân-ı Kerîm'in yedinci sûresidir. İkiyüzaltı Âyetten meydana gelmiştir, Ondörtbinüçyüzon kelimesi vardır ve Otuzüçbinyirmibeş harfi vardır ve sekiz ve dokuzuncu cüzlerdedir. Şimdi bu rakkamlar neyi ifâde ediyor ona bakalım:

(7) Sûre, yedi nefis mertebesinin hakîkatinden bahsetmesidir.

(206) Âyet (2+0+6= **8**) hem sekizinci cüzdeki bölümünü hem de sekiz cennet katını ve süslemelerdeki karoları belirtiyor.

(14310) kelime (1+4+3+1+0 = **9**) hem dokuzuncu cüzdeki bölümünü hem de Mûsevîyyet mertebesini belirtiyor. İbrâhîmiyyetin şifresi 1 Mûseviyyetin şifresi 2 İsevîyyetin şifresi 3 ve Muhammedîyyetin şifresi 4 tür ayrıca Hz. Rasûlullah'ın (s.a.v.) şifresi sayısı 13 tür. İşte

bu sayılardan Mûseviyyetin şifre sayısı olan 2 yi sayısını yedi nefis mertebesi üzerine ilâve ettiğimizde de 9 sayısını buluruz.

(33025) harf ($3+3+0+2+5 = 13$), bu da Hakîkati Muhammedî'dir yâni Sûre-i şerîfin tamamı kaynağını Hakîkati Muhammedîden almaktadır.

13 sayısındaki 1 rakkamını üstteki 7, 8, 9 sayılarının başına koyduğumuzda ise; 17 sayısı yedi nefis mertebesinin her (1) mertebedeki özelliğini anlatmaktadır. 18 onsekizbin âlem bahsidir. 19 Kûr'ân-ı Kerîm'in şifresi ile İnsânî Kâmilin şifresidir.

AHâdîyyet mertebesinin yâni (1) sayısının sağ yanına sıfır koyduğumuzda 10 oluyor ve çokluk bu şekilde oluşuyor yâni (0) kendi başına bir şey ifâde etmez iken AHâdîyyet mertebesinin yâni (1) in önüne getirildiğinde çokluk ifâdesi oluyor ve (0) dahi (1) sayısının kıvrılmasından oluşmuştur. Bu da demektir ki aslında kendine ait bir varlığı olmayan bu âlemler AHâdîyyet mertebesinin karşısına getirildiği zaman çokluk zuhura çıkıyor ve âlemler faaliyete geçiyor.

Â'râf, kelimesini incelersek karşımıza dört harf çıkıyor, "Ayn" (ع) "r" (ر) uzâtan "Elif" (ا) ve "f" (ف).

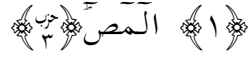
"Ayn" (ع) gören göz,

"R" (ر) Râhmâniyyet,

"Uzâtan Elif" (ا), AHâdîyyet,

"F" (ف) "fe yekûnü" yâni "Allah Ol! Der, o da hemen olur" yâni emri alır kabul eder.

İşte Â'râf bunlar ile topluca ârif olmak demektir. Yâni Hakkı gören gözün Râhmâniyyet mertebesi itibarıyla AHâdîyyete doğru yükselmesi ve bu işlerin hemen olması, demektir.

(1) Elif, lâ, mim, sâd.

Elif, lâ, mîm, sâd.

Kûr'ân-ı Kerîm Hz. Resûlullah'ın (s.a.v.) şahsında bütün insânlara gizli kalması için değil anlaşılması için geldiğinden bu Hurufu Mukattaa harflerinden de bizlerin nasiplerini alması gerekiyor çünkü genelde hakikatini Allah bilir denir ve üzerinde çok fazla durulmaz.

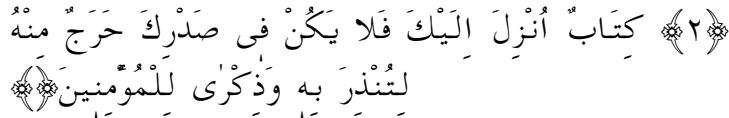
Elif, AHâdîyyet mertebesi. Oniki noktadan meydana geliyor, yedi nefis mertebesi ve beş hazret mertebesi ve bütün mertebeleri kapsamına alıyor.

Lâm, Lâhut yâni Uluhiyyet mertebesi. AHâdîyyet mertebesinin tecellisi bu mertebeyi meydana getiriyor.

Mîm, Sûret-i Muhammedîyye. Ef'âl mertebesindeki zuhurlardır. Ve Abdiyyettir.

Sâd, Sıfât mertebesi Hakîkati Muhammediyye. AHâdîyyet, Ulûhiyyet ve Abdiyyet sıralamasına göre âlemler faaliyete geçiyor ve ondan sonra sıfât mertebesindeki Hakîkati Muhammedînin hakîkati belirtiliyor.

(Elif, Lâ, Mîm) hakkında, Bakara Sûresinde ve Bakara dosyasında, geniş bilgi verilmiştir, oraya bakabilirler.

(2) (Kitâbun unzile ileyke fe lâ yekun fî sadrike haracun minhu litunzire bihî ve zikrâ lil mu'minîn.)

(Bu, sana indirilen bir kitâb'tır. Onunla (insânları) uyarman ve inananlara öğüt (vermen) hususunda göğsünde bir sıkıntı olmasın.)

Burada bahsedilen kitâp bir bakıma Kûr'ân, bir bakımda birinci Âyet-i Kerîme'de bahsedilen **"Elif, lâm, mîm, sâd"** kitâbıdır. Elimizdeki Kûr'ân-ı Kerîmin çeşitli yönleri olmasa idi o herşeyi kendi kendine yapardı yâni kendisi kendisini okur, kendi kendine izâh eder (v.s.) ve bu bahsedilenlerin bir tanesi bile eksik olursa bu yaşantı tam olmaz eksik olur bu nedenle insân lâzımdır. Diğer yönden elimizde Kûr'ân-ı Kerîm olmasa neyi nereden okuyacağız ve bileceğiz. Ve hem insânın hem de kitâbın yaşayacağı bir mahâl gereklidir ki bu da âlemler kitâbıdır.

Bu kitâp (s.a.v.) Efendimizin şahsında bütün okuyanlara indirildi. Zaman izâfidir ve Kûr'ân-ı Kerîm Âyetleri için zaman kavramı yoktur. Bir şeyin aslı nerede, nasıl ve hangi yön üzere olursa olsun sonuçta yine aslıdır yâni kendisi, kendisidir.

Kûr'ân-ı Kerîm Allah'ın kelâmıdır ve kelâmı zâtından ayrı değildir. Kelâm sıfâttır fakat zâtına dayanır.

"Kûr'ân-ı Kerîm inzâl edildi" denildiğinde bizler gökyüzünden Cebrâîl (a.s.) vâsıtasıyla uçarak getirildi zannediyoruz. Kûr'ân-ı Kerîm beş mertebeden geçerek nâzil olmuştur.

İlk olarak, **Ümmül Kitâpta** Allah'ça olarak. Bu şekliyle bize indirilse idi biz ondan hiçbir şey anlayamazdık çünkü bir beşerin Allah lîsânını anlaması mümkün değildir. İnzal edildi, tenzil edildi, indirildi ifâdeleri mânâsının kolaylaştırılmasıdır, mânâdaki ağırlıkların indirilmesidir.

İkinci olarak, Allah'ça lîsânından sıfât mertebesine Hakk'ça tercümesi yapıldı ve indirildi. Böylece Hakk lîsânına inmiş oldu. Buradaki ismide **Levhi Mahfûz** oldu.

Üçüncü olarak, Hakk lîsânından esmâ mertebesine yâni Rabb lîsânına indirildi. Buradaki ismi de **Kitâbü'l Mübîn** oldu.

Dördüncü olarak, Rububiyet mertebesinde ef'âl mertebesine indirildi yâni Rabb'çadan Arapçaya tercüme edildi. İşte bu aşamada insânlar bunu anlamaya başladılar. Ve bu tercüme asgari müştereklerde en kolay anlaşılabilir şekilde ifâde edildi fakat yukarıdan beri bahsedilen bütün tercümelerde bu Arapça tercümenin içinde mevcûd oldu. Nasıl ki yeni bir lîsân öğrenmek için özel eğitim gerekiyor işte Kûr'ân-ı Kerîm'in içerisindeki üst mertebe tercümelerini idrâk içinde özel çalışma gerekir ve buna da gerçek ilm-i dervişlik ve târikat deniliyor. Ne yazık ki artık günümüzdeki târikat oluşumlarında bunlar bilinmiyor, çok az bilen kişi var ve onlarda âriflerdir. Bu aşamadaki lîsân ile yâni sadece Arapça lîsân ile kelimelere bakıp düşündüğümüzde Kûr'ân-ı Kerîm gönlümüzdeki gerçek yerine oturamıyor çünkü genel olarak bütün insânların anlaması için hafifletilmiş oluyor. Aslında Allah'ın zât mertebesi îtibarıyla düşünüp anlatılan hikâyelerin, hayvânların Kûr'ân-ı Kerîmin içinde ne işi var diye de düşünebilir ve demek ki bunların hepsinin bir gereği ve yeri var sonucuna ulaşabiliriz. İşte bundan sonra artık bu anlatılanlar üzerinde derinleşmemiz gerekiyor ki hakikatlerine ulaşabilelim. Bu sembollerden verilmek istenen mânâlara ulaşmak için çalışmak ve bu tercümeleri yukarıya doğru mîrac ettirmek gerekiyor.

Beşinci olarak, Arapçadan diğer lîsânlara insânlar tarafından yapılan tercümelerdir.

Eğer Kûr'ân-ı Kerîm beşer lîsânına inmeyip üst tercümelerde kalsa idi bizler üst tercümelere çıkmak için bir başlangıç yapamazdık. İşte bizim yapmamız gereken Arapçasını okuyup anlamak ondan sonra belirli eğitimlerle yukarıya doğru çıkmak, işte o zaman Kûr'ân-ı Kerîm'i gerçekten okumuş oluyoruz, sadece Arapçasını okumakla sûretini okuyoruz.

Tevhid eğitimleri alınmaya başladıktan sonra sadece Arapça olan kısım kişiye yetmiyor, daha derinlerine gittikçede bu Âyet o kişide tahakkuka başlıyor. Her birerlerimiz Efendimiz (s.a.v) in ümmeti olmak îtibarıyla

ona olan tecelli bizlerde olmaktadır ama ona en fazlası bize ise nasibimiz kadar. İşte bu çalışmalar sonucu kişi bir bakıyor ki Arapça zannettiği bu Kûr'ân Rabb'ça imiş ve harfi nidâ ile Arapça kelimesinin başındaki "ayn" seslenme harfine, hayret harfine dönüşüp aradan çekiliyor ve kişi "A....Rabb'ça" imiş diyerek Rububiyyet mertebesine yükseliyor. Ve Kûr'ân-ı Kerîm'i bu tercüme îtibarıyla anlamaya başlıyor. Ve bütün bahsedilen üst tercümelere çalışmak sûretiyle ulaşip en son Allahça olan tercümeyle gelince Kûr'ân-ı Kerîm'in gerçek mânâsını anlıyor.

Kûr'ân-ı Kerîm'in bu yüceliği sakın ha senin göğsünde sıkıntı yapmasın çünkü bunun cevâbı da zâten, Kûr'ân-ı Kerîm'in içinde vardır, *"Biz senin sadrını açmadık mı, göğsünü genişletmedik mi, bu hakikatleri anlaman için sana kolaylık göstermedik mi"* (94/1) diyerek. Fakat bu hitap sadece ümmeti Muhammede oluyor, Mûsâ (a.s.) Fir'avunun karşısına giderken Cenâb-ı Hakk'tan *"Ya Rabbi göğsümü genişlet"* (20/25) diye ricada bulunurken, Cenâb-ı Hakk ümmeti Muhammede *"Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi"* diyor. Bu şu demektir, kişi beşeriyeti ile hayâtını sürdürürken tabiidir ki Hakîkati İlâhîyyeyi idrâk edemez, evvelâ şartlanmalarından, tabîatından, alışkanlıklarından, nefsânîyetinden arınması gerekir. İşte bu arınma esnâsında kalbi daralır arasına çünkü kendisindeki eski nefsânîyetleri kendisini sıkar, isterler ki eskisi gibi gaflet hâlinde, rahat olsunlar, bu mücâdele sonucu kişideki benlik, nefsi emmâreyi meydana getiren gazlar, zikirler ile izâle edilip vücûttan atılır. Bu sırada kişide aklın ve gönlün yâni duyguların çok iyi ayarlanması gerekir. Bu Âyettede buna dikkât çekerek *"göğsüne dikkât et darlık gelmesin"* diyerek hem yönlendiriyor hem müjde veriyor Cenâb-ı Hakk. Gelebiliyor demekki Cenâb-ı Hakk böyle bir uyarıda bulunuyor, onun için bunlar geldiğinde çok üzölmeyelim, hepsi aşılır inşallah.

Âsi olanları korkutup uyarman, mü'minlerde hakikatleri hatırlatman için içinde oluşumlar vardır.

Buradaki hatırlatmadan kasıt şu ana kadar bahsedilen hakikatleri hatırlatma bâbında olan hatırlatmadır. Çünkü bilinen bir şey unutulduğunda veya bilişinde tereddütte olunan bir şeyin doğrusunu söylemek ile hatırlatma olur. Kûr'ân ve insân ikiz kardeş olarak mânâ âleminden yola çıktılar, insân madde olarak geldi (s.a.v.) Efendimizde kemâlini buldu, Kûr'ân ise mânâ olarak Tevrat, Zebur, İncil, Kûr'ân gibi mânâ yoluyla geldi ve Efendimiz (s.a.v.) in zamanında dünyada birleştiler. Bu yüzden Kadir gecesi Kûr'ân-ı Kerîmin yeryüzüne inmesi bizler için en büyük saadettir ve Cenâb-ı Hakk'ında gâyesi o gece tahakkuk etmiş oldu. "Ve nefahtü" (15/29) ile biz insânlarda mevcûd olanlar Kûr'ân-ı Kerîm'in inzâlî ile bize izâh edildi ve açıldı. "Ne var âlemde o var Âdemde" denildiği şekliyle Kûr'ân-ı Kerîm'in içerisindeki bütün oluşumlar zâten bizim varlığımızda bizâtihi mevcûttur.

Ancak bu hatırlatma sadece îman ehline özeldir. İmân ehli dışındakilerin bu hâdiseleri anlaması mümkün değildir. Onlara yönelik hîtap korkutma içindir.

﴿۳﴾ اَتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ ﴿۴﴾

(3) (İttebiû mâ unzile ileykum min rabbikum ve lâ tettebiû min dûnihî evliyâ, kalîlen mâ tezekkerûn.)

(Ey insânlar) "Rabbinizden, size indirilene uyun ve O'ndan başka dostlara uymayın. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!"

Yukarıda ki Âyette "ileyke" hîtâbı var iken bu Âyette "ileyküm" hîtâbı var, bu da Efendimiz (s.a.v.) açısından bakıldığında, yâni bana indirildi bir de genel olarak hepimize indirildi hükmünü tasdiktir.

Allah muhabbetinin üstünde kişilerde ne varsa onun

dostu onlardır. Normal hayât içinde insânların tabii ki sevdikleri birçok şeyler vardır, fakat her şey yerinde olursa mazur olur ve hakk sevgisinin üstüne çıkan her türlü sevgi Hakk’a karşı tercih ile şirk koşmak olur.

İşte bu belirtilen hükme uymadığımız için Cenâb-ı Hakk biraz kulaklarımızı çekiyor ve bu hakikatleri "ne de az düşünüyorsunuz" diyor. Cenâb-ı Hakk bize o kadar büyük lütûflarda bulunuyor ve bizler ne kadar az düşünüp vaktimizi boşa harcıyoruz.

﴿٤﴾ وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ ﴿٥﴾

(4) (Ve kem min karyetin ehleknâhâ fe câehâ be’sunâ beyâten ev hum kâilûn.)

"Nice kentler helâk ettik. Gece yatarlarken, yâhut gündüz uyurlarken, azâbımız onlara geliverdi."

"Yukarıdan beri izâh edilen hakikatleri idrâk etmeyerek inkârda sâbit olan kimselerin, Cenâb-ı Hakk sonlarını anlatıyor."

Diğer taraftan "kentler" beden dünyamızda nefsimizin hükmü altında bulunan parseller demektir, Gece ve gündüz uykuları ise devamlı gaflet halinde olanlar demektir. "**azâbımız onlara geliverdi.**" Demek sûretiyle halden bahsetmekte ve bu Hâdîselerin daha bu günden oluştuğunu ve nefsin helâk olması durumunu ifade etmektedir.

﴿٥﴾ فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٦﴾

(5) (Fe mâ kâne da'vâhum iz câehum be'sunâ illâ en kâlû innâ kunnâ zâlimîn.)

"Azâbımız onlara geldiğinde "Biz gerçekten zâlimlermişiz!" demelerinden başka yalvarışları kalmadı."

Kûr'ân-ı Kerîm'de bahsedilen bütün kavimler ve onlara mensûp olanların özellikleri bizlerin varlığında ahlâklar olarak mevcûttur, işte bu sebepten Cenâb-ı Hakk yıllarca sene önce ortadan kalkmış olan kavimleri bize anlatıyor ve hem bizden ibret almamızı istiyor hem de bunların kendi varlığımızdaki karşılığını bulup temiz hâle getirmemizi istiyor.

Bu kavimde düşününce fark ettiler ki "bu gelen azâbı biz kendimize etmişiz" demekten başka bir söz bulamadılar. Cenâb-ı Hakk'ın kendilerine vermiş olduğu bu kadar büyük lûtûfları gizlemeleri sebebiyle kendi nefslerine zûlüm ettiler. Cenâb-ı Hakk'ın verdiği güzel isimleri bırakıp Kahhar, Cebbar gibi isimleri kendi menfâatleri doğrultusunda kullanıyorlar ve bunlar kendilerinden alınınca anlıyorlar ki biz bu işi yanlış yapmışız diyerek kabahâtin kendilerinde olduğunu anlıyorlar.

﴿٦﴾ فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾

(6) (Fe le nes'elennellezîne ursile ileyhim ve le nes'elennel murselîn.)

"Kendilerine elçi gönderilmiş olanlara da soracağız, gönderilen elçilere de soracağız."

Bu nedenle Efendimiz (s.a.v.) Vedâ Haccındaki hutbesinde "Ey ümmetim bütün bunları tebliğ ettim mi? Şâhitmisiniz?" diyerek üç defa sormuş ve ümmetinden "ettin, şâhidiniz, Ya Rasûlullah" cevâbını almıştır.

Efendimiz (s.a.v.) bütün peygamberler üzerine şâhit iken, ümmeti Muhammed de bütün ümmetler üzerine şâhit

olacaklardır, çünkü ümmeti Muhammed geçmişteki bütün ümmetlerin hâllerini bildikleri için yaptıkları işlerin doğruluğu ve yanlışlığına şahit olabilecekler bu da Efendimizden (s.a.v) alınan emanetle olabilecek. Efendimiz (s.a.v) de olan şahit, müjdeleyici korkutucu-ikaz edici, özellikleri bu şekilde ümmetinde de olacaktır.

﴿٧﴾ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِم بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾

(7) (Fe le nekussanne aleyhim bi ilmin ve mâ kunnâ gâibîn.)

"Ve elbette onlara, olan-biten herşeyi bir bilgi ile anlatacağız; çünkü biz onlardan uzak değiliz."

Bizim daha önce gâib olarak zannettiğimiz Hakk'ın veriliği aslında bu âlemde müşâhededen başka bir şey değildir, fakat aklımız gaybe şartlandığı için öyle diyoruz. İşte bu Âyette de belirtildiği gibi uzaklarda değil, gâibte değil Cenâb-ı Hakk, şهادette yâni müşâhedede. Ve bizler baktığımız fakat şartlanmalarımız nedeniyle görüp bilemediğimiz için gâibte oluyor.

Cenâb-ı Hakk burada anlattığı kıssayı kendi ağzından haber verdiğini yâni hakiki yönüyle haber verdiğini bildiriyor. Bizlerin de bunları öğrendikten sonra başkalarına aktarabilmemiz ancak böyle doğru bir ilim ile olabiliyor. Bu ilim ise "*ilim malûma tabidir*" hükmü ile bizlere ildirilen ilmi zevkîdir.

﴿٨﴾ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذٍ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ ﴿٨﴾ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾

(8) (Vel veznu yevme izinil hakk, fe men sekulet mevâzînuhu fe ulâike humul muflihûn.)

"O gün (amelleri tartacak) terâzi haktır. Kimin (sevap) tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtulanlardır."

Terâzide tartılacak en büyük malzeme kişinin kendi hakikatini idrâk ederek kendi ağırlığını terâziye koymasidir. Amellerin terâziye konması başka, kişinin kendi şahsiyetinin terâziye konması başka bir şeydir. İnsanoğlu kendisini ne kadar iyi tanır ve kendisindeki "ve nefahtü" yü (15/29) ne kadar güzel meydana çıkarırsa ağırlığı o kadar artar. Terâzide onun ağırlığını karşılayacak her hangi bir şey olamayacaktır, işte onlar en üst mertebeden kurtuluşa erenlerdir.

İsim ve sıfât mertebesinde fiiller ile kurtuluşa ermek mümkündür fakat zât mertebesindeki terâzinin ağırlığı için yeterli değildir.

﴿٩﴾ وَمَنْ حَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ
بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

(9) (Ve men haffet mevâzinuhu fe ulâikellezîne hâsirû enfusehum bimâ kânû biâyâtinâ yazlimûn.)

"Kimin (sevap) tartıları hafif gelirse, işte onlar da Âyetlerimize haksızlık etmelerinden ötürü kendilerini ziyana sokanlardır."

Kendilerine zâhir âlem olan "Kûr'ân-ı tafsilî" de gösterdiğimiz İlâh-î hakikatleri idrâk etmediler, nefislerindeki İlâh-î hakikatleri de idrâk etmediler ve ortaya bir ağırlık koyamayıp hafif bir hayât yaşadılar, nefsânî yaşadıkları bu hayâtlarını hayâl ve vehim üzerine kurdukları bir bilgi ile yaşadılar.

Ağırlıktan kasıt basit malzemelerin miktar ağırlığı değildir, mânâların asâleti yönünden ağırlıdır. Cenâb-ı Hakk'ın verdiği bir "ve nefahtü" mânâsı ve hakikati yönünden bütün âlemlerden daha ağır gelir.

﴿١٠﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا
مَعَايِشٌ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿١٠﴾

(10) (Ve lekad mekkennâkum fîl ardı ve cealnâ lekum fihâ maâiş', kalîlen mâ teşkurûn.)

"Doğrusu Biz sizi yeryüzünde, yerleştirdik, orada size geçimlikler verdik; ne kadar da az şükrediyorsunuz!"

Cenâb-ı Hakk bizlere o kadar büyük nîmetler veriyor ve yeryüzüne yerleştirip her ihtiyacımızı karşılıyor, bizler bunun karşılığında ne kadar az şükrediyoruz. Cenâb-ı Hakk "hiç şükretmiyorsunuz" diyecek ama nezâketen "ne kadar az şükrediyorsunuz" diyor ve sonuçta "şükrünüzü arttırın" demek istiyor.

Bâtın yönüyle bu Âyete baktığımızda, her birerlerimizin topraktan meydana gelmiş bir beden yeryüzümüz vardır ve bunu kastederek Cenâb-ı Hakk "ilâhî hakikatleri bu beden arzına yerleştirdim" diyor. Âdem (a.s.) in yeryüzüne indirilmesini ifâde eden bu beden arzına indirilmeyi Cenâb-ı Hakk burada tasdik ediyor "ve nefahtü" yü sizin bedeninize yerleştirdik diyor.

Zâhiren geçimlikler yediklerimiz, içtiklerimiz ve gereçlerimiz olduğu gibi, Bâtinen bu ilimler geçimliklerdir.

Genel olarak kabullenelim ki herbirerlerimiz bu işi lâıykıyla yapamıyoruz.

﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَكَةِ
اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ
السَّاجِدِينَ ﴿١١﴾

(11) Ve lekad hâlaknâkum summe savvernâkum

summe kulnâ lil melâiketiscudû li âdeme fe secedû illâ iblîs, lem yekun mines sâcidîn.)

"Andolsun ki sizi halkettik, sonra size biçim verdik, sonra da meleklerle: "Âdem'e secde edin" dedik; hepsi secde ettiler, yalnız İblis, secde edenlerden olmadı."

"Sizi halkettik" hâtâbı şu andan bahsediyor ve toprak bedeninizi meydana getirdik ve sizi tasavvur ettik yâni iç bünyenizdeki oluşumu düzenledik. Madde olmayan ve varlığımızda mevcûd her türlü hâllerimiz bizim iç bünyedeki yaşantımızdır. İnsânın diğer varlıklardan en önemli farklarından biride bu iç bünyedeki yaşantılardır, gerçi diğer mahlûkatta da bu vardır fakat insândaki gibi kemâlde değildir. Cenâb-ı Hakk üstelik bunu bizzât yaptığını belirtiyor.

Bu secdeyi gerektiren de işte bu iç bünyedeki yaşantıdır yâni halkedilen dış bedeni değil iç bünyedeki hâldir. Eğer bizler bunu nefsânî olarak kullanırsak nefsi emmâre ismini, Râhmani olarak kullanırsak nefsi sâfiye ismini alıyor ve daha da yukarılara çıkıyor.

Melâikeyi kirâm hemen secde etti çünkü Allah'ın îkazıyla Âdem (a.s.) da olan Hakîkati İlâhîyyeyi anladılar. Bizim kişisel bedenimiz yönü ile bu secde eden melekler bizim kendi ürettiğimiz kuvvetlerdir. Beş farzın yerine getirilmesi ve diğer ibâdetler kişide bir kuvvet yâni mânâ âleminden varlıklar oluşturuyor. Bizler şu anda yaptığımız fiillerin ifâde ettiği mânâların farkında değiliz eğer bunların hakikatlerini bize göstermiş olsalar ölünceye kadar başımızı ibâdetten kaldıramayız ve bu da dünya düzenini bozar. İşte bizim bu ibâdetlerimizden meydana gelen melekler secde eden meleklerdir. İki melek vardır biri solda biri sağdadır denilen, soldaki günahları yâni eksi fiilleri, sağdaki sevapları yâni artı fiilleri yazarlar.

Kişisel olarak bizim iblisimiz nefsi emmâredir ve nefsi emmâre secde etmez çünkü işi isyan edip secde etmemektir. Nefsi emmârede secde etmiş olsa hiçbir zıt

kuvvet olmayacağı için insân melek olur. İblis ayrıca insânlara bu duruma göre mücâdeleyi öğretiyor, biz İblise hiç mücâdele etmeden hemen teslim olursak işte orada işimiz çok zordur. Önce bu nefsi emmârenin kontrol altına alınması gerekiyor ki levvâme, mülhîme ve sırayla diğer bütün nefis mertebelerine yükselelim. Efendimizin (s.a.v) de buyurduğu gibi "*Herkesin bir şeytanı vardır ben kendi şeytanımı müslüman ettim*" diyor, dikkât edersek öldürdüm demiyor, çünkü öldürme durumunda o bizim kendi varlığımız ın içinde olduğundan kendi varlığımızı öldürmüş olmamız gerekecektir.

Âdem (a.s.) hakkında belirtilen bütün hususlar bizim kendi varlığımız içindir. Kûr'ân-ı Kerîm bugüne de geldi bugünkü şartlarda da geçerli ve her an nâzil olmaktadır. Bırakalım melekleri dikkât ettiğimizde Kâbe-i Şerîfi namaz esnâsında bir vinç ile yukarı kaldırdığımızda insânların birbirlerine secde ettiklerini görürüz, hürmeten, karşılarındaki "*ve nefahtû*" ye (15/29) yâni oradaki Allah'ın varlığına olan bir secdedir bu, yoksa madde bedene yapılan bir secde değildir. Secdeden sonra kendi hakikatini idrâk ettiği içinde oturarak Cenâb-ı Hakk'a şükranında bulunuyor. Secde bir hâldir ve geçicidir fakat tahiyyat bir makamdır ve kalıcıdır ve oturuş pozisyonunda aldığımız şekil ile "*Muhammed*" yazıyoruz.

Din kişinin kendisini anlayıp bilmesidir yoksa belirli fiilleri tekrar ederek ezberci olması değildir fakat ne yazık ki artık günümüzde bu hâle gelmiştir. Şeriat düzeyinde yapılan fiillerde kalınmış, iç bünyenin düzenlenmesine geçilememiştir. Din de zâten bizim bedenimize değil aklımıza, aslımıza, hakîkatimize gelmiştir, bizler bunları çalıştırıp duygu ve düşüncede yol almaz isek bu bedeni her gün kırk defa yıkayıp temizlesek beden değişmez ve değişecek bir şey de yoktur, sevap kazanılır sadece ve kartondan kule gibi olan bu sevaplarıda bir günah gelir bir gün götürür fakat ilim ebedi malıdır kişinin. Herşey kaybolur fakat ilim kaybolmaz ve Cenâb-ı Hakk'ın insânı diğer varlıklardan üstün kılmasının sebebi dahi budur,

kendi hakikatini en geniş şekilde insânda zuhura çıkarmıştır. Bizler bu hâlin içine dalıp kaybolduğumuz için kıymetini bilemiyoruz ve beşeri, maddi duygularımızın ağırlığıyla hayâtımızı sürdürüyoruz.

﴿١٢﴾ قَالَ مَا مَنَّكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٣﴾

(12) (Kâle mâ meneake ellâ tescude iz emertuke, kâle ene hayrun minh(minhu), hâlaktenî min nârin ve hâlaktehu min tîn.)

(Allah) buyurdu: "Sana emrettiğim zaman, seni secde etmekten alıkoyan nedir?" (İblis): "Ben, dedi, ondan hayırlıyım; beni ateşten halkettin, onu çamurdan halkettin."

Cenâb-ı Hakk melekleri, insânı, İblisi karşısına alıyor ve konuşuyor onlarla yâni sahnenin ortasında Cenâb-ı Hakk varlığıyla mevcûd. Buna rağmen bizler Allah zaman ve mekân ötesindedir diyerek tenzih ediyoruz. Bu durumda Cenâb-ı Hakk'a ibâdetlerden kazanılan sevaplarla ulaşabilirsen.

Cenâb-ı Hakk'ta İblisin yaptığına karşılık makul bir sebebi olabilir diyerek nezâketen soruyor, hemen cezalandırmıyor.

Bunun üzerine İblis "ben ondan hayırlıyım" diyor ve mantık yürüterek "beni ateşten onu çamurdan halkettin" diyor. Bu hâdiseye bakarak bizlerinde beşeri mantığımızı herhangi bir oluşum üzerinde sûretine bakarak yürütmememiz gerektiği anlatılıyor, en azından hakikatini Allah bilir demek daha yerinde olur çünkü herşeyin Zâhir olarak gözüken yönünün dışında bilinmeyen daha birçok bâtinî yönleri olabilir.

İblis, ateşin yanıp yükselerek topraktan yüksek olması

nedeniyle kendisini daha latîf Âdemi daha kesîf görerek böyle bir sonuca vardı. Oysa Âdem (a.s.) in içindeki rûhâniyeti yâni en latîf hâli müşâhede edememiştir. Başka bir yön ile de şöyle bir düşünce yürüttüğü söylenir, "Ya Rabbi sen bana Ben'den başkasına secde etmeyin dememişmiydin işte ben onun için secde etmedim" diyerek mâzaretini gösteren cevâbı vermiştir. Oysa bu durumda dahi ortadaki iki emirden son olan geçerlidir ve Allah'ın son emrinin yerine getirilmesi gereklidir çünkü yeni emir eski emri aşar. İblis kendi işine eski emir geldiği için onu tatbik etti ve yeni emre itiraz etti. Başka bir ifâde ile bir varlıkta Cenâb-ı Hakk'ın zuhurunun olabileceğini düşünemedi ve zâten kendisinde de böyle bir ilim yoktu.

İblisin kendisi daha önce meleklerle hocalık ettiği hâlde ateş tarafını ortaya çıkaracak bir şey olmadı çünkü herkes onu öğretmen, âmir olarak kabul ediyordu, burada memur durumuna geçince ateşin şiddetindeki isyan yönü açığa çıktı. Cenâb-ı Hakk'ın Âdem (a.s.) ile şeytana bu husus lütfudur ki; kendisinde ki, Aziz ve Cebbar esmâsının yaşantısını orada ortaya çıkardı ve İblis Âdem vâsıtasıyla kendisini daha iyi tanıdı. Maddedeki dört ana unsur olan toprak, su, ateş ve hava'ya görede gerçekte İblis en üstünü değildi çünkü kendisinden üstün hava vardır. Madde olarak dahi Âdem de olan bu üstünlüğü göremedi. Hangi yönden bakarsak bakalım Âdem ondan üstündür, İblis toprak perdesiyle perdelendiğinden bunları ayıramadı.

İblis ismi de "*ikilem*" anlamına gelen "*telbis*" ten geliyor yâni Âdem (a.s.)'ın içindeki hakîkati ayıramayıp şüphede kaldı ve oradanda, çok şüphede kalan anlamına gelen "*İblis*" ismine geçti.

Kendini müdafaa ederken "*ben ondan hayırlıyım, beni ateşten onu çamurdan halkettin*" demesinde özü kabahâtinden büyük deyimine uygun bir mâzaret oluyor. Orada Allah'ın emri vardır, "*secde et*" denilmiş ise, secde edilecektir, ne düşünecekse sonra düşünülür.

﴿١٣﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ

فِيهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ ﴿١٤﴾

(13) (Kâle fehbit minhâ fe mâ yekûnu leke en tetekebbere fihâ fahruc inneke mines sâgirîn.)

(Allah) buyurdu: "Öyleyse oradan in, orada büyüklük taslamak senin haddin değildir. Çık, çünkü sen aşağılıklardansın."

NOT=Yeri gelmişken bu Âyet-i Kerîme'ler hakkında (15) inci kitabımız olan (6 Peygamber (1) Hz. Âdem a.s.) isimli kitabımızdan sayfa (63/102) den alıntı yaparak yolumuza devam edelim. Zaman, zaman bu yönde okuyucularımıza kolaylıklar olsun ve mevzularımız daha genişlesin düşüncesiyle şu anda (100) civarında olan kitaplarımızdan bazılarına, yazarken bazılarından bazı bölümleri, faydalı olur düşüncesiyle aktarmalar yapmaya çalışıyoruz. Ancak bu bir tekrarlama mânâsında olan çalışma değil, okuyucularımıza zaman ve bilgi kazandırmayı amaçlayan bir çalışmadır, İnşallah faydalı oluyordur.

Kûr'ân-ı Keriym; Â'raf Sûresi; (7/10-26) Âyetlerinde de bu hususlarda çok dikkat çekici hakikatler vardır, hep birlikte incelemeye çalışalım.

﴿١٠﴾ وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا

مَعَايِشٌ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ﴿١١﴾

(Velekad mekkennâküm fil erdı vecealnâ leküm fihe meayişün kaliylân ma teşkürune.)

Meâlen – (10) " **Andolsun ki, sizi yerde yerleştirdik ve size orada birçok geçim vâsıtaları meydana getirdik, siz ise pek az şükredersiniz.**"

﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ

(Ve lekad halâknâküm sümme savvernâküm sümme kûlnâ lilmelâike-tiscüdü li Âdeme feseceđü illâ iblisü lem yekûn minessacidin.)

Meâlen – (11)"**Andolsun ki sizi yarattık > halk ettik sonra size şekil verdik. Sonra da Âdem'e secde ediniz diye meleklerle emrettik, derhal secde ettiler. Ancak iblis, o secde edenlerden olmadı.**"

Bu iki Âyet-i Kerîme'nin baş tarafları her ne kadar birbirlerine benziyor gibi ise de iki ayrı ifade ve iki ayrı oluşumu açık olarak belirtmektedirler. (Allah'ı a'lem) Allah daha iyisini bilir.

(10)uncu Âyet-i Kerîme ile yeryüzünde bizden evvel yaşayıp geçen bir Âdem neslinden bahsedilmekte, diğer (11)inci Âyet-i Kerîme'de ise bizim Âdem'imizden ve bu devrelerde yeryüzünde yaşayan bizlerden bahsedilmektedir.

Küçük bir bilgi olması bakımından ifade etmeliyiz ki; bizler ve yaşadığımız "Âdem> Muhammed" (s.a.v.) nesli yeryüzünde yaşayan yegâne nesiller değiliz"dir. Bu dünya üzerinden bizden evvel nice nesiller geçti bizden sonra da geçecektir.

(11) inci Âyet-i Kerîme'nin benzer muhtevası geçtiğimiz sayfalarda ifade edilmiş idi. (12) nci Âyet-i Kerîme de ifade edilmiş idi, burada biraz daha değişik

yönlerine değinerek yolumuza devam edelim.

﴿١٢﴾ قَالَ مَا مَنَّكَ إِلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا

خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ ﴿١٣﴾

Meâlen - (12) **Buyurdu ki: "Sana emrettiğim zaman seni secde etmekten ne men etti?" Dedi ki: "Ben ondan hayırlıyım, beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın > halk ettin."**

Bakara sûresi (30) Âyeti'nde Âdem'in hilkatine meleklerin gizli itirazları belirtildiği gibi, bu Âyet-i Kerîme'lerde de iblisin itiraz ve aksi görüşleri ifade edilmektedir.

İmkân dahilinde incelemeye çalışalım:

Şuur ve idraklerimize sunulan bu sahnede, bir mutlak hâkim ve sahip, üç de oyuncu görmekteyiz. Bunlar (1) Hakk, rububiyyet mertebesi itibariyle. (1) Âdem, (2) melekler (3) iblistir. Mutlak hâkim olan Hakk; kendinde mevcut mânâların birer kimlik kazanarak zuhura çıkmalarını diledi, bu yüzden mânâlar lâtif birer varlık olarak rububiyyet mertebesi itibariyle varlıklarını bulmuş oldular ki; bu ilk kesret mertebesidir.

Bu mertebeden yukarıdaki, sıfat mertebesinde Tevhid > birlik olduğundan varlıkların sadece ilmi oluşumları vardır, bu ilmi oluşumlar lâtif varlıklar olarak esmâ mertebesinde kimliklerini bulurlar.

İşte idrâklerimize sunulan bu sahnenin yeri esmâ mertebesidir. Bahsedilen cennet de; (esmâ) isimler cennetidir. Burada esmâ-i İlâhiyye'nin lâtif kimlikleri, mânâlarını lâtif olarak ortaya koymaktadırlar ki, bir aşama sonra bu mânâlar kesif varlıklar olarak uzun sahnede, ef'âl âleminde, yerlerini almaktadırlar.

Bir bakıma esmâ mertebesinin tamamı cennettir; çünkü oradaki lâtif varlıklar henüz fiziki mânâda ef'âl mertebesine (*ihbit*) inmediklerinden kendilerinde fiili mânâda acı ve ızdırap oluşmaz ve bu tür sıkıntıları yaşamazlar. Dolayısıyla oranın tamamı onlara göre cennet hükmündedir.

İlâhi program gereği, birinci oyuncu Âdem-i mânâ zuhura gelmiş meleklerle secde emri verilmiş, melekler secde etmiş, iblis ise etmemiş idi.

Bu secdenin Âdem'in şahsında, gelecek bütün Âdem neslinde kapsadığı açıktır; çünkü Âdem'in neslinden, Âdem'den çok daha kemalli halifeler gelmiştir ve emir umumidir. Melekler ve iblis ile bütün âlemdeki varlıklardır. Çünkü **insân** (*ekmelü mahlûkat*) "mahlûkatın en kemallisi" ve (ahsen'ü takvim 95/4) "en güzel kıvam > oluşum" da var edilmiştir ki zât-i zuhurdur.

Âdem'e secde Hakk'a secdedir. Ancak bir şeyi gözden kaçırmamak gerekir, Âdem' den kasıt gerçek halife insân mânâsını taşıyan, onun hâmili > taşıyanı olan insânlardır, yoksa her insân görüntüsünde olan, kendinden (gerçek varlığından) habersiz olarak yaşayan vücûd heykellerine değildir.

Aslında gerçek mânâ da kendi hakikatlerini bulmuş, bilmiş, olmuş insânlar da bu fiilin kendilerine yapılmasını istemezler. Kâ'be-i Muazzama taştan inşa edildiği halde oraya doğru bütün müslümanlar secde etmektedirler. Kâ'be-i Muazzama'da bir farz namazı vakti herkes secde halinde iken, bir vinç ile Kâ'be-i Muazzama birkaç metre kadar yukarıya kaldırılrsa, görülen manzaranın hali, yuvarlak saf halkalarında herkesin birbirine secde ettiği aşikâr olarak ortaya çıkmış olacaktır.

Ancak bu görüntü öyle sıradan bir görüntü değil, Azamet-i İlâhiyye'nin secde sırrı içerisinde apaşikâr ortaya çıkmasıdır. Bu secde esnasında karşılıklı iki özellik vardır. Biri mutlak abdiyyet, diğeri ise Ulûhiyyet'tir ki; insânda ikisi cem olmuştur. Bu özellik hiçbir varlıkta ve

Mertebe de fiilen yoktur. Bunun faaliyet alanı dünya, zamanı da secde zamanı dır. Öyle hikmetli bir oluşumdur ki; ancak Bâtînî hakikatini hikmet ehli olanlar anlar.

Secde hakikatinin aslı, başını > alnını, toprağa değdirmektir. Bilindiği gibi toprak hikmet'tir, ve insân'ın en hikmetli yeri de başı ve beyninin ön tarafı olan şerefli alnıdır.

Oraya rabita yapılması da bu yüzdendir. İşte insân'ın en üst, melekûte bakan başındaki İlâhi hikmetini, en alt denilen toprağa ve oranın hikmetine secde halinde değdirdiğinde kendinde İlâhi mânâda iki hikmetin birleşimi ortaya çıkar ki; bu, tevazu içerisindeki Azamet-i İlâhiyye'dir. Çünkü toprak aynı zamanda tevazuyu ifade eder ve beşer cinsinin de zâhiren ana maddesidir.

Zâhir ve bâtın oluşan ve buluşan bu iki hikmet, en son düzeyde yapılan tevazu secdesiyle en ileri derecedeki insânlık kemâlâtına sahibini ulaştırır. Çünkü insân'a gelen gerçek İlâhi bilgiler, "gökten > yukarıdan vahy", "arzdaki > aşağıdan tebliğ" gelir. İblis bunun farkında olmadığından, oralardan kişilere saldıramaz. Daha sonraki Âyet-i Kerîme'lerde de ifade edileceği üzere insânlara; önden, arkadan, sağdan, soldan, olmak üzere dört yönden saldırır. Üst ve alttan saldıramaz, tesiri yoktur.

İşte Kâ'be-i Muazzama'da yapılan secdelerin hakikati, karşılıklı duran kişilerden birinin, kendinde mevcut abdiyyet mertebesi itibariyle karşısına düşen kişinin Ulûhiyyet'ine secde hükmündedir. Aynı oluşum karşı taraf için de geçerlidir. O da kendinde bulunan Abdiyyet'i ile diğerinde bulunan Ulûhiyyet'ine ettiği secdedir ki; böylece karşılıklı adalet sağlanmış, insân asaletine yaraşır iki mertebe tevazu ve azamet birlikte yaşanmış olmuştur.

Kâ'be'i Muazzama, taştan yapılan bir bina olduğu halde, içerisinde zât-i tecelli olduğundan secdegâh olmuştur. İşte oraya yapılan secde, Kâ'be'i Muazzama'nın taşlarına değil, orada oluşan yoğun zât-i tecelli'yedir. İşte; İlâhi tecelli dolayısıyla, sert taşlar lâtifleşip secdeye müs-

tehak oluyorlarken taştan çok yumuşak olan ve aslı hikmet olan toprak binada bulunan, gönül ismi verilen o muazzam gönül Kâ'be'sine neden secde edilmesin. Zâten orası Hadîs-i Kûdsî'de de belirtildiği gibi, (halâkâl Âdeme alâ sûretihi) yani, "Allah Âdemi kendi sûreti üzere halk etti." yani bütün Ulûhiyyet özellikleri ile halk etti demektir. İşte bu yüzden, Âdem (a.s.) gerçek secdegâh ve halife'dir. İlk secde emri de melekleredir.

Âdemiyyet sahnesinde oluşan faaliyette Cenâb-ı Hakk'ın ilk emri **secde**'dir. Melekler uymuş, iblis uymamıştır. Bu oluşumu değerlendiren Âdem, secden kendine yapılma sebebinin, kendinde bulunan İlâhi hakikatler olduğunu anladığından ve secdenin İlâhi bir fiil olduğunu da anladığından yeryüzüne ilk indirildiğinde bir cum'a sabahı idi ve ortalık karanlık idi, cennette oluşan secde fiilini, dünyada bu sefer kendisinin Hakk'a yapması lâzım geldiğini düşünerek, yeryüzünde ilk fiil olarak secde yapmıştır; hava aydınlanmaya, güneş çıkmaya başlayınca da bir secde yapmıştır. İşte bu yüzden, sabah namazı Âdem (a.s.) hatırasına iki rek'ât namaz olarak farz olmuştur. Cenâb-ı Hakk'ın meleklerle ilk emri secde, ümmet-i Muhammed'e ise (**İkrâ'**) "oku" dur. Yani; "zât-î tecellî"i olarak bildirdiğim bu hakikatleri oku, iyi değerlendir demektir.

(Bu hususta **Vâhy'** ve **Cebrâil** isimli kitabımızda geniş bilgi vardır, oraya bakılabilir.)

O zaman kısa bir tereddüt geçiren melekler, hemen secde etmişler, iblis ise bu hakikatlerin farkında olmadığından kendi bireysel "kıstas" ölçüleriyle değerlendirme yoluna giderek, O'nun secde edilebilecek bir varlık olmadığı kanaatine vararak secde etmemiştir.

İblis de bir kuvvet olduğundan, o da bir melektir; ancak yapısı nurdan daha ağır olan, Nefes-i Rahmâniy ye'den bütün âlemlere yayılan buhar içindeki "*hâr*" *dan* > *ateş'tendir*". Bu yüzden birimselliğe, kendi bireysel yaşamına, aklına, dönük değer yargıları daha ağır basmakta, bu yolla bazı kıstas ve ölçüler yaparak fikir

yürütebilmektedir. Meleklerin böyle bir özellikleri olmadıklarından, emr-i İlâhiyye'ye itaatten dışarıya çıkamazlar; çünkü bu itaatin başka bir türlüünü işletecek mekanizmaları yoktur.

Mevzu ile ilgisi olması dolayısıyla Hz. Mevlânâ'nın mesnevisinden küçük bir bölümü de buraya almayı uygun gördüm.

Âdem'in cismânî sûreti olan bu heykel, bu kalıp, bir örtü ve perdeden ibârettir. Bu sûretle ilgili olan mânâ ki, hakikat-i insâniyye'den ibarettir ve bu hakikat ise, sûret-i İlâhiyye'den ibaret ve (Allah) ism-i câmi'inin mazharıdır. Kâ'be-i Muazzama ism-i zât'ın mazharı olması itibariyle, nasıl ki bil-cümle secdelerin kiblesi olmuş ise, zât isminin mazharı olan bizim hakikatimiz dahi öylece secdelerin kiblesidir. Ve bu mânâyâ işareten Ebu'l- Hasan Harkani (r.a.) *"Eğer benim hakikatime ârif olsaydınız bana secde ederdiniz."* Buyurmuştur. (Fusûsu'l-hikem Âdem fası sayfa (163))

Tekrar Âyet-i Kerîme'ye dönerek yolumuza devam etmeye çalışalım.

(İblis) "Ben ondan hayırlıyım; beni ateşten, onu ise çamurdan halk ettin." dedi.

Bu verilen cevap İlâhi varlığa karşı âlemde üretilen ilk fikir, itiraz, benlik ve bireyselliktir. Ef'âl mertebesine doğru yaklaştıkça bireysel akıl, İlâhi akı perdelemekte ve kıstasta bireysel akıl öne geçmektedir.

İbliste de oluşan hâl bu idi. Kendi hayâl ve vehmi ki; *"Âlemde üretilen ilk birimsel hayâl ve vehim'dir.."* O'na dayalı kıstas yaparak, (ene hayrun) *"Ben hayırlıyım."* (minhü) *"ondan"* dedi. İşte bu (ene) *"benlik"* de Hakk'ın karşısında ilk olarak varlık gösterme cür'eti'dir.

İblis, Âdem'in hilkatine kadar varlıklar içinde en gelişmiş olanı idi. Âdem (a.s.) ın zuhuru ise ondan kıyaslanamıyacak kadar gelişmiş ve kemalli idi. Bunun farkında olmayan iblis, kendi asli kaynağının zâhir

görüntüsüne bakarak, yani ateş yandığı zaman üste doğru çıktığından, toprağın da altta kaldığından, bu fiziki görüntüyü mutlak görüntü zannettiğinden, "Ben ondan üstünüm." yani (hayırlıyım) dedi.

Halbuki; ateş yandığı yeri ve yandığı maddeyi bitirince söner ve arkasında harabe, hiçlik bırakır.

Toprak ise böyle değildir; hep vermeyi, vermeyi ve yine vermeyi önde tutar. Daha evvelce de belittiğimiz gibi anasır yönünden dahi Âdem (dört'te üç 3/4) iblisten öndedir.

Âdem'in varlığından evvel iblisin yaptığı işler nefesine uygun geldiğinden, kendisinden bir itiraz vaki olmamıştı; ancak Âdem'e secde emri ile meydana gelen emir karşısında içindeki gerçek kimliği ortaya çıkmış ve bu imtihanda muhalefetini ortaya koymuştur.

Necm 53, Sûresi'nin ilk Âyetinde bahsedilen,

﴿۱﴾ وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ

(Vennecmi iza heva)

Meâlen: **(1) "Yıldız; doğmaya başladığı zaman and olsun ki..."**

Kendi heva yıldızına göre ilk def'a bireysel benlik üzere akıl yürüten varlık olmuştur. Ortada üç mânânın zuhuru, bir de İlâhiyyet vardır. Bunlar mânâ-yı Âdemiyye, mânâ-yı melekiyye, mânâ'-ı iblisiyye'dir. (Bu hususta daha geniş bilgi **Terzi Baba** kitabımız da mevcuttur, oraya bakılabilir.)

Mânâ-yı Âdem asıldır ve bütün sahne onun varlığına göre kurulmuştur. Mânâ-yı melekiyyet, İlâhi kuvvetlerdir ki; zâti zuhur olan Âdem'e tâbi ve secde ehlidirler.

Mânâ-yı iblisiyye ise hayal, vehim ve hevaya dayandı-

ğından yaptığı ölçüler de bu istikamette olmaktadır ve her şeyi tersinden görmeye ve göstermeye çalışmaktır. Bu da var olanı yok, yok olanı da vardır diye geçersiz bir mantıkla ispatlamaya çalışmaktır.

Böylece bütün âlem'de ve âdem'de mevcud Hakk'ın varlığını yok ve inkâr, aslında yok olan hayal, vehim ve heva üzere olan anlayışları, gerçek anlayış ve bilgiler olarak göstermeye çalışmaktır.

İşte gözlerimizin önüne ve idrâklerimize sunulan bu secde sahnesi, mânâ-yı Âdemiyye'nin ne müthiş bir şaheser, görüntü ve bilgilendirme ile hazırlandığı ve ibret verici bir olay olduğu aşîkârdır.

İnsânlık seyrinin ilk mühim yaşamlarından olan bu sahnelerlendirme olayı, kıyamete kadar gelecek bütün insân fertlerinin üstünde yaşanmaktadır ve yaşanacaktır. Ancak mühim olan bu yaşamı idrâk edip tatbik edebilmektir. O mahalde Âdemliğin bâtinen de zuhura çıktığının ifadesidir ki; böylece zâhir, bâtın Hakikat-i Âdemiyye zuhura çıkmış olmaktadır.

Bu mânâ bâtinen zuhura çıkmaz ise o mahalde yaşanan Âdemlik sadece zâhiren fizikî ve mahalden oluşur. Âdem-i mânâ bâtinen de zuhura çıktıktan sonradır ki; ancak mânâ-yı İlâhiyye'nin seyr'i, seyr-i İlâllah olarak devam edebilir.

Bu gerçek seyr başlatılmazsa, kişinin seyr'i, ibadet ehli olsa dahi, seyr'i > gidişi ilâ cennettir. Cennet ehli olmak başka, Allah ehli olmak başka şeydir. Bütün bunlardan zâhir bâtın habersiz olarak, gafletle ehl-i nâr olarak yaşamak da başka şeydir.

İşte bu hakikatlerin tahsili için bu dünya arzına getirildik, yani indirildik. Hayatta iken bu fırsatı heba etmemek herhalde en akıllıca iş olacaktır, yoksa; "iblis" hayal ve vehim ile bu dünyanın methini yaparak, oraya bağlı kılıp, hiç ölmeyecekmiş gibi bir anlayış oluşturarak kişinin hayatını **hevâsı** ile **hebâ** ettirir ki; zâten bu onun

şanından "şe'en" inden dir.

"Ben ondan hayırlıyım. Beni ateşten, onu topraktan halk ettin."

Yanlış kıstası ile bu değerlendirmeyi yapabilen iblis bu anlayışı ile Âdem'e secde etmeme anlayışının içinde Hakk'a karşı gelme fiili vardır. İşte bu Hâdîseden sonra;

(kâle fehbit minhe) "În oradan, bulunduğun cennetten." dedi.

Yani Hakikat-i İlâhiyye'de mevcut esmâ-i bir kuvvet, yani bir melek iken Hâdîseler karşısında tabi olması gereken melekîyyet kuvveti, tamamen zıddı olan inkâr ve isyan ile karşı koyma kuvvetine dönüştüğünden, itaat melek kuvvetlerinin dışına ve esmâ-i İlâhiyye cenneti olan İlâhi hakikatlerin bünyesinden ayrılarak, **"În oradan."** Hükümü kendisine ulaşmıştır.

فَاهْبِطْ

(fehbit) kelimesi burada her ne kadar inme mânâsında kullanılmış ise de, lügat mânâsı itibariyle, "iptal etme" dir. Bu da yapılan işi bâtıl saymadır.

İşte iblisin kendi rey'i ile Hakk'ın karşısında, benliğinden fikir üretimine kalkışması o nun Esmâ-i İlâhiye bünyesinden çıkıp bireyselliğine düşmesine sebep olduğundan İlâhyat tarafı iptal edilip sadece kendine ait bireysel benliği kaldığından, Esmâ-i İlâhiyye arasından çıkartılıp tard edilmişlik hükmüne dönüşmüştür. Böylece hayâl, vehim ve hevanın ilk kaynağı olmuştur.

Bütün bu mükevvenatın > âlemlerin, zâhiri > dışı halk, bâtını > içi Hakk'tır. Kim ki; zâhirine, dışına, halkîyyetine bakarak karar verdi faaliyet gösterdi ise böylece bâtını inkâr edip, kevnîyyetine, zâhirine göre hüküm yürüttüğünden o da uzaklaştırılmış, tardedilmiş'lerden olmaktadır.

İblisin, bânîni **"mudil"** ismidir. Mudil = dalâlete düşüren, doğru yoldan çıkarıp eğri yola saptıran, mânâsındadır. Mudil ism-i İlâhiyye'sinin zâhiri doğuş yeri, ana maddesi hevadân meydana gelen oksijen ile ateştir ki; ateş kontrorollu kullanılırsa fayda, kontuolsuz kullanılırsa zarar verir.

Meleklerle birlikte secde emrini alan iblisin bu emir karşısında, ateşliği itidalinden çok fazla arttığından, insânda olan tansiyon yükselmesi gibi, o'nun benlik tansiyonunu artırdığından yanlış kıyas yaparak ateşinin artması ile kendi unsurunu > ateşini, daha fazla görerek **"Ben ondan üstünüm."** dedi. Buna karşılık da:

﴿١٣﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا

"İn oradan!" hitabına maruz kalmış oldu.

فَمَا يَكُونُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيهَا

"Çünkü orada senin için böbürlenmek salâhiyyeti yoktur." Evvelki Âyet'te:

مَا مَنَعَكَ

(mâ meneake) **"Seni ne men etti?"** diye âlemde ilk def'a **sen** hükmü ortaya çıkmış olmakta idi. Burada da ifade edilmektedir. **(Leke)** **"senin için"** ve benzeri bu Âyet-i Kerîme'lerin içerisinde (6) def'a açık olarak **(sen)** ifadeleri geçmektedir. Böylece bireysel mânâda, **(ben)** ve **(sen)**in **(ene)** ve **(ente)**nin mânâ'dan maddeye, kuvveden fiile ilk def'a çıkmaya başlamasıdır.

Burada **(ben)** ve **(sen)** diye ifade eden aynı varlıktır, hayal ve vehim, kendi hayal ve vehminde var ettiği ve gerçek zannettiği nefsi benliğine tabi olarak, o'nu mutlak var zannederek **(ene)** **(ben)** dedi ve bu benliğin en hayırlı benlik olduğunu zannederek savundu.

Bunun üzerine Cenâb'ı Hakk o'nun "ben" iddiası karşısında bu varlığı geçici olarak hayalen var kabul ederek o'na **(ente)** ve **(ke)** **(sen)** diye hitab ederek hayali ve vehmi bir sûret vermiş olmakla **(sen)** dedi.

Böylece kendi tarafından, içinden **(ene)** **(ben)**, Hakk tarafından dışından, **(ente)** ve **(ke)** **(sen)** hitabıyla hayal ve vehim yoluyla isimlendirilmiş oldu.

Arap alfebesinin harflerinin başında olan elif Hakikat-i İlâhiyye, ene gerçek İlâhi benliği, üçüncü harf olan **(te)** ise **(ente)**yi, yani **(sen)**i yani zuhuru ifade etmekte, elif ile **te**'nin arasında olan **(be)** ise bunların arasındaki, bağlantıyı oluşturmaktadır.

(Elif) bâtın, **(te)** zâhirdir. **(Be)** nin ifadesi **(ile)** birliktelik mânâsındadır. **(Be)** ile zâhir ve bâtın arasındaki bağ her mertebenin hakikati gereği oluşturulmaktadır.

Bir de: **(ene hayrun minhü)** "**Ben ondan hayırlıyım.**" **(minhü)** "**ondan**" mânâsı içerisinde **(hu)** yani **(o)** vardır ki; böylece "**ben, sen, o**" üçlüsü bu sahnede ilk def'a ortaya çıkmış olmaktadır. **O'** dan kasıt anlaşılacağı üzere **Âdem**'dir. İblis Âdem'in toprak maddesine bakarak "**O**" dedi. Aslında Âdemlikteki; **O** yani **(Hu)** Hüvviyyet-i Mutlaka'nın zâhiren, Âdem sûretiyle mahlûk görünümündeki tecellisinden başka bir şey değildir.

Bu hakikati idrâk edemeyen iblis, sadece Âdem'in toprağını görerek ben ondan hayırlıyım, zannı ile secde etmekten kaçındı.

Bu babda söylenecek söz çoktur, misal olması bakımından bu kadarla yetinip yolumuza devam etmeye çalışalım.

"Çünkü orada senin için böbürlenmek salâhiyeti yoktur."

Buradan da anlaşılacağı üzere ilk def'a Hakk'ın huzurunda kibirlenme bu Hâdîseyle ortaya çıkmış olmaktadır. O halde:

﴿فَاخْرِجْ اِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِينَ﴾

(fahruc inneke minessâgiriyn) "Artık çık, şüphe yok ki, sen alçaklardan > küçüklerdensin."

Yukarıdaki, Âyetlerde, bulunduğu yerden, **fehbit (in)** ifadesi kullanıldığı halde burada **fehruc (çık)** ifadesi kullanılmıştır. Âdem'in hilkatinden evvel iblisin, meleklerin içinde belirli bir yeri vardı ve Hakk'ın belirli ve daha geniş esmâ-i İlâhiyye'sini zuhura çıkarıyor iken, Âdem'in hilkati ile yapmış olduğu "secde etmeme" davranışı neticesinde, gururlanarak, kendi kendini büyük gördüğünden, genelde küçülmüş ve **(sâgirîn)** küçüklerden olmuş ayrıca kendinde daha evvelce bulunan esmâ-i İlâhiyye'nin bazıları da zıtlarıyla değişip daha başka bir şekilde açığa çıkmaya başlamış oldu.

Bir bakıma Âdem'in hilkat-i iblisi de rahmet olmuştur. Kendisinde bulunan gerçek kimliği böylece ortaya çıkmış oldu. **(fehbit) "in"** ifadesiyle meleklerin arasından indirildi **(fehruc) "çık"** ifadesiyle cennetten çıkarılmış oldu. Bunun üzerine:

﴿١٤﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ﴿١٥﴾

(kâle; enzırni ilâ yevmi yüb'asüne)

(14) Dedi ki: " Bana dirilecekleri güne kadar mühlet ver."

Bu talep birçok düşünceyi de beraberinde getirmektedir. Demek ki; iblis insân'ı ve geçireceği evrelerini biliyor idi. Henüz ilk def'a sahneye çıkan bir varlığın akıbetinin bilinmesi için, ya onun hayat seyrinin ilmi yönden bir kaynaktan okunarak bilinmesi veya daha evvelden sahnelenen o oyununun seyredilerek bilinmesi lâzım gelmektedir. İblisin konuşmalarından Âdem'in ve Âdemliğin bütün seyr'ini bildiği anlaşılmaktadır. Melekler de bu hususta fikir yürütmüşlerdi; fakat Âdemliğin hayatından, sadece bozgunculuk ve kan dökücülük bölümünü söylemişler, daha fazla konuşmadan acziyetlerini ifade ederek neticede secde ederek sahneden çekilmişlerdir.

İblisle olan konuşmalar ise devam ederek sürdürülmektedir. **(enzır) "nazar et" (enzırni) "bana nazar et-bak"** mânâsınadır, gerçi tefsirlerde genel olarak **"mühlet ver"** hükmünde ifade edilir; ancak **"mühlet ver"** ile **"bana bak"** arasında epey fark vardır.

Bir kimseye istediği mühlet verilir ve kendi haline bırakılır, mühlet sonunda anlaşmaya göre hareket edilir. Fakat **"Bana bak."** hükmünün ifadesinde ise: "Mühlet sonuna kadar beni kontrol et." hükmü vardır. Ne zamana kadar? **"Dirilecekleri güne kadar"** bana **"mühlet ver"** veya **"beni gözetle-nazar et"** diyerek insânların yeniden dirilecekleri mahşer gününe kadar süre isteyerek, güya bu talebiyle, gizlice ölümsüzlüğü istemiştir.

Bu talebinden de, iblisin Âdemoğulları'nın dünyada çoğalıp epey bir zaman yaşadıktan sonra, ölüp tekrar dirileceklerini, mahşer ve hesap kitap gününün geleceğini biliyordu ki; yeniden **"Dirilecekleri güne kadar"** izin! Yani ölümsüzlük istedi. Bunda dahi gizli hilesi vardı. Bunun üzerine cevaben, Cenâb'ı Hakk, bu isteğini reddetmeyerek.

﴿١٥﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِينَ ﴿١٥﴾

(kale inneke minel –munzariyn) (15) Buyurdu ki:
"Sen muhakkak mühlet verilmişlerdensin."

Ancak bu mühlet onun istediği şekilde değil de, (Hicr 15/38-Sad 38/81) Âyet'lerinde ifade edildiği gibi,

﴿٣٨﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٣٨﴾

(İlâ yevmilvaktil mağlum)

(38) "Bilinen bir vakte kadar." yani **"baas"** yeniden dirilme gününe kadar değil, kıyamet gününe kadar mühlet verilmiştir.

Böylece insânların yaşamlarının sonuna kadar yer yüzünde o da onlarla beraber yaşayacak ve kıyametle birlikte o da ölecektir. Burada o'ndan kasıt, o ve o'nun neslidir. Âdem'den kasıt, Âdem ve onun da nesli olduğu gibi, yani tek bir iblis kıyamete kadar yaşayacak demek değildir. Tek bir Âdem'in de kıyamete kadar yaşamasının mümkün olmadığı gibi.

Gerçekten de bu ifadelerden anlaşıldığı üzere iblisin, Âdem ve nesli hakkında oldukça geniş bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Anlatılan bu sahneler her bir Âdem neslinin, bilse de bilmese de başından geçmektedir. Bilerek geçerse tedbirini alır, uyanık davranır, ezelî mücadeleyi kazanır. Bilmeden geçerse gaflette kalarak mücadeleyi kaybetmiş olur.

Cenâb'ı Hakk o na mühlet verdiğini beyan ettikten sonra o da:

﴿١٦﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي ﴿١٦﴾

(kâle: fe bimâ agveytenî.)

Böylece (aslında) "Sen beni azdırdın." diye cevap verir. Bu cevap ise gerçekten çok cür'etkârdır ve iblisin

gerçek var ediliş kimliğini ve bu kimliği bireyselliğe dönüştürdüğünde içine düştüğü nefisî benliğinin gerçekten Hakk'ın karşısında böylece nasıl bir küstahlığa düştüğünü gururla açık olarak ifade etmektedir.

Şimdi! Bu sözünü ve arkasında bulunan gerçekleri anlamaya çalışalım. Bu konuşmasından iblisin "kader sırrı"na kısmen aşinâ olduğu anlaşılmaktadır.

Cenâb'ı Hakk ezelde, İlm-i İlâhî'sinde bütün bu âlemin ve içindeki varlıkların **(a'yan-ı sâbite)** lerini yani **"aslı-açık program"**larını yaptı, ve her varlık kendi programı içerisinde dünyadaki seyr'ini sürdürmeye başladı.

A'yan-ı sabiteler, belirli isimlerin terkipleri > birleşmelerinden meydana gelmiştir ve çok özeldir; hiçbir birbirlerine benzemezler. Zâtın varlığında, ilm-i ezeli'sinde mevcut olduklarından **(mahlûk)** hükmünde de değildirler. İblisin aslî isimleri "aziz, cebbar, mütekebbir ve mudil" ağırlıklıdır. Genelde varlıklar, a'yan-ı sabite'leri istikametinde hareket etmektedirler, buna da **(emr-i irâdî)** denmektedir.

İki varlığın, insân ve cinlerin üzerinde bir de **(emr-i tekliî)** vardır ki oda zâhiren bildirilen şeriattır. İşte bu iki emir yönüyle bu varlıklar emir olunurlar ve bunları doğru olarak uygulamakla da mükelleftirler.

İşte iblisin **(agveyteni)** **"Sen beni azdırdın."** derken, **(a'yân-ı sâbite)**si üzere olan isimlerinin istikametinde hareket ettiğini söylemeye çalışmış; ancak iki şeyi örtbas etmek istemiştir.

Birisi, **(a'yân-ı sâbite)**lerin **(mec'ul)** olmadığı yani, sonradan var edilmiş olmadığıdır. O halde emir **"Kendinden kendine'dir."** Yani, Hakk o'na bir şey yaptırmamış, o kendi rey'i ile hareket etmiştir. **(agveyteni)** **"Sen beni azdırdın."** sözü tutarsızdır ve isyandır. Diğeri ise çok açık olarak emr-i tekliî'ye de karşı çıkmış **(secde et)** emrine karşı gelmiştir ki; her iki yönden de hayal ve vehim ile hareket ederek değerlendirmesi hiçbir asla dayanmadığından geçerli

olmamıştır.

İblis sözüne devam ederek:

لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١٧﴾

(leek'udenne lehüm sıratekel müstakiym.)

"Elbette onları azdırmak için senin doğru yolunun (şeriatinin) üzerine oturacağım."

Yani, yollarında mukim > oturan olacağım, oradan, onlardan ayrılmayacağım, hayal ve vehim üzere yönlendireceğim.

﴿١٧﴾ ثُمَّ لَا تِيْنَهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ ﴿١٨﴾

(sümme leâtiyennehüm min beyni eydihim min halfihim ve an eymânihim ve an şemâilihim ve lâtecidü ekserahüm şakiriyn.)

Meâlen: **(17) "Sonra muhakkak ki, onların önlerinden, arkalarından, sağ taraflarından ve sol taraflarından geleceğim ve onların ekserisini şükür ediciler bulmayacaksın."**

Yani, dört yönden de onlara saldıracağım; ancak unuttuğu iki yön daha vardı ki; onlar da üst ve alttır. İnsânların sağ ve sollarında (kirâmen kâtibîn) "ikram edilen şerefli melekler", arkalarında (hafaza) "muhafaza > koruyucu melekler" vardır. Kişi Hakk'ın emrine uyarak hayatını o istikamette sürdürürse bu melekler ona bâtinen yardımcı olur. Onu bu dört istikametten gelebilecek, vehmî ve hayalî iblisin oluşturduğu kurgulardan korur.

İnsân'a gelen İlâhi zât'î rahmet ise iblisin unuttuğu,

üst ve alttan, yani semâdan ve arzdanır. Semâdan gelen afâkî, arzdan gelen ise enfûsî, Vahy-î ve tebliğ'î, rızıklar > bilgilerdir.

Cenâb'ı Hakk; bu hakikati (Mâide Sûresi 5/66 Âyetinde) açık olarak bildirmiştir:

لَاكُلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ

(le ekülü min fevkıhim ve min tahti ercühim.)

"Elbette hem üstlerinden hem de ayakları altından yiyeceklerdi."

İblisin, **önden** gelerek bozgunculuk yapması; görsel olmakta, görüntü ile meşgul etmekte, hayal ve vehme yönlendirerek, hayalî ve vehmî görüntülerin peşinde koşturmasıdır ki; kişi buna hiçbir zaman ulaşamaz.

Arkadan gelerek bozgunculuk yapması; zan ve şüpheyi düşürerek, vesveseye zemin hazırlayarak kişiyi huzursuz hale getirmesidir.

Sağdan gelerek bozgunculuk yapması; sûreta > dıştan, Hakk'tan gözükerek kişinin yapmış olduğu ibadet ve fiillerini kendine güzel göstererek gururlanmasını temin ederek ibadetlerinin kabulünü şüpheyi düşürmesine sebep olmasıdır.

Soldan gelerek bozgunculuk yapması ise; solcu ve maddi ataist fikirleri, türlü hileli akıl oyunları ve mesnetsiz mantık kurgularını, gerçek ve en geçerli kurallar olarak kabule zorlamasıdır.

Bütün bunlardan kurtulmanın yolu, yukarıdan (semâdan) gelen Kûr'ân'a, vahye, ilham'a, yerden yani arzdan gelen iblisin tesir edemiyeceği; bunun, Hz. Peygamber (s.a.v.) efendimize uymakla ve onun yolunda yürümekle mümkün olacağı aşikârdır.

Yeri gelmişken faydalı olur düşüncesiyle, "FUSÛSU'L HİKEM" cilt 3, sayfa 319' dan kısa bir bölümü sadeleştirerek aktaralım.

"Hakk vücûduyla, kulun sûretinde kayda girerek meydana çıkan olmakla onu üstünden yedirerek muhafaza eder ve kulun vücudu Hakk'ın vücuduna bağlı olan bir vücud olup, Hakk onun içi ve bâtını olmakla onu altından yedirir > besler böylece onu korumuş olur. Eğer Hakk kulunu üstünden ve altından yedirerek beslememiş olsa kul 'mâ'dum' yani yok olurdu."

(Bu kısa ifadeden sonra tekrar yolumuza devam edelim.)

Böylece alttan ve üstten rahmâni gıdalarla beslenemeyenler, diğer dört yönden beslenirler ki; bu ilmi gıdalarına mutlaka hayal, vehim ve heva karışır, bu da onların akıllarını karıştırarak doğru bilgi sahibi olmalarını önlemiş olur böylece kişinin ömrü oyalanarak boşa geçirilmiş olur.

İşte bu yüzden Kûr'ân'ı, yani zât-î hakikatleri okuyacağın zaman kovulmuş şeytandan **Allah'a sığın** ilk şart olarak ifade edilmiştir.

(Euzü billâhi) "...**Allah'a sığınırım.**" diye başlayıp, besmeleyi de söyleyerek **Kû'ân** okumaya geçilmekte ve her yeniden başlamada böylece tatbik edilmesi istenmektedir. Çünkü Âdem'e ilk olarak zarar vermeye çalışan iblistir. Ve ondan korunmanın yolu yukarıda belirtildiği gibi ifade edilmektedir.

Kûr'ân-ı Kerîm'in son Sûresi dahi, **(Nâs 114/6)** bu hakikate çok açık olarak dikkatimizi çekip bizi ikaz etmektedir.

Kûr'ân-ı Kerîm'i okumayı bitirdiğimiz > hatim ettiğimizde dahi bu ikazın hatırlanması için **(Nâs)** sûresi okunmaktadır.

"Onların ekserisini şükür edici bulamayacaksın."

Hakk yolunda olan insânların, yaptıkları çalışmaları ile aldıkları bazı vasıfları vardır. Bunlardan zâkir, şâkir, âbit, sâlih, ârif, muttakî ve diğerlerinden bahsetmeden sadece **(şakir)** "şükredici" vasıflarını ifade etmesi dikkat çekicidir. Kendinde bu vasıflar yoktur, yok olduğu için de kendisi bunları bilmediğinden zikretmemiştir veya kendi eski, gerçek haline şükretmeyip isyan ettiğinden, bu yönden kıyas yaparak kendi şükretmediği için, onların da şükür ehli olmayacağını düşünmüştür ve bunun için gayret edeceğini beyan etmiştir, diyebiliriz.

﴿١٨﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٩﴾

(Kâlehruc minhe mezmumen medhura lemen tebiake minhüm leemleenne cehenneme minküm ecmaiyn.)

Meâlen: **(18) Buyurdu ki: "Haydi oradan yerilmiş, kovulmuş olarak çık. Andolsun ki onlardan her kim sana tâbi olursa elbette cehennemi sizden, hepinizden dolduracağım."**

(Kovulmuş olarak çık.) Bu çıkma her ne kadar "Cennetten çık." hükmü ise de aslında yeryüzüne inerek ortaya çık, faaliyete geç demektir. Ayrıca, daha evvelce Hakk'ın varlığında, esmâ mertebesinde, bâtında iken bir şahsiyyet kazanarak ortaya çıkarılmasıdır.

(Zem ve tard) emri teklifiye, yani "secde et" hükmüne uymadığı için kınanarak, ayıplanarak, kovularak, sürülerek, uzaklaştırılarak, tard edilmişlik hükmü üzerinde sabit olmuştur.

Cehennem ehlinin cehenneme girmesi, iblisin dört yönden saldırmasıyla oluşmaktadır. Kim bu tehlikeyi ciddiye alır da dört tarafında bulunan, dört meleği daha çok kuvvetlendirirse bu tehlikeden onların yardımı ile kurtulabilir.

Eğer onlara yardım edip kuvvetlendiremezse, dört cihet'in kapıları aralık kaldığından, iblis oralardan içeriye sızıp nüfuz ederek, kişiyi kendi ahlâkıyla ahlâklandırır ve böylece o kişide iblisin ahlâkı ortaya çıktığından, onun askeri olmuş olur. Sûreta insân görüntüsünde; fakat bâtinen iblis ahlâkındadır. İşte bu tür hâl ve ahlâk içerisinde olan insânlar ve iblislerle cehennem doldurulacaktır.

Ne hazin bir sondur ki! Kendine, meleklerin secde ettiği, iblisin etmediği "**insân**" iblise tabiiyeti ile ona secde etmiş hükmüne düşmüş olmaktadır.

﴿١٩﴾ وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

(Ya ademüskün ente ve zevcükercennete fe külâ min haysü şî'tümâ velâ-tekraba hazihîşşecerate fetekünâ minezzâlimiyn.)

Meâlen: **(19) "Ve ey Âdem! Sen ve eşin cennette yerleşiniz, dilediğiniz yerden yiyiniz ve şu ağaca yaklaşmayınız, sonra ikiniz de zalimlerden olursunuz."**

Bu Âyet-i Kerîme, evvelki sayfalarda Bakara Sûresi'nde ele alınmıştı. Ancak "*Şu ağaca yaklaşmayın.*" bölümü hakkındaki ayrıntıyı (İleride tekrar değineceğiz.) hükmü ile buraya bırakmıştık. Aynı bölümün izâhına bir başka yönden devam etmeye çalışalım.

Bu Âyet-i Kerîme hakkında da tefsirlerde ef'âl mertebesi itibariyle pek çok izahları bulunmakta; ancak birbirlerinin benzerleri olup kesin bir neticeye varamamakta, tefekkür ehlini bâtinen doyurucu olamamaktadırlar.

Bu Âyet-i Kerîme'yi ben de çok düşündüm ve değişik yönlerini de araştırmaya başladım. Daha geniş bilgiyi nerelerde bulabilirim diye gönlümle istişare ederken "*Rabb'in olan, (Rahmân'a) danış.*" dedi. Ben de (Rahmân'a) danıştım. Dedim ki!.

شَجَر (Şecer-ağaç)

"**Ağaç**" nedir? Dedi ki: "(Allemel Kûr'ân'ı) 'İkrâ' et, oku!" Evet okuyacağım kaynağı bulmuştum; çünkü zâti hakikatleri, allem > talim ediyordu ve ilk tavsiyesi (**şecer**)e dikkat et diyordu ve devam ederek, (**şecer**) kelimesi her bir kelime gibi bir çok İlâhi mânâyı ifade etmektedir. Sembolleri; (ر) **rı** (ج) **cim** (ش) **şın** dır.

Rahmâniyyet mânâsı itibariyle;

Şın: Harfi, şehadet, müşahedeyi, şehadet âlemini

Cim: Harfi, Cemâl-i İlâhiyyeyi, esmâ âlemini

Rı: Harfi, Rahmâniyyet, sıfat âlemini ifade etmektedir ve bu mertebeler artı mânâsında, kendisinde mevcut tur.

Nefsâniyyet mânâsı itibariyle ise;

Şın: Harfi, Şeytaniyyet-i, (nefs-i emâre velevvâme'yi)

Cim: Harfi, cinsiyet-i

Rı: Harfi, (rıda) "örtü" perdeyi, ifade etmektedir ve bu mertebeler de kendisinde eksi mânâsında mevcuttur, diyebiliriz.

Ebcded hesabıyla:

Şın: Değer sayısı, (300)

Cim: Değer sayısı, (3)

Rı: Değer sayısı, (200) dür.

Toplarsak; 300+3+200=503 toplam değeridir.

(503) diğ er sayı değ eri ise, kelime-i risâlet, (Muhammedür rasûlullah) "Muhammed, Rasûl, Allah," kelimelerinin toplam değ eridir ki, hayret verici bir oluşumdur.

Şecer, bir bakıma Hakikat-i Muhammediyye'nin bu mertebedeki irsâliyetidir.

Ayrıca, (5+3=8)dir ki; sekiz cennet ifadesindedir. Bilindiğı gibi (**şecer**) "ağ aç" cennetin ana unsurlarından birisidir.

"Şu ağ aca yaklaşmayın." ifadesinden de anlaşılan, cennette çok daha başka ağ açların da olduğ udur. Bulundukları cennet, esmâ cenneti olduğ undan, oranın meyveleri o ağ açların mânâlarıdır, yani her bir ağ aç esmâ-i İlâhiyye'den bir mânâyı ifade etmekte ve onun mânâ meyvelerini üretmektedir.

İşte yaklaşılması yasak edilen ağ aç, (**Ulûhiyyet**) mânâsını ifade eden "iki ana dallı" (**Ulûhiyyet**) ağ acıdır.

Bir dalı; (**Rahmâniyyet**) mânâları, meyveleri ile dolu (**şeceraten mübareketen**) Diğ er dalı ise; (**Nefsâniyyet**) mânâları, meyveleri ile dolu (**şeceraten mel'uneten**)dir diyebiliriz. Çünkü (**Ulûhiyyet**) tüm olarak bu varlığı gerçek yüzleri ile kendi mertebelerinde korumaktır.

Cenâb-ı Hakk, insânlık hayatı süresince Peygamberleri vasıtasıyla bir çok ağ aç örneğine dikkatlerimizi çekmiştir.

Âdem (a.s.)a ve **Havvâ** anamıza cennette ilk emir ve yasak şu "ağ aca > şecer" yaklaşmayın oldu.

Mûsâ (a.s.)a, peygamberlik başlangıcı bir "ağ aç > şecer"den ilk def'a (**nûr**) esmâsının **tecellisi ile** olmuştu. Orada gördüğ ü "şecer" (**nûr**) esmâsının zuhuru idi.

Hz. **Muhammed** (s.a.v.) efendimize de **Mi'râc** gecesi "sidre'i munteha"da (**sidir**) ağ acı gösterilmiştir ki; bu çok dikkate değ erdir. Bu hususta daha geniş bilgi, mübarek geceler kitabımızın Mi'râc bölümünde mevcuttur. Dileyen

oraya bakabilir.

O ağaca yaklaşılmasına mâni bir çok sebepten biri de henüz o ağaca, "şecer" mânâsına yaklaşma vaktinin gelmediğidir.

Diğeri ise, o ağaçta mevcud **Ulûhiyyet'e** "kurb" yaklaşmayınız demektir. Çünkü orası bir bakıma **Ulûhiyyet'ten** uzaklaşma yeridir. Bir şeyden uzaklaşmayınca da oraya dönme diye bir şey söz konusu olamaz.

Bir diğeri ise, yine o "ağaç"ta mevcud nefsâniyyet ve şeytaniyyet'e "kurb" yaklaşmayın, demektir.

İşte bu ağaç, "şecer" iki zıt mânâyı bir arada tutmakta ve Âdem (a.s.) varlığında dünyaya gelen herkes bir yönüyle bu ağaçtan men edilmektedir.

Hakk, yolunda gidenlere, **şeytaniyyet** dalı.

Şeytaniyyet, yolunda gidenlere ise **Rahmâniyyet** dalı, yasak edilmektedir.

(**Şecer**)e kurbiyyet, yaklaşmaktan nehiy ve ikaz sadece Âdem ve Havvâ' yadır. Meleklerle ve iblise değildir; çünkü onların bu sahada oyunculukları yoktur.

Sayıları itibariyle (şecer) ve (Kelime-i Risâlet) (503) aynı değerdedir ki; o mânâyı tatmak, Risâlet yolunun başlangıcına gelmiş demektir. Âdem (a.s.) da ilk peygamber olduğundan, Allah'ın o mertebedeki Rasûlüdür ve yeryüzüne iniş süreci içerisinde.

* * *

Kelime-i Risâlet hakkında daha geniş bilgi Kelime-i Tevhid isimli kitabımızın (136)ncı sayfasında mevcuttur, dileyen oraya bakabilir.

Ayrıca (503) sayısının ortasındaki sıfır'ı alırsak ortada (53) kalır ki; o da bizim şifre sayımızdır. Bu hususta da geniş bilgi, Terzi Baba isimli kitabımızın "*sayıların dilinden*"

bölümünde vardır, o sayfalara müracaat edilebilir.

* * *

“Sonra zâlimlerden olursunuz.” Bu hususun daha evvelce Bakara Sûresi’ndeki; ilgili Âyeti’nde kısaca izahı yapılmış idi, hatırlamak için tekrar oraya bakılabilir.

O ağacın iki dalının neticesi zâten, zulüm > zulmet, karanlıktır. Biri nefsâniyyet zulmeti; diğeri ise, Ulûhiyyet’in a’mâ’iyyet karanlığı, sevâd’ı a’zâm’dır.

Peygamberlerin bazılarına gösterilen (**şecer**) ağaçlar, bir mânâ bütünüdür.

Âdem ve **Havvâ**’ya men edilen “ağaç” ef’âl mertebesine iniş itibariyle yol göstermekte,

Mûsâ (a.s.)a gösterilen “ağaç” esmâ mertebesi itibariyle yol göstermekte,

Muhammet (a.s.)a Mi’râc ta gösterilen “sidre ağacı” ise sıfat ve zât mertebesi itibariyle yol göstermektedir, diyebiliriz. Bu hususta daha geniş bilgi mübarek geceler, kitabızın mi’râc bölümünde vardır.

﴿٢٠﴾ فَوَسَّسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ
عَنْهُمَا مِنْ سَوَاتِحِهِمَا وَقَالَ مَانِهِيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ
الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَينِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢١﴾

(Fevesvese lehümüşşeytânü liyübdıye lehümâ
mavüriye anhümâ min sev âtihimâ ve kâle,
mânehekümâ rabb’ikümâ an hezihişşecerati. İllâ en
tekünâ melekeyni, ev tekünâ minelhalidiyn.)

Meâlen: (7/20.) “Sonra şeytân, ikisine de onların
kendilerinden örtülmüş olan çirkin yerlerini onlara
açıvermesi için vesvese vermeye başladı. Ve

Rabbiniz sizi bu ağaçtan yasaklamadı; ancak iki melek olacağınız veya ebedî kalacaklardan bulunacağınız için yasakladı.” dedi.

“Şeytan onlara vesvese vermeye başladı.” (Sessizce fısıldadı.) Bu def’a iblisten **“şeytan”** ismiyle bahsedilmektedir. Tard edildikten sonra aldığı isim **“şeytan”** olmuştur.

Bakara Sûresi’nde, mevzu ile ilgili Âyet-i Kerîme’de şeytan ismi hakkında kısmen bilgi verilmişti. Burada da “ebced” hesabıyla sayısal değerini incelemeye çalışalım.

شَيْطَان (şeytan)

(ن) nun (ا) elif (ط) tı (ي) ye (ش) şın, harflerinden meydana gelmektedir. Toplarsak; 50 1 9 10 300 (300+10+9+1+50=370) değer sayısı olur. (3+7=**10**) (**1-0**) (3+1+9=**13**) (1+5=**6**) çıkan sayı değerleri görüldüğü gibi, (**10**) (**1-0**) (**13**) (**6**)dır. (**6**) şeytanın kabullenmediği imânın altı şartıdır. (**13**) bilindiği gibi Hakikat-i Ahmediyye’dir ve şeytanın dahi bağlı olduğu yer orasıdır. (**1**) Tevhid-i Hakiki, Hakk’ın birliğidir. (**0**) âlemin ve şeytanın aslında yok olan hayâlidir. (**10**) ise İseviyyet mertebesidir ki; bugünkü haliyle, çoğunlukla şeytanın **“tantana”**sını ortaya çıkarmaktadırlar.

Şeytanın, insânlara yaklaşma yönlerini kendi ifade ettiği gibi, ağaca yaklaştırmak için, dört yönün biri olan önden gelerek, görselliği kullanarak, ağacı göstererek, o ağaç hakkında güya doğru bilgi veriyormuş gibi vesvese yaparak onlara yaklaştırmaya ve o ağaca yaklaştırmaya çalışmıştır.

“Kendilerinden örtülmüş olan çirkin yerlerini onlara açivermesi için vesvese vermeye başladı.”

Âyet-i Kerîme’nin bu bölümünden şeytanın, Âdem ve Havvâ’nın varlığında var olan ve kendilerinin de henüz

bilmediği bir takım hususiyetlerini bildiği anlaşılmaktadır. Yeni meydana getirilmiş bir varlığın özelliklerini bir başka varlık nasıl bilebilir ki? Bu biliş belki kendinden bir kıyasladır, belki ilmi bir biliştir. Bu mertebede iblisin yaşam tecrübesi Âdem ve Havvâ'dan daha fazladır. Gayesi **Âdem'i** (a.s.) küçük düşürmektir.

Ancak, gizli olan bu yerlerin açılmasını nefsi mânâda şeriatsız kullanmak suç unsuru, İlâhi mânâda ruhsatla kullanmak ise Ulûhiyyet'in gereğidir. Şeytan bu ikinci kullanış yönünü anlayamadığı için o uzuvları açtırmaya çalışmıştır. Eğer bu hakikati idrâk etmiş olabilseydi bu yolda bir çalışmaya girmez o mahallerin açılmasını istemezdi.

Şeytan cennetten kovulduktan sonra onlara nasıl ulaştığı hakkında birçok rivayet vardır. Bu hususun daha kolay anlaşılması için bu günkü cep telefonlarımız güzel bir misal olabilir. Onlarla çok uzak mesafelerle konuşma imkânı buluyoruz.

Şeytan ateşten, yani enerjiden var edildiğinden kendinde mevcut bu enerjiyi manyetik dalgalar halinde, Âdem ve Havvâ'ya göndermiş, onlarda bulunan uygun frekanstan onlara ulaşmış olabilir. Mühim olan nasıl ulaşılmış olduğu değil, ulaşıldığında ne olduğudur.

Âdem ve Havvâ'nın, cennette lâtif bir yaşamları olduğundan henüz kendi iç bünyelerinde "bâtınlarında" bulunan diğer özellikleri meydana çıkmamış idi. Âdem kısısları okunup incelendikçe Âdem'in cennette bireyselliğe doğru birçok evre geçirdiği anlaşılmaktadır. Burada ise daha kendilerinin de farkında olmadıkları iç bünyelerinde bulunan şehvaniyyetin ve üreme organlarının varlığını anlamaları olmuştur.

Ve " Rabbiniz sizi bu ağaçtan yasaklamadı; ancak iki melek olacağınız veya ebedî kalacaklardan bulunacağınız için yasakladı." dedi.

Yani " Bu ağaçtan yerseniz iki melek olarak cennette ebedi kalıcı olacağınızdan, Rabb'iniz size bu ağacı cennette

ebedi kalmamanız için yasakladı.” dedi. O halde bu ağaçtan yiyin ve cennette ebedi olarak kalın demek istedi. Ve gerçeğin tam tersini onlara yaptırmaya çalıştı. Zaten onun özelliği Hâdîseleri tam tersinden göstermeye çalışmasıdır.

Âdem ile Havvâ'nın cennetteki yaşamları henüz fiziken bedenleşmemiş olduklarından zaten meleki bir yaşantı idi. Böylece gayesi onları küçük düşürmek idi. Bunu temin etmek için de:

﴿٢١﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِينٌ نَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

(Ve kasemuha innî leküma leminennâsihiyn)

Meâlen: **(7/21) "Ve onlara yemin etti ki, ben muhakkak sizin için elbette hayr'ı tavsiye edenlerdenim."**

Âdem ile Havvâ bu yemin üzerine ona inandılar.

﴿٢٢﴾ فَدَلَّيْهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَيْهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾

(Fedelle hüma bi gururin felemma zâkâşsece-rate bedet lehüma sev'âtühüma ve tafika yahsifani aleyhim min verakılcenneti, ve nadahüma Rabbühüma elem enheküma an tilkümaşsecerati ve ekulleküma inneşseytane leküma adüvvün mübiyn.)

Meâlen: **(7/22) "Artık onları bâtil sözle aldattı. Vaktaki ağaçtan tadıverdiler, o kapalı avret yerleri kendilerine görünmeye başladı. Onların üzerine**

cennetin yapraklarından kat kat örtüverdiler. Ve Rableri ise onlara nida etti ki: Sizi bu ağaçtan yasaklamış değil miydim ve şüphe yok ki şeytan, size apaçık bir düşmandır, dememiş mi idim?"

"Artık onları bâtil sözle aldattı."

(Böylece onları kaydırarak aşağı sarkıttı.) Nefsânîyyet'e meylettirdi. Demekki o ağacın bir özelliği de diğer ağaçlardan daha aşağıda olması imiş.

"Vaktaki ağaçtan tadıverdiler, o kapalı avret yerleri kendilerine görünmeye başladı."

Nihayet o ağaçtan tattılar, tadış olarak **belirtilen (ZÜK) "zevk"**e dönüştü. Bu tadış ve zevk çok türlüdür.

Bir bakıma bu tadış "Ulûhiyyet" ağacından "mahlûkiyyet"e dönük rızkını, enerjisini ve özelliklerini tadıştır.

Diğer yönüyle bakıldığında bu ağacın bir dalı, Nefs ve şeytânîyyet dalı olduğundan, o tadış neticesinde kendilerinde kuvvede "bâtında" olan bazı özelliklerinin kuvveden fiile çıkmaya başlamasıyla uyarılan ayıp yerleri belirginleşerek görünmeye başlamıştır.

Bu ağaçtan (ekel) edilmemiş, yani yenmemiş sadece tadılmıştır. Yenmesi ve yaşanması dünyaya bırakılmıştır.

Bu tadışın diğer enfüsi bir yönü de vardır ki; genele açılması, kayıttan idrâklere bırakılmıştır. Ağaçların meyveleri genelde yukarıda dallarda olur, o halde bu tadış yukarıdan olmuştur.

Tefsirlerde bu tadılan şey hakkında birçok fikir yürütülmüştür, bazıları buğday, bazıları elma, bazıları incir, üzüm gibi gıdaların olabileceğini söylemişlerdir. Hepsi de izâfidir, mertebeleri gereği hepsi de yerli yerindedir.

Âdem ve Havvâ'nın lâtif varlıkları üzerinde herhangi sonradan yapılma bir örtü, libas, elbise türü şeyleri yoktu; zaten bunlara ihtiyaçları da olmadığından hilkat halleriyle

cennette dolaşıyolardı ve bu hal o zaman onlar için tabii idi. Şecerden tadıştan sonra barizleşerek görünen ayıp yerlerini kapatmak için.

"Onların üzerine cennetin yapraklarından kat kat örtüverdiler."

Bu yaprakların **"incir"** yaprakları olduğu söylenmiştir ki; izâfeten doğrudur; çünkü **"incir"** vahdette kesret'i yani birlikteki çokluğu ifade etmektedir ki; bu tadış da kesretin başlangıcını oluşturmuştur. Böylece kendilerinde "levvâme ve emmâre nefisleri de faaliyete geçerek (alâ ve esfeli) bir arada yaşayacak kâmil hale gelmişlerdir.

Bunun üzerine:

"Ve Rableri ise onlara nida etti ki: Sizi bu ağaçtan yasaklamış değil miydim ve size şüphe yok ki şeytan, size apaçık bir düşmandır, dememiş mi idim?"

Emr-i tekli'ye uymadıklarından bu sözlere muhatap olmuşlardı. Âdem ile Havvâ bu Hâdîse karşısında mahçup, utangaç ve üzüntülü halleri ile mahzundular ve sustular.

Bunun üzerine Allah-ü Teâlâ onlara **"Bakara Sûresi"**nde ifade edildiği üzere bazı kelimeler öğretti, onlar da o kelimelerle özür ve acizliklerini beyan ederek kendi kendilerini **levm** ederek pişmanlıklarını ifade ettiler.

﴿٢٣﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٤﴾

(Kalâ Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ ve in lem teğfirlenâ ve terhamnâ lenekü-nenne minel hasiriyne.)

Meâlen: **(7/23)" Dediler ki: Ey Rabbimiz! Biz kendi nefislerimize zulm ettik ve eğer bizi bağışlamaz ve merhamet buyurmaz isen elbette biz**

zarara uğramışlardan oluruz.”

Yukarıda i; Âyet-i Kerîme’lerde belirtildiği gibi Âdem ve Havvâ’nın ağaca yaklaşmalarıyla zâlim olacakları ifade ediliyor idi, o ağaca yaklaşmalarıyla zâlimlik onların bir vasfı olmuş oldu. Daha evvelce Bakara Sûresi’nde geçen ilgili mevzuda zâlimlik hakkında bilgi verilmiş idi, tekrar bilgi tazelemek için oraya bakılabilir.

Âdem ile Havvâ şecer ağaçtan tadış fiilini işledikten sonra ne yapacaklarını bilmez şaşkın bir halde iken, Rabb’larının bildirmesiyle emr-i irâdî’ye ve seytana uyup emr-i teklifi’ye uymayarak **“Ya Rabb’i biz nefislerimize zulmettik.”** dediler.

Bütün bu oluşan Hâdîseler karşısında onlardan Rabb’larının eğitimi ile ilk def’a bir söz ortaya çıkmakta idi ve ilk def’a kendileri, kendilerinde var olan bir özelliği ortaya koymakta idiler ki; Âdem ve Havvâ’nın belirgin hallerinin başında tanımlamalarının **Nefs** olduğu ve bu düzenlenmesinin tamamlandığı ortaya çıkmış oldu ki; nefs’in genel tanımı **(Nefs o şeyin zatıdır.)** şekliyle ifade edilmiştir. Bu hususta geniş bilgi “ İrfan Mektebi ve şerhi” isimli kitabımızda verilmiş idi.

Bu Hâdîseyi başka bir yönüyle de incelemeye çalışalım. Nefs’lerine zulm şeytanın vesvesesi ile **(şecer)** ağaca yaklaşmaya meylettikleri anda, kendilerinde o ağaca **(kurb)** bir muhabbet oluşmaya başladı. Bu, muhabbet **(ısı)** olarak şiddetlenmeye ve ateşe dönüşmeye başladı, böylece içlerindeki ateş diğer mânâları hükümsüz hale getirdi. Böylece kendilerinde kuvvede var olan **Kahhar** esmâsını faaliyete geçirerek diğer bütün esmâ-i ilâhiyye’yi hükümsüz hale getirdi.

O anda Âdem ve Havvâ’nın varlığı, ağacı da tadışla geçici olarak bâtinen iblisiyyet’e dönüşmüş oldu, böylece gizli yerleri kendilerine açıldığında utanarak çok üzüldüler ve yaptıkları bu fiilin yanlış olduğunu, emr-i İlâhiyye ve emr-i teklifiyye’ye aykırı olduğunu anlayıp pişman oldular.

Bu pişmanlık içerisinde şaşkın olarak kaldıklarında

Allah'ın îtâbı (azarlama) geldi. İyice mahcup ve pişman oldular, ne diyeceklerini bilmezler iken Rabb'ları onlara bu kelimeleri talim etti, onlar da o kelimelerle: " Ya *Rabbi nefislerimize zulmettik.*" dediler.

Diğer bir yönüyle de Nefs'lerine zulm şöyle olmuştur, diyebiliriz.

Yine Bakara Sûresi'nde ifade edilen Âyet'i Kerîme'lerde Cenâb-ı Hakk'ın Âdem'e isimleri'nin hepsini öğrettiği beyan edilmişti. Böylece âlemde insân cinsine verilen ilk derste; talebe Âdem, öğretmen ise Cenâb-ı Hakk olmuştur ki; bu zât-î bir eğitimidir.

Âdem'in öğrenerek varlığında yani Nefs'inde mevcut olan bu **esmâ-i İlâhiyye** itidal üzere olmak ister; çünkü her bir Nefs bu İlâhi isimlerin varlığı ile vardır ve öylece binâ edilmiştir. Herhangi bir sebep ile kişide meydana gelen bir değişim, eğer o kişiyi şiddetle tek bir ismin hükmü altına sokarsa işte orada diğer isimlerin mânâları geçici olarak iptal edildiğinden üste çıkan o isim ile diğer isimler perdelendiğinden, zulmette kalmış olurlar. İşte böylece kişi farkında bile olmadan Nefs'ine zulmetmiş olur.

Âdem ve Havvâ o ağaca yaklaşmakla geçici olarak iblisiyyet ahlâk ve mânâsına dönüştüğünden **(Nefs'i Âdemliğe)** zulm etmiş oldular. Böylece Nefs'lerine zulm etmiş oldular. Çaresi bu hali idrâk edip tevbe etmeleri oldu. Rabbları onlara bu yolu göstermese idi hüsrana uğrayanlardan olacaktı. (Çünkü Âdem'de bütün mertebeler mevcuttur.)

Âdem'e secde emri; **meleklerle** ve **iblise** idi.

Ağaca yaklaşmayın emri ise; **Âdem** ve **Havvâ**'ya idi. Bu hususları tefekkürde yarar olacağı muhakkaktır.

Bütün bunlardan sonra Allah (c.c.) dedi ki:

﴿٢٤﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ

﴿مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ﴾

(Kalehbitu bagduküm li bagdin adüvvün veleküm fil erdı müstekarrun ve metaun ilâ hıynün.)

Meâlen: **(7/24) Buyurdu ki: "Bazınız bazınıza düşman olarak -yeryüzüne- ininiz, sizin için yerde bir zamana kadar bir ikametgâh, bir faydalanma vardır."**

Bu Âyet-i Kerîme'nin hükmünden, yeryüzünde genel anlamda bir barış olamayacağı açık olarak anlaşılmaktadır.

Âdem'in varlığında, cümle, her türlü zıt isimlerin varlığı,

Havvâ'nın varlığında üreticilik, heva ve hevesin varlığı,

Şeytanın varlığında ise, vesvas, hannas ve kakhariyyet hükümleri zuhura çıkacağından ve her bir isim de kendi hakimiyetinin bakasını isteyeceğinden birlik ve beraberliğin mutlak mânâda olması mümkün görülmemektedir. (Bu da zuhurun zenginliğidir.)

Mevlânâ Hz. de bu hususu: "Burası fark âlemidir, burada birlik olmaz." diye ifade etmişlerdir.

﴿٢٥﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ﴾

(Kâle fiha tahyevne ve fiha temutüne ve fiha tuhracune)

Meâlen: **(7/25) Buyurdu ki: "Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve yine oradan çıkarılacaksınızdır."**

Orada hayat bulacaksınız, yani **hay** isminin zuhurunu orada görüp yaşayacaksınız hayat bulacak, kimlik kazanacaksınız ve orada öleceksiniz. Bazınız ızdırari > zaruri ölümle bazınızda ihtiyari > isteyerek (ölmeden evvel ölünüz) hükmü ile öleceksiniz. Ve herkes nasıl ölmüş ise o

ölümün karşılığı olan mertebesi itibariyle kazanılan yere oradan çıkarılıp gönderileceksiniz demektir.

Bu hususta küçük bir şiirimin son dörtlüğünü de mevzu ile ilgisi olduğundan ilâve etmeyi uygun buldum.

Necdet'ten dinle bu sözü
Hakk'tan ayırma hiç özü
Bu dünyanın gerçek tadı
Ölmeden ölmekmiş meğer

Kim ki; bu dünyadan, gerçekten ihtiyarî > isteyerek, nefsî mânâda öldüğü bir ölümden sonra fiziki ölümle ölürse, aslında o ölmemiş gerçek İlâhi varlığı ile dirilmiş olduğundan irfaniyyetle tekrar kendi aslına ulaşmış olur. İşte bu ölüm ile dünyadan ayrılma (şeb'i aruz) yani o kişi için "düşün gecesi," "müşahede-şehadet" olmuş olur.

﴿٢٦﴾ يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي
سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ
آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾

(Ya beni Âdeme kad enzelnâ aleyküm libasün yûvarî sev'atiküm ve rişün ve libasüttakva zalike hayrun zalike min ayatillâhi leallehüm yezzekkerune.)

Meâlen: (7/26) "Ey Âdemoğulları! Size çirkin yerlerinizi örtecek bir örtü ve bir de bir süs elbisesi indirdik, takvâ elbisesi ise o daha hayırlıdır. Bu işte Allah Teâlâ'nın âyetlerindendir. Belki bunu düşünürler."

Yukarıdaki Âyet-i Kerîme'nin baş tarafında üç türlü elbiseden bahsedilmektedir. Bunlar, dünyada giyilecek ikisi fiziki diğeri ma'nevi elbiselerdir. Ayrıca içte, bātında üç elbise daha vardır ki; onlar lâtif elbiseler olduklarından görünmemektedirler. Bu yüzden de fark edilememektedirler.

Birinci elbise: İnsân'ın iç bünyesini > mânâsını muhafaza eden, **toprak** beden, et, kemik, sâlsâl, balçık, elbisesidir.

İkinci elbise: Bedeni muhafaza eden, belirli malzemelerden meydana gelen giysi elbisesidir.

Üçüncü elbise: (Takva) elbisesi'dir ki, insân'ın gerçek mânâda insân olarak yaşamasını temin eden İlâhi sistemin mânâ olarak tüm kimliğine giydirilmesidir. Bir gerçek hayat sistemi ve insânlık, asalet elbisesidir. *(Bu mevzuya daha sonra yine devam edeceğiz.)*

İşte bütün bu hakikatler, **(Âyatillâhi)** Allah'ın Âyetleri'ndendir. Yani Ulûhiyyet işaretlerinden > mertebelerindendir.

Bütün bu âlem, (Allah'ın Âyetleri) olup âlemin tümü **(Kûr'ân-ı fiilî veya Kûr'ân-ı tafsilî)**dir. Yani bütün tafsilâtıylâ zuhura çıkmış, yaşayan muhteşem zâtın zuhuru, her mertebesi itibariyle *esmâ-i İlâhiyye'nin* ve *sıfat-ı İlâhiyye'nin* kendi mânâları itibariyle zuhur ve tecellileri > zâtının giyindiği elbiseleridir. En güzel elbise ise **(Rahmân)** sûreti üzere halk edilen **(Âdem > insân)** sûreti ve elbisesidir.

(leallehüm yezzekkerune.)

"Belki bunu düşünürler." (zikrederler)

Zikir genelde iki türdür; biri tesbih veya lisan ile belirli sayıda bazı sözcükleri tekrar etmek, diğeri ise söylenen bu sözcüklerin mânâlarını düşünerek asıl mânâlarını faaliyete geçirip hakikatlerini ve kendinde olan varlıklarını hatırlamalarıdır.

İşte bu anlayışla Hakikat-i İlâhiyye'yi tefekkür etmeye çalışanlar (**hüm**) "onlar" diye ifade edilmektedir.

İnsânın belirgin hali **zikr** etmesi yani **tefekkür** etmesidir. İşte ancak bu tefekkür ve zikr insânı kemâline ulaştırır. Bu hususu Efendimiz (s.a.v.) Hadis-î Kûdsî'sinde şöyle ifade etmiştir: Cenâb-ı Hakk buyuruyor ki! (*Ene celisü men zekerni*) yani "**Ben beni zikredenle beraberim.**" Yani, "Beni zikredenle ben beraberim." demektedir. İzahı uzun sürer bu kadar işaret yeterlidir zannediyorum. Gerçek zikir ve tefekkür ehli bütün bunlardan hissesine düşeni zâten almaktadırlar.

"Zikr hususunda (Vahy ve Cebrâil) isimli kitabımızın baş taraflarında bir kısım bilgiler vardır dileyen oraya bakabilir."

(6 Peygamber (1) Hz. Âdem a.s.) kitabımızdan naklen A'râf Sûresi'nde geçen mevzumuzla ilgili bölümleri özet olarak görmeye çalıştıktan sonra şimdi, tekrar yolumuza devam edelim.

﴿١٤﴾ قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

(14) (Kâle enzırnî ilâ yevmi yub'asûn.

(İblis) dedi: (Bari) bana (insânların) tekrar diriltilecekleri güne kadar süre ver."

İblis bu kadar isyankârlık yaptığı hâlde hâla konuşabiliyor, oysa insân Âdem (a.s.) ın yaptığı gibi bu durumda secdeye giderde oradan başını kaldırmaz.

﴿١٥﴾ قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ

(15) (Kâle inneke minel munzarîn.)

(Allah) buyurdu: "Haydi sen süre verilmişlerdensin."

Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti ilâhîyyesine bakın ona âsi olana müddet tanıyor.

﴿١٦﴾ قَالَ فَبِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ

(16) (Kâle fe bimâ agveytenî le ak'udenne lehum sırâtekel mustekîm.)

"Öyleyse, dedi, beni azdırmana karşılık, and içerim ki, ben de onlar(ı saptırmak) için senin doğru yolunun üstüne oturacağım."

İblis isyanını burada iyice perçinleyip, nezâket sınırları dışına çıkıyor. İşte bu tam şiddetli bir nefsi emmâre hâlidir, kendi yaptığı fiili karşı tarafa yüklüyor ve kendini temize çıkıyor. Bu hâllerde olan insânların kumandanı işte şeytandır.

﴿١٧﴾ ثُمَّ لَأَتَيْنَهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ

(17) (Summe le âtiyennehum min beyni eydihim ve min hâlfihim ve an eymânihim ve an şemâlihim, ve lâ tecidu ekserehum şâkirîn.9

"Sonra (onların) önlerinden arkalarından, sağlarından sollarından onlara sokulacağım ve sen, çoklarını şükredenlerden, bulmayacaksın."

Bu âyette şeytana karşı kendimizi koruma yollarıda gösteriliyor. İblis dört yön sayıyor ve alt ve üstü saymayı unutuyor. Demek ki İblisin bu iki yönde boşluğu var ve o dört yönden de gelse akıl olarak yukarıya çıkıp dışarıdan onu vurabiliriz, çünkü boşlukları var. Ve bu şekilde yâni belirli bir yönden yâni mahlûktan gelen seslerden de

korkmayalım çünkü bizden daha üstün bir varlık değildir o, fakat biz kendimizdeki gücü ortaya çıkaramaz isek korku duyarız. İşte insânın kendisini tanıması ne kadar büyük bir yaşam sanatıdır ve sermâyesidir. Kişinin parası olmayabilir fakat bu bilgileri gönlüne koyduğu zaman hiç kimseden korkmaz, herşeyi verende alacak olan da Allah'tır der ve bir sorun olmaz kendisi açısından. Düşmanın ne kadar büyük olursa olsun onu çok iyi tanıyorsan tedbirini alırsın ve ondan korkmazsın fakat düşmanın küçük bile olsa onu tanıyıyor isen tedbirsizsin demektir ve korkuya yol açar.

Cenâb-ı Hakk'tan gelen ilhâmi oluşumlar yönsüz olarak kişi nin bütün varlığına gelir, bazen sağdan soldan (v.b.) şekilde herhangi bir yönden gelen sesler ise herhangi bir mahlûktan gelir, gaybten bir ses duyup sesin sahibini duymadığımızda bu bizim için ölçü olsun. Cenâb-ı Hakk bütün âlemi bizim emrimize verdi buna cinlerde dahildir, bizler bu elimizdeki gücü kullanamaz isek onlar bizi etkileri altına alırlar.

İşte Cenâb-ı Hakk bu Âyetlerin içerlerine bütün hakikatleri koymuştur oysa biz bunları kabirlere gidip ölümlere okuyoruz sanki biz yaşayan ölü değilmişiz gibi oysa artık o ölmüş ve işi bitmiş, esas bizim beden kabirlerimizdeki ölümleri diriltmek için bunların okunması gereklidir ki hayâtta iken dirilsinler ve işlerini yoluna koyup hayâtlarını bu duruma göre düzenlesinler.

﴿١٨﴾ قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٩﴾

(18) (Kâlehruc minhâ mez'ûmen medhûrâ, le men tebiake minhum leemleenne cehenneme minkum ecmaîn.)

(Allah) buyurdu: "Haydi, sen, yerilmiş ve kovulmuş olarak oradan çık. And olsun ki, onlardan sana kim uyarsa, (bilin ki) sizin hepinizden

(derleyip) cehennemi dolduracağım."

﴿١٩﴾ وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٩﴾

(19) (Ve yâ âdemuskun ente ve zevcukel cennete fe kulâ min haysu şî'tumâ ve lâ takrebâ hâzihiş şecerete fe tekûnâ minez zâlimîn.)

(Sonra Allah, Âdem'e hitâb etti): "Ey Âdem! Sen ve eşin cennette durun, dilediğiniz yerden yeyin; fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zâlimlerden olursunuz."

Burada Allah Teâlâ bizimle aynı sahneyi paylaşıırken biz hâlâ onu ötelerde arıyoruz. Ve Cenâb-ı Hakk bizlere diyor ki rûh ve nefis olarak varlığınızda sâkin olun ve orada bir müddet oturun.

Cennetteki bir sürü ağaçtan Cenâb-ı Hakk'ın o ağacı işaret ederek yemeyin demesi bir yerde yeyin demesidir yoksa Âdem (a.s.) ile Havva vâlide ne kadar arasalarda o ağacı belki bulamazlardı bile. Bizler şu an kendimize bunu çevirirsek nefsânî hareketlere yaklaşmayın olarak çevirebiliriz.

﴿٢٠﴾ فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوَاتِهِمَا وَقَالَ مَانِهِيكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ ﴿٢٠﴾

(20) (Fe vesvese lehumuş şeytânu li yubdiye lehumâ mâ vuriye anhumâ min sev'âtihimâ ve kâle mâ nehâkumâ rabbukumâ an hâzihiş şecereti illâ en tekûnâ melekeyni ev tekûnâ minel hâlidîn.)

"Derken şeytân onların, kendilerinden gizli kalan çirkin yerlerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı: "Rabbiniz, başka bir sebepten dolayı değil, sırf ikiniz de birer melek ya da ebedî kalıcılardan olursunuz diye sizi şu ağaçtan men etti." dedi."

Daha önceki Âyetlerde cennetten kovulan şeytanın oraya tekrar nasıl girdiğine dair tefsirlerde çeşitli açıklamalar mevcuttur, biz bunu kendimiz açısından düşündüğümüzde, varlığımızdan şeytanı kovmuş olsak bile o bir yol bulup bizim cennet olan temiz aklımıza sızabilir ve bize vesveseler verebilir bu nedenler çok dikkâtli olmalıyız. Fakat şeytanın bütün özellikleri çok iyi tanınırsa artık oraya kolay kolay da giremez.

Şeytanın gâyesi burada Âdem (a.s.) ile Havvâ vâlideyi utandırıp küçük düşürmektir. Ve şeytanın en büyük özelliğide var olanı yok ve yok olanı var göstermesidir eğer şeytandan bir vesvese geldiği görüldüğünde onun mutlaka tersi yapılmalıdır, o iş doğru iş olur. İşte bu âlemlerdeki genel hükmüyle Cenâb-ı Hakk'ın varlığını yok gösterir, aslında yok hükmünde olan maddeyi de var olarak gösterir.

Oldukça mühim olan bu anlatımların mânâlarını daha iyi anlamaya çalışabilmemiz için şöyle bir düşünce mantığı içinde olmamız faydalı olacaktır düşüncesindeyim, şöyle ki.

"sırf ikiniz de birer melek ya da ebedî kalıcılardan olursunuz"

Âdem ve Havvaya, İblis'in lisanından bildirilen bu mantıklı gibi gözüken hayali bilgi onlara kendi hallerini düşünerek mantıklı gibi geldi. Şöyleki; Âdem ile Havva toprak bedenlerine girmemiş oldukları zamanlarında cennette melekler gibi hafif, rahat ve lâtif olarak dolaşıyorlar iken, topraktan kesif bir bedene girdiklerinde bu beden onları eskiye göre kısmen hareketlerini sınırladığı için zâten az da olsa bir sıkıntıları vardı. İşte İblis onların bu hissiyatlarından faydalanarak eski meleki hallerini söz konusu ederek onlara mantıklı gibi gelen ve geriye dönüş olan bu teklifi onları kemâlât yollarından alı koymak için

yaptı. Bu teklif ve tavsiye yi makul gibi gören Âdem ve Havva eski lâtif hallerine dönerler ümidi ile meyveden tattılar, yani ağacın men edilen tabiat ve nefs dalının meyvesinden tattılar. İşte bu tadış aslında bütün bedenlerine yayılarak bir nefsanî hissediş ve kıpırdanış idi, daha evvel kendilerinde kuvvede bulunan ve kendilerinin henüz farkında olmayan uzuvları tabii bir tabiat tadışı ile belirginleşmeye başlayınca üzerlerine "cennet yapraklarını örtmeye aşıladılar." Bu hususta yukarıda da özet bilgiler geçmiş idi.

﴿٢١﴾ وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ ﴿٢١﴾

(21) (Ve kâsemehumâ innî lekumâ le minen nâsîhîn.)

"Ve onlara: "Elbette ben size öğüt verenlerdenim." diye de yemin etti."

İşte bazı insânlarda öyle yaparlar ve doğru olmayan bir şeye yemin ederek onun doğru olduğunu ispatlamaya çalışırlar.

﴿٢٢﴾ فَدَلَّيْهُمَا بَعْرُورٌ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ

وَنَادَيْهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَأَقُلْ لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٢﴾

(22) (Fedellâhumâ bi gurûr, fe lemmâ zâkâş şecerete bedet lehumâ sev'âtuhumâ ve tafikâ yahsîfâni aleyhimâ min varakıl cenneti, ve nâdâhumâ rabbuhumâ e lem enhekumâ an tilkumeş şecereti ve ekul lekumâ inneş şeytâne lekumâ aduvvun mubîn.)

"Böylece onları aldatarak aşağı sarkıttı (önceki mevkilerinden indirdi). Ağacı(n meyvesini) tadınca, çirkin yerleri kendilerine göründü ve cennet yapraklarını üst üste yamayıp üzerlerini örtmeğe başladılar. Rableri onlara seslendi: "Ben sizi o ağaçtan men etmedim mi ve şeytan size apaçık düşmandır, demedim mi?"

Bu konularda tefsirlerde birçok yorumlar geçmektedir, fakat Cenâb-ı Hakk bir isim vermeden sadece ağaçtan tadıldığını belirtmektedir. Âdem (a.s.) topraktan halkedildiği için kendisinde râhmanî oluşumların yanı sıra toprak oluşumlu tabîatlarda mevcûttur, Havva vâlide Âdem (a.s.) dan meydana geldiğinden onda da aynı özellikler mevcûttur ve Âdem (a.s.) aklı küll, Havva vâlîde nefsi küll yönüdür. Şeytanın aslı da vehim olduğundan Havva vâlidenin vehim yönüne yönelip ona vesvese verdi ve Havva vâlide harekete geçen bu vehim Âdem (a.s.)'ın topraktan gelen tabîatına tesir etti, yoksa rûhâniyetine tesir edemedi, aşağı inseler de rûhâniyeti temiz kaldı.

Ağaç insânın tabîatı, cismânî, nefsânî yönüdür. Cennetteki o ağaçtan yenilmemiş olsa idi sûreten insân olmalarına rağmen gerçekte insân olamayacaklardı, Cenâb-ı Hakk'ta onların gerçek insân olmalarını istediğinden onları bu ağaca yönlendirdi. Ve cennetteki bu ağacın hâsılasının diğer ağaçlardan değişik olduğuda belli oluyor.

Cenâb-ı Hakk Âdem (a.s.) ı halkettiğinde Havva vâlide onun içinde idi yâni ikisini tek bir varlık olarak halketti. İkisini ayrı ayrı halketmiş olsaydı ikisi bir olamaz ve ebediyen ayrı varlıklar olurlardı. Havva vâlîde Âdem (a.s.) ın varlığından ayrıldığında ikiside melek özelliği taşıyan varlıklar idiler ve o zaman üzerlerine bir elbise ihtiyacı yoktu çünkü utanılacak yerleri mevcûd değildi, ne zaman ki bu ağaca yaklaştılar bu ağaçtan aldıkları özellikle ağaçların genel özelliği olan dallarının içinden suyun yayılması gibi duygularda onların bedenlerinde yayıldı. Bu

duyguların faaliyete geçip nefsânîyetin ortaya çıkması ile insânın var edilişi tamamlanmış oldu. Ve Âdem (a.s.) dan sonra gelecek olanlarada nefsânî olarak yasaklanan şeylere yaklaşmayın, ancak şer'i olarak yaklaşın mesajıdır.

Yaprakların örtülmeye başlanması beşeri duyguların ilâhî varlığın yanında örtülmesi demektir. Namazda da Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda duruyor iken bu beşeri fiiller yapılamıyor. Cennet yapraklarından örtünülmesi Hakk mertebesi yapraklarıyla örtünülmesidir. Âdem (a.s.) ile Havva vâlide bu yaprakları örtmeye çalışarak eski hâllerine dönmeyi düşündüler.

O ağaca yaklaştıkları için o anda onlar ilâhî varlıklarından düştüler ve beşer hâline girdiler. Eğer biz düşmanımızın ilminden yararlanırsak ve o ilmi şer'i sınırlar içerisinde kullanırsak o bize düşmanda olsa faydası olur. İşte bu şekilde şeytanın ilminden dahi şer'i sınırlar içerisinde yararlanabiliriz. Şeytanın şeytani vasıflarıyla vasıflandıığımızda şeytan bize düşman olmuş olur.

Bu konu ile ilgili Efendimiz (s.a.v) den gelen bir Hâdîsi şer'î aktaralım:

Buhârî, Müslim, Ebu Dâvûd, Neseî ve Tirmizî'nin rivâyet ettikleri bir hadîsinde Hz. Peygamber (s.(a.s.)) şöyle buyurdu: "Âdem ((a.s.)) ile Mûsâ ((a.s.))'ın rûhları Rableri nezdinde münâkaşa ettiler ve Âdem ((a.s.)), Mûsâ ((a.s.))'ı delil getirerek mağlûp etti. Mûsâ ((a.s.)) dedi ki: "Sen Allah'ın eliyle (kudretiyle) halkettiği ve rûhundan üflediği ve melekleri senin için secde ettirdiği ve Cennet'ine yerleştirdiği Âdem'sin. Sonra da sen işlediğin suç sebebiyle insânları yeryüzüne indirdin. 'dedi. Bunun üzerine Âdem ((a.s.)) 'Sen Allah'ın peygamberliğine ve konuşmasına seçtiği ve içinde her şeyin açıklaması bulunan (Tevrat) levhâlarını verdiği ve münacât edici olarak kendisine yaklaştırdığı Mûsâ'sın. Benim halkedilmemden kaç sene önce Tevrat'ı yazdığını gördün?'

dedi Mûsâ ((a.s.)), 'Kırk sene önce' diye cevap verdi. Âdem, 'şu hâlde içinde 've Âdem Rabbi'ne isyan etti de...' meâlindeki âyeti gördün mü?' dedi. Mûsâ ((a.s.)) 'Evet, gördüm' dedi. Âdem ((a.s.)) 'Allah'ın beni halketmesinden kırk bin sene önce işleyeceğimi yazdığı işi işlemem üzerine beni nasıl azarlarsın' dedi. Resûlullah (s.a.v.) neticede "Âdem delil ile Mûsâ'yı mağlûp etti" buyurdu. (et-Tâc, I, Hadis no: 40)

﴿٢٣﴾ قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا
وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٤﴾

(23) (Kâlâ rabbenâ zâlemnâ enfusenâ ve in lem tagfirilenâ ve terhamnâ le nekûnenne minel hâsirîn.)

"Dediler ki: "Ey Rabbimiz! Biz nefslerimize zûlmettik, eğer bizi bağışlamaz ve bize rahmetinle muamele etmezsen muhakkak ziyana uğrayacaklardan oluruz!"

Nefslerimize zûlmettik diyorlar çünkü nefsin içinde bütün oluşumlar mevcûttur. Diğer yönüyle zûlüm ise kendilerinde olan hakikatleri belirli bir süre unutmuş olmalarıdır. Cennette dolaşırlarken zâti tecelli ile geziyorlardı oysa ağaca yaklaşıncı bu nefsânîyyete dönüştü bu nedenle bu zâti tecelliyi örtmüş oldular. Ve bu Âyet ile de biz bunları yaptık diyerek suçlarının affedilmesini isteyerek bu örtüyü açmaya çalıştıklarını belirtiyorlar.

﴿٢٤﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ
مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٥﴾

(24) (Kâlehbitû ba'dukum li ba'dın aduvv (aduvvun), ve lekum fîl'ardı mustekarrun ve metâun ilâ hîn.)

(Allah) buyurdu: "Birbirinize düşman olarak inin, sizin yeryüzünde bir süreye kadar kalıp geçinmeniz gerekmektedir."

Genel olarak cennetten ininiz ifâdesidir bu Âyet, diğer yönüyle ise Cenâb-ı Hakk, zâtımdan dünya âlemine bireysel varlıklar olarak ininiz yâni esmâî ilâhîyyeme ininiz demek istiyor. Bu şekilde Âdem (a.s.) in varlığıyla bütün esmâî ilâhîyye yeryüzüne inmiş oluyor. Ve buradaki düşmanlık Cenâb-ı Hakk'ın esmâlarının yaşantılarından başka bir şey değildir. Her esmâ bir mahâlli zuhura getirdiğinde ve o mahâlli de akıl ve duygular harekete geçirdiğinden, bu duygular hangi esmâî ilâhîyyeden kaynaklanıyorsa o esmâlar arasındaki zıtlıktır burada bahsedilen düşmanlıktır. Aslında hepsi büyük bir sistemin zuhur ve görüntülerinden başka bir şey değildir.

﴿٢٥﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ﴿٢٥﴾

(25) (Kâle fihâ tahyevne ve fihâ temûtûne ve minhâ tuhrecûn.)

"Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve yine oradan (dirilip) çıkarılacaksınız!" dedi.

Demek ki dünya bizim geçici mekânımızdır.

﴿٢٦﴾ يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ﴿٢٦﴾

(26) Yâ benî âdeme kad enzelnâ aleykum libâsen yuvârî sev'âtikum ve rişâ ve libâsut takvâ zâlike hayrun, zâlike min âyâtillâhi leallehum yezzekkerûn.)

"Ey Âdemoğulları, size çirkin yerlerinizi örtecek

giysi, süslenecek elbise indirdik. Hayırlı olan, takvâ elbisesidir. İşte bu(nlar), Allah'ın Âyetlerindendir, belki düşünüp öğüt alırlar."

Bu elbise iç bünyemizdeki mânâyı gizlemek için giydirilen beden elbisesidir. Böyle bir madde bedenimiz olmasa dünyada mânâların barınabileceği bir yer olamayacak ve hepimiz hayâli sülîetler gibi oluruz ve iletişimimizde olmaz. Ayrıca bu elbise yâni beden içinde elbiseler indirdik ki, kullandığımız giyeceklerdir. Takvâ elbisesi, iç bünyede verilen mânâları kullanarak ortaya çıkarmaktır. Bu da tatbik edilerek olur, örneğin namaza başlarken namaz elbisesi giyiyoruz ve hûşû ile namaz fiilinin içine giriyoruz, buradaki takvâ elbisemiz namazdır. Şeriat mertebesinde fiiller takvâ olurken, esas takvâ Âdem (a.s.) dan bize verese-miras gelen "ve nefahtü" hakikatini unutmamaktır.

Bu anlattığımız Âyetler zât mertebesinin hakikatleridir, umulur ki bunları düşünüp, zâten sizde mevcûd olan bunları ortaya çıkarırsınız. Cenâb-ı Hakk bunu bizlerden bekliyor çünkü bunu yapacak herşeyi bize vermiştir, elbise elbise üstüne giydirilince bunlar biraz kapalı kalmış fakat siz bunu umarım ki ortaya çıkarırsınız diyor.

﴿٢٧﴾ يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ
أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا
سَوَاتِهِمَا إِنَّهُ يَرِيكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مَن حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ
إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٨﴾

(27) Yâ benî âdeme lâ yeftinnenekumuş şeytânü kemâ ahrece ebeveykum minel cenneti yenziu anhumâ libâsehumâ li yuriyehumâ sev'âtihimâ innehu yerâkum huve ve kabîluhu min haysu lâ terevnehum innâ cealneş şeyâtîne evliyâe lillezîne lâ yu'minûn.)

"Ey Âdemoğulları. Şeytan, ana babanızı, çirkin yerlerini onlara göstermek için elbiselerini soyarak cennetten çıkardığı gibi, sizi de (şaşırtıp) bir belâyâ düşürmesin! Çünkü o ve kabilesi, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Biz, şeytanları, inanmayanların dostu yaptık."

Kendi hakikatlerimizi idrâk edip ne olduğumuzu anladığımız anda bizler cennetteyiz, fiilen nerede olursak olalım mânen orası cennet hükmündedir. İşte bu gönül cennetinden dikkât edin şeytan sizi çıkarmasın. Bu Âyetin hükümlerine göre şeytana karşı her an dikkâtli olmamız gerekiyor.

﴿٢٨﴾ وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

(28) Ve izâ faalû fâhişeten kâlû vecednâ aleyhâ âbâenâ vallâhu emerenâ bihâ kul innallâhe lâ ye'muru bil fahşâi, e tekûlûne alâllâhi mâ lâ ta'lemûn.)

Onlar bir kötülük yaptıkları zaman: "Babalarımızı bu yolda bulduk, bunu bize Allah emretti." derler. De ki: "Allah kötülüğü emretmez. Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?"

﴿٢٩﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ﴿٢٩﴾

(29) (Kul emere rabbî bil kıstî ve ekîmû vucûhekum inde kulli mescidin ved'ûhu muhlisîne

lehud dîn, kemâ bedeeukum teûdûn.)

De ki: "Rabbim bana adâleti emretti. Her mescidde yüzünüzü O'na doğrultun ve dini yalnız kendisine has kılarak O'na yalvarın. İlkin sizi halkettiği gibi yine O'na döneceksiniz."

﴿٣٠﴾ فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣١﴾

(30) (Ferîkan hadâ ve ferîkan hakka aleyhimud dalâletu, innehumuttehazûş şeyâtine evliyâe min dûnillâhi ve yahsebûne ennehum muhtedûn.)

(O) "bir topluluğu doğru yola iletti, bir topluluğa da sapıklık hak oldu. Çünkü onlar, şeytanları Allah'tan başka dostlar tuttular ve kendilerinin de doğru yolda olduklarını sanıyorlar."

Beşeriyetlerine düşerek Ulûhiyyet gereklerini geri plâna atanlar doğru yol üzerinde olduklarını zannettiler.

﴿٣١﴾ يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ﴿٣٢﴾

(31) (Yâ benî âdeme huzû zînetekum inde kulli mescidin ve kulû veşrebû ve lâ tusrifû, innehu lâ yuhıbbul musrifîn.)

"Ey Âdemoğulları! Her mescide gidişinizde güzel giysilerinizi giyin ve yiyin, için, fakat israf etmeyin, Çünkü Allah israf edenleri sevmez."

Ziynet, kelimesi güzel giysiler anlamına gelse de bir insânın en büyük ziyneti ilâhî hakîkatleri idrak etmesidir.

Mescid gâyede secde yeridir, bazen insân ayakta iken de secde hükmünde olabilir çünkü secde boyun bükme demektir. Ne zaman Hakk ile ilgili şeyleri yapıyorsak o bizim için secde hükmündedir.

Hastalıklar az yemek yemekten, ve çok yemek yemekten, kaynaklanır genel olarak. Bâtını olarak ise bütün dünyalık işleri bir kenara bırakıp sürekli meselâ zikir yapmakta israftır çünkü bu sefer yine bir taraf eksik kalır aynı şekilde tamamen dünya işine dönülüp ahîret unutulursa bu da israftır. En büyük israf ise zaman israfıdır ve zamanını israf edenleri sevmez diyor Cenâb-ı Hakk.

﴿٣٢﴾ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ
وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَمَةِ كَذَلِكَ نَفَصِّلُ الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣٢﴾

(32) (Kûl men harreme zînetallâhilletî ahrece li ibâdihî vet tayyibâti miner rızkı, kul hiye lillezîne âmenû fil hayâtid dunyâ hâlîsâten yevmel kıyâmeti, kezâlike nufassılul âyâtî li kavmin ya'lemûn.)

De ki: "Allah'ın kulları için çıkardığı zinetleri ve tertemiz rızıkları kim haram kılmış?" De ki: "Bunlar, bu dünya hayâtında inananlar içindir, kıyamet gününde de yalnız onlara mahsûstur". İşte böylece biz Âyetleri bilen bir topluluğa uzun uzun açıklıyoruz."

Bu zînetler gönül âleminde gelen İlâh-î cemâl güzelliğidir. Gene gönül âleminde gelen ilhâmî bilgiler de temiz zat bilgileridir, bunları idrak edemeyenlerden kim haram kılmıştır. Bunlar dünya ve ahrette sadece inananlar içindir. Bunlar, zât-î hakikatler ancak bilen bir topluluğa açıklanmaktadır.

﴿٣٣﴾ قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا
وَمَا بَطْنٌ وَأَلَا تَمَّ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا
بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى
اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾

(33) (Kûl innemâ harreme rabbiyel fevâhişe mâ zahere minhâ ve mâ batane vel isme vel bagye bi gayril hakkı ve en tuşrikû billâhi mâ lem yunezzil bihi sultânen ve en tekûlû alallâhi mâ lâ ta'lemûn.)

De ki: "Rabbim, sadece fuhşiyatı, onun açık ve gizli olanını, günahları, haksız yere isyanı, haklarında hiç bir delil indirmedığı şeyleri Allah'a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi yasaklamıştır".

Yukarıda bahsedilen "fuhşiyat" nefs-i emmârenin taşkınlıklarını. "Günahlar" gafletin taşkınlıklarını. "İsyanı" İlâh-î hükümlere karşı gelmeyi. "Allah'a ortak koşmayı" mülküne sahip çıkmayı. "Allah hakkında yanlış bilgiyi" bunlar üzerinde fikir yürütmeyi yasaklamıştır.

﴿٣٤﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ
سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٤﴾

(34) (Ve li kulli ummetin ecelun, fe izâ câe eceluhum lâ yeste'hırûne sâaten ve lâ yestakdimûn.)

"Her ümmetin bir eceli vardır. O ecel geldiğinde, ne bir ân erteleyebilirler, ne de öne alabilirler."

Bilindiği gibi ecel "müddet" demektir, bu âlemde her şeyin bir müddeti vardır, bu müddet sona erince o varlık geldiği izafi yokluktan gene, o yokluğa geri döner ve bu dünya görüşü şartlarından gayba çekilir. Aslında tamamen bitmez, başka bir hale veya aslına dönüşür.

﴿٣٥﴾ يَا بَنِي آدَمَ إِنَّمَا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنْ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٥﴾

(35) (Yâ benî âdeme immâ ye'tiyennekum rusulun minkum yekussûne aleykum âyâtî fe menittekâ ve asleha fe lâ havfun aleyhim ve lâ hum yahzenûn.)

"Ey Âdemoğulları! Size içinizden peygamberler gelip Âyetlerimi anlattıklarında, kim Allah'tan korkar ve kendini düzeltirse, işte onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de."

Îlâhî hakikatleri idrâk ederek, Kûr'ân-ı Kerîm'e uyarak hayâtını sürdürenler için korku yoktur. Çünkü gelen peygamberler kendilerine hakikatleri bildirmiştir ve onlara uyanlar yâni Âdem (a.s.)'a men edilen ağaca nefsânîyetleriyle yaklaşmayanlara korku ve hüzün yoktur.

Ayrıca **"Size sizin, içinizden peygamberler gelip"** ten murat, özel olarak kendi içinizden zât-î hakikatleri idrak ettirmek için gelen Ulûhiyyet kaynaklı müşahedeli bilgilerdir ki, şahsa mahsus olduğundan çok değerlidir. İşte bu hususları da idrak ederek yaşayanlara da bugün için korku yoktur, gelecekte de mahzun olmayacaklardır.

﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٦﴾

(36) (Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ vestekberû anhâ ulâike ashâbun nâr, hum fihâ hâlidûn.)

"Kim de Âyetlerimizi yalanlar ve onlara karşı büyüklük taslarsa, işte onlar cehennemliktirler ve orada ebedî olarak kalacaklardır."

Bu cehennemlik olanlar Âdem (a.s.)'ın "biz nefsimize

zûlmettik sen bizi bağışlamaz isen biz hüsranda olanlardan oluruz” duasını yapmayan ve bu idrâkte olmayanlardır. Kendilerinde hakkânî hakikatler olduğu hâlde bu varlıklarını gizleyerek uzaklık ateşine düşmeleri onların cehennemi olacaktır. Bu şuna benzer, kişi herhangi bir uçağa biner ve Mekke’ye gelir orada kenar bir mahâlde belli bir süre geçirir, Kâbe-i Şerîfe dahi uğramaz ve sonra geri döner, döndüğü yerde bu hakikatler ona anlatıldığı zaman duyacağı pişmanlık ateşi gibidir. Cehâlet cehenneminde ebedi olarak kalacaklardır çünkü çalışma ve öğrenme yeri bu dünyadır, bu dünyadan sonra artık bu ilimlerin alınma ihtimâli yoktur.

﴿٣٧﴾ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ
كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَٰئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُم مِّنَ الْكِتَابِ
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا أَيْنَ
مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا
وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ ﴿٣٨﴾

(37) (Fe men azlemu mimmenifterâ alallâhi keziben ev kezzebe bi âyâtihi ulâike yenâluhum nasîbuhum minel kitâbi, hattâ izâ câethum rusulunâ yeteveffevnehum kâlû eyne mâ kuntum ted'ûne min dûnillâhi kâlû dallû annâ ve şehidû alâ enfusihim ennehum kânû kâfirîn.)

"Allah'a karşı yalan uyduran yâhut Âyetlerini yalanlayandan daha zâlim kim olabilir? Onlara kitâp'tan nasipleri erişir. Canlarını alacak elçilerimiz gelince onlara: "Allah'tan başka taptıklarınız nerede?" derler. Onlar: "O taptıklarımız bizden sapıp ayrıldılar." derler. Böylece kendilerinin kâfir olduklarına bizzât şâhitlik ederler."

Kendisinde var olan hakîkati ilâhîyyeyi örtenden daha

zâlim kim olabilir? Bunlar beşeriyetlerini ilâh edinerek Allah'ı inkâr etmişlerdir, bu nedenle bizlerin beşeriyetimizi inkâr ederek Allah'ı ortaya çıkarmamız gerekiyor.

Bir ömür boyu belirli ideallerin peşinde koşulsun sonra ölüm anında onların kendilerine hiçbir faydaları olmadığı anlaşılın, ne kadar kötü bir durum.

﴿٣٨﴾ قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ
الْجَنِّ وَالْإِنْسِ فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ
أُخْتَهَا حَتَّىٰ إِذَا دَارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرِيَهُمْ
لأُولِيهِمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا
مِّنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٌ وَلَكِن لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾

(38) (Kâledhulû fî umemin kad hâlet min kablikum minel cinni vel insi fîn nâri, kullemâ dehâlet ummetun leanet uhtehâ, hattâ izeddârekû fihâ cemiân kâlet uhrâhum li ûlâhum rabbenâ hâulâi edallûnâ fe âtihim azâben di'fen minen nâri kâle li kullin di'fun ve lâkin lâ ta'lemûn.)

"Allah onlara: "Sizden önce geçmiş cin ve insân topluluklarıyla beraber cehennem ateşine girin!" der. Cehenneme giren her ümmet kendi din kardeşine lânet eder. Nihâyet hepsi oraya toplandığında, sonrakiler öncekiler hakkında derler ki: "Rabbimiz! İşte şunlar bizi doğru yoldan saptırdı. Onlara cehennem ateşinden kat kat azâb ver". Allah der ki: "Herkesin azâbı kat kattır, fakat siz bilemezsiniz".

Zâhiren Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine uymadıkları cehennemın fiziki azâbı vardır, bir de kendilerinde ki hakikatleri idrâk etmedikleri için pişmanlıkları nedeniyle azâb çekecekler.

﴿٣٩﴾ وَقَالَتْ أُولِيهٖمۡ لِأُخْرِيهٖمۡ فَمَا كَانَ لَكُمۡ عَلَيْنَا
مِنْ فَضْلٍ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٣٩﴾

(39) Ve kâlet ûlâhum li uhrâhum fe mâ kâne lekum aleynâ min fadlin fe zûkûl azâbe bimâ kuntum teksibûn.)

"Öncekiler de sonrakilere derler ki: "Sizin bizden bir üstünlüğünüz yoktur. O hâlde yaptıklarınızdan dolayı azâbı tadın".

﴿٤٠﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ كَذَّبُوْا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا
لَا تُفْتَحُ لَهُمْ اَبْوَابُ السَّمٰوٰتِ وَلَا يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ حَتّٰى
يَلْبِغَ الْجَمَلُ فِى سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُجْرِمِيْنَ ﴿٤٠﴾

(40) (İnnellezîne kezzebû bi âyâtinâ vestekberû anhâ lâ tufettehu lehum ebvâbus semâi ve lâ yedhulûnel cennete hattâ yelichel cemelu fî semmil hiyât ve kezâlike neczîl mucrimîn.)

"Bizim Âyetlerimizi yalanlayan ve onlara inanmaya tenezzül etmeyenler var ya, işte onlara göğün kapıları açılmayacak ve deve (veya hâlat) iğne deliğinden geçinceye kadar onlar cennete giremeyeceklerdir. İşte suçluları böyle cezalandırırız."

Deve (veya hâlat) nin iğne deliğinden geçmesi bir darbı meseldir anlatılır sürekli, hiç olur mu, deve iğne deliğinden geçer mi gibilerinden, işte kaynağı bu âyettir. Cenâb-ı Hakk bu misâli boşu boşuna vermiyor, demek istiyorki "sizin en büyük deveniz olan nefsiniz incelip rûhani hâle gelmedikçe o delikten geçemez". Yâni kesâfetiniz letâfete dönmedikçe cennete giremiyeceksiniz. Göz bebeğimiz, küçük bir yuvarlaktır, dünya ise onunla kıyas kabul etmez büyüklükte bir yuvarlaktır. Ancak o küçük yuvarlağın dünya kıyasına göre iğne deliği gibidir.

İşte o göz ismi verilen iğne deliğinden bu dünya ve bütün âlemler içeri girmektedir, peki gene küçük bir top kadar olan kafamızın içine böyle sonsuz bir âlem nasıl sığmaktadır? Evet gözümüzün önünde olupta, görüp idrak edemediğimiz ne hakikatler vardır. İşte gözümüzden içeriye giren o dünya ve âlem "ruhumuza" intikal edip onun sonsuzluğunda görülmektedir.

﴿٤١﴾ لَّهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٌ وَكَذَلِكَ
نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٤١﴾

(41) (Lehum min cehenneme mihâdun ve min fevkîhim gavaşın ve kezâlike neczîz zâlimîn.)

"Onlara cehennemde ateşten bir yatak, üstlerine de (ateşten) örtüler vardır. Biz zâlimleri işte böyle cezalandırırız."

﴿٤٢﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ
نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٤٢﴾

(42) (Vellezîne âmenû ve amilus sâlihâti lâ nukellifu nefsen illâ vus'ahâ ulâike ashâbul cenneti, hum fihâ hâlidûn.)

"İmân edenler ve iyi amellerde bulunanlar ki biz hiç kimseye gücünün üstünde bir şey teklif etmeyiz işte onlar cennet ehlidir ve orada ebedî olarak kalacaklardır."

Cennet ashâbı kendi hakîkatlerini idrâk etmiş kişiler mânâsınadır. Beşeri hâller ile de nâim cennetlerine girmek mümkündür.

﴿٤٣﴾ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهِمُ
الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَيْنَا لِهَذَا
وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْ لَا أَنْ هَدَيْنَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ
رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَنْ تِلْكَمُ الْجَنَّةُ أَوْرَثْتُمُوهَا
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٤٤﴾

(43) (Ve nezag'nâ mâ fi sudûrihim min gıllin tecrî min tahtihimul enhâr, ve kâlûl hamdu lillâhillezî hedânâ li hâzâ ve mâ kunnâ li nehtediye levlâ en hedânallâh, lekad câet rusulu rabbînâ bil hakk, ve nûdû en tilkumul cennetu ûristumûhâ bimâ kuntum ta'melûn.)

"Orada kalblerinde bulunan kini çıkarıp atarız. Onların altlarından ırmaklar akar. "Bizi buna erdiren Allah'a hamdolsun. Eğer Allah bizi doğru yola sevk etmeseydi biz doğru yola erişemezdik. Şüphesiz Rabbimizin peygamberleri bize gerçeği getirmişler." derler. Onlara şöyle seslenilir: "İşte size cennet! Yaptıklarınıza karşılık buna vâris oldunuz".

﴿٤٤﴾ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ
وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ
حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَاذْنِ مُؤَدِّنَ بَيْنَهُمْ أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ
عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٤٥﴾

(44) (Ve nâdâ ashâbul cenneti ashâben nâri en kad vecednâ mâ vâadenâ rabbunâ hakkan fe hel vecedtum mâ vâade rabbukum hakkan kâlû neam fe ezzene muezzinun beynehum en lâ'netullâhi alez zâlimîn.)

Cennet ehli, cehennem ehline: "Rabbimizin bize

vaâd ettiğini gerçek bulduk. Siz de Rabbinizin size vaâd ettiğini gerçek buldunuz mu?" diye seslenirler. Onlar da "evet" derler. Bunun üzerine aralarında bir çağırıcı şöyle seslenir: "Allah'ın lâneti zâlimler üzerine olsun!

Zâlim, zâhiren başkalarına zûlmetmiş olanlardır, bâtın yönüyle ise nefslerine zûlmetmiş olanlardır yâni kendilerinde olan Hakk'ın hakikatini perdelemiş olanlardır, ki Zâhir olan zûlmetten daha ağır bir şeydir. Hakk'ın varlığını perdeledikten sonra yerine beşeriyetlerini koymak sûretiyle de şirk koşmuş oluyorlar.

﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ ﴿٤٥﴾

(45) (Ellezîne yasuddûne an sebîlillâhi ve yebgûnehâ ivecâ ve hum bil âhireti kâfirûn.)

"Onlar, Allah'ın yolundan men ederler ve onu eğiltmek isterler, ahîreti de inkâr ederlerdi".

Allah'ın hukukunu terk eden bir kimsenin de hayâtı sürüyor, fakat kendi beşeri hükümlerine göre hayâtını sürdürüyor bu sefer. "Aklım bana yeter, ben akıllı insânım" diyerek cüz'i aklın kendisini yönlendirdiği şekilde hayâtını sürdürüyor.

Ahîreti inkâr ederler yâni, biz öldükten sonra toprağın altına gireceğiz nasıl tekrar diriliriz diyerek ahîreti inkâr ederler.

﴿٤٦﴾ وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ
كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ
عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ﴿٤٦﴾

(46) (Ve beynehumâ hicâbun ve alel a'râfi ricâlun ya'rifûne kullen bi sîmâhum ve nâdev ashâbel cenneti en selâmun aleykum lem yedhulûhâ ve hum yatmeûn.)

"Cennetliklerle cehennemlikler arasında bir perde vardır. A'raf üzerinde de, her iki taraftakileri simâlarından tanıyan kişiler vardır. Bunlar cennetliklere: "selâm olsun size" diye seslenirler. Bunlar henüz cennete girmemiş, fakat girmeyi arzu eden kimselerdir."

Bu âyette belirtilen hakîkati kendi varlığımızda düşünmeye çalışırsak cennet ve cehennem o kadar yakın ki bizim kendi içimizde, Hakk'ın emirlerini, tavsiyelerini yerine getirdiğimiz zaman cennet tarafına, âsi olup beşeriyetimizden kaynaklanan şekilde hayâtımızı sürdürmeye başladığımız zaman cehennem tarafına yönelmiş oluyoruz. Behlûl Dâ'nâ'nın "duvar eğri olduğu tarafa yıkıldı" dediği gibi, demek ki neticede insân yaşantısında nereye meyil ederse o yöne yıkılacaktır.

A'raf'ın madde yönünden yüksek bir tepe değil de düşüncede yüksek bir yer olduğunu düşünelim. Sevapları yok çünkü kendi varlıkları yok, irfân ehli olarak kendi varlıklarını izâle etmişlerdir, aynı şekilde günahları da yok. Fakat irfâniyetleri olduğundan kendi varlıkları yerine âriflikleri kalmıştır. Ricâl ise er kişi demektir yâni görünüşü hanım olmakla beraber bu hüküm içine girenler de vardır yâni ricâl kelimesi hem erkekleri hem hanımları kapsamına almaktadır.

Sîmalarından tanıklar derken, cennet ehli olanların bütün çeşitlerini, cehennem ehli olanların da bütün çeşitlerini tanıklar demektir. Kendileri mertebe olarak bütün mertebeleri bildiklerinden cennet ve cehennem ehlinin hangi mertebede olduklarını bilir ve tanıklar.

Selâm işte İslâmiyetin kaynağı olan Selâm esmâsından gelmektedir. Selâm'ın aslı da yukarıdan gelenin aşağıda bulunana Selâm tavsiyesidir ve bu

"yüzlerinden tanıdıkları kişilere" Yüzlerinden tanımak iki türlüdür, biri, bu kimseler dünyada iken zâhiren bir birlerini gördükleri için baş gözüyle tanırırlar. Bu Âyet-i Kerîmeden de anlaşıldığı üzere insânlar ahirette tekrar vücûtlendiğinde dünyadaki vücûtlarına benzer bir vücûd ve vecih ile haşronulacaklardır, eğer böyle olmayıp başka değişik bir vücûd ve vecih ile haşronulmuş olsa idi insanlar birirlerini tanıyamazlardı bu da çok garib olurdu.

Diğeri ise **"bi sîmâhum" "onların simâlarının bâtınında ki hakikatleri ile"** tanırırlar. Ehli A'raf, ehli irfan olduklarından ve merâtibi insâniyyeyi bildik ve tanıdıklarından onların bâtın hallerini idrak edip hangi halde olduklarını hemen idrak ederler. Ve yukarıda ki şekilde seslenirler. Bir bilgi olması bakımından insânların ahiretteki üç türlü hallerini idrak etmeye çalışalım.

(1) Cehenneme girecekler, "nefislerinde mevcut hangi hayvanın ahlâkı ağırlıklı ise, yüzleri o hayvana benzer bir şekil alıp günahları yüzünden bâtinen o hayvan sûretinde cehenneme gireceklerdir.

(2) Cennâti naimlere-nimet cennetlerine girenler, "beşer insan" sûretinde olanlardır. İyi ahlâk ve fiziki amelleri yüzünden nimet cennetlerine gireceklerdir.

(3) Zât cennetlerine girenler ise, "Rahman sûreti" üzere olanlardır ki, genelde bunlar "A'raf-İrfan" ehlidirler, ve diğer her iki gurubu simalarından tanırırlar.

Bunlar eğitimlerinde nefislerini tanıma yönünde mücadele yaparlarken hayvanlık mertebelerinden geçtikleri için, oradan kurtulmuşlardır, cehenneme giremezler.

Gene eğitimleri sırasında beşerliklerinden de geçmişlerdir, bu yüzden nimet cennetlerine de giremezler.

Eğitimleri neticesinde kendilerinde bulunan (Venefahtü) ve "hakikat-i İlâhiyye" yi bulduklarından ve "baka billâh" olduklarından, yerleri Zât cennetleri olmuştur.

﴿٤٩﴾ أَهْوَاءَ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ
بِرَحْمَةٍ أُدْخِلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ
تَحْزَنُونَ ﴿٤٩﴾

(49) (E hâulâillezîne aksemtum lâ yenâluhu-
mullâhu bi rahmetin udhulûl cennete lâ havfun
aleykum ve lâ entum tahzenûn.)

**"Allah onları hiç bir rahmete erdirmiyecek, diye
yemin ettiğiniz kimseler bunlar mıydı?"
(Cennetliklere dönerek): "Girin cennete, artık size
ne korku vardır, ne de siz üzüleceksiniz" derler."**

﴿٥٠﴾ وَنَادَىٰ أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا
عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ
اللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾

(50) (Ve nâdâ ashâbun nâri ashâbel cenneti en
efidû aleynâ minel mâi ev mimmâ rezekekumullâhu,
kâlû innallâhe harremehumâ alel kâfirîn.)

**"Cehennemdekiler, cennettekiler: "Bize biraz
su akıtın veya Allah'ın size verdiği rızıktan bize de
verin." diye seslenirler. Cennettekiler de: "Allah,
bunların ikisini de kâfirlere haram kıldı." derler."**

Sudan kasıt hayât suyu, rızıktan kasıttâ mânevi
rızıklardır. Zâten bu rızıkları yemeleri mümkün değildir
çünkü birinin rızkı vahdet rızkı diğerlerinin rızkı ise kesret-
çokluk rızkıdır ki, bir birine uymaz.

﴿٥١﴾ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمْ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنسِيهِمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ

يَوْمَهُمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٥١﴾

(51) Ellezînettehazû dînehum lehven ve leiben ve garrethumul hayâtud dunyâ, felyevme nensâhum kemâ nesû likâe yevmihim hâzâ ve mâ kânû bi âyâtinâ yechadûn.)

"Onlar ki, dinlerini bir eğlence ve oyun yerine koydular ve dünya hayâtı kendilerini aldattı. Onlar, bugüne kavuşacaklarını nasıl unuttular ve Âyetlerimizi nasıl inkâr ettilerse, biz de bugün onları öyle unuturuz."

﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾

(52) Ve lekad ci'nâhum bi kitâbin fassalnâhu alâ ilmin huden ve rahmeten li kavmin yu'minûne.)

"Gerçekten onlara, bilgiye göre açıkladığımız, inanan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olan bir kitâp getirdik."

Burada mühim olan insân kitâbını okuyup bununla birlikte Kûr'ân-ı Kerîm'i idrâk ve bu âlemlerde Cenâb-ı Hakk'ın varlığını müşâhede etmektir, o zaman işte "eşhedü en lâ ilâhe illâllah" diyebiliyoruz.

Biz bu açıkladığımız kitâbı ilmi bir sistemle açıkladık öyle sıradan bir şekilde değil. Tafsil ettik yâni Âdemiyyet mertebesinden başlayarak, İbrâhimiyyeti, Mûseviyyeti, İseviyyeti ve Muhammedîyyeti ayrı ayrı hepsini bir ilim üzerine açıkladık.

"huden" yâni Hâdî isminin zuhuru kimde ortaya çıktı ise ve "rahmeten" yâni kimde Rahmân isminin zuhuru meydana gelmişse onda o hakikatler ortaya çıkıyor.

﴿٥٣﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ
يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ
فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلْ
غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٥٤﴾

(53) Hel yanzurûne illâ te'vîlehu, yevme ye'tî
te'vîluhu yekûlullezîne nesûhu min kablu kad câet
rusulu rabbinâ bilhakki, fe hel lenâ min şufeâe fe
yeşfeû lenâ ev nureddu fe na'mele gayrellezî kunnâ
na'mel, kad hâsirû enfusehum ve dalle anhum mâ
kânû yefterûn.)

**"İlle onun te'vilini mi gözetiyorlar? Onun te'vili
geldiği (verdiği haberler ortaya çıktığı) gün,
önceden onu unutmuş olanlar derler ki: "Doğrusu
Rabbimizin elçileri gerçeği getirmiş. Şimdi bizim
şefaâtçilerimiz var mı ki bize şefaât etsinler, yâhut
tekrar geri döndürülmemiz mümkün mü ki eski
yaptıklarımızdan başkasını yapalım?" Onlar,
kendilerini zarara soktular ve uydurdıkları şeyler
kendilerinden saptı, kaybolup gitti."**

Te'vil bir şeyin aslına, özüne, orjinine ulaşmak
demektir. Te'vil kelimeside evvel'den gelmektedir.
İnsânoğlu baktığı şeyi idrâk etsede etmesede onun özünde
kaynağı vardır, bütün bu âlemin yaşantısındaki her türlü
şeyde Kûr'ân-ı Kerîm'de belirtilen hakîkatler mevcûttur.
İşte önemli olan şey bu te'vile ulaşmaktır. Kûr'ân-ı
Kerîm'in meâli kelime karşılığı olan çevirisidir, tefsiri
anlatılan hâdiselerin zâhiri olarak ifâde edilmesi, te'vili ise
Âyetlerin hakîkatlerine dönüşmesidir. Cenâb-ı Hakk zât
mertebesinden bunu ne şekilde belirtmişse oraya
ulaştırmasıdır.

Te'vilinin gelmesi kıyamet hakkında anlatılmaktadır.
Fakat şu an dahi bütün hakîkatler yaşanmaktadır fakat

Biz'ler dünyalık şartlanmalar içerisinde ve akli cüz'imizin anlayabildiği şartlar altından bunların farkında olmuyoruz ve yaşantımızı günlük hâdiseler gibi görüyoruz.

﴿٥٤﴾ إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشَى اللَّيْلَ
النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ
مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ
اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٥٤﴾

(54) (İnne rabbekumullâhullezî hâlakas semâvâtî vel arda fî sitteti eyyâmin summestevâ alel arşı, yugşil leylen nehâre yatlubuhu hasîsen veş şemse vel kamere ven nucûme Mûsâhharâtin bi emrihi, e lâ lehul halku vel emr, tebârekallâhu rabbulâlemîn.)

"Şüphesiz Rabbiniz Allah, gökleri ve yeri altı günde halketti, sonra Arş üzerine hükümlan oldu. O, geceyi durmadan onu kovalayan gündüze bürüyüp örter; güneş, ay ve yıldızlar emrine âmâdedir. İyi bilin ki halketme ve emir O'nundur. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne yücedir."

İlk önce Cenâb-ı Hakk'ın halketme fiili vardır. Altı gün ifâdesi hakkında tefsirlerde birçok ifâdeler vardır, genel olarak altı gün altı mertebede Cenâb-ı Hakkın tenezzül ederek yâni a'maîyyet, ahadîyyet, vahidîyyet, rahmânîyyet, rubûbîyyet, melikîyyet ile faaliyete geçmesidir. Yedinci gün ise kıyametin koparak bu dünyanın ortadan kalkmasıdır. Ve Efendimizin (s.a.v) zuhuru ile bu yedinci gün başlamış oldu. Bizler şu anda yedinci günü yaşıyoruz yâni kıyamet saatinin içindeyiz ve bu nedenle vaktimizi çok iyi değerlendirmemiz lâzımdır. Kıyamet bir anlık bir şey değildir, bir süreçtir ve bizler şu an onu yaşıyoruz. Kıyametin büyük alâmetleri olarak

belirtilen şeyler bugün zâhir olarak gözükmüyor olsa dahi bâtın olarak yaşanmaktadır. Örneğin Deccâl'in çıkışını ele alalım, Deccâl kelimesindeki iki (c-c) harfinden biri Allah'tan cahil olması, diğeri kendisinden dahi cahil olmasıdır, günümüzde büyük bir kısmı Mudîll isminin özelliklerini açığa çıkaran televizyon yayınları buna en güzel örnektir, kişi bu sâyede hem Allah bilgisini hem de kendi hakikatini unutarak yaşıyor. Güneşin batıdan doğmasında, günümüzde zâhiri ilimlerde zâten çok ileri olan batılının İsâ (a.s.)'ın inip Muhammedî şariat üzerine faaliyete başladıktan sonra batılların bu ilâhî hakikatleri daha iyi idrâk ederek müslüman olup bu ilâhî hakikatleri herkese anlatmaları olarakta yorumlanabilir. Kıyamet kelime olarak kıyam yâni ayağa kalk, yapmış olduğun şeyleri bir kenara bırak ve ayağa kalk bu işleri biraz daha ciddiye al ve idrâk etmeye başla ve kendindeki Hâdî isminin tecellilerini zuhura getir. Mehdî bizim varlığımızda, Deccâl bizim varlığımızda ve İsâ dâhi bizim varlığımızdadır. Hâdî ismi üzere hareket ettiğimizde bizde Muhammedî nûru meydana gelir, Mudîll ismi üzere hareket edersek bu sefer Deccâl yâni cehlin cehli bizde meydana gelmiş olur. Kendi beşeriyetimiz ile yaşadığımız zaman cehil üzere, Hakk'ın verdiği ilim üzere yaşarsak Hâdî üzere yaşamış oluyoruz.

İslâmiyette hiç istirahat yoktur, Cûma günü dâhi çalışma vardır. Cûma günü bayram olmasına rağmen bu bayram gaflet bayramı değil silkelenme ve kendine gelme bayramıdır. Cûma namazında iş bırakılıyor ve namaz sonrası rızık aramak üzere yeryüzüne dağılın deniliyor.

Sidretül Munteha denilen madde âleminin son sınırı yâni çatısı arştır. Bizim kendi varlığımızda ise arş bizim başımızdır. Bu başımızda olanlar bedeni idare etmekte ve onu hareketini sağlamaktadır.

Gündüz bir bakıma bizim beşeriyetimiz iken fenâfillah mertebesine geldiğimizde beşeriyetimiz de kalmadığından gece hükmüne geçiyor. Onun arkasından gelen gündüz ise hakikati ilâhîyye olduğundan bu sefer de fenâfillah'tan

bâkâbillâh'a geçilmiş oluyor. Şems yâni güneş ilâhî hakikatler, kamer yâni ay hakikati Muhammedîyye, yıldız ise bizim beşeri varlığımızın hakikati olan yıldızdır, benlik yıldızı değildir.

İyi biliniz ki halk âleminde yâni maddi âlemde ne varsa ve emir âleminde yâni mânâ âleminde ne varsa hepsi onundur. Ve bu âlemler özetle gönül âleminde, bizlerde de mevcuttur.

(55) (Ud'û rabbekum tedarruan ve hufyeten, innehu lâ yuhıbbul mu'tedîn.)

"Rabbinize yalvara yalvara ve gizlice dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez."

﴿٥٦﴾ وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٧﴾

(56) (Ve lâ tufsidû fil ardı ba'de ıslâhıhâ ved'ûhu havfen ve tamaân inne rahmetallâhi karîbun minel muhsinîn.)

"Düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. O'na, korkarak ve rahmetini umarak dua edin. Muhakkak ki Allah'ın rahmeti, iyilik edenlere yakındır."

Kendi varlığınızdaki hakikatleri idrâk edip varlığınız düzelttikten sonra tekrar bu beden mülkünde beşeriyetinize ve nefsânîyetinize geriye dönmeyin.

"Kime ki ihsan edilmiştir Allah'ın rahmeti en yakın olarak, oradan gelir" (7/56.) Bu muhsinler, İbrâhim (a.s.) mertebesinde, "kim ki vechini Hakk'a teslim etmiş ise ona ihsan olunur" (2/112) diye belirtilenler, Cibril (a.s.) hâdisesinde belirtilen ihsan ile müşâhede etme kapısı açılır, yâni "senin Rabbini görür gibi ibâdet etmen ihsandır" sözü gereği ve Râhman sûresinde belirtildiği üzere

"İhsanın karşılığı ihsan değildir"(55/60) ibareleri üzere muhsin olanlardır. Sonuçta muhsinler ihsân olunup zâti ilmin hakîkatini alanlardır.

﴿٥٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ
حَتَّىٰ إِذَا أَقْلَّتْ سَحَابًا ثَقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا
بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ
الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

(57) (Ve huvellezî yursilur riyâha buşren beyne yedey rahmetihi, hattâ izâ ekallet sehâben sikâle suknâhu li beledin meyyitin fe enzelnâ bihil mâe fe ahrecnâ bihîmin kullissemerât, kezâlike nuhricul mevtâ leallekum tezekkerûn.)

"Rahmetinin önünde müjdecî olarak rüzgarları gönderen O'dur. O rüzgarlar, yağmur yüklü bulutları yüklenince, onu kurak bir memlekete gönderir, sonra onunla yağmur yağdırır ve onunla her çeşit ürünü yetiştiririz. İşte Biz, ölüleri de böyle diriltiriz. Gerekir ki düşünür, ibret alırsınız."

Bâtinen, Cenâb-ı Hakk'ın muhabbet rüzgarları gelir ve herbirerlerimizin gönüllerinde, gelen yağmurların getirdiği bereketin inmesi ile ilâhî meyveler meydana gelir ve onlardan da yeriz ve rızıklanırız yâni onlar bizim ilmi olarak malımız olur ve her yerde kullanırız.

Kıyamette bu görünen şeylerin hepsi kaybolacak, Cenâb-ı Hakk Cebrâil (a.s.)'ı Efendimizin (s.a.v) kabrini bulmak için dünyaya gönderecek Cebrâil (a.s.) ilk seferde bulamayacak çünkü hiçbir işaret kalmamış olacak, ikinci seferinde ise bir yerden bir nûrun çıktığını görecektir ve o zaman Efendimizi (s.a.v) bulacak ve ilk önce Efendimiz (s.a.v) kalkacak sonra onun ardından hâlifeleri, sahabeyi kirâm ve daha sonra bütün insânlar

ayağa kalkacaklardır.

Kişinin dünyada yaşıyorken ağırlıklı olarak ahlâkı ne ise o ahlâkın ifâde ettiği hayvân şekline bürünecek ahîrette. Eksi fiiller yapanlar “ve nefahtü” ile kendilerine gelen mânâyı maddeye çevirenlerdir. İlk vasfımız olan Âdem vasfımız dünya yaşamı boyunca hayvâniyete dönüyor gafletimiz yüzünden, ne kadar kötü bir durumdur.

﴿٥٨﴾ وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرِجُ نَبَاتَهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرِجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَلِكَ نَصْرَفُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ﴿٥٩﴾

(58) Vel beledut tayyîbu yahrucu nebâtuhu bi izni rabbihi, vellezî habuse lâ yahrucu illâ nekiden, kezâlike nusarriful âyâti li kavmin yeşkurûn.)

“Güzel memleketin bitkisi, Rabbinin izniyle çıkar; kötü olandan ise yararsız bitkiden başka bir şey çıkmaz. İşte biz, şükreden bir toplum için Âyetleri böyle açıklarız.”

Tayyîb belde demek, zirâi çalışmalar ile temizlenmiş topraklar demektir. Kendi bünyemiz de bu şekilde temiz olması ve temiz bir gönle sahip olmamız gerekiyor, ki bu tayyîb beldeden Rabbinin izniyle bitkiler çıksın yâni feyizler, ilhâmlar gelsin.

Üzerinde çalışmamış yerlere gelince oradan işe yaramaz şeyler çıkar. Mârifetullah bilgisiyle işi olmayan kişilerden ne çıkacak ki, tabidir ki işe yaramaz bilgiler çıkacaktır.

Demek ki şükretmesi olmayan topluluklar burada anlatılan Âyetlerin açıklamalarını anlamıyorlar ve temiz bir rızıkta üretemiyorlar ve vahdet bilgisine ulaşamıyorlar.

﴿٥٩﴾ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ

اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ
عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾

(59) (Lekad erselnâ nûhan ilâ kavmihî fe kâle yâ kavmi'budûllâhe mâ lekum min ilâhîn gayrûhu, innî ehâfu aleykum azâbe yevmin azîm.)

"Andolsun ki Nûh'u elçi olarak kavmine gönderdik de dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Doğrusu ben, üstünüze gelecek büyük bir günün azâbından korkuyorum." "

﴿٦٠﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرِيكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٦٠﴾

(60) (Kâlel meleu min kavmihî innâ le nerâke fî dalâlin mubîn.)

"Kavminden ileri gelenler dediler ki: "Biz seni apaçık bir sapıklık içinde görüyoruz". "

Dalâl içinde olan Hâdî esmâsının içinde olanı kendi îtibarıyla dalâl'de görüyor ve kendi içinde bulunduğu dalâleti hidâyet zannediyor, gerçek Hâdî esmâsında olanı da Mudîl esmâsı hükümleri içinde görüyor. İşte bunu yapan hayâl ve vehim'dir, var olanı yok ve yok olanı var göstermektedir.

﴿٦١﴾ قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾

(61) (Kâle yâ kavmi leyse bî dalâletun ve lâkinnî resûlun min rabbil âlemîn.)

(Nûh) dedi ki: "Ey kavmim! Bende herhangi bir

sapıklık yok, ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim."

﴿٦٢﴾ اُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحَ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾

(62) (Ubelligukum rîsâlâti rabbî ve ensahu lekum ve a'lemu minallahi mâ lâ ta'lemûn.)

"Size Rabbimin gönderdiği gerçekleri duyuruyorum, size öğüt veriyorum ve Allah tarafından, sizin bilmediğiniz şeyleri biliyorum."

﴿٦٣﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾

(63) (E ve acibtum en câekum zikrun min rabbikum alâ racûlin minkum li yunzirekum ve li tettekû ve leallekum turhamûn.)

(Allah'ın azâbından) sakınıp da rahmete nail olmanız için, içinizden sizi uyaracak bir adam vâsıtasıyla size bir zikir (kitâp) gelmesine şaştınız mı?"

﴿٦٤﴾ فَكَذَّبُوهُ فَانْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَاعْرِفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ﴿٦٤﴾

(64) (Fe kezzebûhu fe enceynâhu vellezîne meahu fil fulki ve agraknellezîne kezzebû bi âyâtinâ, innehum kânû kavmen amîn.)

"O'nu yalanladılar, biz de O'nu ve O'nunla

beraber gemide bulunanları kurtardık, Âyetlerimizi yalanlayanları boğduk! Çünkü onlar, kalb gözleri körleşmiş bir kavim idiler."

Âdem (a.s.)'dan sonra devam eden nefis mücâdelesi yolculuğumuzda necat bulmak için Cenâb-ı Hakk bize bir gemi yapıyor yâni bu vücûd gemisini oluşturmamızı istiyor. Çünkü Âdemi hakikatleri idrâk ettikten belli bir süre sonra nefsânî oluşumlar bize bu idrâkimizi biraz unutturuyor. İşte tam bu aşamada Cenâb-ı Hakk bu hakikatlerin tekrar faaliyete geçirilmesi için kendine bir vücûd gemisi yap diyor. Bizim gerçek varlığımız bedenimizin içinde mevcûd olan rûhumuz ve bunun muhafazası için madde bedenimizi kullanıyoruz. Varlığımızda Nûh mertebesine ulaşan rûhumuz nefsimize diyor ki, "ey nefis bana uy, ben Hakk'tan sana geldim, seni terbiye etmem için beni dinle". Fakat Nûh (a.s.)'ın kavminin ona uymaması gibi, bizdeki nefsânî güçlerde bu gelen hîtâba uymuyor ve bu beden gemisini kirletmeye başlıyorlar. (Bu hususta daha geniş bilgi "6 Peygamber 2 Nûh a.s." isimli kitabımızda bulabilirsiniz.)

﴿٦٥﴾ وَالْيَٰ عَادَ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهِ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٦٦﴾

(65) (Ve ilâ âdin ehâhum hûden, kâle yâ kavmi'budûllâhe mâ lekum min ilâhîn gayrûhu, e fe lâ tettekûn.)

Âd (kavmin)e de kardeşleri Hûd'u (gönderdik): "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. (O'na karşı gelmekten) sakınmaz mısınız?" dedi.

Hûd (a.s.) Allah korkusundan çok ağladığı için bu anlama gelen "Hûd" ismi kendisine verilmiştir.

Burada da nefis ve rûh arasındaki başka bir münasebet anlatılıyor. Bu mertebede nefsi emmâre baskın olduğu için ondan sakınılması ifâde ediliyor.

﴿٦٦﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرِيكَ
فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَنْظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٦٦﴾

(66) (Kâlelmeleullezîne keferû min kavmihi innâ
le nerâke fî sefâhetin ve innâ le nezunnuke minel
kâzibin.)

**"Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: "Biz
seni bir çılgınlık içinde görüyoruz, ve gerçekten seni
yalancılardan sanıyoruz."**

Bizim varlığımızda esmâ-i ilâhîyyenin zuhurları olarak
o kadar çok güçler var ki, bir tarafta bîat edenler var diğer
taraftan inkâr eden güçler var. Azîz, Cebbar, Mütekebbir
bu kavmin içinde ileri gelen isimlerdir, çünkü bu isimler en
çok insânı Mudîll esmâsına saptırır.

Rûhumuzda Hûd mertebesinin karşısında olan bu ileri
gelen isimlerin nefsânî yönden zuhurları, "biz senin
vaazlarını gereksiz görüyoruz, bu içinde bulunduğumuz
hayâtı yaşamak bizim için daha güzel" dediler.

﴿٦٧﴾ قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَكِنِّي رَسُولٌ مِنْ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٧﴾

(67) (Kâle yâ kavmi leyse bî sefâhetun ve lâkinnî
resûlun min rabbil âlemîn.)

**(Hûd), "Ey kavmim! Bende çılgınlık yok, ben
âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim."
dedi.**

Siz akli cüz'iniz ile bu işleri anlamaya
çalışıyorsunuz ama ben Rabbimden aldığım akli küll idrâki
ve ilmiyle size bunları anlatmaya çalışıyorum.

﴿٦٨﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾

(68) (Ubelligukum rîsâlâti rabbî ve ene lekum nâsîhun emîn.)

"Size Rabbimin gönderdiği gerçekleri tebliğ ediyorum ve ben sizin için güvenilir bir öğütçüyüm."

İşte bu mertebede kişiye ilhâmlar gelir ve o bunları kendi nefsine aktarır. Nefsin ileri gelenleride buna karşı çıkar ve bu mertebelerde bu savaş devamlı sürer. İbrâhîm (a.s.)'a kadar kişi kendi bünyesindeki çalışmalarla nefsini temizlemekle meşguldür.

﴿٦٩﴾ أَوْعَجَبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَى رَجُلٍ
مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا أَذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ
قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصَاطَةً فَأَذْكُرُوا آلَاءَ
اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾

(69) (E ve acibtum en câekum zikrun min rabbikum alâ racûlin minkum li yunzirekum, vezkurû iz cealekum hulefâe min ba'di kavmi nûhın ve zâdekum fil halkı bastaten, fezkurû âlâallahi leallekum tuflihûn.)

"Sizi uyarması için içinizden bir adam aracılığı ile, size bir zikir gelmesine şaştınız mı? Düşünün ki (Allah) sizi, Nûh kavminden sonra, onların yerine hâkimler yaptı ve halkedilişte sizi onlardan üstün kıldı. Allah'ın nîmetlerini hatırlayın ki, kurtuluşa eresiniz."

Zikir sadece aynı şeyi tekrarlamak değildir. Zikir kelimesi sözlük anlamı olarak hatırlamak demektir, "ey okuyan kimse sende mevcûd olan ilâhî hakikatleri hatırla ve dışarıya çıkar" anlamındadır. Nefsi emmârenin oluşumlarının idrâk edilerek onların etkisinde kalınmaması isteniyor.

Bunları geçmişteki peygamberlerin hayât hikâyeleri

olarak kabullenirsek bu durumda Kûr'ân-ı Kerîm tarih kitâbı gibi kitâp olur fakat Kûr'ân-ı Kerîm Allah'ın kelâmı, zât-î zuhuru olduğundan böyle bir şey ile sınırlandırılması hiçbir şekilde mümkün değildir.

Başkalarının dahi söylemesine gerek kalmadan bazen insân, "ben şu kadar ibâdet ediyorum, bu kadar nafilelerim var" diye düşünür, işte bu şekilde bir düşünceye kesinlikle sapılmayıp, nefis temize çıkarılmamalıdır. Çünkü nefis kötülüğü emreder yâni oyun yapar ve kişiyi gururlandırır.

Racûl zâhiri olarak erkek kişi olsada hakîkatte Hakk erleri demektir. Onlarda nefisleri üzerine şâhit olup kendi varlıklarında ilâhî varlıktan başka hiçbir şey olmadığını müşâhede edenlerdir.

Hûd mertebesinde kişinin kavmi biraz daha genişleyip büyüyor ve mücâdele biraz daha zorlaşıyor çünkü insânın rûhânîyeti geliştiği gibi nefsânîyeti de gelişiyor. Nefs rûhta olan herşeyden haberdardır, dolayısıyla kişi rûhen nereye yükselirse nefste oranın ilmini idrâk ediyor ve oradan saldırmaya başlıyor. zûlmani perdeler geçilip yükselmeye başlandıkça rahmânî perdeler çıkmaya başlıyor.

﴿٧٠﴾ قَالُوا اجْتَنَّا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ وَنَذَرَ مَا
كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَآتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧١﴾

(70) (Kâlû e ci'tenâ li na'budallâhe vahdehu ve nezere mâ kâne ya'budu âbâunâ, fe'tinâ bi mâ teidunâ in kunte mines sâdikîn.)

Dediler ki: "Ya, demek sen tek Allah'a kulluk edelim ve atalarımızın taptıklarını bırakalım diye mi (bize) geldin? Eğer doğrulardan isen bizi tehdit ettiğin (o azâbı) bize getir!"

Nefsi emmârenin şirretliği burada ortaya çıkıyor.

﴿٧١﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ رَجْسٌ وَغَضَبٌ
اتَّجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ
بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ فَانْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾

(71) (Kâle kad vakaa aleyküm min rabbiküm
ricsun ve gadabun, e tucâdilûnenî fî esmâin
semmeytumûhâ entum ve âbâukum mâ nezzelallâhu
bihâ min sultânin, fentezirû innî meakum minel
muntezirîn.)

**(Hûd) dedi ki: "Artık size Rabbinizden bir azâp
ve bir hışım inmiştir. Haklarında Allah'ın hiç bir delil
indirmedığı, sadece sizin ve atalarınızın taktığı kuru
isimler hususunda benimle tartışıyor musunuz?
Bekleyin öyleyse, şüphesiz ben de sizinle beraber
bekleyenlerdenim!"**

Bizdeki nefsi güçler ne kadar şirretliğe gitse de kişi
rahmâniyyetine tutunursa o nefsin üzerine Allah'ın gazâbı
gelir. Sonradan var edilen sadece varlıklara verilen
isimlerdir. Âdem (a.s.) daha yeryüzüne inmeden hayvân
cinsi dünyada mevcûttu, ne zaman ki Âdem (a.s.)
yeryüzüne indi ve çoğalmaya başladılar bu mevcûtlara
isim vermeye başladılar yâni bütün bu isimler sonradan
olmadır. Bu isimlerin bazılarını ilâh gibi görerek tapmaya
başladılar yâni kendi verdikleri isimlere taptılar sonuç
olarak. Şeytan sürekli yanlış düşünceler verdiğinden ondan
gelenlerin tersinin yapılması otomatik olarak doğruları
ortaya çıkarmaktadır.

Bizlerde seyri sülûk yolunda giderken bazı işler
yapıyoruz, nefsimize de diyoruz ki, bak neler olacak sende
seyret.

﴿٧٢﴾ فَانْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا
دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾

(72) (Fe enceynâhu vellezîne meahu bi rahmetin minnâ ve kata'nâ dâbirellezîne kezzebû bi âyâtinâ ve mâ kânû mu'minîn.)

"Onu ve onunla beraber olanları rahmetimizle kurtardık ve Âyetlerimizi yalanlayıp da îman etmeyenlerin kökünü kestik."

Cenâb-ı Hakk kullarıyla o kadar birlikteki hâdiselerin içinde o da mevcûttur, aksi hâlde mülkûn sahibi olmaz.

Hûd (a.s.) kavmi Ad kavmi hakkında burada genel bir bilgi verelim:

AD KAVMÎ; Hûd aleyhisselâmın peygamber olarak gönderildiği ve isyanları yüzünden rüzgarla helak edilen kavim. Bu kavim, Nûh aleyhisselâmın oğullarından Sam'ın torunlarından Ad'ın neslidir. Yaşadıkları yer Ahkâf diyarı olup, Yemen'de Aden ile Umman arasındadır. Bu bölgeye Şihr de denilmiştir. Nûh aleyhisselâm zamanındaki tûfandan sonra gemide bulunup kurtulanlar değişik bölgelerde yerleşip çoğaldılar. Ad kavmi de kendi arasında yirmi üç kabîleden meydana gelen büyük bir Arap kavmi idi. Ad kavminin insânları, iri cüsseli, uzun boylu, kuvvetli, tuttuğunu koparan uzun ömürlü kimselerdi. Yaşadıkları bölgenin toprağı çok verimli, yağmuru boldu. Her taraf yemyeşil, bağlar, bahçeler, pınarlar, akarsular ile kaplı olan yerler "İrem Bağları" diye tanınmıştı. Bu kavim büyük kayaları yontarak direk ve bu direkler üzerine çok gösterişli binalar yaptılar. Yaşadıkları bölgede her taraf akıl almaz süslere, göz kamaştıran güzelliklere sahipti. Nuh aleyhisselâm zamanındaki tûfandan sekiz asır gibi bir zaman aradan geçmesi sebebiyle tûfanı görüp, ibret alanlar ve bunları nesillere anlatanlar çoktan vefat etmişlerdi. Ad kavmi insânları sıhhatlerine, kuvvetlerine, zenginliklerine ve servetlerine bakarak her geçen gün kibirleniyor, büyükeniyor, taşkınlıklarını artırıyordu. Gün geçtikçe azan Ad kavmi, nihâyet Samed, Samud, Sada ve Heba adlı putlara tapmaya başladılar. Bağ, bahçe, tarla, hayvân, mahsul ve nesillerinde şaşılacak bir bereket vardı. Dünya nîmetleri bakımından ulaşılması arzu edilen her

şeye kavuşmuş olmaları, tamamen azmalarına sebep oldu. Zûlüm ve işkenceye başladılar. Etraflarındaki kabîlelere, zayıf ve kimsesizlere ağır zûlûmler yapıyorlardı. Zavallı kimseleri yüksek binalardan atmaktan zevk alıyorlardı. Ad kavmi, bu azgın hâldeyken, Allahü teâlâ onlara ebedi seadet yolunu göstermek için Hûd aleyhisselâmı peygamber olarak gönderdi. Elli seneden fazla bir zaman bu kavmi îmanâ çağırdı. Bu azgın kavmi Hud aleyhisselâm devamlı Müslüman olmaya davet ettiği hâlde îman etmeye yanaşmadılar. İmân edenler de korkularından îmanlarını açıklayamadılar. Bunun üzerine kendilerine ağır azâb geleceğini ve helâk edileceklerini söyledi. Yine inanmayıp alay ettiler. Nihâyet gelecek olan azâbın işaretleri görülmeye başladı. Üç sene yağmur yağmadı. Pınarlar kuruyup ağaçlar sararıp soldu. Meşhur İrem Bağları yok oldu. Hayvânlar susuzluktan telef oldu. İnsânlar da bir yudum suya, bir lokma ekmeğe muhtaç duruma düştüler. Devamlı bunaltıcı ve kuru bir rüzgâr esiyordu. Tozdan göz gözü görmüyordu. Hûd aleyhisselâm ise onları durmadan îman etmeye davet ediyordu. Fakat inatlarından vaz geçmiyorlardı. Kadınları da kısırlaşmış hiç çocuk doğmaz oldu. Şiddetli kuraklık dört sene devam etti. Bundan sonra kendilerini helâk eden azâb geldi. Bir gün yurtları üzerinde her tarafı kaplayan siyah bir bulut görüldü. Yağmur geliyor zannettiler. Hûd aleyhisselâm durumu bildirip tekrar îmanâ davet etti ise de kabul etmediler. Buluttan şiddetli bir rüzgâr esmeye başladı. Korkunç bir uğultusu ve dayanılmaz bir soğuğu vardı. Rüzgâr estikçe şiddetlendi. İnsânları tutundukları taş ve ağaçlarla birlikte göklere fırlatıyor, sonra da bırakıveriyordu. Havada adeta saman çöpleri gibi savruluyorlardı. Azgın Ad kavminin insânları param parça oldu. Yerleri yurtları yıkılıp harabe hâlini aldı. Sonra da fırtına onların ölümlerini süpürüp denize attı. Bu rüzgâr, Kûr'ân-ı kerîmde rih-i akim, sarsar, azâb-ı elim ve atiye olarak bildirilmektedir. Kûr'ân-ı kerîmde mealen; "Hûd (aleyhisselâm) ve dinde ona tabi olanları rahmetimizle kurtardık. Bizim Âyetlerimizi tekzip edip (yalanlayıp) mü'min olmayanların ise silsile ve köklerini

kestik." buyruldu (A'raf sûresi: 72). Hud aleyhisselâm, îman edenlerle birlikte Mekke'ye gitti. Bunlara "Ad-ı uhra" (ikinci Ad) denilmiştir.

﴿٧٤﴾ وَادْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا الْآءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٥﴾

(73) (Ve ilâ semûde ehâhum sâlihan kâle yâ kavmi'budûllâhe mâ lekum min ilâhîn gayrûhu, kad câetkum beyyinetun min rabbikum hâzihi nâkatullâhi lekum âyeten fe zerûha te'kul fî ardillâhi ve lâ temessûhâ bi sûin fe ye'huzekum azâbun elîm.)

"Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih'i (gönderdik): "Ey kavmim dedi, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden açık bir delil geldi. İşte şu, Allah'ın devesi, size bir mucizedir; bırakın onu Allah'ın yeryüzünde yesin (içsin), sakın ona bir kötülük etmeyin, yoksa sizi acı bir azâp yakalar."

﴿٧٤﴾ وَادْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا الْآءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿٧٥﴾

(74) Vezkurû iz cealekum hulefâe min ba'di âdin ve bevveekum fîl ardı tettehızûne min suhûlihâ kusûren ve tenhitûnel cibâle buyûten fezkurû âlâallâhi ve lâ ta'sev fîl ardı mufsidîn.)

"Düşünün ki (Allah) Âd'dan sonra sizi hükümdarlar kıldı. Ve yeryüzünde sizi yerleştirdi: O'nun düzlüklerinde saraylar yapıyorsunuz, dağlarında evler yontuyorsunuz. Artık Allah'ın nîmetlerini hatırlayın da yeryüzünde fesatçılar olarak karışıklık çıkarmayın."

﴿٧٥﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعُّوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحًا مُّرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٦﴾

(75) (Kâlel meleullezînestekberû min kavmihi lillezînestud'ifû li men âmene minhum e ta'lemûne enne sâlihan murselun min rabbihi kâlû innâ bimâ ursile bihi mu'minûn.)

"Kavminden büyüklük taslayan ileri gelenler, içlerinden zayıf görünen müminlere: "Siz, dediler, Sâlih'in, gerçekten Rabbi tarafından gönderildiğini biliyor musunuz?" (Onlar da): "(Evet), doğrusu biz onunla gönderilene inananlarız!" dediler."

﴿٧٦﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٧٧﴾

(76) Kâlellezînestekberû innâ billezi âmentum bihi kâfirûn.)

"Büyüklük taslayanlar: "Biz, sizin inandığınızı inkâr edenleriz!" dediler."

﴿٧٧﴾ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا
يَا صَالِحُ اثْنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٨﴾

(77) (Fe akarûn nâkate ve atev an emri rabbihim ve kâlû yâ sâlihu'tinâ bimâ teidunâ in kunte minel murselîn.)

"Derken dişi deveyi boğazladılar ve Rablerinin buyruğundan dışarı çıktılar; "Ey Sâlih, eğer hakîkaten elçilerdensen, bizi tehdit ettiğın (o azâbı) bize getir! "dediler."

"Derken dişi deveyi boğazladılar" Bütün Âyet-i Kerîme'lerde olduğu gibi burada da hem zâhir hem de bâtın-î hakikatler vardır. Zâhiri, hikâyede olduğu gibidir, bâtını ise "iş'âri-işaret" olarak kişilerin bulunduğu irfaniyyet idraklerine göredir. İş'âri olanlar geneli bağlamaz "indî-şahsi" dir, kendilerine ve o duyarlılıkta olanlara göre zevkî bir idraktır. Tatmak için özel bir eğitim gerekmektedir.

Bilindiği gibi dişilik üreticiliktir, dişi deve kişide "nefs-i küll" ü, üreticiliği temsil eder. Salih (a.s.) ise "akl-ı küll" ü ve etkenliği temsil eder. Sâlih (a.s.) akl-ı kül cihetinden, Sâlih bir etken nefha olarak, kavmine o günün kemâli olan, ilmi İlâhiye yi "nefha-telkin" ediyor, fakat kabul görmüyor idi.

Nihayet bir pazarlık neticesinde Sâlih olan (Akl-ı küll) den "nefha-i İlâhiyye" (nefs-i küll) olan kavmine akmaya başladı geçici olan bu akış neticesinde kendilerinde bulunan "nefs-i emmâre-beden dağları" ndan (Nakatullah-Allah'ın devesi) çıktı. Bu kendilerine Allah'ın "ef'âl cihetinden esma tecellisi" idi. Ancak bunu anlayamadılar.

Mevcut olan akarsuyu şarta göre bir gün deve bir gün kavm kullanmakta idi, böylece suları azalmış ve sıkıntıya düşmüş, "nefs-i emmâre" olan kavim zorlanmaya başlamıştı, bu yüzden (Nakatullah-Allah'ın devesi) ni boğazladılar. Deve ve inek, bilindiği gibi nefs-i levvameyi

ifade etmektedirler. Ben-î İsrâîl-in ineği kavmin nefislerinin rabb'ı, muhabbetlisi olduğundan kesmekte çok zorlandılar diyeti, çok sevdikleri altınları oldu. Sâlih (a.s.) a gönderilen "deve-nakatullah" Allah'ın, hamile dişi, üretici devesi olduğundan kendileri hakkında nefs-i levvame değil, Hakk'ın lütfu olarak, Nefs-i radiye idi. Ve o mertebenin kendileri hakkın da kendilerini Rablarına götürecek Burak'ları ve kendilerine ulaşacak olan hakikatlerin zuhur sebebi idi. Onu kesmelerinin diyeti ise bütün varlıkları oldu. Ve, **"bizi tehdit ettiğin (o azâbı) bize getir! "dediler."** Bunun üzerine başlarına bilinen akıbetleri geldi.

Seyr-i sülûk yolunda olan her, sâlik götürücüsünün irfaniyyeti kadar bu yoldan geçer, eğer geçmiyorsa zâten gerçek sâlik değil, zanda sâliktir. Âdemoğlu'ten başlayan seyr-i sülûk yolculuğu "salâh-sâlihlik" vadisine geldiği zaman o vadiden geçmek için oraya uygun bir vasıta lâzımdır bu vasıta ise belirtildiği üzere deve'dir. Âlemde ne varsa insânda da bunların hepsi nefsinde bâtinında-kuvve'de mevcuttur, yeri geldiğinde bunları ve ahlâklarını yaşantısında kuvveden zâhire-fiile çıkarır. Her insânın nefsi onun bineğidir, bu bineğin vasfı ise kişinin ahlâkı ile ilgilidir. Eğer bir kimse iç bünyesinde ki, nefsi emmâresini insânî hakikatler ile eğitmemişse o, insân-ı nakıs-noksan insândır. Kendisinde hâkim olan görüntü-sûret insânlığı değil, iç bünyesinde hâkim olan bir hayvanın ahlâkı üzeredir. Bunlara da hayvan-ı nâtık-konuşan hayvan derler.

İşte bu halden kurtulmak için kendi gerçek hakikatini aramaya yönelerek insânlık vadisine girmesi gerekmektedir, o vadiye gitmek için'de kendi beden-nefis dağından Allah'ın yolu olan sırat-ı müstakîm'e ulaşmak için, binek olarak "nâkata-Allah'ın" dişi hâmile devesini çıkarması gerekmektedir. Hâmile olması o devenin neslinin kesilmemiş-ebter, olmamış olması içindir. Devenin suyu çok içmesi İlâh-î ilim ve hayatla dolmasıdır, içince çok süt vermesi, deve Allah'ın devesi olduğundan o mertebenin

Ulûhiyet ve irfaniyyet hakikatleri ilminden fazla, fazla vermesidir. Bilindiği gibi sût ilimdir. Su da, hayat ve ilimdir. İşte gerçek yol ehli sâlik'in bu mertebe-vâdide ki, nefs-î bineği bu ahlâkta olan "nakata-Allah'ın devesi" dir. Bu deve ile yoluna devam eden sâlik Mûseviyyet mertebesine gelince "Tûvâ" vâdisine girmesi için kendisinden her türlü bineğinin ve hattâ nalınlarının bile çıkartılması istenecektir. (20/12)

(7/73 hâzihî nâkatullâhi lekum âyeten) İşte bu "nâkata-Allah'ın devesi" sizin için Ulûhiyet Âyetlerindendir.

Bilindiği gibi her Âyet-i Kerîme'nin zâhiri ve bâtını vardır, bu Âyet-i kerîme'nin kısmen ilmî yönde ki, zâhîrini de anlamaya çalışalım.

Baktığımızda açık olarak görüyoruzki, dağ, taş-toprak, olan mâden'den, et olan deve çıkmaktadır, ancak bu devenin büyük miktarda suya ihtiyacı olduğu görülmektedir. Bu hususun incelenmesi gerekmektedir.

Bilindiği gibi Âyet-i Kerîme'ler "muhkem ve mütşabih" olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Bu Âyet-i Kerîme'de zâhiri-hikâyesi, yönünden muhkem batını-hakikati, yönünden müteşabih'tir. Bünyesinde büyük bir teknoloji gizlidir, bu teknoloji gıda sanayi ile ilgilidir, Âyet-i Kerîme'de görüldüğü gibi taş ve topraktan su ilâvesi ile et üretilmektedir. Bilindiği gibi gıda zinciri, mâden, bitki ve hayvan türlerinden sırasıyla geçerek üretilmektedir. Burada ise bir halka yoktur, yani görüldüğü gibi mâden'den et üretimi vardır. Bu oluşum büyük bir gıda teknolojisine ışık tutmaktadır. Üretim süresini %33 kısaltmaktadır, Bu büyük bir zaman kazanımıdır. Eğer vaktim ve maddi imkânlarım olsa idi ilk işim büyük bir lâbaratuar kurup bu araştırmalara başlar idim. Zâten numeneleri de vardır, denizde balıkların, karadan denizlere ulaşan minereller ile suyun ete dönüştüğü aşikârdır, taşların içinde solucanlarında bulunduğu aşikârdır, İnsân badeni dahi kara balık su ile karışık topraktan et olarak meydana gelen bir varlıktır. O halde bu husus olmayacak

bir şey değildir. Ümid edriz ki, bu oluşumu evvelâ sahibi olan bizlerin içinden çıkan kimseler zuhura çıkarırlar, aksi halde geç kaldığımızda yabancılar bu teknolojiyi ortaya çıkarıp, bizlerinde onlardan bunları para ile satın almamız gerekir ki bizlere yazık olmuştur, eldeki değer kıymeti bilinmemiş diğerleri gibi zayi edilmiş olur. İçimizden kimler veya hangi firmalar bu işe el atıp başlarsa bu günden onlara bizden selâm olsun, başarılar dilerim. Ayrıca taşların koyun olması Şuayb (a.s.) in mucizelerindendir.

﴿٧٨﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٧٨﴾

(78) Fe ehazethum recfetu fe asbahû fî dârihim câsimîn.)

"Bunun üzerine hemen onları, o sarsıntı yakaladı, yurtlarında diz üstü çökekaldılar."

﴿٧٩﴾ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ ﴿٧٩﴾

(79) (Fe tevellâ anhum ve kâle yâ kavmi lekad eblagtukum rîsâlete rabbî ve nesahtu lekum ve lâkin lâ tuhibbûnen nâsîhîn.)

"Sâlih de o zaman onlardan yüz çevirdi ve şöyle dedi: "Ey kavmim! And olsun ki ben size Rabbimin elçiliğini tebliğ ettim ve size öğüt verdim, fakat siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz."

Sâlih (a.s.) in kavmi Semud, hakkında burada genel bir bilgi verelim:

Semûd kavmi, Şam ile Hicaz arasındaki Hicr denilen bölgede yerleşmişti. Bu sebeble "Eshâb-ül-Hicr" de denilen bu kavim, gün geçtikçe çoğalıp büyüdü. Dokuz kabîleden meydana geldi. Çok çalışıp, bağlar, bahçeler yetiştirdi. Çöllerin kuru sıcağından kurtulup, dağları oyarak tepelere

saraylar, ovalara köşkler kurdular. Sanatta ve servette iyice ilerlediler. Ancak, zevk ve safâya düşüp daha önce kendilerine Hûd aleyhisselâm tarafından bildirilen, hak dinden yavaş yavaş uzaklaşmaya başladılar. Kabîle reislerinin de zûlme ve haksızlığa başlamaları üzerine, gittikçe çözülen, Semûd kavmi, nihâyet ağaçtan ve taştan putlar yapıp tapmaya başladılar. Saptıkları kötü yolda sürüklenerek, tevhid esâsından, Allahü Teâlâya îman etmekten tamâmen uzaklaştılar. Câhil ve azgın bir kavim oldular. Sâlih aleyhisselâm, bu kavim arasında herkesle iyi geçinen, fakirlere yardım eden, zayıfları koruyan ve üstün ahlâkıyla sevilen bir zâttı. Kırk yaşlarına geldiği sırada, Allahü teâlâ onu Semûd kavmine, doğru yolu göstermek üzere peygamber olarak gönderdi. Sâlih aleyhisselâm kavmini îmana dâvet edip, putlara tapmaktan, zûlûmden ve diğer bütün kötülüklerden uzak durmalarını ısrarla söyledi. Kavmine; "Gerçekten ben size gönderilen güvenilir bir peygamberim. Artık Allah'tan korkun, bana itâat edin." diyerek dâvetini açıkladı. Sâlih aleyhisselâmın bu dâveti karşısında pek az kimse îman etti. Kavmin çoğunluğu îman etmemekte direndi. Servetlerine güvenen, zevk ve safâ içinde kendinden geçip, zûlme başvuran inkârcılar, Sâlih aleyhisselâma; "Sen de bizim gibi bir insândan başka bir şey değilsin!" diyorlar, onu, "büyülenmiş, yalancı" sayıyorlardı. Sâlih aleyhisselâm ise kavmini îmana davet etmeye devam ediyor ve şöyle diyordu: Ey Semûd kavmi! Sizin içinde bulunduğunuz bu güzel bağ ve bahçelerde, bu yemyeşil ekinler, altın başaklarla, güzel hurmalarla ve çağlayan sularla berâber ebdi olarak burada kalacağınızı mı zannediyorsunuz? Bu evleri kim yaptı. Şimdi kim oturuyor, hiç düşünüyor musunuz? Bu bağların ve bahçelerin ilk sâhibleri kimlerdi, şimdi kim oturuyor? Belki onlar da sizin kendilerini burada ebedi kalacak zannediyorlardı. Fakat hepsi ölüp gittiler. Siz de gelip geçenler gibi öleceksiniz. Bunlar size kalmayacak. Âhirette, yaptıklarınızdan birer birer hesâba çekileceksiniz. Henüz fırsat eldeyken bana tâbi olun. Şunu iyi bilin ki, bugün sizi aldatıp, Allah'a isyân ettirenler, ilâhî azâbtan

kendilerini de sizi de kurtaramayacaklardır. Çünkü onlar da sizin gibi âciz insânlardır." Allahü Teâlâ, Semûd kavmine isyân ve taşkınlıktan vaz geçmeleri için, kadınlarını kısır bıraktı. Ağaçlar kuruyup meyve vermedi. Semûdluların bir kuyu hâricindeki bütün suları kurudu. Sâlih aleyhisselâma kin ve öfkeyle gelen Semûdlular: "Ey Sâlih! Aramıza fesâd karıştırdın. Mallarımıza, çoluk-çocuğumuza, bize zarar verdin. Buradan çekil git. Yoksa seni öldürürüz. " dediler. Sâlih aleyhisselâm bir müddet onlardan ayrılıp tenhâ yerlere gitti. Bir müddet sonra tekrar dönüp Semûdluları îmana dâvet etti. Semûd kavmi, Sâlih aleyhisselâmdan mûcize göstermesini istedi. Ancak mûcizeleri gördükleri hâlde yine îman etmediler. Yine bir gün Sâlih aleyhisselâma gelip: "Eğer doğru söylüyorsan, şu dağdaki sarp kayalardan kızıl tüylü ve doğurmak üzere olan bir dişi deve çıksın. O zaman sana îman ederiz. " dediler. Bunu istemekten maksatları akıllara durgunluk verecek, insânları şaşırtacak bir iş isteyip, yapmamasını ve mahcup olmasını düşündüler. Sâlih aleyhisselâm; "Allahü teâlâ her şeye kâdirdir, böyle bir mûcize görürseniz, dağdan akan pınar suyunun bir gün deveye, bir gün size âit olmasına râzı mısınız?" dedi. Semûd kavmi böyle bir şey olamayacağını düşünerek: "Bu şartı da kabul ediyoruz. " dediler. Sâlih aleyhisselâmın bu şarttan maksâdı; dağdan gelen pınar suyunun az olması ve zagın insânların sâhiplenmesi sebebiyle zor durumda kalan kimselere yardımcı olup, devenin hissesi olan suyu fakir ve zayıflara vermektir. Sâlih aleyhisselâm onlara; "Benimle sözleştiğinizi unutmayın, şâyet deve çıkınca ona bir zarar verirsiniz ve verdiğiniz sözlerde durmazsanız acı bir azâba uğrarsınız. " dedi. Semûd kavmi; "Sen deveyi çıkar, her istediğini kabul edeceğiz. Aksine bir iş yaparsak azâbı da kabul ediyoruz. " dediler. Nihâyet devenin çıkmasını istedikleri dağın kayalıkları önünde toplanıp, beklemeye başladılar. Sâlih aleyhisselâm böyle bir mûcize vermesi için Allahü teâlâyâ duâ etti ve duâsı kabul oldu. Kaya yarılıp, arasından istedikleri gibi bir deve çıktı. Deve, iki yana dizilip hayret ve şaşkınlıktan donakalan Semûd

kavmi arasından salına salına yürümeye başladı. Sonra da bir yavru doğurdu. Bu mûcizeyi görenlerden bir kısmı îman etti. Diğer bir kısmı ise menfâatlerinin ve zûlûmlerinin ortadan kalkacağını görerek bir türlü îman etmediler. Sâlih aleyhisselâm onlara sözlerinde durmalarını, aksi takdirde ağır bir azâba düşeceklerini söyledi. Fakat inad ve inkârdan vazgeçemediler. Suyun taksimi işi de kendilerine ağır gelip kendilerine göre çâreler aramaya başladılar. Mûcize olarak kayadan çıkan deve, yavrusuyla birlikte her tarafı dolaşüyor, su içme nöbeti olduğu gün de suyun başına gelip suyu tamâmen içiyordu. Su içmesi de ayrı bir mûcize olup tonlarca su içiyor, su vücûdunda kayboluyordu. Suyu içip bitirince, su çıkan yerde oturuyordu. İmân edenler, ondan bir kabîleye yetecek kadar bol süt sağıyorlar, sütten içiyor ve yiyecekler yapıyorlardı. Böylece inananların îmanı kuvvetlenir, inkârcıların kinleri artardı. Bu mûcize karşısında âciz kalan Semûd kavmi deveyi öldürmeyi plânlıyordu. Nitekim, Sâlih aleyhisselâmın nasihat edip, îman etmeye çağırdığı bir sırada, onlar, su içmekte olan deveyi göstererek; "Güyâ şu deveyi öldürsek biz helâk olacaktıyız! Onu öldürelim de gör!" dediler. Nihâyet çeşitli plânlar kurarak deveyi öldürdüler. Sonra da Sâlih aleyhisselâma; "İşte deveyi öldürdük. Eğer söylediğin gibi bir peygambersen sözlediğin azâbı getir. " dediler. Sâlih aleyhisselâm bu azgın kavme şefkât ve merhâmetle nasihat edip; "Ey kavmim! Nedir bu yaptığınız? Sizin için bir imtihan vesilesi olan deveyi de öldürdünüz. İnkârda ve günâhkarlıkta ısrar ettiniz. Buna rağmen tövbe kapısı açıktır. Neden azâbın gelmesini istiyorsunuz, tövbe ediniz!" dedi. Bu son dâvete de sert cevaplar veren Semûd kavmi, Sâlih aleyhisselâmı, âilesini ve îman edenleride öldürmeyi plânlamaya başladılar.

Sâlih aleyhisselâm bu azgın kavme şöyle dedi: "Yurdunuzda üç gün daha kalın, birinci gün yüzünüz sararacak, ikici gün kızaracak, üçüncü gün siyahlaşacak, dördüncü gün ise üzerinize azâb gelerek sizi helâk edecektir!" Sâlih aleyhisselâmın söylediği bu günler gelip çattı. Bu sırada Semûd kavmi Sâlih aleyhisselâmı ve

inananları öldürme teşebbüsüne giriştiler. Onlar harekete geçmeden, Cebrâil aleyhisselâm gelip, durumu Sâlih aleyhisselâma bildirdi. Sâlih aleyhisselâm da îman edenlerle birlikte oradan uzaklaşıp gitti. Birinci günde bâzı hâller zuhûr etti. Devenin bastığı yerlerde kan fışkırdığı, ağaçların yapraklarının kızardığı, kuyu suyunun kan renginde ve insânların yüzlerinin sapsarı olduğu görüldü. İkinci gün de Semûdluların yüzleri kana boyanmış gibi kıpkırmızı oldu. Bu belirtileri gören Semûdlular azâbın geleceğini kanâat getirip feryât ettiler. Yüzlerinin siyahlaştığı üçüncü gün, evini sarıp hücum ettikleri Sâlih aleyhisselâmın, şehirden çıkıp gittiğini anladılar. O gün, gece yarısından sonra, sabaha karşı şiddetli bir sarsıntı ve dağlardan fışkıran ateş ile Semûd kavminin yurdu altüst oldu.

Sayhanın (sarsıntının) şiddetinden hepsinin ödleri patladı. Hepsi helâk olup gittiler. Bundan sonra da yurtları hiç mâmur edilmedi. Sanki hiç insân yaşamamış bir yer hâlini aldı. Semûd kavmi helâk edildikten sonra Sâlih aleyhisselâm, îman edenlerle birlikte gelip, yerle bir edilen şehre ibretle bakarak; "Ey kavmim! Sizden hiçbir ücret istemeden, sizi sâdece Allahü teâlâ îman etmeye dâvet ettim ve bunu size nice nasihatlar yaptım. Fakat siz dinlemediniz. Sonra bu azâba uğradınız!" dedi. Sâlih aleyhisselâm, kavminin helâkinden sonra kendisine îman edenlerle birlikte Mekke'ye veya Şam taraflarına gitti. Remle kasabasına yerleşti. Hadramût tarafına gittiğine dâir rivâyetler de vardır.

Kendi varlığımızdan bakarsak, bize öyle bir müddet geliyor ki daha evvel gelen bilgilerin tesirleri geçip yine biraz gaflette kalmaya başladıktan sonra Cenâb-ı Hakk bizi tekrar îkaz etmek üzere sâlâh üzere tavsiye için Sâlih (a.s.)'ı bize gönderiyor. Ve bu sâlâh nefsimize diyor ki "ey nefs Rabbine ibâdet et sana bundan başka hiçbir şey faydalı olamaz" tavsiyesinde bulunuyor. Bu sâlâh bize idrâkimiz çok güçlü ise Cenâb-ı Hakk'tan ilhâm yoluyla gelebilir eğer bir derviş isek şeyhimizden gelir. İşte o anda

şeyh konumunda olan kimse sâlâhlık getirir ve mânâ olarak orada Sâlih peygamberin görevini görür.

Bu mertebede kişiye bazı oluşumlar geliyor. Dervişe deve hükmünde bir bilgi gelir. Devenin özelliği sâfiyeti ve o zamanlarda hacca götürmesidir, işte Cenâb-ı Hakk bu dönemlerde kişiyi Hak'a ulaştıracak vâsıtayı çıkartıyor kişinin kendi gönlünde. Devenin kendi gününde bütün suyu içmesi ise kendi gönlündeki Hakkânî ilimleri hiç bırakmadan içmesi ve bunları süte çevirmesi yâni faydalı gıdâya çevirip cemaâte dağıtmasıdır. Bu rahmânî ilimleri alan cemaâtte o ilimlerden kendilerine göre değişik değişik gıdâlar yapıyorlar fakat kavim bunu da çekemiyor. Demek ki o devrelerde hâlâ kavim yola girmemiş ve azgındır. Ve nefsi emmâre o deveyi kesiyor sonrasında Cenâb-ı Hakk büyük bir ihtarla onu ortadan kaldırıyor.

Dikkât edersek burada besin zinciri aşama kaydediyor ve mâdenden hayvân oluşuyor, normal sıralama gereği olan bitki bölümü ortadan kalkıyor. Bir gün gelecek insânoğlu mâdenden et yapacak, çünkü bu âyetlerde bu oluşum belirtiliyor.

﴿٨٠﴾ وَلَوْ طَّا اذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اَتَاتُونِ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨١﴾

(80) (Ve lûtan iz kâle li kavmihî e te'tûnel fâhişete mâ sebekakum bihâ min eHâdîn minel âlemîn.)

"Lût'u da (peygamber olarak) gönderdik. Kavmine dedi ki: "Sizden önce âlemlerden hiç birinin yapmadığı fuhûşu mu yapıyorsunuz?"

İbrâhîm (a.s.) mertebesine gelinceye kadar varlığımızda mevcût olan bu kavimlerin hepsini Cenâb-ı Hakk'ın helâk etmesi demek, bizim beşeriyetimizde olan o ahlâkların ortadan kaldırılması hükmündedir. Kûr'ân-ı

Kerîm'i bîzâtihi kendi üzerimizde yaşanan olaylar olarak okursak o bize fayda verir çünkü Kûr'ân-ı Kerîm herbirerlerimize ayrı ayrı gelmiştir.

﴿٨١﴾ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ
بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨٢﴾

(81) (İnnekum le te'tûner ricâle şehveten min dûnin nîsâi, bel entum kavmun musrifûn.)

"Çünkü siz kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere gidiyorsunuz. Belki de siz haddi aşan bir kavimsiniz."

Bu yaşananları ilim olarak bilip üzerimizde o ahlâkları ve muhabbetleri silmemiz gerekiyor, bunları silmedikçe sonra gelecek olan peygamberân hazeratının mertebelerine ulaşmamız mümkün değildir. Cenâb-ı Hakk bunların hepsinden ders almamız için kendi kelâmının içerisine bu basit gibi gözüken hâdiseleri yazıyor yoksa Allah kelâmı gibi çok ulvi beklentilerle okunmaya başlanan Kûr'ân-ı Kerîm'de Ad kavmi, Semud kavmi, Lût kavmi gibi sapmış kavimlerin basit gibi gözüken hayâtları çıkıyor karşımıza, işte bütün bunlar bizzât bizim hayâtımız, bizim varlığımızda yaşıntıları olan hâdiselerdir, bunları aşarak o ulûhiyyete ulaşmak mümkündür.

Bunları aşmadan ne Allah kelâmını ne de kendi hakikatimizi bilebiliriz. Bu oluşumlar olmadan zâten insân olunmuyor fakat yapılması gereken muallâk kader içerisinde bu ahlâk üzere gelen oluşumları isteyen nefsi, akıl ile durdurmak gerekmektedir ki, irademiz ortaya çıksın. Nefs bunu istemez ise bizim gerçek halkediliş hakikatimiz nasıl ortaya çıkacak, o hâlde biz melek olurduk, aklımız kullanılır omasaydı hayvân olurduk salt içgüdüsel olarak hayâtımızı sürdürürdük. Bizler ne meleğiz ne de hayvânız fakat ikiside bizde mevcûttur, hayvânlığımız anlaşılmadan insânlığımızı ve melekliğimizi

anlamamız mümkün değildir. Muhîddîni Arabi hz.leri (k.s) öyle demiştir, "gerçek hayvânîlık mertebesine inmedikçe insânîlık mertebesine yükselmek mümkün değildir" yâni Hayy esmâsının hakikatini idrâk etmedikçe Selâm esmâsının hakikatine ulaşmak mümkün değildir.

Bu eski kavimlerde zâten hayvânî vasıflarla vasıflandıkları için helâk oldular yâni insânîlıklarına ulaşamadılar.

﴿٨٢﴾ وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ
مِنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنْاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ﴿٨٢﴾

(82) (Ve mâ kâne cevâbe kavmihi illâ en kâlû ahricûhum min karyetikum, innehum unâsun yetetahherûn.)

"Kavminin cevâbı: "Onları (Lût'u ve taraftarlarını) kentinizden çıkarın, çünkü onlar, fazla temizlenen insânlarmış! "demelerinden başka bir şey olmadı."

﴿٨٣﴾ فَانْجَيْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٨٣﴾

(83) (Fe enceynâhu ve ehlehû illemreetehu kânet minel gâbirîn.)

"Biz de onu ve ailesini kurtardık, yalnız karısı(nı) kurtarmadık) çünkü o, geride kalanlardan oldu."

﴿٨٤﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾

(84) (Ve emtarnâ aleyhim matarâ, fenzur keyfe kâne âkıbetul mucrimîn.)

**"Ve üzerlerine bir (azâb) yağmuru yağdırdık.
Bak ki günahkârların sonu nasıl oldu!"**

Lût (a.s.) kavmi hakkında da burada genel bir bilgi verelim:

Lût ((a.s.)) Hz. İbrâhîm'in kardeşi Hârân'ın oğludur. Lût ((a.s.)), İbrâhîm ((a.s.)) ile birlikte Harran'dan Filistin'e göç etti. Burada kıtlık baş gösterince Lût ve İbrâhîm ((a.s.)) beraberce Mısır'a gittiler. Bir süre sonra Mısır kralının verdiği mal ve sürüleri yanlarına alarak birlikte tekrar Filistin'e döndüler. Zamanla yerleştikleri bölge, sürülerini almaz oldu. Hz. Lût bunun üzerine, amcası İbrâhîm ((a.s.))'ın bölgesinden ayrılıp Sedom şehrine yerleşti. Daha sonra bu şehre peygamber olarak gönderildi. Sedomlular bozuk ahlâklı, kötü niyetli insânlar idi. Yol keserler, yolcuların elinde avucunda ne varsa alırlardı. Sedom halkı dünyada daha önce kimsenin yapmadığı sapık işleri, ahlâksızlıkları yapıyor, eşcinsel davranışlarda bulunuyor, azgınlıkta birbirleriyle yarış ediyorlardı. Hz. Lût, kavmini doğru yola davet ettiyse de aldırmadılar. Yaptıkları kötü işleri devam ettirdiler. Karısı da ona inanmayanlardandı. Hz. Lût, onları doğru yola davet etti, içinde bulundukları delâlet ve cehâletten kurtarmağa çalıştı. Hz. Lût'un yaptığı îkazlara aldırmayan Lût kavmi de peygamberi yalanladı. Bunun üzerine Allahü Teâlâ, Hz. Lût'un öğütlerine ve davetine uymayan kavmini yok etmek üzere "elçiler" (melekler) görevlendirdi. Melekler, önce Hz. İbrâhîm ((a.s.))'a uğradılar ve orada Hz. Lût'un kavmini cezalandırmak üzere geldiklerini söylediler. Melekler, Hz. İbrâhîm'den ayrıldıktan sonra Hz. Lût'un bulunduğu Sedom şehrine geldiler. Melekler gelince, Hazreti Lût onları tanıyamadı. Melekler ona. "Biz sadece şüphe edip durdukları azâbı getirdik, sana gerçekte geldik. Şüphesiz biz doğru söyleyenleriz" (el-Hicr, 15/63-64) diyerek kendilerini tanıttılar. Melekler geldiğinde Hazreti Lût çok sıkıldı. "Bu çetin bir gündür" (Hûd 11/77) dedi. Sıkılma sebebi, melekleri insân zannetmesi idi.

Çünkü melekler genç ve yakışıklı erkekler sûretinde gelmişlerdi. Hz. Lût, kavminin yaptığı ahlâksız hareketleri ve kötü huylarını biliyordu. Korkusu bundandı. Mîsâfirlerin geldiğini duyan "şehir halkı sevinerek geldiler" (el-Hicr, 15/67).

"Lût'un konukları olan melekleri elde etmeye (onlara tecavüz etmeye) kalkıştılar" (el-Kamer, 54/37). "Hz. Lût onlara: "Bunlar benim konuklarımdır; onlara karşı beni rüsvay etmeyin. Allah'tan korkun, beni utandırmayın" dedi" (el-Hicr, 15/68-69). Mîsâfirlere dokunulmaması için. Ey milletim işte bunlar benim kızlarım, onlar sizin için daha temizdir (size nikahlayabilirim). Konuklarımdan önünde beni rezil etmeyin. İçinizde akıllı başında kimse yok mudur? dedi" (Hûd, 11/78). Sedom halkı sapıklıktan başka bir şey düşünmüyordu. "Andolsun ki senin kızlarınla bir işimiz olmadığını biliyorsun: Doğrusu ne istediğimizin farkındasın" (Hûd, 11/79) diyerek bunu reddettiler. Hz. Lût, bu defa: "Keşki size yetecek bir kuvvetim olsa ve ya sağlam bir yere sığınsam" dedi (Hud, 11/80). Hz. Lût iyice sıkılmıştı. Bunun üzerine melekler; "Ey Lût! Biz rabbinin elçileriyiz, onlar sana ilişemeyecekler" (Hûd, 11/81) diyerek kimliklerini açıkladılar ve onu teselli ettiler.

Artık Allah Teâlâ'nın Lût kavmine takdir ettiği azâbın vakti gelmişti. Melekler, Hazreti Lûta: "Geceleyin bir ara, ailenle beraber yola çık. Karının dışında kimse geri kalmamasın. Doğrusu onların başına gelenler onun başına da gelecektir. Vâdeleri gün doğana kadardır. Gün doğması yakın değil mi?" (Hûd, 11/81). Sabahleyin Sedom müthiş bir zelzele ile sarsıldı. Halkın üzerine kime isâbet edeceği yazılı taşlar yağdırıldı. Böylece ahlâksızlıklarının cezasını görmüş oldular.

﴿٨٥﴾ وَالْيَٰمَدَيْنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَتْكُم بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ

رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ
أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تُمْسِكُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٨٥﴾

(85) (Ve ilâ medylene ehâhum şuyabâ kâle yâ kavmi'budûllâhe mâ lekum min ilâhîn gayrûhu kad câetkum beyyinetun min rabbikum fe evfûl keyle vel mîzâne ve lâ tebhasûn nâse eşyâehum ve lâ tufsidû fil ardı ba'de ıslahihâ zâlikum hayrun lekûm in kûntüm mü'minîn.)

*"Medyen'e de kardeşleri Şuyab'ı (gönderdik):
"Ey kavmim, dedi, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka bir ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden açık bir delil geldi: Ölçüyü ve tartıyı tam yapın, insânların eşyalarını eksik vermeyin, düzeltildikten sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın; eğer inanan (insân)lar iseniz, böylesi sizin için daha iyidir!"*

﴿٨٦﴾ وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا وَادْكُرُوا
إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَرَكُمُ وَاَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ ﴿٨٦﴾

(86) (Ve lâ tak'udû bikulli sırâtın tû'idûne ve tasuddûne an sebîlillâhi men âmene bihî ve tebgûnehâ ıvecen vezkurû iz kuntum kalîlen fe kesserekum vanzurû keyfe kâne âkıbetul mufsidîn.)

"Tehdit ederek, inananları Allah yolundan alıkoyarak ve o yolun eğriliğini arayarak öyle her yolun başında oturmayın. Düşünün ki siz az idiniz de O sizi çoğalttı. Bakın ki bozguncuların sonu nasıl olmuştur."

﴿٨٧﴾ وَأَنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٨٧﴾

(87) (Ve in kâne tâifetun minkum âmenû billezî ursiltu bihî ve tâifetun lem yu'minû fasbirû hattâ yahkumallâhu beynenâ, ve huve hayrul hâkimîn.)

"Eğer içinizden bir grup benimle gönderilene inanır, bir grup da inanmazsa, Allah aramızda hükmedinceye kadar sabredin. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır."

﴿٨٨﴾ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ﴿٨٨﴾

(88) (Kâlel meleullezîneste kberû min kavmi hî le nuhricenneke yâ şuaybu vellezîne âmenû meake min karyetinâ ev le teûdunne fî milletinâ, kâle e ve lev kunnâ kârihin) (kârihîne).

"Kavminden ileri gelen kibirliler dediler ki: "Ey Şu'ayb! Ya mutlaka seni ve seninle beraber inananları kentimizden çıkarırız, ya da dinimize dönersiniz!" Dedi ki; "İstemesek de mi (bizi yurdumuzdan çıkaracak veya dinimizden döndüreceksiniz?)"

﴿٨٩﴾ قَدْ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّيْنَا اللَّهَ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا

أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا
كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبُّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا
وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾

(89) (Kadiftereynâ alallâhi keziben in udnâ fî milletikum ba'de iz necceynallâhu minhâ, ve mâ yekûnu lenâ en neûde fihâ illâ en yeşâallahu rabbunâ, vesia rabbunâ kulle şey'in ilmen, alallâhi tevekkelnâ, rabbeneftah beynenâ ve beyne kavminâ bil hakkı ve ente hayrul fâtihîn.)

(Andolsun ki), "Allah bizi ondan (kâfirlikten) kurtardıktan sonra tekrar sizin dininize dönersek, Allah'a karşı iftira etmiş oluruz. Rabbimiz Allah'ın dilemesi hâli müstesnâ geri dönmemiz bizim için olacak şey değildir. Rabbimizin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Biz sadece Allah'a dayanırız. Ey Rabbimiz! Bizimle kavmimiz arasında adâletle hükmet. Çünkü sen hükmedenlerin en hayırlısısın."

﴿٩٠﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنْ اتَّبَعْتُمْ
شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذَا لَخَاسِرُونَ ﴿٩٠﴾

(90) Ve kâlel meleullezîne keferû min kavmihi le initteba'tum şuayben inneukum izen le hâsirûn.)

"Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: "Eğer Şu'ayb'a uyarsanız o takdirde siz mutlaka ziyana uğrarsınız."

﴿٩١﴾ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ﴿٩١﴾

(91) Fe ehazethumur recfetu fe asbehû fî dârihim câsimîn.)

"Derken o (müthiş) sarsıntı onları yakalayiverdi,

yurtlarında diz üstü çökekaldılar."

﴿٩٢﴾ الَّذِينَ كَذَبُوا شُعَيْبًا كَانُوا لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا
الَّذِينَ كَذَبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ﴿٩٢﴾

(92) Ellezîne kezzebû şuayben ke en lem yagnev
fihâ, ellezîne kezzebû şuayben kânû humul hâsirîn.)

**"Şu'ayb'ı yalanlayanlar, sanki yurtlarında hiç
şenlik tutmamış gibi oldular. Şu'ayb'ı yalanlayanlar
var ya işte ziyana uğrayanlar, onlar oldular."**

﴿٩٣﴾ فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَاتِ
رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ فَكَيْفَ آسَىٰ عَلَىٰ قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٩٣﴾

(93) (Fe tevellâ anhum ve kâle yâ kavmi lekad
eblagtukum rîsâlâti rabbî ve nesahtu lekum, fe
keyfe âsâ alâ kavmin kâfirîn.)

**(Şu'ayb) onlardan öteye döndü de: "Ey kavmim!
dedi, ben size Rabbimin gönderdiği gerçekleri
duyurdum ve size öğüt verdim, artık kâfir bir kavme
nasıl acırım?"**

Şu'ayb (a.s.)'ın kavmi hakkında da burada genel bir
bilgi verelim:

Medyen ve Eyke ahâlisine gönderilen peygamber.
İbrâhim aleyhisselâm veya Sâlih aleyhisselâmın
neslindedir. Soyu anne tarafından Lût aleyhisselâmın
kızına ulaştığı ve Eyyûb aleyhisselâmla teyze oğulları
oldukları rivâyet edilmiştir. Mûsâ aleyhisselâmın
kayınpederidir. Kavmine güzel söz söylemesi, tatlı ve
tesirli hitâb etmesi sebebiyle kendisine Hatib-ül-enbiyâ
(peygamberlerin hatibi) denildi. İnsânlara İbrâhim
aleyhisselâma bildirilen dinin emir ve yasaklarını tebliğ
etti. Arabistan Yarımadasının kuzeybatısında Hicâz'la Filistin

arasında Kızıldeniz sâhilinde yer alan AKâbe körfezinden Humus Vâdisine kadar uzanan Medyen bölgesinde doğup büyüyen Şuayb aleyhisselâm, o kavmin asil bir âilesine mensûptu. Gençliği, dedelerinden Medyen adlı bir şahsın etrâfında toplandıkları için bu adla anılan Medyen halkı arasında geçen Şuayb aleyhisselâm, azgın ve sapık kavmin kötülüklerinden uzak yaşar, babasından kalan koyunlarıyla meşgul olur ve namaz kılardı. Medyenliler atalarının doğru yolundan ayrılmışlar ve kötü yollara sapmışlardı. Allahü Teâlâya îman ve ibâdet etmeyi bırakmışlar, kendi elleriyle yaptıkları putlara ve heykellere tapıyorlardı. Medyen, ticâret kervanlarının gelip geçtiği yollar üzerinde olduğundan ticâretle uğraşıyorlardı. Yaptıkları alışverişte muhakkak hile yapıyorlardı. Yiyecek maddelerini alıp, stok yapıyorlar, pahâlanınca fâhiş fiyatla satıyorlardı. Ölçü ve tartı için iki değişik ölçek kullanıyorlar, alırken büyük ölçekle alıyorlar, satarken küçük ölçekle veriyorlardı. İnsânların yollarını kesiyorlar, onların mallarına zorla el koyuyorlardı. Yol üstünde durup, bilhassa yabancı ve gariblerin mallarını çeşitli hilelere başvurarak ellerinden alıyorlardı. Ayrıca sâhip oldukları pekçok nîmetin şükrünü yapmayıp, nankörlük ediyorlardı. Allahü Teâlâ onlara, doğru yola dâvet etmek için Şuayb aleyhisselâmı peygamber olarak gönderdi. Şuayb aleyhisselâm onlara nasihatlerde bulunup, Allahü teâlâyâ şirk koşmamalarını ve yalnızca o'na ibâdet etmelerini, alışverişte, ölçü ve tartıda haksızlık ve hile yapmamalarını, yeryüzünde bozgunculuk yapmamalarını söyledi. Kötülüklere devâm ettikleri takdirde azâba uğrayacaklarını, vazgeçtikleri takdirde mükâfâta kavuşacaklarını söyledi. Fakat azgın Medyen kavmi, Şuayb aleyhisselâmın sözlerini dinlemeyip, ona karşı çıktılar. Ona inananları tehdit ettiler. Şuayb aleyhisselâm, bütün sıkıntı, eziyet ve horlamalara rağmen, Medyenlileri doğru yola dâvete devâm etti. İbret olarak isyânları sebebiyle helâk edilen Nûh aleyhisselâmın gönderildiği kavmin, Hûd kavminin, Lût kavminin başına gelen azâpları ve helâk olmalarını anlattı. İnkârdan vazgeçip îman etmelerini, mağfiret dilemelerini, aksi hâlde

kendilerinin de isyân edip, helâk olan kavimler gibi azâba düşeceklerini ve helâk olacaklarını açık bir lîsânla anlattı. Onun peygamberliği Şam'a kadar duyulmuştu. Pek çok kimse gelerek Şuayb aleyhisselâma îman etmekle şereflendiler. Fakat Medyenliler yolda durup, Şuayb aleyhisselâma gelenlere mâni olmaya çalıştılar. Şuayb aleyhisselâmı ve ona inananları kendi sapık dinlerine dönmedikleri takdirde yurtlarından çıkaracaklarını söyleyip, tehdit ettiler. Şuayb aleyhisselâm azgın Medyen halkının, bütün nasihatlerine rağmen îmana gelmelerinden ümit kesince, onları Allahü teâlâyâ havâle etti. Şuayb aleyhisselâm Allahü Teâlâyâ;

"Yâ Rabbi! Bizimle kavmimiz arasında hak ile hüküm ver. Sen hükmedicilerin hayırlısısın." diye duâ etti. Azgınlıklarına ve inananlara karşı düşmanlıklarına devâm eden Medyen halkı üzerine, Allahü teâlâ azâp gönderdi. Cebrâil aleyhisselâmın bir sayhası ve bir zelzeleyle onların hepsini helâk etti. Hepsi yok oldular. Sanki onlar o beldede yaşamışlardı. Şuayb aleyhisselâm ve ona inananlar kurtulup Medyen'e yakın bir yerde, yeşillik, ağaçlık ve bolluk içinde bir şehir olan Eyke'ye giderek, oradaki insânlara doğru yolu göstermekle vazifelendirildi. Medyen halkının bütün husûsiyetlerini taşıyan Eyke halkı, parayı tartı ile alırlar, kenarlarından kırpıktan sonra, tâne ile verirlerdi. Alışverişlerinde karşı taraftakine muhakkak zarar verirler ve onu aldatırlardı, alırken ucuz ve fazla fazla alırlar, satarken pahâlî ve eksik verirlerdi. Yolcuları soyarlar, putlara taparlardı. Şuayb aleyhisselâma inanmak için gelenleri vaz geçirmek için çalışırlar, Şuayb aleyhisselâma yalancı derlerdi. İstekleri olmazsa, tehditte bulunup, eziyet ederlerdi. Şuayb aleyhisselâm Eyke halkını Allahü teâlâyâ îman ve ibâdet etmeye dâvet etti. Eyke halkı Şuayb aleyhisselâmdan mûcize istediler. Şuayb aleyhisselâm çevredeki putlara hitâp edip; "Rabbimiz kimdir? Ben kimim? Söyleyin!" dedi. Taş ve ağaçtan yapılmış cansız birer varlık olan putlar dile gelip; "Rabbimiz ve halkedicimiz Allahü Teâlâdır. Yâ Şuayb! sen ise Allahü Teâlânın peygamberisin!" dediler ve

kâidelerinden yere düşüp paramparça oldular. Bir mûcize karşısında bâzı kimseler îmana geldi. İnanmayanlar da azgınlıklarını daha da arttırdılar. Şuayb aleyhisselâm son defâ ikâz edip, puta tapmaktan vaz geçmelerini, Allah'a îman etmelerini ölçü ve tartıda adâletli olmalarını ve her türlü zûlûmden vazgeçip, kurtulmalarını söylediyse de inkâr edip inanmadılar. Alay ettiler, yalancısın, sihirbazsın, büyülenmişsin dediler. İmân etmeyeceklerini açıkca söyleyip; "Eğer sen doğru sözlüysen, bize gökten azâp indir." dediler. Şuayb aleyhisselâm bu azgın kavmi Allahü Teâlâya havâle etti. Allahü Teâla onlara isyanları sebebiyle şiddetli bir azâp göndererek hepsini helâk ettiler. Önce ortalığı kasıp kavuran şiddetli bir sıcaklığa tutuldular, sular fokur fokur kaynadı. Susuzluktan kıvranıyorlar sıcak suları içtikçe içleri yanıyordu. Çâresizlikten gölge ve içecek su arıyorlar, bir taraftan bir tarafa koşuyorlardı. Bu hâl yedi gün devâm etti. Sekizinci gün ufukta koyu gölgeli siyah bir bulut çıkıp yükseldi. Bunu gören Eykeliler serinlemek için koşup hepsi bulutun altında toplandılar. Onlar bulutun altına toplanır toplanmaz buluttan üzerlerine şiddetli bir ateş yağmaya başladı ve hepsi ateş altında helâk olup, gittiler. Eykelilerin helâk edildiği bugün, Kur'ân-ı Kerîm'de (gölge günü) olarak bildirilmekte ve meâlen şöyle buyurulmaktadır: "O gölge (zille) gününün azâbı onları yakalıyiverdi. Gerçekten o azâp büyük bir günah azâbı idi." (Şuarâ sûresi:189.âyet) Şuayb aleyhisselâm, Eyke ahâlisinin helâk olmasından sonra, inananlarla birlikte Medyen'e gidip yerleşti. İnananlardan birinin kızıyla evlendi. İki kızı oldu. Kızlar büyüdü. Kendisi iyice yaşlandı. Allah korkusundan çok göz yaşı döktü. Gözleri zayıfladı, vücudu kuvvetten düştü. bu sırada Mısır'dan çıkıp Medyen'e gelen Mûsâ aleyhisselâm, kuyu başında koyunlarını sulamak için bekleyen Şuayb aleyhisselâmın kızlarına yardım ederek, koyunlarını suladı. Şuayb aleyhisselâm ücret vermek için onu evine dâvet etti. Onu emin güvenilir bir kimse olarak görüp, koyunlarına çoban tuttu. Sekiz sene koyunlarını gütmesi şartıyla kızlarından birini ona nikâhladı. Mûsâ aleyhisselâm orada on sene

kaldı. Çocukları oldu. Daha sonra Mısır'a göç etti. Sıhhati düzelip gözleri açılan Şuayb aleyhisselâm, her sene Medyen'den Mısır'a giderek kızı ve damâdını ziyâret etti. Bir müddet sonra da orada vefât etti. Vefâtından 300 yaşında olduğu rivâyet edilmiştir. Şuayb aleyhisselâm çok namaz kılardı. Tevrât'ta ismi Mikâil olarak bildirilmiştir. Kur'ân-ı Kerîmde A'râf, Şuarâ, Hûd ve Ankebût sûrelerinde Şuayb aleyhisselâm, Medyen ve Eyke kavimleri hakkında âyet-i kerîmeler mevcûttur. Şuayb aleyhisselâmın altı çeşit mûcizesi vardır.

Mûcizeleri:

1-Hazret-i Şuayb'ın duâsı bereketiyle, koyunlardan doğmuş siyah kuzuların hepsi beyaz olmuştur.

2- Hazret-i Şuayb'ın duâsı bereketiyle taşlar toprak olmuştu. Şöyle ki: Medyen kasabası dağlık, taşlık bir yer olduğundan: "Hak peygamber iseniz, duâ ediniz, şu daplar kalkıp, yerimiz geniş olsun." diye teklif etmişlerdi. Şuayb aleyhisselâm duâ edince, cenâb-ı hak duâsını kabul edip, elini o dağ ve taşlar üzerine koy, diye emreyledi. Elini koyunca hepsi toprak oluverdi.

3-Şuayb aleyhisselâmın duâsı bereketiyle Medyen'de bâzı taşlar koyun olmuştur. Şöyle ki, kendilerinin hiç koyunu olmadığı için kavmi, bizim koyunlarımızı elimizden almak için Şuayb buraya gelmiştir diye söz etmişlerdi. Hazret-i Şuayb bunu işitince, çok üzölüp, kendinin de koyunu olması için Cenâb-ı Hakka duâ eyledi. Cenâb-ı Hak duâsını kabul edip, orada bulunan taşlara eliyle işâret etmesini emreyledi. Hazret-i Şuayb işâret ettiği anda o taşlar koyun oluverdi. Bu sûretle koyunları kavminin koyunundan birkaç misli fazla oldu. O koyunları sekiz, yâhut on sene hazret-i Mûsâ'ya güttürüp, kızını da ona verdiği meşhurdur.

4-Hazret-i Şuayb, bir yerin taşları etrâfında dönünce, o taşlar hemen bakır olup, ahâli bununla pek zengin olmuştur.

5- Hazret-i Şuayb'ın duâsı bereketiyle kum tepeleri

yerinden kalkmıştır.

6-Hazret-i Şuayb, bir dağa çıkmak istediği zaman, dağ âdeta devenin oturup kalktığı gibi, Şuayb aleyhisselâm çıkıncaya kadar küçülür, çıktıktan sonra evvelki hâli gibi büyük bir dağ olurdu.

﴿٩٤﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ ﴿٩٥﴾

(94) (Ve mâ erselnâ fî karyetin min nebiyyin illâ ehaznâ ehlehâ bil be'sâi ved darrâi leallehum yaddarraûn.)

"Biz hangi ülkeye bir peygamber gönderdiysek, onun halkını yalvarıp yakarsınlar diye mutlaka yoksulluk ve darlıkla sıkışmıştır."

﴿٩٥﴾ ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٩٦﴾

(95) (Summe beddelnâ mekânes seyyietil hasenete hattâ afev ve kâlû kad messe âbâenad darrâu ves serrâu fe ehaznâhum bagteten ve hum lâ yeş'urûn.)

"Sonra kötülüğü değiştirip yerine iyilik (bolluk) getirdik, nihâyet çoğaldılar ve: "Atalarımıza da böyle darlık ve sevinç dokunmuştu." dediler ve hemen onları, hiç farkında olmadıkları bir sırada ansızın yakaladık."

﴿٩٦﴾ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا

عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَا
هُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾

(96) (Ve lev enne ehlel kurâ âmenû vettekav le fetahnâ aleyhim berekâtin mines semâi vel ardı ve lâkin kezzebû fe ehaznâhum bimâ kânû yeksibûn.)

"(O) ülkelerin halkı inanıp (Allah'ın azâbından) korunsalardı, elbette üzerlerine gökten ve yerden bolluklar açardık; fakat yalanladılar, biz de onları kazandıklarıyla yakaladık."

﴿٩٧﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا
وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٩٧﴾

(97) (E fe emine ehlul kurâ en ye'tiyehum be'sunâ beyâten ve hum nâimûn.)

"Acaba o ülkelerin halkı, geceleyin uyurlarken kendilerine azâbımızın gelmeyeceğinden emin mi idiler?"

﴿٩٨﴾ أَوْ آمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى
وَهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾

(98) (E ve emine ehlul kurâ en ye'tiyehum be'sunâ duhan ve hum yel'abûn.)

"Yoksa o ülkelerin halkı, kuşluk vakti eğlenirlerken onlara azâbımızın gelmeyeceğinden emin mi idiler?"

﴿٩٩﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ
إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩٩﴾

(99) (E fe eminû mekrallahi, fe lâ ye'menu mekrallahi illel kavmul hâsirûn.)

"Allah'ın tuzağından (kurtulacaklarına) emin mi oldular? Ziyana uğrayan topluluktan başkası, Allah'ın tuzağından emin olmaz."

Cenâb-ı Hakk'ın ne zaman ne yapacağı belli değildir. Bundan emin olan kimse gaflette olur. Kendi bedenimizin üzerinde Cenâb-ı Hakk'ın tasarrufundan nasıl emin olabiliriz ki, gafletteyiz, bu nedenle bu beden üzerinde her an herşeyin olabileceğini düşünerek tedbirlerini almamız lâzımdır.

﴿١٠٠﴾ أَوْ لَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَنْ لَوْ نَشَاءُ أَصْبَنَاهُمْ بِدُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾

(100) (E ve lem yehdi lillezîne yerisûnel arda min ba'di ehlihâ en lev neşâu esabnâhum bi zunûbihim, ve natbeu alâ kulûbihim fe hum lâ yesme'ûn.)

"Önceki sahiplerinden sonra yeryüzüne vâris olanlara hâlâ şu gerçek belli olmadı mı ki: Eğer biz dileseydik onları da günahlarından dolayı musibetlere uğrattırdık! Biz onların kalplerini mühürleriz de onlar (gerçekleri) işitmezler."

﴿١٠١﴾ تِلْكَ الْقُرَىٰ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ ﴿١٠١﴾

(101) (Tilkel kurâ nakussu aleyke min enbâihâ ve lekad câethum rusuluhum bil beyyinâti fe mâ kânû liyu'minû bi mâ kezzebû min kablu kezâlike yatbaullâhu alâ kulûbil kâfirîn.)

"İşte o ülkeler ki, sana onların haberlerinden bir kısmını anlatıyoruz Andolsun ki, peygamberleri onlara apaçık deliller (mucizeler) getirmişlerdi. Fakat önceden yalanladıkları gerçeklere iman edecek değillerdi. İşte o kâfirlerin kalplerini Allah böyle mühürler."

Cenâb-ı Hakk "aleyke" okuyana hîtap ederek senin üzerine anlatıyorum diyor,.

﴿١٠٢﴾ وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ ﴿١٠٢﴾

(102) (Ve mâ vecednâ li ekserihim min ahdin, ve in vecednâ ekserehum le fâsikîn.)

"Onların çoğunda, sözde durma (diye bir şey) bulamadık. Gerçek şu ki, onların çoğunu yoldan çıkmış bulduk."

﴿١٠٣﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَظَلَمُوا بِهَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾

(103) (Summe beasnâ min ba'dihim mûsâ bi âyâtinâ ilâ fir'avne ve melâihi fe zâlemû bihâ, fanzur keyfe kâne âkıbetul mufsidîn.)

"Sonra onların arkasından Mûsâ'yı mucizelerimizle Firavun'a ve topluluğuna gönderdik. Tuttular o mucizeleri inkâr ettiler. Ettiler de bak, o

bozguncuların âkîbetleri nasıl oldu!"

İbrâhim (a.s.)'a kadar gelen peygamberlerin getirdikleri ilim fiziksel düzeyde ilâhî varlık ile münasabetleri düzenleyen mertebeleri oluşturuyor. İbrâhim (a.s.) dan başlayarak devam eden peygamberlerde ise mîraca götüren ilimler ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle Âdem (a.s.) dan başlayarak bütün peygamberlerin hayâtlarını çok iyi bilmemiz gerekiyor, çünkü onların her sözünün zâhiri olmakla beraber Bâtını yâni özü de vardır.

İbrâhim (a.s.) mertebesi şeriat mertebesidir ve islâmi şeriatın hakikatlerini gösteren oluşumlardır. Şeriat sadece fıkıh ilmi değildir, oysa şeriat genel ifâde olarak, bir zâhiri hukukun oluşumudur yâni emir ve nehiyler manzumesinin oluşumu, diğer yönü ile Efendimiz (s.a.v) in getirdiklerine de şeriat-ı Muhammedî dendiği için mârifetullah'ıda içine almaktadır, ve bizlerin en azından bu kapsam içinde olduğumuzu da bilmemiz gerekiyor. Şeriatı sadece ilk yönüyle yâni zâhiri olarak giyim, sakal, vb. şekillerle içinde bulunduğumuz topluma yansıtmaya çalışınca toplumun diğer kesimlerine şeriatı kötüleme izni sağlamış oluyoruz. Bunu yapan gruplarda İslâm camiası olarak şeriatın ikinci yönünü onlara gereği gibi anlatamayıp eğitemediğimiz gruplardır. Zâhiri şeriat uygulanırken mensûp olunan toplumunda düşünülmesi gerekir, hem o topluma mensûp olup hem de ferdi hareket etmek birbiriyle çelişmektedir. İslâm karşıtlığı nedeniyle zâten böyle bir açık arayıp eleştirilerde bulunmak isteyenler bu sefer vurdukça vuruyor. Her ne kadar zâhiri şeriatı uygulamak isteyenlerin iyi niyetleri olsada cehâlet ile iyi niyet bağdaşmaz, kişilerde hem iyi niyetin hem de irfaniyetin olması gereklidir.

Mûsâ (a.s.) gerçek târikat hayâtını belirten sürenin yaşantısıdır yâni Mûseviyyet mertebesidir. "Mûsâ" kelimesindeki (Mim) harfi şeriat mertebesi itibarıyla hakikati Muhammedîyyenin (Mim) idir, (Şin) harfide hakikati ilâhîyyede müşâhededir. Her peygamber

düzeyinde Hz.Resûlullah (s.a.v) ın bir mertebesi vardır çünkü hakîkati Muhammedî Âdem (a.s.) ile Efendimiz (s.a.v) arasındaki bütün mertebeleri içerisine almaktadır. "Hz.Muhammed" ismi ile en kemâl oluşum bildirilmiştir. Bu nedenle bizler her ne kadar Hz. Muhammed (s.a.v) ın ümmeti isekte Âdem (a.s.)'a kadar evveliyatı bilmemiz gerekiyor ki "Hz. Muhammed"i tanıyabilelim yoksa alt katmanları bilmeden üstün bilinmesi mümkün değildir. Bizler hayâl ve vehim olarak bildiğimizi zannediyoruz yâni kendi kurguladığımız veya bize kurgulanmış olan "Hz.Muhammedî" biliyoruz, Cenâb-ı Hakk'ın İlâh-î muradı olan "Hz. Muhammedî" bilmiyoruz, ve işte gâyemiz ona ulaşmak ve onu bilmektir. Bu da fıkıh ilmi ile olmuyor fakat onu reddederek onsuz da olmuyor, bu nedenle onu da en iyi şekilde öğrenip uygulayarak onun üzerine ilim binamızı kurmamız gerekiyor, çünkü bir binanın temeli sağlam olmaz ise üstünü ne kadar güzel yaparsanız yapın çöker, aynı şekilde temeli çok sağlam yapıp ondan sonra üstüne ilâveler yapıp çatı yapılmaz ise o da bir işe yaramaz. İşte peygamberler silsilesinde ilâhî sistemin bir parçası, bağlantının biri eksik olsa bir sonrakine iletişim sağlanamaz ve kopar. Âdemiyyetten başlayan bu hakikatlerin ilk parçası faaliyete geçirilmemiş ise diğerleri nasıl faaliyete geçirilecek.

Bizler Kûr'ân'da bahsedilen Mûsevî, İsevî olmadıkça Muhammedî olamayız, yolumuz oradan geçiyor. Yanlış anlaşılmasın o cemaâtlerin içine girerek onlardan biri olmak değildir burada belirtilen, bunların hepsi bizim varlığımızda mertebeler olarak mevcûd, bunları biz kendi varlığımızda bulacağız.

Bizler genel olarak Hz. Resûlullah (s.a.v) ın getirdiği İslâmiyetin şartlanmalar ile oluşturulup beşerileştirilmiş kısmını kullanıyoruz, İsâ (a.s.) yeryüzüne indiğinde tekrar bunun hakikatini getirecektir.

Mûsâ (a.s.)ın hayâtı bizim nefsimizle olan mücâdelenin sahnelerendirilip, deşifre edilmiş hâlidir. Seyri sülûk yolunda olanların bu hayâtı yaşamış olması gerekir.

﴿١٠٤﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿﴾

(104) (Ve kâle mûsâ yâ fir'avnu innî resûlun min rabbil âlemîn.)

"Mûsâ: "Ey Firavun! Bil ki ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim." dedi."

Nebi haberci anlamında, resûl ise ulaştırıcı anlamındadır aralarındaki fark budur. Mûsâ (a.s.) için Fir'avun bu Âyette bir adres oluyor.

﴿١٠٥﴾ حَقِيقٌ عَلَىٰ أَن لَا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقُّ
قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿﴾

(105) (Hakîkun alâ en lâ ekûle alallâhi illel hakka, kad ci'tukum bi beyyinetin min rabbikum fe ersil maiye benî isrâîl.)

"Allah'a karşı ilk görevim, hak olandan başka bir şey söylemememdir. Gerçekten ben size Rabbinizden bir mucize getirdim, artık İsrâîloğullarını benimle gönder."

﴿١٠٦﴾ قَالَ إِنْ كُنْتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَآتِ بِهَآ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿﴾

(106) Kâle in kunte ci'te bi âyetin fe'ti bihâ in kunte mines sâdikîn.

Firavun: "Eğer bir mucize getirdiysen ve eğer doğru söyleyenlerden isen onu göster" dedi.

﴿١٠٧﴾ فَالْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ ﴿﴾

(107)(Fe elkâ asâhu fe izâ hiye su'bânun mubîn.)

"Bunun üzerine Mûsâ, asâsını yere bırakıverdi, o da birdenbire kocaman bir ejderha kesiliverdi."

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'a asâsı ile ne yaptığı hakkında sorduğunda, o da cevâben "koyunlarıma dallardan yaprak düşürürüm, ayakta ona dayanırım destek için, vahşi hayvânlara karşı kendimi korumak için kullanırım" diyor. Ayakta iken dayanması aklına dayanmasıdır, vahşi hayvânlardan koruması nefsi emmâre ve levvâmeden korunmasıdır. Bu asâ ilâhî varlıktan gelen akıldır, yere konulduğundan nefsi küllde olanlar o asânın akli küllden gelen güç ile büyüdüğünü görüyorlar çünkü mânâ îtibarıyla akli küll çok büyük oluşumdur. Asâ yerine başka bir şey olsaydı Mûsâ (a.s.)'ın elinde o cinsin benzeri büyük bir varlık olacaktı, yâni kendisindeki akli cüz'i akli küllden aldığı bilgiyle geliştiriyor. Ayrıca Mûsâ'nın elindeki asâ, bitkisel bir malzeme iken yere konduğunda mertebe değiştirerek hayat sahibi olmuştur, görünüşte nefsi emmâreyi temsil ediyor iken, aslında Mûsâ'nın elinde Fir'avn'a karşı emmâre gücü oluşmuştur, ve daha sonra bu ejderha-asâ, Fir'avn'ın bütün sihirbazlarını mağlûb edecektir.

﴿١٠٨﴾ وَنَزَعَ يَدَهُ فَادَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ﴿١٠٩﴾

(108) (Ve neze'a yedehu fe izâ hiye beydâu lin nâzırîn.)

"Ve Mûsâ elini koynundan çıkarıverdi, eli bembeyaz olmuş, bakanların gözünü kamaştırıyordu."

Mûsâ (a.s.) sol elini göğsünün sağ tarafına soktu ve sağdaki akli küllden aldığı nur ile nurlanarak elini dışarıya çıkardı çünkü Mûsevîyyet mertebesi henüz nefsi küll ile ilgili olup hakikatini akli küllden aldığından dolayı sol elini göğsünün sağ tarafına sokmuştur. Bu nefsi küll hakikati İseviyet mertebesine kadar sürer ve hristiyanların çatalı sol el ile tutup yemeleri bu hakikate dayanmaktadır ve

onlar yaptıkları işte haklıdırlar, fakat bizler taklit ile nefsi küllü aklı külle tercih ederek yemeği nefsi küll ile yemeye çalışıyoruz, sadece kibar olacağız diye. İslâmi kaidelerde sağ giriş sol çıkıştır çünkü aklı küll nefsi külle tesir etmektedir. Kâbenin tavafı dahi sağdan sola oluyor çünkü aklı küll nefsi küllü ihata ediyor.

Bakanların elinde beyaz görünmesi bir bakış olması gerektiğini ve o bakışında gördüğümüz şeyin hakikatine intikâl etmesi gereğidir. Bu varlığın hakikatini idrâk eden kişi en büyük kerameti meydana getiriyor demektir. Çünkü şartlanmalar neticesinde taşı taş toprağı toprak görüyoruz. Muhiddîni Arabi hz. İerinin dediğı gibi "taşı taş, toprağı toprak" olarak görenle zâten işimiz yok.

﴿١٠٩﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٩﴾

(109) (Kâlel meleu min kavmi fir'avne inne hâzâ le sâhırun alîm.)

"Firavun'un kavminden ileri gelenler, "Muhakkak bu çok bilgili bir sihirbazdır." dediler."

Bâtınen baktığımızda, nefsi emmârenin ileri gelenleri yâni bizde olan daha şiddetli hâlleri, kendi şartlanmaları ve menfâatleri doğrultusunda peygamberlerin getirdikleri şeyleri gördüklerinde başka cevap bulamıyor ve onlara sihir diyor. Buna kendi kendini kandırmak denilir.

﴿١١٠﴾ يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ﴿١١٠﴾

(110) (Yurîdu en yuhricekum min ardıkum, fe mâzâ te'murûne.)

"O, sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. (Firavun): "O hâlde siz ne diyorsunuz?" dedi."

Nefsi emmâre kendi güçlerine diyor ki, "îmân yoluyla size gelenlere inanmayın, çünkü sizi nefis âleminden çıkarmak istiyor." Zâten Mûsâ'dan gâye Fir'avunu bu bedenden çıkarıp hükümsüz kılmaktır. Bunun üzerine Fir'avun ne yapalım diye soruyor.

﴿١١١﴾ قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ

(111) (Kâlû ercih ve ehâhu ve ersil fîl medâini hâşirîn.)

"Onlar da "onu ve kardeşini beklet, şehirlere de toplayıcılar gönder." dediler."

﴿١١٢﴾ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ

(112) (Ye'tûke bi kulli sâhırin alîm.)

"Bütün bilgiç sihirbazları sana getirsinler."

﴿١١٣﴾ وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا
إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ

(113) (Ve câes seharatu fir'avne kâlû inne lenâ le ecren in kunnâ nahnul gâlibîn.)

"O sihirbazlar Firavun'a geldiler: "Gâlip gelirsek bize muhakkak mükâfat var değil mi?" dediler."

İşte bu gelen sihirbazların karşılığı bizim Bâtınımızda bize karşı kırkbin türlü düzen kuran nefstir.

﴿١١٤﴾ قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ

(114) Kâle ne'am ve innukum le minel mukarrebîn.)

"Evet" dedi (Firavun), "Üstelik o zaman benim yakınlarımdan olacaksınız."

Nefsi emmâreye kim arka çıkarsa nefsi emmârenin yakını olur.

﴿١١٥﴾ قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقَى وَامَّا أَنْ نَكُونَ
نَحْنُ الْمُلْكِينَ ﴿١١٥﴾

(115) (Kâlû yâ mûsâ immâ en tulkiye ve immâ en nekûne nahnul mulkîn.)

"Sihirbazlar, Mûsâ'ya: "Ey Mûsâ! Önce sen mi hünerini ortaya koyacaksın, yoksa biz mi?" dediler."

﴿١١٦﴾ قَالَ الْقَوَّاءُ فَلَمَّا الْقَوَّاءُ سَحَرُوا أَعْيْنَ النَّاسِ
وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرِ عَظِيمٍ ﴿١١٦﴾

(116) (Kâle elkû fe lemmâ elkav seharû a'yunen nâsi vesterhebûhum ve câû bi sihrin azîm.)

"Mûsâ, "Siz atın" dedi. Atacaklarını atınca herkesin gözünü büyülediler ve onları dehşete düşürdüler. Doğrusu büyük bir sihir gösterdiler."

Fir'avun büyük bir bayram gibi şenliklerin olduğu bir günde bu yarışmayı yaptırmış ve çok büyük kalabalık toplanmış. Sihirbazların civa vb. kimyasallar ile yaptıkları oyunlar, işte nefsi emmârenin en önemli yönünü gösteriyor, nefsi emmâre küçük şeyleri çok büyük şeylermiş gibi gösterir. Günümüzde de televizyonda çıkan değeri çok düşük bir malın reklâmı dahi ne kadar büyük gösterişlerle yapılıyor. İşte nefsi emmâre bu gibi hoşlukları büyüterek, deprem korkusu gibi korkuları hayâlde büyüterek kişiye hakikatlerini unutturuyor, kendini bilen bir kişi bu küçük hoşluklara neden kapılsın, depremin nesinden korksun. Bu can kişiye nasıl verildiyse öyle

alınacak, bu canın bir sahibi vardır.

﴿١١٧﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿١١٨﴾

(117) (Ve evhaynâ ilâ mûsâ en elkı asâke, fe izâ hiye telkafu mâ ye'fikûn.)

"Biz de Mûsâ'ya "Sen de asânı bırakıver." diye vahyettik. Birdenbire asâ, onların bütün uydurduklarını yakalayıp yutuverdi."

Cenâb-ı Hakk burada karşılıklı konuşmalarda yapılması gerekenler için de ipuçları veriyor, yâni ilk önce karşımızdakini konuşturmalıyız. Birisini tanımak istiyorsanız onu konuşturun ve sıkılmadan dinleyin, sonra sen onun üzerinde olduğu hâli anlayarak cevâbını ona göre ver. Ayrıca karşındakine de değer vermiş olursun.

İlk önce Mûsâ (a.s.) asâsını yere bırakmış olsaydı diğerleri korkacak ve hünerlerini göstermeye cesaret edemeyecekler ve böylece Mûsâ (a.s.)'ın kemâlatı ortaya çıkmayacaktı ve halkın şuurunda acaba sihirbazlar fazlasını yaparmıydı yapamaz mıydı gibi soru işaretleri oluşacaktı.

﴿١١٨﴾ فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١١٩﴾

(118) (Fe vakaal hakku ve batale mâ kânû ya'melûn.)

"Artık hakikat ortaya çıkmış ve onların bütün yaptıkları boşa gitmişti."

Asâ bizim beşeri aklımız, fakat nefsânîyet altında olan akli cû'z değil, hakkânî ilmin gözetimindeki akli cû'z dır. Bu asânın yere bırakılmasıyla akli küll faaliyete geçiyor ve diğer bütün akli cû'zleri yutuyor. Akli küll ile hareket eden

bir kişi aklı cü'zleri ile hareket eden insânların yanına gittiğinde onların ortaya koydukları bütün ilimleri ve davranışları aklı küll hemen yutar ve onlar bu durum karşısında sessiz âciz kalırlar.

﴿١١٩﴾ فَعْلَبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ ﴿١١٩﴾

(119) (Fe gulibû hunâlike venkalebû sâgîrîn.)

"Orada mağlup olmuş ve küçük düşmüşlerdi."

﴿١٢٠﴾ وَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿١٢٠﴾

(120) (Ve ulkiyes seharatu sâcidîn.)

"Sihirbazlar hep birden secdeye kapandılar."

İşte gerçek mantık sahibinin hakikat ehli karşısında bunu yapması lâzımdır. Secdeden kasıt fiili olarak başını yere koyması değil, aklı küllden gelen bilgiyi kabullenmesidir.

﴿١٢١﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾

(121) (Kâlû âmennâ bi rabbil âlemîn.)

"Âlemlerin Rabbine îman ettik." dediler.

﴿١٢٢﴾ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ ﴿١٢٢﴾

(122) (Rabbi mûsâ ve hârûn.)

"Mûsâ'nın ve Harun'un Rabbine."

﴿١٢٣﴾ قَالَ فِرْعَوْنُ اامَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ اَنْ اَذْنَ لَكُمْ ﴿١٢٣﴾

إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَّكْرَتُمُوهُ فِي الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَا
أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾

(123) (Kâle fir'avnu âmentum bihî kable en âzene lekum, inne hâzâ le mekrun mekertumûhu fil medîneti li tuhricû minhâ ehlehâ, fe sevfe ta'lemûn.)

Firavun: "Ben size izin vermeden îman ettiniz ha!" dedi. "Şüphesiz bu bir hiledir, siz bunu şehirde kurmuşsunuz, yerli halkı oradan çıkarmak istiyorsunuz, sonra anlayacaksınız!"

Çok kalabalık bir halk kitlesi önünde binlerce sihirbazın Mûsâ (a.s.)'a îmân edip secde etmeleri Fir'avunu çıldırttı yâni nefsi emmâreyi delirtti. İnsândaki belirli güçler îmâna gelip hakîkati ilâhîyeyi idrâk etmeye başladıkları zaman nefsi emmârenin güçleri azalıyor ve o da feryada başlıyor.

﴿١٢٤﴾ لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾

(124) (Le ukattianne eydiyekum ve erculekum min hilâfin summe le usallibennekum ecmaîn.)

"Ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kestireceğim, sonra da bilin ki, sizi astıracağım."

﴿١٢٥﴾ قَالُوا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾

(125) (Kâlû innâ ilâ rabbînâ munkalibûn.)

Onlar da: "Şüphesiz o takdirde biz Rabbimize döneceğiz." dediler.

﴿١٢٦﴾ وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا ﴿١٢٦﴾

لَمَّا جَاءَ تَنَّا رَبَّنَا أفرغ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا
مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾

(126) (Ve mâ tenkımu minnâ illâ en âmennâ bi âyâti rabbinâ lemmâ câetnâ, rabbenâ efrıg aleynâ sabren ve teveffenâ muslimîn.)

"Senin bize kızman da sırf Rabbimizin Âyetleri gelince onlara îman etmemizden dolaydır. Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır ve canımızı müslüman olarak al." derler.

﴿١٢٧﴾ وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فرعونَ أَتَدْرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ
لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَالْهَتَكَ قَالَ سنَقْتُلُ أَبْنَاءَهُمْ
وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ ﴿١٢٨﴾

(127) (Ve kâlele meu min kavmi fir'avne e tezeru mûsâ ve kavmehu li yufsidû fil ardı ve yezereke ve âliheteke, kâle senukattilu ebnâehum ve nestahyî nîsâehum ve innâ fevkahum kâhirûn.)

Fir'avun kavminin ileri gelenleri dediler ki: "Seni ve ilâhlarını terketsinler de yeryüzünde fesat çıkarsınlar diye mi Mûsâ'yı ve kavmini serbest bırakacaksın?" Fir'avun da dedi ki: "Onların oğullarını öldüreceğiz, kızlarını sağ bırakacağız ve onlar üzerinde kahredici bir üstünlüğe sahibiz."

﴿١٢٨﴾ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا بِاللَّهِ وَاصْبِرُوا
إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ
لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٩﴾

(128) (Kâle mûsâ li kavmihisteînû billâhi

vasbirû, innel arda lillâhi yûrisuhâ men yeşâu min ibâdihî, vel âkıbetu lil muttekîn.)

"Mûsâ, kavmine dedi ki: "Allah'ın yardımını ve lütfunu isteyin ve sabır gösterin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah'ındır. Kullarından dilediğini ona mirasçı kılar. Sonunda kurtuluş müttakilerindir."

Bizim beden arzımız Fir'avunun şirretli hâli içerisinde yaşarsa oranın hâkimi Fir'avun olur, fakat Mûsâ Fir'avunu alt ettiğinde oranın hâkimi Mûsâ olur, işte bu arza Mûsâ vâris olmuş olur. Muhammedîyyül seyirde Mûsevîyyet mertebesinde Mûsâ sahibi olunmuş olur kişi bu şekilde daha sonra Îsâ sahibi daha sonra Muhammed (s.a.v)'in hakîkati sahip olacak ki bu yol sonucu Mısır'dan çıkıp Kûdüs-ü Şerîf'e oradan da Mekke-i Mûkerremeye ulaşılsın ve seyir tamamlansın.

Yeryüzünden kasıt esmâ-i ilâhîyyedir, yâni Cenâb-ı Hakk bedenlerimizden hangi esmâyı isterse onu zuhura getirir, çünkü esmâ-i ilâhîye onun mânâ kullarıdır.

Sonunda kurtuluş ittika edenlerindir yâni kimler ittika etmişlerse onlar sona erer mânâsınadır, onun dışındakiler iyi akıbeta uğrayamazlar. Her mertebeden yapılan ittika o mertebe kişiyi nereye götürüyorsa oraya ulaştırır.

﴿١٢٩﴾ قَالُوا أُوذِينَا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَأْتِيَنَا وَمِنْ
بَعْدَ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ
وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٣٠﴾

(129) (Kâlû ûzînâ min kabli en te'tiyenâ ve min ba'di mâ ci'tenâ, kâle asâ rabbukum en yuhlike aduvvekum ve yestahlifekum fil ardı fe yanzure keyfe ta'melûn.)

"Kavmi de dediler ki: "Sen bize gelmeden önce de eziyet gördük, sen geldikten sonra da." Mûsâ

dedi ki: "Umulur ki, Rabbiniz düşmanlarınızı helâk edip de sizi yeryüzünde hâlife kılacaktır ve sizin nasıl işler yaptığınıza bakacaktır."

﴿١٣٠﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقَصْنَا
الْثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٣١﴾

(130) Ve lekad ehaznâ âle fir'avne bis sinîne ve naksın mines semerâti leallehum yezzekkerûn.)

"Gerçekten biz, Fir'avun sülâlesini, senelerce kıtlık ve gelir noksanlığı içinde tutup kıvrandırdık ki, düşünüp ibret alsınlar."

﴿١٣١﴾ فَإِذَا جَاءَتْهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ
تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَلَا انَّمَا
طَأَّثَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنْ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣٢﴾

(131) (Fe izâ câethumul hasenetu kâlû lenâ hâzihî, ve in tusibhum seyyietun yettayyerû bi mûsâ ve men meahu, e lâ innemâ tâirûhum indallahi ve lâkinne ekserehum lâ ya'lemûn.)

"Fakat kendilerine iyilik geldiği zaman, işte bu bizim hakkımızdır, dediler, başlarına bir kötülük gelince de, işte bu Mûsâ ile yanındakilerin uğursuzluğu yüzünden, dediler. İyi bilin ki, onların uğursuzluğu Allah katındandır. Lâkin çoğu bunu bilmezler."

Başımıza bir eksiklik geldiği zaman genelde hep başka taraflarda sebeplerini ararız, oysa o zaman bizim kendimizi eleştirmemiz lâzımdır, acaba ben nefsimden farkında olmadan bir şeyler yaptım ve kapasitemi aşım zorlandım, meselâ borçlanıp eşya aldım vb. gibi sonra zorlandığında kişinin ben kendim yaptım ve zorlandım diyerek işi

kendisine çekmesi lâzımdır.

﴿١٣٢﴾ وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لَتَسْحَرَنَا
بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾

(132) (Ve kâlû mehmâ te'tinâ bihî min âyetin li tesharenâ bihâ fe mâ nahnu leke bi mu'minîn.)

"Ve sen büyülemek için her ne mucize getirirsen getir, biz sana inanacak değiliz," dediler.

İşte burada dahi görüldüğü üzere nefsi emmâre ile akıllı külden gelen aklın çatışması sürekli insânın üzerindedir.

﴿١٣٣﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ
وَالضَّفَادِعَ وَالْدَّمَ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا
قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾

(133) (Fe erselnâ aleyhimut tûfâne vel cerâde vel kummele ved dafâdia ved deme âyâtin mufasssalâtin festekberû ve kânû kavmen mucrimîn.)

"Biz de kudretimizin ayrı ayrı alâmetleri olmak üzere başlarına tûfan, çekirge, haşereler, kurbağalar ve kan gönderdik, yine inad edip direndiler ve çok mücrim (suçlu) bir kavim oldular."

Burada da Cenâb-ı Hakk bir vâsıta belirtmeden "Biz" gönderdik diyor.

Nefsi emmâre îmân'a yâni Hâdî ismine karşı şiddetini arttırdığı zaman Cenâb-ı Hak Hâdî ismine yardımcı olarak nefsi emmârenin üzerine ilk önce bir tûfan gönderiyor. Demek ki Cenâb-ı Hakk Hâdî esmâsına zorda kaldığı durumlarda Kahhar esmâsı ile yardımcı oluyor.

Çekirge, haşere, kurbağa ve kan dikkât edilirse nefsi emmârenin özellikleri yâni Cenâb-ı Hakk nefsi emmâreyi nefsi emmâre ile terbiye ediyor. Ve kişideki nefsânî güçler kendi kendini yemeye başlıyor. Nil nehri biz zaman sırf kan olarak akmış, aynı şekilde nefsi emmâre mertebesinde biraz kan akması lâzımdır.

﴿١٣٤﴾ وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِن كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَءِيلَ ﴿١٣٥﴾

(134) (Ve lemmâ vakaa aleyhimur riczu kâlû yâ mûsed'u lenâ rabbeke bi mâ ahide indeke, le in keşefte anner ricze le nu'minenne leke ve le nursilenne meake benî isrâîl.)

"Ne zaman ki, azâp üzerlerine çöktü, dediler ki, "Ey Mûsâ! Bizim için Rabbine dua et, sana olan ahdi hürmetine eğer bizden bu azâbı kaldırır uzaklaştırırsan, yemin olsun ki, sana kesinlikle îman edeceğiz. Ve İsrâîloğullarını seninle birlikte göndereceğiz."

Nefsi emmâre gelen bu zorluklar karşısında görüldüğü gibi sıkıştı ve Hâdî ismine iltica etti.

﴿١٣٥﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الرِّجْزَ إِلَى أَجَلٍ هُمْ بِالْغُوهِ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٣٦﴾

(135) (Fe lemmâ keşefnâ anhumur ricze ilâ ecelin hum bâligûhu izâ hum yenkusûn.)

"Ne zaman ki, belli bir süreye kadar onlardan azâbı kaldırdık, derhâl yeminlerini bozdular."

Bizim kendi varlığımızda olan da aynı şekildedir, nefsi

emmâre biraz rahata kavuşunca yapması gereken herşeyi unutup hemen eski hâllerine döner.

﴿١٣٦﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِأَنَّهُمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿﴾

(136) (Fentekamnâ minhum fe agraknâhum fil yemmi biennehum kezzebû bi âyâtinâ ve kânû anhâ gâfilîn.)

"Biz de, Âyetlerimizi inkâr ettikleri ve onlara kulak vermedikleri için kendilerinden intikam aldık da hepsini denizde boğduk."

İşte îmân ehli ahdinde sadık olursa bir gün muhakkak nefsi emmâresinden intikam alınır ve o denizde boğulur, deniz de ilâhî ilim denizidir. Ve dikkât edersek her îmân ehlinin karşısında muhakkak bir küfür ehli vardır.

﴿١٣٧﴾ وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ
مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ
كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا
وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا
يَعْرِشُونَ ﴿﴾

(137) (Ve evresnel kavmellezîne kânû yustad'afûne meşârikal ardı ve megâribehelletî bâreknâ fîhâ, ve temmet kelimetu rabbikel husnâ alâ benî isrâîle bi mâ saberû, ve demmernâ mâ kâne yasnau fir'avnu ve kavmuhu ve mâ kânû ya'rişûn.)

"Ve o hırpalanıp ezilmekte olan kavmi de yeryüzünün, bereketle donattığımız doğusuna ve batısına mirasçı yaptık. Ve böylece Rabbinin,

İsrâîloğullarına olan o güzel vaâdi, sabırları yüzünden gerçekleşti. Biz de Fir'avun ile kavminin yapageldikleri sanat eserlerini ve diktikleri binaları yerle bir ettik."

Buna benzer Âyetler günümüzde mevcûd olan Tevrat'ta da vardır ve bu nedenle o topraklar bize vaâd edildi diyerek Yahudiler o topraklara sahip çıkmaya çalışıyorlar.

Bâtinen baktığımızda ise doğuyu gönül âlemini Mûsevîyyet mertebesine mirasçı kıldık, batıda batıl olanlara mirasçı kıldık demektir.

Kelimeden maksat, Allah'ın Kelâm sıfâtını duyucu bir kavim olarak onları halkettik ve "lâ mevcude illâllah" kelimesinin hakikatini onlara açtık demektir. Bu mertebenin bizim varlığımızdaki yeri ilâhî hakikatleri anlamaya başlama noktasıdır.

Mûsâ (a.s.) o güne kadar gelen insânların içerisinde Allah kelâmını zât kelâmını duyan kimsedir ve bu târikat mertebesidir, şariat mertebesinde böyle bir duyuş yoktur, ilhâmî bir duyuş vardır fakat bu mertebede fiili olarak duyuş vardır.

Mûsâ (a.s.) o kadar yakından duyuyor ki Cenâb-ı Hakk'ın sesini ve görmeyi istiyor ve bunun üzerine "len terâni" yâni "sen Beni göremezsın" hîtâbı geliyor. Âdem (a.s.) ile başlayan seyirde artık ayak yerden kurtulup mîraca çıkılmaya başlanmıştır. Bu mertebeye gelenlerde bu olayın bir nüshası yâni ses olarak duyuş olmasa da ilhâm olarak duyuşlar olması gereklidir.

Efendimize (s.a.v) Vedâ haccında "sizin dininizi bugün tamamladım" diyerek Cenâb-ı Hakk Âdemiyetten îtibaren gelen din-i mübîn-i İslâm'ın sonunu orada hükümler babında mühürledi. Mûsâ (a.s.)'a ise kelime tamamlandı.

﴿١٣٨﴾ وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَآئِيلَ الْبَحْرَ فَاتَّوَا عَلَى

قَوْمٌ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَامٍ لَهُمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ
لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾

(138) (Ve câveznâ bi benî israîlel bahre fe etev alâ kavmin ya'kufûne alâ asnâmin lehum, kâlû yâ mûsac'al lenâ ilâhen ke mâ lehum âlihetun, kâle innukum kavmun techelûn.)

"Ve İsrâîloğullarının denizden geçmelerini sağladık? Derken bir kavme vardılar ki, onlar, kendilerine mahsûs bir takım putlara tapıyorlardı. Dediler ki; Ey Mûsâ! Onların ilâhları gibi, sen de bize bir ilâh yap! Mûsâ da onlara dedi ki: Siz gerçekten cahillik eden bir kavimsiniz."

Mûsâ (a.s.) asâsı ile denize vurduğu zaman oniki tane yol açılıyor, önce girmeye çekinmişler fakat her kanaldan giden aradaki yerin şeffaf olmasından dolayı diğerlerinin yollarını gördüğünden mutamin olmuşlar ve her yoldan bir sıbt karşıya geçmiş. Ve buradaki denizin açılması nedeniyle oradaki kara parçası dünyada bir kere güneşi görüp kapanan bir kara parçasıdır. Son ferdide girdikten sonra arkadan Fir'avun ve ordusu geliyor fakat tereddüt ediyorlar bu kanallara girmeye, tam o anda Cebrâîl (a.s.) bir kırsığın üstünde o kanaldan içeri giriyor onu gören Fir'avun'nun binmiş olduğu aygır at hemen onun arkasından koşuyor ve onu diğerleri takip ediyor. Hepsi girer girmez açılmış olan sular anında kapanıyor ve hepsi orada boğuluyorlar. Boğulmadan önce Fir'avun Mûsâ'nın ve Hârun'un rabbına îman ettim diyor fakat boğulurken söylediği için kabul edilmiyor. Fakat bir müddet sonra cesedi sudan dışarı çıkıyor, tefsirlerde onu ilâh zannedenlere delil olarak çıktığı söyleniyor, işte kelime-i tevhid'i Zâhiren söylediği için Zâhiren cesedi kurtuluyor. Buradan çıkan sonuç kişi kelime-i tevhidi ne şekilde söylerse söylesin o söylediği şekilde karşılığını buluyor.

Bâtinen oniki kanaldan geçmeleri seyri sülûk yolundaki oniki dersin karşılığıdır. Her kişi kendi dersinde nereye

gelmişse ancak o kanaldan geçip oniki mertebeyi bitiriyor. Her Hakk yolcusu hangi mertebede ise Mûsâ (a.s.)'ın asâsını yere vurup çıkan oniki pınardan her bir kavmin nereden içeceğini bilmesi gibi bilir ve ilmini oradan alır. İlk yedi mertebe kişinin kendi iç bünyesinde olan emmâre, levvâme, mülhîme, mutmainne, razıyye ve mardıyye mertebeleridir, daha sonra gelen beş mertebeyede hazerat-ı hamse deniliyor ve bunlarda dış âlemde oluşan mertebelerdir, ki tevhid-i ef'âl, tevhid-i esmâ, tevhid-i sıfât, tevhid-i zât ve insânı Kâmil olarak isimlendirilmiştir.

Ayrıca Kûr'ân-ı Kerîm'de belirtilen Âyetleri çok iyi anlamamız için her mertebe neyi ifâde ediyor evvela bunu bilmemiz lâzım ve meseleleri mertebelerine oturtmamız gerekiyor. İşte beni İsrâîl'de bir mertebenin ifâdesidir ve bizi oraya ulaştırmaya çalışır oysa Zâhiren beni İsrâîl kavmine olan bu hîtâbı bizler sadece orada bırakıp ötesine geçemiyoruz. Kûr'ân-ı Kerîm Allah'ın kelâmı olduğuna ve kelâmda zâtından ayrı olmadığına göre bizler Kûr'ân-ı Kerîm'i okuduğumuz zaman Allah'ın zâtıyla karşı karşıya imişiz gibi okumamız lâzımdır, Hatta burada Cebrâîl (a.s.)'a bile ihtiyaç yoktur çünkü Cebrâîl (a.s.)'ın Efendimize (s.a.v) getirdiği metin elimizde, o zaman Cebrâîl (a.s.)'a ihtiyaç vardır, burada artık yol daha da kısalmıştır. Yalnız bunların anlaşılması için bizde Cebrâîl'i bir akıla ihtiyaç vardır yâni temiz, düzgün, takıntıları, şartlanmaları, bağlantıları olmayan, saf bir akla ihtiyaç vardır. Her birerlerimiz çeşitli şekillerde bilgilerle donanmışızdır fakat bunlar yeterli değildir, bunun ilerisine geçmek lâzımdır. Yâni bir insân bulunduğu cemiyet içerisinde nasıl bir yargılar değerlendirmesi oluşturmuş ise kanaâtleri ve kıstasları o düzeyde olur. Her grup aynı Kûr'ân ve Hâdislerden kaynak aldıkları hâlde değişik değerlendirmelerde bulunurlar, oysa herbirinin bir şekilde haklı tarafları vardır. İçinde olduğumuz şartlanmalar bizi sınırlandırır, okuduğumuz kitâplar, içinde bulunduğumuz grup vb. şekillerde aldığımız bütün bilgiler bizi sınırlar. Vahdet kanalı bambaşka bir kanaldır, bu kanalın

antenlerinin oluşması lâzımdır ki oradan gelenler iç bünyeye intibak edebilsin. Bunun içinde kapalı olan yerlerden ona kanal açmak lâzımdır, aynı birikmiş su yolundaki pisliklerin temizlenerek suya akış yolu sağlamak gibidir. Ancak tabi ki bu diğer bütün bilgiler tamamen terkedilecek demek te değildir, belki bir müddet ara verilmesi gerekecektir.

Beni İsrâîl gece yürüyenin çocukları demektir yâni Yakub (a.s.) ikiz kardeşiyle çıkan kabîle reisliği için ihtilâf neticesi olarak yakın bir şehirdeki akrabalarının yanına gece yürüyerek gündüz saklanarak yaptığı yolculuktan dolaydır. Ve Bâtın olarak gece yürüyenler geceleri kalkıp nafile ibâdetlerini yapan bizleriz. Yakub kelime mânâsı olarak saffetullah ve abdullah anlamına geldiği içinde "ey gece yürüyen kullarımın çocukları" ibaresi, saf ve temiz kullarımın çocukları demektir, bir bakıma buradaki saf ve temiz kullar târikat mertebesindeki gerçek "şeyh-mürşidler" ve çocukları onların müridleridir. Ancak dikkât edelim bu gece yürüyüşü Mûseviyyet mertebesi îtibarıyladır, Muhammedîyyet mertebesinde bu yürüyüş (Esrae 17/1) dir, ayrıca "gecenin bir kısmında uyan ve sana özel nafile olarak onunla teheccüd namazı kıl. Umulur ki Rabbin seni makam-ı Mahmud'a ulaştırır" (17/79) Âyetlerinde belirtilen gece yürüyüşüdür. Fakat beni İsrâîl hâdisesini yaşamadan bu mertebeye ulaşamayız, bunu söyleriz, söyleriz fakat hakîkatine ulaşamayız. Beni İsrâîl mertebesindeki gece yürüyüşü yeryüzünde olan yâni bedensel temizliği meydana getirmek için, Hz. ResûlÜllah (s.a.v)'ın mertebesinden ise mîrac'taki hakîkati meydana getirmek için yapılan gökyüzü faaliyetidir. Biri yedi nefis mertebesindeki çalışmalar diğeri hazerat-ı hamse mertebesindeki çalışmalardır. Makam-ı Mahmud ise bireysel olarak baktığımızda Cenâb-ı Hakk'ın her birerlerimizin gönüllerine koyduğu hakîkat-i Muhammedîyyenin bir merkezi yâni özelliğidir. Ayrıca Efendimizin (s.a.v) şahsında olan bir makam-ı Mahmud vardır. Evvelâ kendimizdeki makam-ı Mahmud'u bulmalıyız ki Efendimizin

(s.a.v) şahsında olan makam-ı Mahmud'a ulaşabilelim.

İşte Cenâb-ı Hakk'ın öyle büyük lütûfları var ki bizler o gelen lütûfları bir şekilde yakalayıp tutmak zorundayız yoksa bu nîmetler bize çarpar ve biz tutamaz isek başka yönere giderler bize hiçbir faydası olmaz.

Onların puta tapmak Mısır'da da alışıkları üzere özlerinde olduğu için böyle bir istekte bulundular, çünkü elle tutulur bir tapılacak ilâh istiyorlardı.

﴿١٣٩﴾ إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَبَّرٌ مَّا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾

(139) (İnne hâulâi mutebberun mâ hum fihi ve bâtilun mâ kânû ya'melûn.)

"Çünkü o gördüklerinizin içinde bulundukları din, yok olmaya mahkûmdur ve bütün yaptıkları batıldır."

﴿١٤٠﴾ قَالَ أَغَيَّرَ اللَّهُ أَبْغِيكُمْ الْهَاءَ وَهُوَ فَضْلُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾

(140) (Kâle e gayrallâhi ebgîkum ilâhen ve huve faddalekum alel âlemîn.)

"Sizi âlemlere üstün kılan Allah olduğu hâlde, ben size O'ndan başka ilâh mı arayayım! dedi."

﴿١٤١﴾ وَإِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ يَقْتُلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكَ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾

(141) (Ve iz enceynâkum min âli fir'avne yesûmûnekum sûel azâbi, yukattilûne ebnâekum ve yestahyûne nisâekum ve fî zâlikum belâun min rabbikum azîm.)

"Hani sizi, Firavun sülâlesinin elinden kurtardığımız zaman, hatırlasanıza, size azâbın kötüsünü yapıyorlardı; oğullarınızı öldürüyorlar, kızlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda sizin için Rabbiniz tarafından büyük imtihan vardı."

Erkekleri beni İsrâîl güçlenmesin diye öldürürlerken, kızlarıda evlerde hizmetçi olarak kullanmak üzere bırakıyorlardı. Bâtınen bakarsak, Fir'avun yâni nefsi emmâre kendi bünyemizdeki akıl olan Mûsâ'nın ürettiği erkek çocuklarını yâni hakîkati ilâhîyyeyi anlamaya çalışan düşünceleri kesiyor ve nefsânî düşünceleri yâni kızları ise bırakıyor. İlâhî varidat üzere kişiye gelen iyi ahlâk ve bilgilerin faydasız ve kullanılmaz hâle getirilmesi ve hayâl ve vehim üzere gelenlerin ise kullanımda kalması demektir.

﴿١٤٢﴾ وَوَعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ
فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَى لِأَخِيهِ
هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٣﴾

(142) (Ve vâadnâ mûsâ selâsîne leyleten ve etmemnâhâ bi aşrin fe temme mîkâtu rabbihi erbaîne leyleten, ve kâle mûsâ li ahîhi hârûnahlufnî fî kavmî ve aslıh ve lâ tettebi' sebîlel mufsidîn.)

"Ve Mûsâ'ya otuz geceye vaat verdik ve süreye bir on gece daha ekledik ve böylece Rabbinin mikatı (tayin ettiği vakit) tam kırk gece oldu. Mûsâ, kardeşi Harun'a şöyle dedi: Kavmim içinde benim yerime geç, ıslaha çalış ve bozguncuların yolundan gitme!"

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.) ile Tur dağında buluşmasını

kendi ağzından, kendi hakikatinden anlatıyor. Cenâb-ı Hakk bu kadar yakından yanımızda olduğunu bize bildirirken bizler onu hâlâ tenzih mertebesinden yukarılara atarak ona ulaşmaya çalışıyor ve iş daha burada yanlış bir mecrâyâ giriyor. Mûseviyyet mertebesine yapılan bu hîtâbı biz Muhammedîyyet mertebesinde bulunanlar değerlendirmeye çalışıyoruz, oysa Cenâb-ı Hakk bize "sizi ümmetler üzerine şâhit yaptım" diyor. Hz. Peygamberi (s.a.v) de peygamberlere şâhit tutuyor, yâni hepimiz müşâhede ehliyiz çünkü bu gelmiş geçmiş bütün ümmetlerin üzerinde bir metrebemiz vardır, bu nedenle onların yaptıklarının doğru veya yanlış olduğuna Cenâb-ı Hakk bizleri şâhit tutacak ve bizim şahadetliğimiz ile onların bazı hususları oluşacak ahîrette. Peygamberlerin hâdisesi de Hz. Peygamberin (s.a.v.) onlara şâhitlik etmesiyle zuhur edecek çünkü Efendimiz (s.a.v) mertebe olarak en üst mertebe olduğundan onlar hakkında şahadet edebilecek.

İşte Cenâb-ı Hakk Mûseviyyet mertebesi îtibarıyla biz Mûsâ ile sözleştik diyor. Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'a Tur dağına çık otuz gece ibâdet hâlinde ol gündüzleri de oruçlu ol dedi. Mûsâ (a.s.) bu şekilde günlerini geçirdi fakat ondaki açılım otuz günde daha henüz Tevrat-ı Şerîfi alacak kapasiteye ulaşamadı ve Cenâb-ı Hakk on gün daha ilâve ederek kırk güne çıkardı. Rivâyet ederler ki bu son on günde Tevrat-ı Şerîf'in levhâlarını aldı. Ümmet-i Muhammede ise Ramazan'ın yirmiyedinci günü Kûr'ân-ı Kerîm nâzil olmaya başlıyor.

Dağa çıkmak insânda fikir yüksekliği demektir yâni fikirde, düşüncede atılım demektir, Efendimiz (s.a.v) de Hira dağına çıkıyordu. Cenâb-ı Hakk alt düşüncelerde Mûsâ (a.s.) ile neden buluşsun yâni zâtî tecellisini oralarda neden yapsın, oralarda süfli tecelliler var. Burada Cenâb-ı Hakk ne vekil kullanıyor, ne Cebrâil (a.s.)'ı kullanıyor ne de başka bir şey "Biz buluştuk" diyor. İşte bu mertebe Mûsâ (a.s.)'ın mîracıdır. Îsâ (a.s.)'ın mîracı ise göğe çekilmesidir ve henüz bitmedi, mîracının eğitimini alıyor,

döndüğünde mîracını tamamlayarak kadir gecesini o zaman anlayacak. Fakat bizlerde bunların hepsi mevcûd, bu mertebelerin hepsinin Hakk yolunda çok büyük merhâleleri vardır. Ramazan bayramında kişi kendini idrâk eder ve kendi kendinin hâlifesi olur, Kurb'an bayramında ise artık derviş yetiştirecek mertebesine gelerek görevli olur yâni karşındakilerin nefsinin kurban ettirecek güce ulaşır.

Mûsâ (a.s.)'ın kardeşini bırakmasını, Bâtînen kendi beden mülkümüz açısından düşündüğümüzde; o mertebe itibarıyla Mûsâ mertebesinde olan aklımız, bu akla yardımcı olan fikirde Harûn mertebesinde ve bu fikir akla vekil olarak bırakılıyor. Fakat bedendeki nefsi emmâre, levvâme ve mülhîme bu fikri dinlemiyorlar ve diğer Âyetlerde, de belirtildiği üzere. ortalığı biraz karıştırıyorlar.

﴿١٤٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ
رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ قَالَ لَنْ تَرِنِي وَلَكِنْ أَنْظُرْ
إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرِنِي فَلَمَّا
تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعْقًا فَلَمَّا
أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٤﴾

(143) (Ve lemmâ câe mûsâ li mîkâtinâ ve kelleme hu rabbuhu kâle rabbi erinî enzur ileyke, kâle len terânî ve lakininzur ilel cebeli fe inistekarre mekânehu fe sevfe terânî fe lemmâ tecellâ rabbuhu lil cebeli cealehu dekkân ve harra mûsâ saikan, fe lemmâ efaka kâle subhâneke tubtu ileyke ve ene evvelul mu'minîn.)

"Ne zaman ki, Mûsâ, mikatımıza geldi, Rabbi ona kelâmıyla ihsanda bulundu. "Ey Rabbim, göster bana kendini de bakayım sana". dedi. Rabbi ona buyurdu

ki; "Beni katiyyen göremezsın ve lâkin dağa bak, eğer o yerinde durabilirse, sonra sen de beni göreceksın". Daha sonra Rabbi dağa tecelli edince onu yerle bir ediverdi, Mûsâ da baygın düştü. Ayılıp kendine gelince, "Sen sübhansın", "tevbe ettim, sana döndüm ve ben inananların ilkiyim," dedi."

Mûsâ (a.s.) Tur dağına çıktıktan sonra Rabbi ile kelâmî olarak buluştu. Cenâb-ı Hakk varlığıyla her yerde mevcûttur, yalnız burada kelâmî ile zuhurdadır. Cenâb-ı Hakk görebilene müşâhedeli olarak zuhurdadır ama bu mertebede henüz bu görüş olgunlaşmadığı için Mûsâ (a.s.) onu sadece kelâmî ile müşâhede edebiliyor idi. Bir başka âyette (20/13) Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)' "şimdi sana vahyolunacakları dinle" diyor. Buradan da anlaşılıyor ki Mûseviyyet mertebesi dinleme, duyuş, duygu mertebesidir yâni kulak hakîkatinin bu mertebede çok gelişmiş olup dinleyici olması lâzım geliyor. Mevlânâ hazretleri de bu hakîkati ön plâna çıkarmak için Mesnevi-i şerîflerine "Bişnev-dinle" hîtâbıyla başlıyor. Yâni dikkâtımız söylenen sözü çok iyi toplama kabiliyyetine ulaşmalıdır. Bu kulak ile duyduğumuzu müşâhede sahasına getirip gözle görülecek hâle sokacağız, bu gözle gördüğümüzü de kalbimize indirip mutmain olacağız, ki Efendimiz (s.a.v) mîrac gecesinde bahsedilen "gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı" (53/11) sözü bizde tahakkuk etsin. Efendimiz (s.a.v) o gece o kadar büyük Âyetleri gördüğü hâlde kendisinde hiçbir değişiklik olmadı çünkü daha evvel onların müşâhedesini yapmıştı yâni o bilgilere aşinalığı vardı, hiçbir şey onu şaşırtmadı.

Mûsâ (a.s.) Cenâb-ı Hakk'ın sesini o kadar yakından duydu ki her yönden bütün herşeyiyle onu hissetti. Herhangi gelen bir oluşuma dikkât edelim bir yönden geliyorsa mahlûktur ve umumiyyetle cinnî sestir fakat Mûsâ (a.s.)'a geldiği gibi bütün cihetlerden geliyorsa o ilhâmdır ve Hakk sözüdür, hiç şüphe tereddüt olmasın. Tasavvuf sahasına girince kişi bir seyre başlar ve seyir bir yolculuktur, bu yolculukta birçok yerlerden geçilir ve bu

misâl âleminden, mânâ âleminden, cinler vadisinden geçilir, bu anlatılanlar bilinmez ise kişi onlara kapılır ve oraya fazla dalarsa, onu götürenin de elinden tutup götürecektir kadar tecrübesi yok'sa, kişi oralarda kalır ve döner durur. Hakkın zâtına gidiyorsak bu yolda melekler de vardır, cinlerde vardır, şeytanlarda vardır, hayvânlar da vardır, fakat bunların hepsinin değerlerinin ne olduğunu ve sistemlerini bilirsek bizlere hiçbir zarar veremezler ve huzurla rahatça oralardan geçebiliriz. Kûr'ân-ı Kerîm'de de açık olarak bunlardan bahsediliyor zâten ve Kûr'ân-ı Kerîm'i okumaya başlarken dahi yazılı olmamasına rağmen "eûzü besmele" ile okumaya başlıyoruz, Kûr'ân-ı Kerîm'in en son âyetinde de cinlerden bahsediliyor ve çok ilginçtir tam ortada bulunan âyette de cinlerden bahsediyor, bunların hiç biri tesadüf değildir. Hayâtımızda bu güçlerin rolü çoktur ve bizler bunları dışarlarda aramayalım, varlığımızda olan karşılıkları zâten bize yetiyor. Hayâl ve vehim dışarıdaki cinlerin bizim varlığımızdaki karşılığıdır. Hayâlde vehim doğuyor oradan fikire geliyor oradan Mûsâ'ya geliyor ve bu tasavvurdan sonra fiile dönüşerek zuhura çıkıyor, bunların neticesi de putperestlik oluyor.

Mûsâ (a.s.)'ın bu sesi duyduğu belirtildiğine göre insân kulağının duyusuna uygun bir ses olduğunda açıktır. Mûsâ (a.s.) Cenâb-ı Hakk'ın sesini bu kadar yakın duyunca Cenâb-ı Hakk'ı cisimlenmiş bir varlık hâlinde görmek istedi, ve "bu anlayışla **(lentânî)** Beni göremezsin, eğer böyle görmek istersen dağa bak, dağ yerinde durursa sen de Beni görürsün" hîtâbı geldi. Cenâb-ı Hakk dağa tecelli edip dağ paramparça olunca Mûsâ (a.s.)'da orada yığılıp kalıyor. İşte Mûseviyyet mertebesinde kişinin böyle bir hâlet-i rûhiyye geçirmesi lâzımdır. Bu kadar şiddetli olmasa da ilim yönünden bunu idrâk etmelidir.

Bu mertebede benlik henüz kalkmış olmadığından bu benlikten dolayı Cenâb-ı Hakk görülemiyor. Kişinin üzerinde benliği mevcûd olduğu sürece Cenâb-ı Hakk'ı müşâhede etmesi mümkün değildir çünkü orada ikilik

vardır ve Cenâb-ı Hakk'ı görmek için kişinin kişiliğinin ortadan kalkması lâzımdır. Cenâb-ı Hakk'ın tecelli edip parçalanan dağ da kişinin nefsânîyetidir, yâni kişinin nefsânîyetine doğru böyle tecelli yaşanmaya başladığı zaman bunun dehşetinden düşüp bayılıyor ve şuuru gidiyor ve bu şuur gidince de müşâhede ortadan kalkıyor. Görmek için gereken şey ilâhî şuurdur, beşeri şuur ile de görmek mümkün değildir Cenâb-ı Hakkı. "Ben Rabbimi Rabbimin gözüyle gördüm" diye güzel bir terkip vardır. Dolayısıyla beşeri göz ile kişinin Rabbini görmesi mümkün değildir ve Mûseviyyet mertebesinin en kemâlli hâli Rabbinin tecellisi karşısında kişinin bayılıp hiç hâline gelmesidir. İşte bir derviş Rabbinin azameti karşısında hiçlik durumuna gelebilirse bilsin ki o Mûseviyyet mertebesinde ve bu seyri sülûkta epey bir yoldur.

Buradaki konuşmalar Mûseviyyet mertebesi itibarıyla gelen ilhâmlardır.

Mûsâ (a.s.) orada anladı ki Rabbini bu mertebede görmesi olacak iş değildir, bu nedenle bu isteğinden tevbe etti.

Mûsâ (a.s.)'ın beni ilk mü'minlerden yaz demesi Mûseviyyet mertebesi itibarıyla ilk mü'minlerden yaz demesidir.

Mûsâ (a.s.) bayılıp kendi şuurunu kaybedip ayılınca ilk iş Cenâb-ı Hakk'ı tenzih ediyor ve tevbede bulunuyor, Çünkü bu mertebe tenzîh mertebesidir, işte bizimde bunu yapmamız gerekiyor, yoksa yaptığımız eylem, yapılan hatada ısrar edilirse kasıt kapsamına ve karşısındakinde bir başka olgu oluşturmaya yâni şirke girer.

﴿١٤٤﴾ قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ
بِرِسَالَتِي وَبِكَلَامِي فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٥﴾

(144) (Kâle yâ mûsâ innîstafeytuke alen nâsi bi risâlâtî ve bi kelâmî fe huz mâ âteytuke ve kun mineş şâkirîn.)

"Allah buyurdu: Ey Mûsâ! Sana verdiğim peygamberlikle ve kelâmımla seni insânlar üzerine seçkin kıldım. Sana verdiğime sıkı sarıl ve şükredenlerden ol!"

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'a sana verdiğim nîmetlerin şükrünü bil, eğer bilmez isen elinden alırım tarzında arkasında bir îkaz ile bunları söylüyor. Şükrü yapılmayan nîmetler kişinin elinden alınır onların kıymetini bilene verilir.

Cenâb-ı Hakk Mûsâ (a.s.)'dan kendisine verdiği tenzih mertebesini sımsıkı tutmasını istiyor, ne aşağı mertebelerine düş ne de yukarı mertebeleri talep et diyor. Seyri sülûkta da dokuzuncu mertebe olan bu mertebeye ulaşan kişinin bu mertebeye kadar kendisine neler verilmiş ise onları elinde, sımsıkı tutması lâzımdır. Vakti gelmeden de üst mertebeleri talep etmemesi lâzımdır. Zâten seyri sülûkta dervişin talepte bulunmaması gerekir fakat kendisine ne verilirse onu yapması lâzımdır, kendi düşüncesine göre ben bunu yaparım, şunu yapmam gibi ayırımlar yapmaması lâzımdır.

﴿١٤٥﴾ وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَابِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٦﴾

(145) (Ve ketebnâ lehu fîl elvâhı min kulli şey'in mev'izâten ve tafsîlen li kulli şey'in fe huzhâ bi kuvvetin ve'mur kavmeke ye'huzû bi ahseniâ seurîkum dârel fâsikîn.)

"Ve onun için o levhâlarda her şeyden yazdık, nasihat ve hükümlerin ayrıntılarına ait herşeyi

(belirttik). Haydi bunlara sıkı sarıl, kavmine de emret, onlar da en güzeline sarılsınlar. Size yakında o fasıkların yurdunu göstereceğim.”

Cenâb-ı Hakk Mûseviyyet mertebesinde olanlara çok büyük lütûflarda bulunuyor ki, o mertebenin hâli ve bilgisi kendisinde oluşsun. Cenâb-ı Hakk âlemde ki faaliyetlerini bütün sıfatlarıyla yaptığı için burada da “Biz yaptık” diyerek bizâtihi hîapta bulunuyor.

Bu mertebeye ulaşan kişi kelâmi risâlete de başlamış oluyor ayrıca, fakat kendi başına değil kuralları içerisinde, kendisine hangi levha verilmiş ise oradaki esaslar ile görevlenmiş oluyor.

Ve bu mertebede kişinin tam bir mutmain olarak Mûsevî olması gerekiyor, tabi buradaki Mûsevî benî İsrâîl ümmetinin Mûsevî’liği değil, Muhammedîyyet Mûsevî’liğidir yâni İslâmın içerisindeki Mûseviyyet mertebesinin yaşantısıdır. Tevrat-ı Şerîfte vaaz edilen hükümlerin tafsilatçısı olarak, seyri sülûkta bu hakikatlerin bilinerek yaşanması gerekiyor.

Cenâb-ı Hakk zorlama olmadan nezâketle güzelliikle ona sarılın diyor.Bu şekilde buna sarılmayanların hâllerini sana yakında göstereceğim diyerek îkazını da yapıyor. Bu şekilde Cenâb-ı Hakk yolu gösteriyor, tavsiyesini yapıyor ve neticesini de belirtiyor.

﴿١٤٦﴾ سَاَصْرِفُ عَنْ آيَاتِ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كَلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا
وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ
يَرَوْا سَبِيلَ الْغَىِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ﴿١٤٧﴾

**(146) (Seasrifu an âyâtiyellezîne yetekebberûne
fîl ardı bi gayril hakkı ve in yerev kulle âyetin lâ**

yu'minu bihâ ve in yerev sebîler ruşdi lâ yettehızûhu sebîlen ve in yerev sebîlel gayyi yettehızûhu sebîlen, zâlike bi ennehum kezzebû bi âyâtinâ ve kânû anhâ gâfilîn.)

"Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları, Âyetlerimizi anlamaktan uzak tutacağım. Onlar ki, bütün Âyetlerimizi görseler de onlara îmân etmezler. Doğru yolu görseler de o yolu tutup gitmezler. Eğer sapıklık yolunu görürlerse tutar onu izlerler. Çünkü onlar Âyetlerimizi inkâr etmeyi âdet edinmişler ve onlardan hep gafil olagelmışlerdir."

﴿١٤٧﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءَ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ
أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُحْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٨﴾

(147) (Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ ve likâil ahîreti habitat a'mâluhum, hel yuczevne illâ mâ kânû ya'melûn.)

"Âyetlerimizi ve ahîretteki karşılaşmayı inkâr edenlerin amelleri hepten boşa gitmiştir. Çekecekleri ceza kendi yaptıklarından başkası mı olacaktır?"

Cenâb-ı Hakk azâb edici değil ki cehennemin başına gidip önüne geleni cehenneme atsın, herkes kendi yaptıklarının bir sonraki aşamasının olan karşılığını alacaktır ve bu da adâlet oluyor ayrıca. Fiilleri işleyen kişiler daha bu fiilleri işlerken hükmü kendileri veriyorlar, hâkim sadece o fiil karşılığı kanunun gereği olan hükmü uyguluyor, oysa işin aslında kişi kendi fiilleriyle bu hükmü kendisi kendisine vermiş oluyor.

﴿١٤٨﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجَلًا
جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا

يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾

(148) (Vettehaze kavmu mûsâ min ba'dihî min huliyyihim iclen ceseden lehu huvâr, e lem yerev ennehu lâ yukellimuhum ve lâ yehdîhim sebîlen ittehazûhu ve kânû zâlimîn.)

"Mûsâ'nın arkasından kavmi, tutmuş süs takılarından böğüren bir buzağı heykeli edinmişlerdi. O buzağının kendilerine bir söz söylemediğini ve bir yol gösteremediğini görmemişler miydi? Fakat yine de onu ilâh edindiler ve zâlimlerden oldular."

Buzağıdan böyle bir ses çıkması kavminde onun mâbut olduğu fikrini uyandırdı. Bu sesin çıkmasına sebep, buzağı heykelini altından yapan sâmirînin, içine Cebrâîl (a.s.) ın atının ayağının bastığı yerden bir avuç toprak alarak heykel hamurunun içine karıştırmasındandır. Rûh-ül kûds olan Cebrâîl (a.s.) kendinde bulunan kudsiyyet itibari ile her şeye hayat verebilmektedir. Bu yüzden yapılan buzağı "maden" kaynaklı olduğu halde "hayvan" mertebesinde ses vermiştir. Eğer sâmirî aynı malzemeden başka tür bir heykel yapsa idi bu sefer o heykelin sesini verecek idi. İşte benî İsrâîl-i bu üç husus yanılttı.

Biri uzun süre mısırdaki, içlerinde kaldığı toplumun ineğe tapar olması, diğeri bu heykelin altından olması ki maddeyi çok sevdiklerinden bu yüzdende buzağıya muhabbetleri arttı, diğeri de maden sûretinden, aslı olan canlı buzağı sesinin çıkması idi. Bu üç husus onların buzağaya tapmalarını çok kolaylaştırdı çünkü bu hale yatkındılar. İşte bu yüzden, (2/93) "Ve üşribü fî kulûbihümül icle" (Küfürleri sebebi ile kalplerine buzağı muhabbeti iğrilmişti.)

﴿١٤٩﴾ وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ

﴿مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

(149) (Ve lemmâ sukîta fî eydîhim ve reev ennehum kad dallû kâlû le in lem yerhamnâ rabbunâ ve yağfir lenâ le nekûnenne minel hâsirîn.)

"Ne zaman ki, ellerine kırağı düşürüldü (yaptıklarına pişman oldular), o zaman sapıtmış olduklarını gördüler. "Yemin olsun ki; eğer Rabbimiz bize merhamet etmez ve bizi bağışlamazsa, muhakkak biz kötü akıbeta düşenlerden olacağız." dediler."

Buzağıya taptıktan sonra baktılar ki böğürmesinden başka bir şey yok ve pişman oldular, sonra Âdem (a.s.)'in duasına benzer dua yaptılar.

﴿١٥٠﴾ وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا
قَالَ بُئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي أَعَجَلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ
وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُ إِلَيْهِ قَالَ
ابْنَ أُمَّ إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضَعُّفُونِي وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي
فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾

(150) (Ve lemmâ recea mûsâ ilâ kavmihi gadbâne esifen kâle bi'semâ hâleftumûnî min ba'dî, e aciltum emre rabbikum, ve elkal elvâha ve ehaze bi re'si ahîhi yecurrûhû ileyhi, kâlebne umme innel kavmestad'afûnî ve kâdû yaktulûnenî fe lâ tuşmit biyel a'dâe ve lâ tec'alnî meal kavmiz zâlimîn.)

"Mûsâ, öfkeli ve üzüntülü olarak kavmine döndüğünde şöyle dedi: "Bana arkamdan ne kötü bir hâlef oldunuz! Rabbinizin emriyle dönüşümü beklemeden acele mi ettiniz?" Elindeki levhaları bıraktı ve kardeşi Harun'u başından tutarak kendine

doğru çekmeye başladı. Harun, "Ey anamın oğlu!" dedi, "inan ki, bu kavim beni güçsüz buldu, az daha beni öldürüyorlardı, sen de bana böyle yaparak düşmanları sevindirme ve beni bu zâlim kavimle bir tutma."

Mûsâ (a.s.) Tûr dağından kavmine dönmesi demek Bâtinen, kişi henüz seyri sülûkta İsevi ve Muhammedî olamamış iken ve Mûseviyyet mertebesine ulaşmış iken, kavmine dönmesi kendi bedeni varlığı yâni kendisinde bulunan esmâ ilâhîyyedir. Her bir esmâ bir kavimdir. Mûsâ (a.s.)'ın bu yaşadıkları mânâ olarak bu mertebeye ulaşmış kişiye Tevrat olarak gelir ve kişide yaşanmaya başlar. "Tevrat haberi daha ilerilere yaymak" olduğundan kişideki tevhid bilgisi bu mertebe îtibarıyla daha da genişliyor. Ve kavmini bulduğu hâl ise nefsinin eski hâline dönmesidir, hatta bıraktığı hâlden daha aşağıda buldu ve kızdı, çünkü nefsiyle o kadar eğitim yaptı kişi fakat nefsi küçük bir boşluk bulup kontrolsüz kaldığında hemen eski hâline dönmüştü. Geriye bıraktığı kardeş olan fikire de bunlara neden mani olmadın diye bağırıyor. Fikir de nefsi emmâre beni düşünemez hâle getirip katleceklerdi diyor. Ve beni o nefis ile bir tutma ben onlardan değilim diyor.

Mûsâ (a.s.)'ın elindeki levhâları yere bırakmasına gelince, toprak sâfiyettir ve onları saf ve temiz bir yere bırakıyor ki orada emniyette kalsınlar.

Yeri gelmişken burada Abdülkerîm Cîlî hz.lerinin İnsân-ı Kâmil isimli kitâbından "Tevrat" bölümünü şerh ederek aktarmaya çalışalım;

Allahu Taâlâ, Tevrat'ı Mûsâ'ya (a.s.). Dokuz Levh olarak indirdi.Ancak, onlardan Yedi tanesini tebliğ edilmesini, kalan İki tanesini de tebliğ etmemesini emretti.

Bu ilimler Cenâb-ı Hakk'ın zâti ilimleridir. Cenâb-ı

Hakk'ın ef'âl tecellileri bu âlemde açıktır, esmâ ve sıfât tecellileri daha gizlidir, zât tecellisi ise hepsinden gizlidir çünkü hem onu anlatacak dil hem onu anlayacak kulak lâzımdır. İçten içe perdelerin aşılması ve evvelki bütün mertebelerin idrâk edilmesi lâzımdır ki oraya çıkılabilsin ve o sahada hayâtını sürdürebilsin. Ef'âl âleminde dahi her oyunun sahası başkadır, kendine has sahasında oynanmayan oyunlar ancak çocuk oyuncağı olur. Bu işlerde işte çocuk oyuncağı değildir, ancak kemâl ehlinin oyunudur. Cenâb-ı Hakk'ın bu âlemlerde kendini tanıtmaya oyununda "oyun" kelimesi olarak sadece isim benzerliği vardır ve bu hakiki İlâh-î oyundur.

Zira o İki Levh, ihtiva ettiği sırlar icabı, kabulü akıllara göre imkânsızdır.

Mûseviyyet mertebesi aklına göre o günün insânlarının bu iki levhi idrâk etmesi mümkün değildir.

Eğer Mûsâ (a.s.). onları açıklayacak olsaydı; istediğini bulamayıp başa düşerdi. Bir kişi dahi, kendisine îmân etmezdi.

Mûsâ (a.s.)'ı anlayamadıkları için Mûsâ (a.s.) çok zor duruma düşerdi. Hepsi inkâr ehli olurlardı.

Kaldı ki, o İki Levh, Mûsâ'ya (a.s.). mahsûstu, o zamane ehlinin hiç birine değil. Hâliyle kendisi hariç.

O zamanda o iki levhi anlayacak kapasitede idrâk yok idi. Kûr'ân-ı Kerîm daha önce gelmedi ancak Efendimize (s.a.v) geldi çünkü yeryüzündeki insânlar onu anlayacak idrâke ulaşmışlardı. Ancak yine de Efendimiz (s.a.v) onlara bunu izâh ederek anlattı eğer direk olarak bunu kendileri almış olsalardı hepsinin ayrı ayrı peygamber olmaları gerekirdi.

Tebliğî emredilen Levh'lerde: Evvellerin ve âhirlerin bilgileri vardı. Ancak onlarda:

a) Muhammed'in (s.a.v.). ilmi;

b) İbrâhim'in (a.s.). ilmi;

c) Îsâ'nın (a.s.). ilmi;

d) Muhammed'in (s.a.v.) vârislerine has ilim yoktu.

Bu levhâlarda sadece Mûseviyyet mertebesi düzeyindeki ilim vardı. Îsâ (a.s.) ve Muhammed s.a.v daha henüz gelmedikleri için onların ilimleri yoktu bu levhlerde. Muhammed s.a.v'in vârislerinin ilmi dahi yoktu, bu durumda vârislerinin değerini bir düşünün. Muhammed s.a.v'in vârislerinin ilmi bütün ilimleri içine almaktadır, işte bu kadar büyük kapasite genişliği ve idrâk genişliği vardır, tabî bu tek bir mertebe değildir birçok mertebeyi içinde barındırmaktadır. Enteresan olan İbrâhim (a.s.)'ın ilmi de yoktu çünkü Mûsâ (a.s.) tenzih ilmi ile gelmişti oysa İbrâhim (a.s.) tevhid ilmi ile gelmişti ve bu nedenle bu ilim tenzih ilminin içerisinde olsaydı o zaman ki Âyetlerin bazıları bazılarına ters gibi olacaktı.

Çünkü Tevrat, Muhammed'in (s.a.v.) hususiyetlerini ve onun manevî vârislerini zımında taşııyordu. Bu da, İbrâhim'e (a.s.). ve Îsâ'ya (a.s.). bir ikram için böyle olmuştu.

Bu Levhler mermer taşındandı.

Gökten indirilen bu levhâlar aynı zamanda. Gökte dünya benzeri başka yaşamlarında Olduğunun bir göstergesidir, diyeiliriz.

Mûsâ'nın (a.s.). tebliği ile memur olduğu Yedi levha demek istiyorum. Diğer iki Levh, böyle değildi bunlar, nurdandı. O Yedi Levh'in anlatıldığı gibi, mermer taşından olmasının bir sonucudur ki, onların kalblerinin katılaşmasına sebep olmuştur. Çünkü o Levhler taşandı. Bu Yedi Levh'in tümünden ihtiva ettiği şeyler yedi çeşitti, ilâhî iktiza icabı ve Levhler'in adedine göre durum bundan ibaretti. Şimdi, o Yedi Levh'i içinde bulunanlara göre sıralayalım.

Birinci Levh: Nûr

İkinci Levh: Hüda

Allah-u Taâlâ; bu iki mânâyı, şu âyet-i kerîme ile bildirdi: "TEVRAT'ı biz inzâl eyledik. Onda nûr ve hidâyet vardır. Peygamberler onunla hüküm verirler." (5/44)

Üçüncü Levh: Hikmet

Dördüncü Levh: Kûvâ

Beşinci Levh: Hüküm

Altıncı Levh: Ubudiyet

Yedinci Levh: Saadet yolunun şekavet yolundan ayırd edilip aydınlatılması. Birde uygun olanın beyanı. İşte, Mûsâ'nın (a.s.). tebliği için emir aldığı Yedi Levh bunlardı.

Mûsâ'ya (a.s.). mahsûs olan İki Levh'e gelince, onlar şuydu:

Birinci Levh: Rububiyyet

İkinci Levh: Kudret

Rububiyyetin ve Kudret'in hakikatini Mûsâ (a.s.) kendinde bıraktı ve kavminden anlayacak kimse olmadığı için onlara açmadı. Fakat burada bir saptama yapalım, şöyle ki, altından buzağı heykelini yapan Samiri'de çok az olarak Rububiyyet ve Kudret tecellisi olmuş. Çok enteresandır buzağıya tapmayanlar bütün buzağıya tapanları Allah'ın emriyle kılıçtan geçiriyorlar ancak Samiri'ye sadece "kavmin içinden çık" deniliyor. En başta öldürülmesi gereken oysa Samiri'dir. İşte bu hakîkatte Samiri'nin bir nebze Rububiyyet ve Kudret tecellisinden sebeblendiğini göstermektedir ve bunların kısmen dahi anlatılıp kavim içinde karışıklığa sebep olmaması için kavmin dışına çıkarılıyor. Samiri sahrada Cebrâil (a.s.)'in sûretlenerek bir at üzerinde yol aldığını görünce onun atının ayağının bastığı yerin toprağından bir avuç toprak almış ve yaptığı altından buzağı heykelinin içerisine karıştırmış bu toprağı işte Cebrâil (a.s.)'in hayât kaynağından alınan bu bir avuç toprak nedeniyle o heykel

buzağı sesi vermiştir.

Mûsâ'nın (a.s.). ümmeti içinde, kemâle eren kimsenin bulunmayışı, son anlatılan İki Levh'in kendilerine tebliğ edilmeyişinin sonucudur. Tebliğ edilemezdi çünkü, Dokuz Levh'in tüm tebliği için emir almamıştı.

Seyri sülûk yolunda Mûsâ (a.s.)'ın dersi Dokuzuncu derstir ve Mûsâ (a.s.)'da Dokuz levh verilmiştir.

Kendisinden sonra da, kemâle eren kimse olmadı. Kendisinin manevî vârisi de olmadı. Hâliyle, Resûlullah (s.a.v.) efendimizin durumu böyle olmamıştır. Çünkü o, Hiçbir şeyi bırakmayıp, bize ulaştırdı, tebliğ etti. Nitekim, şu âyetler, bize bu mânâyı açık açık anlatır:

- "Biz kitâbda hiç bir şeyi eksik etmedik."(6/38)
- "Her şeyi onda, ayrıntıları ile açıkladık"(17/12)

Anlatılan mânâların bir icabıdır ki Resûlullah (s.a.v.) efendimizin milleti, milletlerin hayırlısıdır. Getirdiği din, tüm dinleri hükümsüz bırakmıştır, kaldırmıştır. Çünkü Resûlullah (s.a.v.) efendimiz, diğerlerine gelenlerin hepsi ile gelmiştir üstelik, onlara verilmeyenleri de getirmiştir.

Kûr'ân-ı Kerîm içerisinde Tevrat, Zebur, İncil hepsi mevcûttur. Mûsâ (a.s.) ile ilgili âyetler Tevrati âyetlerdir ve doğru olanlarıdır. Îsâ (a.s.)'dan bahseden âyetler İncil'dir. Ayrıca onlarda olmayanlarda mevcûttur.

Onların bu noksanlıkları icabı, dinleri kaldırılmış, kemâli icabı Resûlullah (s.a.v.) efendimizin dini ise tamlığı ile meşhur olmuştur.

Çünkü onların özü Kûr'ân-ı Kerîm'e hiç bozulmadan hakikatleriyle gelmiştir.

Bu mânâ ise şu âyet-i kerîme ile sâbittir: "Bugün dininizi, size tamamladım. Sizin için din olarak İslâm'a razı oldum."(5/3) Bu âyet-i kerîme,

Resûlullah (s.a.v.) efendimizden başka hiçbir peygambere gelmemiştir. Eğer bu Âyet-i kerîme bir başkasına gelseydi, peygamberlerin sonuncusu onun olması lâzım gelirdi. Hâlbuki bu, ancak, Muhammed (s.a.v.) için sağlandı. Anlatılan Âyet ona nâzil olunca, peygamberlerin sonuncusu oldu.

Daha öncede bahsettiğimiz gibi Efendimizin (s.a.v) ümmeti artık herşeyi idrâk edecek seviyeye ulaşmış idi.

Niçin böyle olmasın? Zira o, ne bir hikmet bıraktı, ne de bir hidâyet yolu. Ne bir ilim bıraktı, ne de bir sır. Bunların hemen hepsine dikkâti çekti, ayıktırdı ve onlara işaret edip anlattı. Hâliyle, bu anlatma tarzı, anlatılan şeye göre değişik şekil aldı. Ne kadar açıklamak icab ediyorsa o kadar açıkladı. Anlattıklarını, bazen açıktan açığa anlattı, bazen edebî bir üslupla anlattı, bazen işaret kullandı, bazen dolaylı yoldan gidip kinaye şeklinde anlattı, bazen bir benzerlik dengesi kurup istiare yolunu tercih etti. Anlatılanlardan bazılarının mânâsı açıktı. Bazıları da, tefsir gerektiriyordu. Bazen de te'villi yolu tercih etti. Bazen mânâsı çeşitli yönlere çekilecek şekilde, kapalı ifâde kullandı. Anlattıkları müteşabihattan oldu. Bunların dışında, daha nice ifâde şekli kullandı ki hemen hepsi de, beyanda kemâl çeşitlerinden sayılır. İşbu anlatılan durum icabıdır ki başkasına bir katılma hakkı kalmadı, işinde tam bir istiklâl sahibi oldu. Ve peygamberlerin de sonuncusu oldu. Zira o, ihtiyaç duyulacak her şeyi getirdi. Kendisinden sonra gelen kâmiller artık tenbihini yapıp ayıktırmaları gereken hiçbir şey bulamadı. Çünkü, Resûlullah (s.a.v.) efendimiz, hemen hepsini yapmıştı. Böyle olunca, o kâmile, Resûlullah (s.a.v.) efendimize uymak kaldı. Hâliyle bu uyuş, Resûlullah (s.a.v.) efendimizin tenbih ettiği şekilde olacaktı. Ve o gelen bir tabi oldu. Böyle olunca, yeni bir din kuran peygamberlik hükmü de kesildi. Böylece, Muhammed (s.a.v.) peygamberlerin

sonuncusu oldu. Çünkü o, kemâl vasfı ile geldi. Ondan başka bu vasıfla gelen olmadı. Eğer Mûsâ (a.s.). kendisine tahsis edilen o İki Levh'i tebliğ edip kavmine anlatsaydı, kendisinden sonra İsâ'nın (a.s.). gelmesine lüzum kalmazdı. Çünkü İsâ (a.s.). o İki Levh'in taşıdığı sırrı kavmine tebliğ etti. İşbu mânâ icabıdır ki, İsâ (a.s.). ilk adımda kudret ve rububiyyetle göründü. Onun bu görünüşü, beşikte çocuk hâlinde iken konuşması, gözsüzlerin gözünü açması, abraş hastalığına tutulana iyi etmesi ve ölüleri diriltmesi idi. Böylece, Mûsâ'nın (a.s.). dinini hükümsüz bıraktı. Çünkü, Mûsâ'nın (a.s.). getirmediğini getirmiştir. Ancak anlatılan sırlar çeşidinden hükümleri açıkladığı için, kavmi şaşırdı. Gittikten sonra da, kendisine ibâdet eder oldular.

"Dediler ki: Allah, üçün üçüncüsüdür." (5/73)

Bu üçler ise, Baba, ana ve oğul idi. Bunlara da Ekanim-i selâse adını verdiler.

Yukarıda anlatılan mânâ üzerine, İsâ'nın (a.s.). kavmi çeşitli fırkalara ayrıldılar. Bunlardan bir kısmı:

İsâ, Allah'ın oğludur. Dediler, ki bunlar, Melekiye adı ile anılırlar.

Bunlardan bir kısmı da, İsâ (a.s.). için: O, Allah'tır, geldi, insânoğlunu tuttu, döndü. Onlar, bu sözleri ile şunu anlatmak istiyorlardı: Âdemoğlu sûretine girdi sonra, kendi yüceliğine dönüp gitti. Bu zümreye İsâ (a.s.). kavmi arasında, Yaakibe adı verilir. Bunlardan bazıları da:

- Allah, şu üç şeyden ibarettir:

a) Baba, yâni Rûh'ül-kudüs.

b) Ana, yâni Meryem.

c) Oğul, yâni İsâ (a.s.). peygamber.

İsâ (a.s.). kavmi saptı çünkü itikad ettikleri şeylerin hiç birini, İsâ (a.s.). getirmiş değildi. Onların

anladıkları, Îsâ'nın (a.s.). içindeki dış mânâdan ibaretti. Bu ise onları, hâlen içinde bulundukları sapıklığa çekti. Nitekim bu mânâ, Allahu Taâlâ'nın Îsâ'ya (a.s.). şu sorusundan da anlaşılır:

Sen mi insânlara, "Beni ve anamı Allah'tan başka iki ilâh tutun" dedin?"(5/116)

Bunun üzerine Îsâ (a.s.). anlatılan teşbih sebebi ile, tenzih yollu "Sen sübhansın"(5/116) dedi ve devam etti, "Benim için hakk olmayan bir şeyi söylemem olmaz."(5/116) Yâni, nasıl seninle aramda bir başkalık nisbeti yapabilirim. Ve nasıl, Allah'ı bırakın da bana ibâdet edin diyebilirim. Hâlbuki sen, benim hakikatımsın, zâtımsın ben ise, senin hakikatınım özünüm. Seninle aramda bir gayrılık yoktur. Böylece, Îsâ (a.s.). kavminin dediği şeyden kendisini tenzih etti. Çünkü onlar, tenzihsiz olarak mutlak bir teşbih yoluna girmişlerdi, itikadları buydu. Böyle bir şey ise Allah'tan reva değildi. Îsâ (a.s.). devam etti:

"Eğer deseydim"(5/116) Yâni, Îsâ'lık hakikatının Allah olduğunu söylemiş isem, bunu "Sen bilirdin" (5/116) Bu mânâda Îsâ (a.s.). şöyle demek istiyordu, Ben, bunu hiç demedim ancak, tenzihle teşbih beyninin birleştirilmesini söyledim. Birin çoklukta zuhurunu dedim. Ama onlar, kendi anlayışlarına göre, yanıldılar. Onlarca anlaşılan şey ise benim murad ettiğim mânâ değildi. Devam etti:

"Sen, içimdekini bilirsin" (5/116) Yâni: Onların itikadı, benim murad ettiğim mânâ mıdır? İlâhî hakikatler zuhuru babında onlara tebliğ ettiklerim arasında böyle bir şey var mıydı? Yok muydu? Yoksa, benim muradım, onlarca anlaşılanın tam tersi miydi? Devam etti:

"Ben, sende olanı bilmem" (5/116) Bununla Îsâ (a.s.). şöyle demek istiyordu: Ben, bu tebliği onlara ulaştırdım. Ama içinde, onları saptırmak babında

olanı bilemem. Eğer bilseydim, onların sapmalarına sebep olacak bir şeyi tebliğ etmezdim. Devam etti:

**"Sen, gaybleri bütün inceliği ile bilersin"(5/116)
Ben ise gaybleri bilemem. Beni mâzûr gör. Devam etti:**

"Onlara söylediğim, ancak bana emrettiğindir."(5/117) Şöyle demek istiyordu: Seni, kendimde bulduğum kadarını söyledim. Böylece, emri tebliğ ettim. Onlara nasihatta bulundum. Ta ki, onlar da kendilerinde sana çıkan yolu bulalar. Bu yoldan, ilâhî hakîkatı onlara açıkladım ki, içlerinde olan şey, kendilerine açılmış ola. Onlara sözüm: "Sizin de Rabbiniz, benim de Rabbım olan Allah'a ibâdet ediniz" (5/117) cümlesinden başka değildi. Bu yoldan, hakîkatı, kendime has kılmadım. Onların tümünde, bu hakîkatı mutlak gösterdim. Seni, onlara şöyle anlattım: Hakikî mânâmda nasıl Rabbımsan, onların da hakikî mânâlarının Rabbısın.

Bütün bu söylenenler anlatıyor ki Îsâ'nın (a.s.). getirdiği ilim Tevrat'takinden ziyade idi. Bu da rububiyyet ve kudret sırrı idi. O bu sırrı açıkladı. Bunun için ise kavmi kâfir oldu. Çünkü, rububiyyet sırrını açmak küfürdür. Eğer Îsâ (a.s.). bu sırrı kapasaydı yâhut onu, ibare kabukları içinde ve satırlar arasında, işaretler hâlinde kavmine tebliğ etseydi, kavmi, kendisinden sonra, kâfir olmazdı. Tıpkı, Resûlullah (s.a.v.) efendimizin yaptığı gibi. Bundan sonra da, dinin kemâli babında, ulûhiyet ve zât ilmine ihtiyaç kalmazdı. Kaldı ki, bu ikisini de, Resûlullah (s.a.v.). efendimiz getirmişti.

Uluhiyyet ve zât ilmi bâkâbillah ve insân-ı Kâmil mertebeleridir. Îsâ (a.s.) kendisine verilen ilmi açık olarak söyledi fakat kavmi anlayamadıkları için onu kapattılar ve bu kapatma da inkâr hükmüne girdi bu nedenle kâfir oldular. Îsâ (a.s.) kendisindeki rububiyyet mertebesini gösterdi abdiyyet mertebesini gösteremedi. Oysa Hz.Resûlullah (s.a.v) bunu ibare kabukları içerisinde bazen

açarak bazen saklayarak verdi. Karşısındakinin idrâk kapasitesine göre gerektiğinde açtı, gerektiğinde kapattı Efendimiz (s.a.v). Hem Zâhir hem Bâtın olarak bu şekilde tebliğte bulunduğu için her ne kadar Efendimize (s.a.v) de karşı çıkanlar olsa da, önceki peygamberlerin aldığı şiddetli tepkiyi almadı.

İşte batılilar İslâmın bu ışığından ve nûrundan aldıkları şeyler ile bugünkü ileri seviyelerine ulaştılar. Ne yazıktır ki bu malzeme bizde olduğu hâlde onların teknoloji seviyelerine ulaşamıyoruz ve bekliyoruz ki bu İslâm anlayışı ile Batı toplumu müslüman edeceğiz, tabîdir ki olacak şey değildir. Batılilar kendileri bizim kaynaklarımızı araştırıp ilâhî hakikatleri bularak kendileri müslüman olacaktır. Bu şekilde "güneşin batıdan" doğuşu belki mümkün olacaktır.

Nitekim zât ve sıfât yönüyle bir Hâdis-i şerîf yukarıda anlatıldı. Allahu Taâlâ, peygamberine, zât ve sıfât işini, bir âyette birleştirdi. O, âyet ise şudur:

"Onun benzeri bir şey yoktur. Duyan ve gören odur."(42/11)

Bu Âyetin zâta ve sıfâtlara ait tefsiri şöyledir: "Onun benzeri bir şey yoktur" (42/11) yâni, zâta taalluk eden yönünden, "Duyan ve gören odur" (42/11) yâni, sıfâtlara taalluk eden yönüyle.

Eğer Îsâ'nın (a.s.). kavmine tebliğ ettiğini, Mûsâ da (a.s.). tebliğ etseydi, kavmi, Firavun'un katli içinde kendisini itham ederdi. Firavun demişti ki:

"Ben sizin alâ rabbınızım." (79/24)

Bu, bir iddia idi, rububiyyet sırrının ifşası ise ancak, Fir'avun'un bu iddiasını verebilirdi. Ancak bu iş, Fir'avun için tahkik yollu değildi. Bunun içinde, Fir'avun'la dövüştü ve galip geldi. Eğer Mûsâ (a.s.). Tevrat'ta rububiyyet ilminden bir açıklama yapsaydı, kavmi kendisini inkâr ederdi. Fir'avunla çekiştiği için ise onu ayıplarlardı, itham ederlerdi.

İşbu sebeptendir ki, o ilmi, gizlemekle emrolundu.

Fir'avun beşeriyetine uluhiyyeti verdiği için söylediği sözde haksız idi. Söz doğru olmasına rağmen nefsinden söylediği için tatbiki yanlıştır. Fir'avun zamanın sözü geçen en üst kişisi idi ve çevresinde kendisinden üstün kimse görmediği için bu sözü söyledi oysa rububiyyet tecellisi vahyi veya ilhâmi yâni ilâhî olmalıdır. Mûsâ (a.s.)'ın açıklamayıp kendisinde bıraktığı rububiyyet sırrının Zâhiren söylenmesi dahi aynı Fir'avun'un söylediği cümleler ile olabilecekti.

Tıpkı, Resûlullah (s.a.v.). efendimiz de, kendisinden başkasının kabul edemeyeceği bazı şeyleri gizlemekle emrolunduğu gibi. Bunu, kendisine istinaden rivâyet edilen bir hâdise dayanak söylüyoruz; şöyle buyurdu: "Mîraca götürüldüğüm gece, bana üç ilim verildi:

Bir ilim idi ki; gizlenmesi için benden söz alındı.

Bir ilim idi ki; tebliği arzuma bırakıldı.

Bir ilim idi ki; tebliği ile emr'olundum."

Gizlenmesi için, kendisinden söz alınan ilim, ilâhî sırlardır. Bütün bu sırları tümünden Allahu Taâlâ Kûr'ân'a yerleştirdi.

Aslında Hz.Resûlullah (s.a.v) ın gizlemiş olduğu bir şey yoktur fakat ehline açmıştır, genele gizlemiştir. Efendimiz (s.a.v) hem tebliğini yapmış hem de bu tebliğin içinde gizlenmesi gerekenleri gizlemiştir. Çünkü tamamen gizli bırakılmış olsa idi ümmeti Muhammede haksızlık olurdu, tam açık olarak anlatılmış olsa idi bu sefer de anlayamayanlara haksızlık olurdu.

Tebliği ile emr'olunduğu ilim, Zâhir idi.

Tebliği arzusuna bırakılan ilim Bâtın idi.

Efendimiz (s.a.v) in karşısına gelen kişi bu ilmi idrâk edebilecek kapasitede ise Efendimiz (s.a.v) ona bu ilmi tebliğ etti, değil ise etmedi.

Şu Âyet-i kerîmeler, Bâtın ilmini anlatır:

- "Afakta ve kendi nefislerinde, Âyetlerimizi onlara göstereceğiz ki Hakk olduğu açıktan kendilerine belli olsun." (41/53)

- "Gökleri, yeri ve aralarında olanı, Hakk olarak halkettik." (15/85)

- "Yerde ve göktekilerin hepsini kendinden size ram eyledi." (45/13)

Çünkü Cenâb-ı Hakk insânı hâlifesi olarak kendisindeki cihazlar ile donattı ve âlemleri emrine verdi. Beşeri aklımızla buradaki oluşum ihtişamını anlamamız mümkün değildir. Cenâb-ı Hakk'ın taşından toprağından, güneşinden, melekûtuna kadar herşeyini kullanıyoruz. Cenâb-ı Hakk bizleri kendisine hâlife yapmış oysa bizler bu hakikatleri bilmediğimiz için yerlerde sürünüyoruz çünkü Cenâb-ı Hakk'ın bize verdiği asâleti unutarak beşeri varlığımızla yaşamaya çalışıyoruz. Cenâb-ı Hakk'ın bize verdiği yüzgeçler ile bütün âlemlerde kulaç atabilecekken sınırlı küçücük bir kab içerisinde yüzmeye çalışıyoruz. Herbirerlerimiz nefis çukurlarımızda biriken pis suyu çok geniş zannediyoruz, hatta bu konularla ilgili öğrendiğimiz birkaç kelimeden sonrada bu çukurları okyanus zannediyoruz. Suyu bir dalgıçın iradesiyle dalıp batması vardır, bir de yüzme bilmeyen bir kişinin boğularak batması vardır. İrfaniyet kişiye dalgıç elbisesi giydirebilir. Beşeri akılla yapmaya çalıştığımız şeylerin sonucunda yüzme öğrenmeden batması kaçınılmaz olan gemilerden suyun dibini boylarız.

"Ona rûhumdan üfledim." (15/29)

Bu âyetlerle anlatılan mânâların iki yüzü vardır:

a) Hakikat yönüne delâlet eden.

b) Şeriat yönüne delâlet eden.

Durum anlatıldığı gibi olunca, yerleşmeğe bağlı bir hâl meydana çıkar. Kimin kabiliyeti varsa, o kazanır.

Tevhid işi bir koşudur ve öyle bir koşudur ki arkasından yetişmek oldukça zordur, kiminin nefesi ilk turda tıkanır kiminin ikinci turda neticede bu yolda yürüyenler gittikçe azalır. Çünkü duygulardan ve şartlanmalardan kurtulmak üzere oluşturulmuş olan bir bilgidir ve mânâ âleminde hızlı koşulmaz ise bu mesafe kolay kolay katedilmez, bu nedenle bu kısa ömürde sürât gereklidir. Bu koşu fiziki değil akılda ve gönülde olan bir koşudur. Bunun için işte bir hâl bir makam ve bu işin meslek edinilmesi gereklidir. Miktar yönünden değilde kalite yönünden çokluk lâzımdır. Kabiliyetin yanında gayret gereklidir çünkü kabiliyet olup gayret olmaz ise olmaz hatta gayreti olup kabiliyeti olmayan kişi daha üstün olur. Çünkü biri kendisindeki değeri bilip değerlendirememekte diğeri iyi niyetle hareket ettiği için ne kadar olsada bir değerlendirmesi vardır.

Bir kimsenin, ilâhî bir anlayışı var ise bu tebliği alır makamına ulaşır. Anlatıldığı gibi bir anlayışa sâhip olmayana gelince, o hakikatler kendisine anlatıldığı zaman, derhâl inkâr yoluna sapar. Kendisine bu gibi hakikatlerin anlatılmamasına sebep ise sapmamasını temindir, şekavetini de önlemektir.

İşte bu da bir rahmettir. Îsâ (a.s.) anlatması gerektiği için hakikatleri anlattığından kavmi kâfir oldu. Ümmeti Muhammede ilâhî hakikatlerin tam açık olarak anlatılmayıp yarı açık anlatılmasının sebebi de sapmamasını temin içindir. Rububiyyet hakikatlerinin anlatıldığı bir kişi hemen "olmaz" "mümkün değil" gibi tepkiler vermeye başladığı anda konuyu kapatmak gereklidir çünkü onu bozar bu durum ve kendisinin menfâati için anlatmamak gereklidir. Fakat tam tersi her verileni alan bir kişiyle karşılaşıldığında yavaş yavaş dozunu arttırarak bu bilgiler verilir.

Gizlenmesi için söz alınan ilim, derin mânâlı olduğundan, te'vîl yollu Kûr'ân'a konmuştur. Bunu da ancak, ilmin özünü bulanlar bilir. Baş şart bu, bir de, ilâhî keşif yolu ile bilinir.

Te'vil yolu yoksa, ilâhî keşif yolu yoksa bir kimse ârif olamaz ancak alim olur. Te'vil Âyetlerin Allah indindeki mânâsı keşif ise orayı keşfetmektir, ikiside aynı köke dayanmaktadır ve esas anlamda kökten dincilik budur. Keşif ise ilimde olur. Peygamberlere gelen vahiy, evliyaullah'a gelen ilhâm, temiz mü'minlere gelen ise firasettir. "Mü'minin firasetinden sakının" deniliyor, ki evliyaullah'ın ilhâmından ve peygamberin vahyinden nasıl sakınılması gerektiğini siz düşünün. Bir insân hangi mertebeye çıkarsa çıksın ihtiyatı elden bırakmamalıdır.

Keşf içinde oraya uzanmak gerekir. Zâhiren dahi bir ihtiyacımız için çaba göstermemiz gerekir ki Bâtinen bu çaba çok daha fazlasını gerektirir.

Bundan sonradır ki, o kimse, Kûr'ân'ı dinler ve onun mahâllini bilir.

Kişî okuduğu Kûr'ân'ın mahâllini bilir yâni hangi Âyeti hangi satırı okuyorsa ve o satır hangi meretebeden gelmiş ise onu bilir. Bunu bilmedikten sonra Kûr'ân'ı hakkıyla okumak ta mümkün olmaz zâten.

Efendimiz (s.a.v) in buyurduğu gibi "Kûr'ân'ın Dört mertebesi vardır, hatta Yedi, hatta Yetmiş, hatta sonsuz." En az Dördünü bilmek gereklidir, bunlarda:

Zâhiri, Normal yazılı hâliyle Kûr'ân'ın okunmasıdır.

Bâtını, Kûr'ân-ı Kerîm'in Rabb'casıdır.

Haddi, Âyetin bahsettiği konuda uzanabildiği mesafedir. Örneğin cennet hakkında 4-5 kelime ile anlatılmak isteneni alıp değerlendirip cennetin genişliğini düşünmeliyiz ki Âyete biraz yaklaşabilelim.

Matlâ, yâni doğuş yeri, kaynağıdır. Ef'âl, esmâ, sıfât ve zât mertebeleridir.

Bunları bilen kişî gerçekten Kûr'ân okumaktadır. Kûr'ân okumak demek içerisindeki mânâyı anlamak demektir. Mânâyı anlamak demek ise kelâmın beşer yönünü anlamak değildir, Cenâb-ı Hakk ezelden o Âyetin

yazılmasından neyi murat etmiş ise onu anlamak demek Kûr'ân okumak demektir. Kûr'ân zât olduğundan onu okumak zâtı anlamak demektir ve bütün mertebeler zâtın içinde olduğundan onu okuyan bu mertebelerin hepsini ayırabilme kabiliyetine de sahip olduğundan dolayı Âyet hangi mertebeden zuhur etmiş ise onu anlayarak hakiki Kûr'ân'ı gönlüne indirir. Elimize Kûr'ân'ı aldığımızda kağıdına, mürekebine ödediğimiz karşılık ile maddi kağıt, mürekkebe olan kısmını elimize almış oluruz, yoksa içindeki mânâların karşılığını ödememiz mümkün değildir.

Yâni, Allah'ın Kûr'ân'a yerleştirdiği ve onun gizlemesi için, Resûlüllah (s.a.v.) efendimizden söz aldığı ilmi, Allah'ı Taâlâ: "Onun te'vilini, ancak Allah bilir." (3/7) Âyeti ile bu mânâyı işaret eder. Hâliyle, bu mânâ, üstteki Âyetten aldığımız vakıf işaretine göre okuyanlarca verilen bir mânâdır. Ve o ki, özünde, o te'vile muttali olur, işte onun adı, Allah'tır. Bu mânâyı anla.

Daha nasıl açılsın ve kapatılsın ilâhî hakikatler. Bu ilim Îsâ (a.s.)'ın ümmetine açtığı rububiyyet ilminden bir ilimdir. Fakat Efendimiz (s.a.v) bunu bazen açıp bazen kapattığı ve açtığını da ehline açtığı için itiraz olmadı. Yoksa bu yukarıda yazılan hakikatleri Zâhir ehli birine anlatmaya çalışsak bizi anında reddeder. Bu yüzden Cenâb-ı Hakk "Ben kulumun zannına göreyim" diyerek bunları o kadar büyük bir hoşgörü içerisinde ifâde ediyor. Bu nedenle ne bir kimsenin görüşüne müdahâle etmeye ne de inkâr etmeye gerek yoktur, zâten herkes kendi hesabını kendi vicdanında görüyor.

Cenâb-ı Hakk'ın, peygamberlerin, evliyaların, irfan ehlinin gâyesi kabiliyet sahibi olanlara bir yol açmaktır. Efendimiz (s.a.v) "şâhiden, mübeşşiran ve nezârân" gönderilmiştir. "Şâhiden", bir kişinin şâhit olabilmesi için en iyi şekilde o meseleyi görüp bilmesi gerekir, Efendimiz (s.a.v) bu âlemlerdeki en büyük müşâhiddir. Efendimiz (s.a.v) ayrıca diğer bütün peygamberler üzerine de şâhit olacaktır çünkü hepsinin üzerinde Hakim mertebesindedir.

Ümmeti de diğer ümmetler üzerine şâhit olacaktır. Bu nedenle bizlerinde Efendimize (s.a.v) yaraşır bir ümmet olmamız gerekir ki şâhitlik yapabilelim. "Mübeşşiran", müjdeleyici yâni bizlerin hakikatini anlatıp bildirmesidir yâni her bir insânda mevcûd olan ilâhî hakîkatin müjdesini vermesidir.

Kûr'ân-ı Kerîm'in muhkem Âyetleri beşeri akılla zâhiri olarak anlaşılabilen düzeyde Âyetlerdir. Müteşabih Âyetler ise ismi üzerinde, teşbih ile yâni benzetme ile ifâde edilen Âyetlerdir. "Kalplerinde eğrilik olanlar bu müteşabih Âyetlere tabi olarak yanlışlık" yaparlar diyerek bu yol genele kesiliyor. İlimde derinleşmiş olanlar bunun "Te'vilini ancak Allah bilir" derler, Âyetin devamında ise sadece Ulû'l'elbab denmektedir. Ulû'l'elbab ise beşeriyetleri ile değerlendirme yapmayıp Âyetin kaynağına ulaşanlardır. Te'vil bir şeyin evveli yâni kaynağıdır, nasıl ki bir su kaynağından çıktığında tertemiz iken aktıkça dereler, nehirler derken kaynakla ilgisi olmayan bir oluşuma dönüşüyor ve rengi, tadı gibi özellikleri değişiyor ve biz de bu su üzerinde araştırma yaparak su budur dersek hata yaparız, bu suyun hakikatini ancak kaynağının başına giderek alacağımız numune ile değerlendirmek mümkündür. "Te'vilini Allah bilir" sözünü de iki şekilde düşünebiliriz ya "bunu ancak Allah bilir" diyerek kenara çekilmek veya te'vilini kendisinde idrâk eder ki o da Ulû'l'elbaptır, işte onun adı Allah'tır. Ancak şunu da ayırmak lâzımdır ki bu söz o kişi Allah demek değildir, "o anda uluhiyyet bilgisine ulaşmıştır ve te'vil ona o mertebeden geliyor" demektir. O Allah'ın ta kendisidir der isek şirke düşeriz fakat Allah'ın gayridir dersek ona da haksızlık etmiş ve Rabbimizi tanımamış oluruz.

Günümüzde artık Kûr'ân-ı Kerîm'in tam bir vahdet tercümesinin yapılması lâzımdır ki batıya bununla üstünlük sağlayalım, elimizdeki malzemeyi değerlendiremiyoruz.

Beyan yolu yine bizi açıklama koşusu için hazırlanan meydana doğru coşturup coşturdu. Ve açıklanması, hiçbir zaman akla gelmeyen açığa

vuruldu.

Bu koşu kişinin oturduğu yaptığı mânâ âlemindeki, idrâk elemindeki, düşünce âlemindeki koşudur. Kişi oturur gibi gözükür fakat fezada koşar.

Biz, yine yolunda olduğumuz bahse dönelim. Tevrat mevzuuna geçelim.

Bilesin ki Tevrat, sıfâtlara bağlı olarak, isimlerin tecellilerinden ibarettir. Bu ise Hakka has zuhur yerlerinde, yüce sûbhan olan Hakkın zuhurudur. Yüce Hakk, isimlerin, sıfâtları yönüne deliller hâlinde nasbetti. Sıfâtlarını da zâtına delil eyledi. Hâliyle bu olanlar zuhur yerlerinde ve halkındaki zuhurunda olmaktadır. Bu arada vâsıta isimler ve sıfâtlardır, zâta götüren başka yol da yoktur.

Her esmâ Cenâb-ı Hakk'a götüren bir yoldur. Kişi ilim istiyorsa cehil kapısına gidecek önce yâni "ben cahilim" diyecek ki kendisine ilim verilsin. Bir fiil varsa ortada onu ortaya koyan bir isim vardır, isimlerin bağlı olduğu yer ise sıfâtlardır ve sıfâtlar da, zâtın varlığını ortaya getirip ispatlar. Neticede herşeyin hakiki zâtın tecellilerinden ibaret olduğu anlaşılır.

İşte İslâmiyet bu hakikatleri ortaya getirdi, diğer peygamberlerin getirdiklerinde bu bilgiler yoktu.

Yukarıdaki mânâ üzerine biraz açılalım. Şöyle ki, halk bir sadelik üzere halkedilmiştir. Böyle olunca onun hâli ilâhî mânâlardan yana boş olmaktır. Ancak onun durumu beyaz bir kaftan gibidir. Karşısına gelen nakış kendine işlenir. İşbu nakışlar, isimlerdir. Yüce Hakk ise onlarla isim alır. Bu isimler ise Hakkın sıfâtlarına delâlet ederler.

Ef'âl âlemi olmasa o isim ve sıfâtlar nereden zuhur edecek ve hakikatlerini ortaya çıkaracaklar. İşte kaba malzemeden yapılmıştır diyerek baktığımız bu âlem düşüncesi çok yanlıştır. Bir şey ortaya gelmiş ise muhakkak o kendi kemâli üzerinedir.

Halk ise Hakkı o isim yolundan bildikleri sıfâtlarla tanırlar. Tanıdıktan sonra da Hakk ehli olurlar. Hakk ehli olanlar ise anlatılan yoldan onun zâtına doğru yolu bulurlar. Bunu bulduktan sonra onlar, isimlere ve sıfâtlara birer ayna gibi olurlar. Onlar ki böyle oldu. İsimler onlarda zuhura gelir keza sıfâtlar da. İşbu zuhurdan sonradır ki, nefislerini kendilerine işlenen zâta bağlı isimlerin ve ilâhî sıfâtların nakşı ile bilirler. Bundan sonra, Allahu Teâlâ, zikredildiği zaman, zikredilen kendileri olur. Bu da nakşını aldıkları ismin icabı olur. İşte Tevrat'ın mânâsı, yukarıda anlatılanlardır.

Tevrat'ın türediği kelime kökü, Tevriyet'tir. Tevriyet ise, lügatte şu mânâyadır, mânâyı mefhumların en uzağına bağlamak.

Tevrattan önce gelenler mahalli kitâplardı, Tevrat gelince kapsam daha genişledi çünkü esmâ mertebesi olduğundan Tevrat ile isimlerin tecellileri açılmaya başladı artık.

Bu mânâ ise avam halka göredir. Çünkü onlara göre, Hakkın sarîh olarak, açıktan anlatılışı, itikadî bir hayâldir. Avam halk için bundan başka ne olabilir ki? elbette olamaz. Yâni, anlatılan mânânın dışında bir şey. Ama, irfan sahipleri katında Hakk, kendi zâtlarının hakikatıdır. Haktan murad da, kendileridir.

İşte kişideki "Emin Belde" budur. Avam halk Hakk'ı ötelere attığı için kendi hayâllerinde bir Hakk oluşturup ona itikad etmektedirler. Oysa irfan ehli indinde Hakk kendi hakikatleridir. Her kişinin ayanı sâbitesindeki düzenlemeyi Cenâb-ı Hakk'ın ortaya geitmesi kendi varlığının Zâhire çıkmasından başka bir şey değildir. İlâhî isimlerin belirli terkipler hâlinde açığa çıkması avam halkın "yaratma" dediği şeyin aslıdır.

Haktan murad kendileridir demesi ise Hak esmâsının en geniş kapsamıyla oradan zuhura gelmiş olması demektir. Gafil olan insânlarda da Hakk esmâsı vardır,

cisimlerde de Hakk esmâsı vardır fakat onlar bunu bilemedikleri için Hakk esmâsı orada perdelenmiştir. İşte "nefislerinize zûlmettiniz" sözünün hakîkati de burada ortaya çıkmaktadır, kendisinde var olan Hakk esmâsının ortaya çıkarılıp hakîkatinin anlaşılabilmesiyle nefse zûlmedilmiş oluyor. Örneğin bir kişi cebinde olan çok değerli bir altını değerlendiremeyip aç olarak dolaşırsa kendisi kendisine zûlmetmiş olur yoksa ona hariçten birisi zûlmetmiş olmaz. Yâni kişi ötelerde bir Hakk aramayacak zâten kendisinde mevcûd olan Hakk'ı arayacak. Bizler Peygamberimizin (s.a.v) her yönüyle vârisleriyiz

Bu tür konuşmamız, Tevrat'ta, işaret konuşması sayılır.

Şimdi, Mûsâ'ya (a.s.). gelen Yedi Levh'de neler vardı, onların açıklanmasına geçelim. Yukarıda özet olarak anlatıldı, burada tafsil yoluna gidilecektir.

Birinci Levh: Nûr

Burada, şunu bilmen gerekir ki, bu levhde bulunan ilim çeşitleri, yalnız levhin aldığı o isimden ibaret olmamaktadır, bunda olsun, diğerinde olsun, kalan levhlerdeki ilim çeşitleri de bulunur. Ancak, bir levh için, hangi hüküm galip ise onunla isim verilmektedir. Tıpkı, Kûr'ân sûrelerinde olduğu gibi. Bir sûrede, hangi iş ağır basarsa, o sûreye o işin adı verilmektedir. Hâlbuki o sûrede, hem adını aldığı ilim çeşidi vardır, hem de başkaları. Nûr levhinde, yüce Hakkın, vahidiyet ve teklik yolundan vasfı vardır. Ama mutlak bir tenzih yolu ile. Bir de yüce Hakkı, halktan ayırd eden hüküm vardır. Burada, ayrıca Hakkın rububiyyeti ve kudreti de anlatılır. Hâliyle bu anlatmada, onun güzel isimleri ve yüce sıfatları vardır. Bütün bunlar, üstün ve tenzih yoluyla, Hakka lââyık bir şekilde anlatılır. Yâni, Nûr Levh'i adı verilen Levh'de.

İkinci Levh: Hûda

Bunun içinde, Hakkın özünü anlatan ilâhî haberler

vardır. Bu, zevke dayanan bir ilimdir. Müminlerin kalbine ilhâm yolu ile gelen nûr sûretindedir. Çünkü, Hüda, kendi özünde ilhâma bağlı bir varlığın sırrıdır. Kulları aniden yakalar. Bu ise ilâhî cezbenin nûrundan ibarettir. Öyle bir cezbe nûrudur ki irfan sahibi, onun içinde, yüce manzaralara terakki eder ama, ilâhî bir yoldan yâni, Allah'ın sıratı üzerine. İşbu anlatılan durum, insân heykeline inen ilâhî nurun kendi mahâlline ve mekânına dönüş şeklinden ibarettir. Burada, Hüda, anlatılan nûra sahip olan kimsenin, AHâdîyyet yolundan üstün mekâna ve en güzel seviyeye ulaşmasından ibarettir.

Cezbe olayına târikatlarda çok önem verilir ve muteberdir ve özendirilir fakat hakîkatte bu çok tehlikeli ve yanlış bir iştir. Tabîki muhabbet olacak, cezbede olacak fakat kontrollü olacak. Salikler zikir esnâsında cezbe ile öyle hâllere gelirler ki kendilerini yerden yerlere atarlar ve etraftan kimse mühahâle etmez, hatta bizde böyle olsak diye özenirler. Oysa bu çok yanlıştır, birincisi bu cezbe hâlinde zâten çok sınırlı olarak kullandığımız beyin hücreleri yanmaktadır ve yenilenmediği içinde düşüncede çok sınırlı kalınmaktadır. Ağır basan duygusallıkta kalınmaktadır ve adet hâline gelen bu hâl sonucu küçük küçük muhabetler ile sürekli bu hâlin altına girmeye başlar. Daha sonra bu cezbe hâlinde şuur gittiğinden mükellefiyeti kalkar ve müslümanlıktan dahi çıkar.

Gerçek cezbe ile sarhoşluk cezbesi arasındaki fark şöyledir ki, insân beyninde ego merkezi olarak kullanılan benlik bilinci vardır ve nefsi bilinçtir. İşte bu merkezin kapasitesi dar olduğundan yapılan çalışmalar sonucu gelen oluşumlar buraya sığmaz ve burayı yakarlar, cezbe hâlinde iken bağırıp çağırımlar işte bu beşeri aklın kendisini muhafaza edememesinden kaynaklanan şuur şaşkınlığıdır.

Sağlıklı bir seyri sülûkta beynin o bölgeleri kapatılır ve o hâl gelse dahi tesirini uzun süre sürdüremez.

Cezbe, cazibelenme demektir. Cezbenin ilâhî cezbe olması lazımdır ki bu cezbede kendini yerlere atma, sağa

sola savrulma söz konusu olmaz, kişinin kendi âleminde bulunduğu makam gereği oluşan hayret hâlidir. Hayret hâli derken beşeri anlamda hayret, şaşkınlık hâli değildir bahsedilen, Allah'ın zâtına giden yoldaki manzara ve bilgilerde hayretlenmektir. Bu da ancak akılla olur, akıl o istikamete yönelir ve orada yürümeye devam eder yâni çekilmeye orada devam eder. Beyindeki ilâhî benliğin merkezi olan bu bölümü irfan ehli olarak faaliyete geçirmek gereklidir. İşte derslerler, sohbetlerle, zikirlerle nefsi benlik merkezinden bu ilâhî benlik merkezine bağlantı kurmak oraya geçerek orayı faaliyete geçirmek gereklidir çünkü akıllı küll ile irtibatı sağlayacak esas donanım oradadır. Bu geçiş sağlandıktan sonra kişinin ömrünün sonuna kadar bu faaliyet devam eder ve bunun adı da "seyri fillah" tır. Orası da öyle bir geniş hazinedir ki dolmasına imkân yoktur, oradaki artışlar sürekli devam eder. Rahmân sûresinde olan "İhsanın karşılığı ihsan değildir" Âyeti kerîmesiyle bu hakikat belirtilmektedir. Cenâb-ı Hakk diyor ki "Ey kulum sen ihsanda bulunmakla malının azalacağını mı zannediyorsun, sen ihsan et karşılığı sana yine ihsandır." Zâhiren maddi yardım demek olan bu ihsan gerçekte ilâhî Cemali göstermektir. Beşeriyet kanalından verilen bu ihsanın uluhiyyet kanalından karşılığı gelir. İşte cezbe Hakk'ın bu lütûfları karşısında onları idrâk ederek huşû içerisinde olmaktır ki, bu hâlin dışarıda bir görüntüsü olmaz ve dışarıdan bakan kimsede bunu zâten anlayamaz.

Bu anlatılanlar hemen öğrenilip kabul edilip tatbik edilecek şeyler değildir, evvelâ bunları ilim olarak almak daha sonra da yavaş, yavaş bünyeye intibak ettirerek sindirmek lâzımdır.

Ama, ne belli bir cihet, ne de belli bir yön vardır. Bu levhde, milletlerin hâllerine dair keşfin ilmi vardır. Onlardan öncekilere ve sonrakilere dair haberler de vardır. Rûhlar âlemi sayılan melekût ilmi de bundadır. Rûhlar âlemine hâkim olan ceberut âleminin ilmi de bundadır. Bu ise hazret-i kudüstür.

Yine bu levh de bulunan ilimler arasında, Berzah ilmi vardır. Ayrıca, kıyamet ve kıyamet günü, mizan, hesap, cennet, cehennem anlatılır. Yine bu levhde bulunanlar arasında, tüm muhakiklerin haberleri vardır. Eşkâl, sûret, tılsım cinsi şeylere konan sırlar ilmi de, bu levhde bulunanlar arasındadır. İsrâîloğulları, bu sırları bilmekle nice işler gördü. Şaşırtıcı kerametleri de, yine bu esrarı bildiklerinden göstermişlerdir.

Üçüncü Levh: Hikmet

Bunda, ilmi sulûklerin şekillerini bilmek vardır. Hâliyle bu, Tecelli ve zevk yolundan olmaktadır. Bütün bunlar, ilâhî ve kudsî makamlarda olmaktadır. Bu olanlar arasında, Nalınları çıkarmak, Tûra çıkmak, ağaçla konuşmak, gecenin karanlığında ateş görmek vardır. Bütün bunlar, ilâhî sırlar meyanında sayılır.

Bunlar târikat mertebesinin gerçekleridir fakat hakikat mertebesinden gelen bir yansimâ ile. Şeriat, târikat, hakikat ve mârifet mertebelerinin herbirinde ayağımızda başka nalınlar vardır.

Bu levh, emre amade kılmak vb. yoldan rûhanî gelişleri bilmenin aslıdır. Anlatılan çeşitteki ilâhî hikmetler babında her şeyin ilmi bu levhdedir. Heyet, hesap, gök ilminin aslı da, bu levhde bulunanlar arasındadır. Ağaçların ve taşların vb. şeylere ait ilmin temeli de bu levhdedir. İsrâîloğulları arasında, bu levhin ilmini bilen rahip olmaktadır. Onların dilinde rahip, Allahlık olan, dünyayı bırakıp mevlâyâ yönelen kimse, demektir.

Dördüncü Levh: Kûva

İnen hikmete dair işlerin ilmi ve beşerî güçlerde bulunanların ilmi bu levhdedir ki bu, manevî zevklere dayanan ilimdir. İsrâîloğullarından bir kimsede bu ilim hasil olursa o Hibr olmaktadır. Hibr olmak ise Mûsâ'nın (a.s.). manevî vârisi olmak

mertebesine çıkmak sayılır. Bu levhde, remizler, işaretler, misâller çoğunluğu teşkil eder. Hikmet-i ilâhîyenin beşeri güçlere konması sebebi ile Hakk Teâlâ onları misâl yollu Tevrat'a yerleştirdi, bildirdi. Nitekim aynı mânâda, Yahya'ya (a.s.). buyurduğu şu emirle dikkâti çekti,

"Ey Yahya, kitâbı kuvvet ile al. Daha çocukken, ona hikmet verdik."(19/13)

Görülüyor ki, bir şeyi kuvvet ile almak ancak, Hikmeti bilen ve ilâhî nûra yol bulan için mümkün olmaktadır.

Bu nûr akıllı küll ile bağlantılı olan beynin faaliyete geçirilerek ürettiği nûrdur. İşte o zaman kişinin gittiği yol bu nûr ile kendiliğinden aydınlanmakta ve önünü göstermektedir. Furkan sûresi 63. Âyetinde belirtildiği şekilde "Rahmân'ın öyle kulları vardır ki yeryüzünde tevâzû ile yürürler ve kendilerine sataşanlara "selâm" der geçerler" işte bunlar Hikmet sahibi olan kullardır."

Bu bakış, bir açıdan "o kişi bana ne derse desin onunla münakaşa etmeye değmez" düşüncesidir.

bir başka açıdan "bunu Hakk böyle diledi ve bana söyledi" düşüncesi iledir.

bir başka açıdan ise "ben diye bir şey yok ki o kişilerin söyledikleri şeyler bana ulaşsın" düşüncesidir. İşte "ehlullah'a ok ulaşmaz" sözünün ifâdesi budur. Yâni söz, düşünce, hakaret okları onlara ulaşmaz çünkü orada ulaşacak kimseyi bulamaz.

Bunu aldıktan sonradır ki, ilâhî hikmetten yana bildiği kadar, duygulara çıkarmaktadır.

Buradaki duygular beşeri duygular cinsinden değil ilâhî hakîkatlere dayanan cinstendir.

Bu iş, manevî zevke dayanan bir iştir. Kimde bu çeşit zevk varsa mânâsını o anlar, başkası anlayamaz, kaldı ki bu, havas zümresine ait bir iştir,

âvam için değildir.

Zevk kelimesinin burada anlatmak istediği mânâyı çok iyi anlamamız gereklidir eğer bu zevk ifâdesi beşeri kaynaklı bir zevk ise o kişiyi bireysel varlığa götürür. Bu zevk aslı itibarıyla "ilmî huzur" demektir.

Simya ilmi de, bu levhde bulunanlar arasındadır. Üstün büyü şekli de, bu levhdedir ki bu bir bakıma kerametlere benzer. Buna, üstün büyü demenin sebebi onun ilâca, bir işleme tabi tutmadan bir şey söylemeden oluşudur. Bunun oluşu, sırf insânda bulunan büyüleme gücüne dayanır. Bu durumda, işler, büyüü yapanın arzusuna göre olur. Bu işte, o büyüü yapan, hayâl âleminde bulunan sûretleri bu his âleminde gösterir. El değdirip tutulacak görülecek gibi yapar. Bunun oluşu şu şekildedir, ona bakanların gözünü, kendi hayâl âlemine sokar. O hayâle istediği sûreti verir. Sonra, bakanlara o sûreti gösterir. Onlar da onu, gözleri ile görürler. O iş, hayâlen olmaktadır, ama o bakanlar, bu his âleminde olduğunu sanırlar. Bu iş Tevhid yolunda, benim başıma geldi. Bu vücûtta hangi sûretle olmayı istersem, o sûrete giriyordum. Hangi işi yapmayı istersem, o işi yapıyordum. Ancak, bu işin tehlikeli bir yol olduğunu bildiğim için bıraktım. Onu yapıyordum, çünkü, Cenâb-ı Hak bana, Kâf ile Nûn arasına koyduğu gizli kudret kapısını aralamıştı.

Hakk yolunda kişi eğer yolcu ise, bu varlıkların yaşadığı bölgelerden geçer. Salıklar buralardan geçerlerken kendilerine sunulanları tadar ve bu tadışın zevki içerisinde kalırlarsa, ve orayı aşamazlar ise yanıp gittiler demektir çünkü onların oyuncağı olurlar. Buradan mutlaka geçmek lâzımdır çünkü buradan geçmeden onları tanımak mümkün değildir. Hakk yolunda mâniler çoktur, işte onları ancak bilip öğrendikten sonra aşmak mümkündür.

Kâf, Kudret, Nûn ise Nûr'dur yâni Kudret nûrunun tecellisidir. Bu tecelli bizde olursa önümüzde hiç bir mânâ

kalmaz. Yeter ki biz gönlümüzü sağlam tutalım **"innâ fetahnâ leke fethan mubînâ"** yâni "Muhakkak ki Biz sana apaçık bir fetih verdik" (Fetih, 48/1) Âyeti bizde olduğu sürece hiçbir şey önümüzde duramaz. "Benim de başıma gelen bu hâdisede her sabah taptaze haberler getiren bir melek vardı, fakat ilmi melekten değil Hakk'tan almak gereklidir, yâni aracından değil kaynaktan almak gereklidir bu nedenle bir zaman gelince onun da ortadan kalkması şarttır. Efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki "Benim öyle bir zamanım olur ki ne bir nebî-i mürsel ne bir melek-i mukarreb oraya giremez."

Beşinci Levh : Hüküm

Bunda, emirler ve yasaklar ilmi vardı ki bunlar, İsrâîl oğullarına, Allah'ın farz kıldığı şeylerdi, haram olmasını istediği işi de, haram kılmişti. Bu levh, Mûsevî yolunun anlatıldığı levhdir ki Yahud yolu, bunda anlatılanlara göre kurulmuştur.

Altıncı Levh: Ubudiyyet

Halka lâzım olan hükümler, bu levhin içindeydi. Meselâ, Zillet, iftikar, korku, hûşû gibi şeyler. Hatta bu mânâda Mûsâ (a.s.). kavmine şöyle demişti, "İçinizden biri, kötülüğe karşılık kötülükle ceza verirse Fir'avun'un tanrılık davasına benzer davaya girmiş olur." Çünkü kulun, iddia edecek hiçbir hakkı yoktur. Şunlar da, bu levhde, bulunanlar arasındaydı, Tevhid sırları, teslim, tevekkül, işleri Hakka ısmarlamak, rıza, korku, rağbet zühd, Hakka dönüp başkasını bırakmak vb. şeyler.

Yedinci Levh: Saadet ve Şekâvet

Bu levhde Allah'a götüren yol anlatılmaktadır. Daha sonra, saadet yolu, şekavet yolundan ayırd edilip anlatılmaktadır. Yine bu levhde bulunan cümleden olmak üzere, saadet yolunda, diğerine nazaran daha uygun olan anlatılıyor ki, bu saadet yolunda câiz

olan iştir. İşbu levhdedir ki Mûsâ (a.s.). kavmi dinlerinde isteyerek bazı yenilikler yapmıştır ki bu çıkardıkları arasında rûhbaniyet vardır. Bunu kendi akıllarına göre yaptılar, Mûsâ'nın (a.s.). kavline göre değil. Allah'ın kendilerine bu levhde tanıdığı cevaz yoluna girerek o icadı yaptılar. Onun da hakkından gelemediler. Eğer o icadlarını ilâhî bir ihbar, ilâhî bir keşif yolundan yapmış olsalardı, Allah, o işte kendilerine güç ihsan ederdi. Ama nerede? Kaldı ki öyle bir şeyi hakkı ile yapmak, onlar için imkânsızdı. Eğer böyle olmasaydı, Allah onlara o işi peygamberinin dili ile emrederdi. Mûsâ'nın (a.s.). ise o gibi işleri yapmalarını söylemeyişi onun cehli değildir, onlara acımasıdır. Bir de, o hakkından gelemeyecekleri işi yapınca, ceza görecekləri endişesi idi. Yine, bu levhde bulunanlar arasında beden ilmine ve dinlere ait bilgi vardır.

Bu yapraklara, Tevrat'ta bulunanları böylece aldık. İşbu aldıklarımız, Allah'ın bize ihsan ettiği keşif yolundan oldu ama kısa anlattık. Çünkü kasdımı, özet olarak anlatmak, eğer onu, başından sonuna kadar tüm alsaydık, çok uzun olurdu. Hayli uzâtmamız gerekirdi. Bundan da, pek fayda çıkmazdı.

Netice, toplu olarak Tevrat bu anlatılanlardan ibarettir. Kalanını da anlamaya çalış. Allah Hakk söyler. Bu yola hidâyeti nasib eden Allah'tır.

Bu günlerde 2,000'li yıllarda yaşıyoruz ve rakkamlar Îsâ (a.s.)'ın doğumuna göre verilmiş olan tarihlerdir, milâdi olarak belirtilen bu tarihlerin birde öncesi vardır, yâni insân yeryüzünde olduğundan beri bu üzerinde durduğumuz mevzûlar konuşulmaya başlanmış. Sırayla bütün peygamberler vâsıtasıyla ve kendi mertebeleri düzeyindeki bu konuşmalar ile her devirde konuşulmuştur.

Efendimiz (s.a.v) geldiği zaman Kûr'ân-ı Kerîm vâsıtasıyla bütün bu konuşulanları en baştan Âdemiyyetten alarak en üst mertebe olan kendi mertebesine kadar çıkarmıştır. Diğer peygamberlerin konuştukları konular sadece kendi mertebeleri içinde olduğu hâlde bugün bizlerin konuştuğu konular, Âdem (a.s.)' dan başlayarak mîrac'a kadar uzanan ve uluhiyyete kadar bütün mertebeleri kaplayan bir genişliktedir. Bu da bizlerin ne kadar büyük bir ilim ve irfan içerisinde olduğumuzu göstermektedir, bunu bu şekilde düşünmemizde Cenâb-ı Hakk'ın bu ümmete ne kadar büyük bir lûtûfta bulunduğunu bilip kendi kadir kıymetimizi anlamamız içindir.

Efendimizden (s.a.v.) sonrada İslâmiyyet ile ilgili bir çok sohbetler yapılmıştır fakat vahdet sohbetleri ne yazık ki çok az katılımlarla olmuştur. Bu vahdet sohbetlerinin kökleri beşeri düzenlemeye dayanan değil ilâhî düzenleme ye dayanan ve başlangıcı Âdem (a.s.)'dan itibaren gelen bir süreçtir. Bu kadar köklü bir eğitimidir seyri sülûk ve şaşması, bozûlması ve kesintiye uğraması mümkün olmayan bir seyirdir ve buna Kevser ırmağı deniliyor. Efendimizin (s.a.v) erkek çocukları vefat edince müşrikler, Efendimizden (s.a.v) sonra İslâmiyyetin sona ereceği fikrine kapıldılar, fakat bu Âyeti Kerîme çok açık bir yön ile İslâmiyyetin devamını anlatıyor. Hz. Resûlullah'ın (s.a.v.) Kevser ırmağının akışı gönüllerden gönüllere kıyamete kadar sürüp gidecek inşallah.

﴿١٥١﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ
وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥١﴾

(151) Kâle rabbıgfirî li ve li ahî ve edhilnâ fî rahmetike ve ente erhamur râhımîn.

Mûsâ dedi ki: "Ey Rabbim! Beni ve kardeşimi başışla! Bizi rahmetinin içine al. Sen merhametlilerin en merhametlisisin."

Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti olmasa nefsi emmâre o mertebede dahi kişiyi alaşağı edebilir.

﴿١٥٢﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوا الْعَجَلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ
مِّنْ رَبِّهِمْ وَذَلَّةٌ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَكَذٰلِكَ نَجْزِى
الْمُفْتَرِىْنَ ﴿١٥٣﴾

**(152) İnnellezînettehazûl icle seyenâluhum
gadabun min rabbihim ve zilletun fil hayâtid dunyâ,
ve kezâlike neczîl mufterîn.**

**"Şüphesiz o buzağıyı ilâh edinenlere Rablerinden
bir gazâp, dünya hayatında iken de bir zillet
erişecektir. İşte biz, iftiracıları böyle cezalandırırız."**

Buzağıyı put edinmek, nefsi emmâre çevresinde bulunan güçlere, akıl, gerçek Rabbinizi bulun ve ona ibâdet edin dedikçe, nefis "hayır, biz putperest olacağız" diyerek, altından yapılmış buzağıya yâni maddeye tapıyorlar.

Belki Zâhiren parası çok olup, paraya tapanların durumları çok iyi gibi gözükse de bu gerçekte zillet ve gadaptan başka bir şey değildir, çünkü bu nefis madde ile ilgili neyi en güzel şekilde yaparsa yapsın kesinlikle içinde huzur bulamaz, hep daha fazlasını ister. Kişinin kanaat ehli olabilmesi için aslını bilmesi lâzımdır. Kendi hakikatini bildiği zaman çok az şeyler ile hatta hiç denecek şey ile huzurlu olmasını bilir ki çok huzurlu yaşar. Bir insân altından yapılma binalarda yaşasa her istediği yapılsa yine içinde boşluk vardır çünkü orada Rabbi yoktur, Rabbi olmayanın da huzuru mümkün değildir. Zâhirdeki kısa süreli nefsi emmârenin menfâatini ön plana çıkararak yaşayan kimselerin hâli böyledir. Şu anda bizlerin yaşadığı zamanlar nefsi emmârenin tarihteki en şiddetli hâllerini yaşayarak, kendisindeki büyük güçleri de tanımaya başladığı dönemlerdir. Fir'avun'un nefsi emmâresi

Bu günün insânından daha yumuşak idi, çünkü bugünkü teknik donanım o zaman yoktu, nefsi emmâre eline geçirdiği teknik donanımları kendi emrinde kullanır, Râhmani olarak kullanmaz. İşte bu teknik donanımlar Râhmani olarak kullanıldığı zaman insânlığa yaralı olur. Nefsânî olarak kullanılıp, istenildiği kadar Zâhiren ileriye gidilmiş olsun Bâtinen geriye gidilmiş olunuyor. Yaşadığımız devirin insânları, Hakîkatî Muhammedî yeryüzünde olduğu hâlde, bu imkânları kontrolsüz olarak kullanmalarından dolayı Âdemiyyetinde altında bir seviyeye düşüyorlar. Eski kavimlerin ortadan kalkmasına yol açan yaşantılar bugün açık açık ve çok doğal bir yaşantı olarak kabul edilerek yaşanmaktadır. Daha önce gelmiş olan bütün peygamberler âlem şumul yâni genel olarak bunları yaşamışlar fakat bizlerinde bütün bu peygamberlerin yaşantılarını bireysel olarak kendi bünyemizde yaşamamız gerekiyor ve bu bir insânın seyri sülûkudur.

Mûsâ (a.s.) o gün Tur dağına çıkarak kendi kavmi için bu levhâları almış ise de biz bugün kendi kavmimiz yâni kendi varlığımız için bunları almalıyız ki bu kadarı da bize zâten yetiyor.

﴿١٥٣﴾ وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا
وَأَمْنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنَ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٥٤﴾

(153) (Vellezîne amilûs seyyiâti summe tâbû min ba'dihâ ve âmenû inne rabbeke min ba'dihâ le gafûrun rahîm.)

"O kötü amelleri işleyip de sonra arkasından tevbe ve îmân edenler için hiç şüphe yok ki, Rabbin bundan sonra yine de affedici ve merhamet edicidir."

Bu Âyette de ümitsizlik ortadan kaldırılarak çok büyük bir lütûf açılıyor. Bir zamanlar kişi eksi işler yaparsa

buradaki belirli şartlar dâhilinde hareket ederse, Rabbi eskileri örter ve merhamet eder diyerek kişilere ümitlerini kesmemeleri söyleniyor. Seyri sülûkun başlarında yâni şeriat mertebesinde kişiler ümit ve korku arasında hareket ederler, yolda ilerledikçe ve târikat mertebesine gelince kabz ve bast hâli oluşur. Kişi durup dururken ortada hiçbir şey yok iken bu hâlleri yaşar. Nefs kontrole alındığından istediği gibi hareket edemez ve kişiye sıkıntı vererek kabz hâlini oluşturur belirli bir süre, buna dayanmak lâzımdır ve buna da ancak irfaniyyet yönüyle dayanmak mümkündür. Bu hâlden sonra biraz daha ilerleyince ve hakikat mertebesine gelince heybet ve üns oluşur. Heybet yâni asâlet oluşur ve dışarıdan bakanlar onun hâlini bir türlü değerlendiremezler. Seyri sülûkta mârifet mertebesine ulaşınca ise kişiye Celâl ve Cemâl tecellileri olur.

﴿١٥٤﴾ وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَحَ
وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٥﴾

(154) (Ve lemmâ sekete an mûsel gadabu ehazel elvâha, ve fî nushatihâ huden ve rahmetun lillezîne hum li rabbihim yerhebûn.)

"Mûsâ'nın öfkesi geçince levhâları aldı. Onlardaki yazıda, ancak Rablerinden korkanlar için bir hidâyet ve rahmet vardı."

Aklımız nefsimizin yapmış olduğu bir kötülük karşısında gadaba geliyor, ancak bu gadap nefsânî anlamda bir gadap değildir, çünkü o durumda kişi kendini kaybeder, buradaki gadap kişinin idrâk ve şuuruyla dozunu aşmadan olan gadaptır. Bu gadaptan sonra akıl söyleyeceklerini söyledi ve sükût ettikten sonra daha önce yere bırakmış olduğu ilâhî emanetleri eline aldı ve bu hakikatleri yüklenerek taşımaya başladı.

Burada belirtilen hidâyet yâni Hüda bilgisi Mûseviyyet mertebesi itibarıyla olan Rabb bilgisidir. Mûsâ (a.s.)'ın beni

İsrâîl'e "Yahve" ismiyle bildirdiği Rabb'tır. "Yahve" ismindeki (Y) yakın mânâsına, (h) bu Âyette belirtilen Hûda yâni hidâyet, (v) ise velâyet yâni o mertebenin vekilliğini ifâde etmektedir, bu şekilde anlam "Hûda'yı yakın hâlde idrâk ederek onun vekili olmak" demektir, ki bu da Mûsâ (a.s.) dır. Bizler de seyri sülûkta Mûseviyyet mertebesinde Rabbimizi bu kadar idrâk edebiliriz. Gerçi günümüzün idrâk düzeyi o dönemin idrâk düzeyinden çok üsttedir fakat yine de bu yollardan geçmek gereklidir.

Rablerinden korkanlar için, olması bu mertebedeki yaşamın korku ve ümit düzeyinde olduğunu göstermektedir ki, bu da bizde ki şeriat mertebesine isâbet etmektedir. Burada belirtilen Hûda ve Rahmet Mûseviyyet mertebesinde hemen faaliyete geçmesi gereken iki hakîkattir.

﴿١٥٥﴾ وَاخْتَارَ مُوسَىٰ قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِّمِيقَاتِنَا
فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمُ
مِّن قَبْلُ وَأَيَّاءُ أَتٰهُلْكُنَا بِمَا فَعَلَ السَّفَهَاءُ مِنَّا
إِنْ هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَاءُ وَتَهْدِي مَن
تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيُّنَا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الْغَافِرِينَ ﴿١٥٥﴾

(155) (Vahtâra mûsâ kavmehu seb'îne racûlen li mîkâtînâ, fe lemmâ ehazet humur recfetu kâle rabbi lev şî'te ehlektehû min kablu ve iyyâye, e tuhlikunâ bi mâ feales sufehâu minnâ, in hiye illâ fitnetuk, tudillu bihâ men teşâu ve tehdî men teşâu ente veliyyunâ fâgfirlenâ verhamnâ ve ente hayrûl gâfirîn.)

"Bir de Mûsâ, mîkatımız için (tayin ettiğimiz vakitte tevbe için) kavminden yetmiş erkek seçti. Ne zaman ki, bunları o sarsıntı yakaladı, işte o zaman Mûsâ: "Rabbim! Dedi, dileyeydin bunları da, beni de

daha önce helâk ederdin. Şimdi bizi, içimizdeki o beyinsizlerin yaptıkları yüzünden helâk mi edeceksin? O iş de senin imtihanından başka bir şey değildi. Sen bu imtihanla dilediğini sapıklıkta bırakır, dilediğini de hidâyete erdirirsin. Bizim velimiz sensin. Artık bizi bağışla, merhamet et, sen bağışlayanların en hayırlısıdır.”

Mûsâ (a.s.) Tûr dağına çıkarken kavmindeki Oniki sıbttan altışar kişi seçiyor fakat bunların arasından Harun (a.s.) ile Yuşa (a.s.) görevli olarak kavmin yanında kalıyorlar. Mûsâ (a.s.) Tevrat-ı Şerîf’i aldığı anda buna şâhitlik yapmak üzere ona katılıyorlar.

Racûl yâni er olanların seçilmiş olması, doğru düşünebilen ve güvenilen kimselerin seçilmesi demektir. Yâni yedi nefis mertebesinin hakikatlerini veya bu mertebelerin zikir esmâlarının da diyebiliriz, bunları bu mertebede Hakk’a giderken yanımıza alıyoruz.

Mûsâ (a.s.)’ın yanındakiler yolda giderler iken Mûsâ (a.s.) dan Rabbini kendilerine açıkça göstermesini istemişler yoksa ona inanmayacaklarını söylemişler. İşte bu talep sonrası onları bu sarsıntı tutuyor. Bu sarsıntıdan sonra hepsi ölü gibi oluyor, onları bu hâlde gören Mûsâ (a.s.) kavminin bu olanlara inanmayıp, bunları kendisinin öldürdüğünü zannedeceklerini ve Tevrat-ı Şerîf’ide yine kendisinin yazdığını düşüneceklerinden çekinerek Cenâb-ı Hakk’tan onların canlarını geri vermesini niyaz ediyor. Cenâb-ı Hakk bunun üzerine onların hayâtlarını iade ediyor. Bunun sonrasında onlar daha ileriye gitmiyor ve neticede Mûsâ (a.s.) Tûr dağına yine yalnız olarak çıkıyor. İşte burada da açıkça görülüyor ki Mûsâ (a.s.)’a gelen “Sen beni göremezsın” hîtâbı kavminin ileri gelenlerine de geliyor. Çünkü bu talep ettikleri şey o mertebe itibarıyla olmayacak bir şeydir, bu ancak ümmeti Muhammede aittir.

Yalnız burada şunu da anlamamız lâzımdır ki bu mertebede görme arzusu başlıyor ve yolu açılıyor demektir. Ve bu arzu canını verecek kadar işi önceki

mertebelere göre daha ileriye götürüyor görüldüğü gibi. İsâ (a.s.) da fenâfillah, Hz. Muhammed (s.a.v) de bâkâbillah hâliyle müşâhede hakikatine geliyor. İşte bu müşâhede sonrası kadrini kıymetini bilerek geriye dönüyor. Rabbinin müşâhedeyle geri dönüyor ki bu Kadir Gecesi hiçbir ümmette yoktur çünkü müşâhedeleri yoktur.

﴿١٥٦﴾ وَاکْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ
إِنَّا هُنَا أَلَيْكُ قَالَ عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءُ
وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَاكُنْهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ
وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٥٧﴾

**(156) Vektub lenâ fî hâzihid dunyâ haseneten ve
fîl âhireti innâ hudnâ ileyke, kâle azâbî usûbu bihî
men eşâu ve rahmetî vesiat kulle şey'in, fe se
ektubuhâ lillezîne yettekûne ve yu'tûnez zekâte
vellezîne hum bi âyâtinâ yu'minûn.**

"Ve bize hem bu dünyada bir iyilik yaz, hem de ahîrette. Biz gerçekten de tevbe edip senin hidâyetine döndük." Buyurdu ki, azâbım var, onu dilediğime İsâbet ettiririm, rahmetim de vardır, o ise her şeyi kaplamış ve kuşatmıştır. Onu da özellikle korunanlara, zekâtını verenlere ve Âyetlerimize inananlara mahsûs kılacağım.

Bu dünyada yazılan hasene olarak irfan ehli daha bu dünyada iken Cenâb-ı Hakk'ın kendi güzelliğini ister yâni hakiki tevhid ehli olmayı ister. Burada onu bulamayan ahîrete götüremez zâten. Cenâb-ı Hakk vermeyi murat etmeseydi istemeyi talep ettirmezdi. Cenâb-ı Hakk'ın zâtını, hakikatini, özünü, güzelliğini murat ediyorsak demek ki O bunları vermeyi murat etmiş ki bize istemeyi vesile kıldırıyor. Bizlerde biz istedik oldu zannediyoruz.

Bu âyeti okuyunca kişinin aklına bir çok sualler gelebilir. Cenâb-ı Hakk'ın azâb edici olmadığını düşünmemiz bizim için en iyi yoldur, fakat kim azâbı

gerektiren fiiller yapar ise bir sonraki aşamada otomatik olarak onun karşılığını görecektir, işte ona o İsâbet etmiş olur. Eğer Cenâb-ı Hakk bir kimseyede iyilik vermeyi dilerse başta ona azâb gibi gözüken biraz zorluklar verir. Bu zorluklar ya geçmiş günahlarına onun için kefarettir olur veya Cenâb-ı Hakk'ın kendisine vereceği yeni rahmet için sebep olması içindir. Zorlukların gelmesi aynı anda Rabbinin kişiyle ilgilendiğini de göstermektedir, çünkü Cenâb-ı Hakk dilediğime İsâbet ettiririm diyor, insânlar arası ilişkilerde dahi kişiler kendilerine yakın olanları çevresinde ister.

Ve devamında rahmetinin herşeyi kuşatmış olması, azâbında netice olarak rahmet olduğunu göstermektedir. Azâb hususi olurken rahmet umumi olmaktadır.

Âyetlere îmân etmek, bütün âlemde görülenlerin Cenâb-ı Hakk'ın Âyeti olduğunu bilmektir. Herhangi bir varlıkta Hakk'ın varlığının olduğuna îmân etmek, Cenâb-ı Hakk'ın Âyetlerine îmân etmektir. Bu Âyetlerin hepsi muhteşem bir sanatın neticesinde ortaya çıkan şeylerdir ve Allah'ın varlığına ve birliğine herhangi bir şeydeki bir hareket dahi kafidir.

Hep Kitâb-ı Hakk'tır eşya sandığının

Ol okur kim seyri evtan eylemiş...

﴿١٥٧﴾ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي
يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ
يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ
الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ أَصْرَهُمْ
وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ
وَعَزَّزُوا وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ
أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٨﴾

(157) (Ellezîne yettebiûner resûlen nebiyyel ummiyyellezî yecidûnehu mektûben indehum fît tevrâti vel incîli ye'murûhum bil ma'rûfi ve yenhâhum anil munkeri ve yuhıllu lehumut tayyibâti ve yuharrimu aleyhimul habâise ve yedau anhum israhum vel aglâlelletî kânet aleyhim, fellezîne âmenû bihî ve azzerûhu ve nasarûhu vettebeûn nûrellezî unzile meahu ulâike humul muflihûn.)

"Onlar ki, o ümmî peygambere uyarlar, yanlarındaki Tevrat ve İncil'de yazılmış bulacakları o peygambere uyup, onun izinden giderler ki, o, onlara iyiyi emreder ve onları kötülüklerden alıkoyar, temiz ve hoş şeyleri kendilerine helâl kılar, murdar ve kötü şeyleri de üzerlerine haram kılar, sırtlarından ağır yükleri indirir, üzerlerindeki bağları ve zincirleri kırar atar, işte o vakit ona îman eden, ona kuvvetle saygı gösteren, ona yardımcı olan ve onun peygamberliği ile birlikte indirilen nuru izleyen kimseler var ya, işte asıl murada eren kurtulmuşlar onlardır."

Tabî olmak demek îmânın gereğini yerine getirmektir. İlk tabîinler sahâbelerdir, daha sonraki yaşadıkları dönemlerde bu tabîinlikleri sahipliğe dönüşmüştür yâni Hz. Resûlullah (s.a.v.) in yaşantısına sahip oluyorlar. Ve bunlar Hz. Peygamberi (s.a.v.) gördükleri için bu sefer bunlara tabî olanlara tabîin deniliyor. Bugün îtibarıyla bu konuya baktığımızda her birerlerimiz hem sahâbeyiz hem tabîiniz. Hz.Resûlullah (s.a.v.) in bıraktığı mânâsının sahipleriyiz, yâni gönül âlemine sahip olmaya çalışıyoruz, bunu tatbik etmeye çalıştığımız içinde tabîinden oluyoruz. Mânâ îtibarıyla yaşanırsa Asrı Saadetin her zaman yaşanması mümkündür, Zâhir olarak tabi ki böyle bir devrin yaşanması mümkün değildir.

Efendimizin (s.a.v) birinci vasfı rîsâlettir. Bu daha öze tesir eden ve daha özel eğitim gerektiren bir oluşumdur.

Nebîlik haberi umumi olarak getirip yaymaktır.

Ümmilik, bizim Zâhiren anladığımız okuyamama yazamama hâli değildir. Beşeriyetine ümmî olması demektir buradaki ümmilik. Bâtından konuşması ve beşeriyeti yönünden okuyup yazmamasıdır. Çünkü Efendimiz (s.a.v) okuma ve yazmasını Ulûhiyyet için kullanmıştır. "Ümm" aynı zamanda "ana" anlamına da gelmektedir, yâni bütün ilimlerin anası olan Peygambere (s.a.v) tâbî olmamızdır.

Efendimiz (s.a.v) beşeriyetini o kadar güzel kullanmıştır ki onun uyguladığı şeriatı bugün bizlerin uygulayabilmesine imkân yoktur, aynı zamanda Ulûhiyyetini de o derece güzel kullanmıştır ki ona da ermek mümkün değildir. Ve Efendimiz (s.a.v) Ulûhiyyet ile beşeriyeti o kadar güzel birleştirmiştir ki hepsinin hakkını kılıç gibi keserek vermiştir. İşte tevhid dahi budur yâni tenzih ile teşbihi birleştirerek ikisini de aynı zamanda aynı mahâlde tevhîd edip yaşayabilmektir.

Bizlerin yapması gereken resûl, nebî ve ümmî olan ve bu şekilde hayâtını sürdüren ilme talip olmaktır.

Bu âyetle belirtilen vasıfları Tevrat ve İncil'i okuyanlar anlayamadılar çünkü bu vasıflar tevhid hakîkatinin vasıflarıdır. İncil bu gelecekteki yüksek kişilikten haber verdiği için ismi "müjde" oldu.

Zâhiren iyiliklerin emredilip kötülüklerden nehyedilmesi hakîkat mertebesi itibarıyla irfaniyyet hâlinin emredilerek, kendine ait nefsânî olan her şeyden nehyetmektir.

Zâhiren belirtilen helâl ve haramların yanısıra Bâtinen temiz şeyler âriflik gıdaları yâni mârifetullahtır. Bu bilgiler benden size helâl olsun demektir. Habis olanlar ise Ulûhiyyetten kaynaklanmayan ve beşeriyetimize ait her şeylerdir. Bu nedenle günümüzde bütün işler beşeriyet ile yapıldığından günah gibi görünmekten çıkarak gâyet doğal olarak işlenen fiiller hâline dönüşmüştür. Bunu temizleyecek tek şey irfaniyete yâni helâllere sarılmaktır, mârifetullah'a sarılmaktır.

Üzerimizdeki ağır yük nefsi emmâre, levvâme, mülhimedir. Alınan bilgilerle yapılan eğitim neticesinde bu yükleri üzerimizden alır çünkü bu yükler ilk önce Hz. Peygamber (s.a.v.) den alındı sonrasında da ümmetinden alınıyor.

Nûr'a tabi olmaları, bu bahsedilenlere inanmaları ve bünyelerinde oturtmaları şartıyla diğer insânlardan ayrı özel bir nûr sahibi olunmasıdır. Evvela îmân sonra hürmet, saygı daha sonra yardım sonra da bu nûr'a tabî olmaktır.

Resûl, nebî, ümmî oluşunun yanında burada Efendimiz (s.a.v.) için bir özellik daha oluştu ki o da nûr'dur. Resûllük şeriat, nebîlik târikat, ümmîlik hakikat mertebesi ve nûr mârifet mertebesidir. Ve bunlar her mertebeyi kapsamakla beraber, her mertebe îtibarıyla ayrı ayrı olarak ta uygulanabilmektedir.

Felâh bulmaktan kasıt, beşeriyetten kurtulup Ulûhiyyete ulaşmaktır. Bu zümre zorlama gelmeden kendileri Rab'lerine dönmüş olan zümredir.

﴿١٥٨﴾ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ
جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ
الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ
تَهْتَدُونَ ﴿١٥٩﴾

(158) (Kûl yâ eyyuhen nâsu innî resûlullâhi ileykum cemîanillezî lehu mulkus semâvâti vel ard, lâ ilâhe illâ huve yuhyî ve yumît, fe âminû billâhi ve resûlihî nebiyyil ummiyyillezî yu'minu billâhi ve kelimâtihi vettebiûhu leallekum tehtedûn.

De ki; ey insânlar! Ben sizin hepinize Allah'ın resûlüyüm. O Allah ki, göklerin ve yerin bütün mülkü O'nundur. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Öldüren

de, diriltten de O'dur. Bundan dolayı gelin, Allah'a ve resûlüne îmân edin. Allah'a ve Allah'ın bütün kelâmına îmân etmiş bulunan o ümmî peygambere, evet ona uyun ki, hidâyete erebilesiniz."

Efendimiz (s.a.v.) için bütün insânlar için gelmesi olmasaydı risâleti sadece Arap kavmi ile sınırlı kalırdı. Mûseviyyet ve Îseviyyet mertebelerini de kapsadığı bu Âyet ile açıkça gözükmetedir.

Allah'ın öldürüp diriltmesi Zâhiren olduğu gibi Bâtinen de öldürür ve diriltir.

"Kelimâtihî" ne demektir, onun izâhını yapmaya çalışalım;

Her bir kelime delâlet ettiği mânânın o sûrette taayyününden başka bir şey değildir ve mânâ o sûretin rûhudur. Şu hâlde cism-i Îsâ bu âlemde Zâhir olan Allah Teâlâ'nın kelimelerinden bir kelimedir. Ve onun delâlet ettiği mânâ rûhu Îsevidir, ki o da onun Rabbi hassı olan ismi Bâtındır. (F.Hi.)

O öyle olduğu gibi bu hakîkati Hz. Îsâ sadece kendi varlığında müşâhede etti fakat ümmeti Muhammed kelâmullah olması sebebiyle bütün âlemlerdeki kelimeleri idrâk ve ihata eder hâlde oldu.

Mûsâ (a.s.) kelîmullah'tır yâni Allah'ın kelâmını açık ve net olarak her vecheden duyandır, Îsâ (a.s.) kelimetullah'tır yâni Allah'ın hikmetli bir kelimesinin zuhurudur. Mûsâ (a.s.) da Allah'ın kelimesini duymak Îsâ (a.s.) da o kelimenin hakîkatini yakalamak vardır. Muhammed (s.a.v.) da ise kendisine verilenin tamamı kelâmullah'tır. Yâni Hz. Resûlullah'ın ağzından çıkan her şey Allah'ın kelâmıdır. "O kendiliğinden konuşmaz ona ancak vahyolunur" (53/4) Âyetinde denildiği gibi. O hâlde bütün bu Kûr'ân-ı Kerîm Hz. Resûlullah (s.a.v.) ın ağzından çıktığı için Allah'ın kelâmının zuhura geldiği yerdir. Hakîkatine biraz daha yaklaştığımızda sıfât

zâtından ayrı yâni kelâm ayrı zât ayrı olamayacağına göre Hz. Resûlullah (s.a.v) tan konuşan Cenâb-ı Hakk'ın ta kendisidir.

Her bir mânâ o sûrette nasıl bir oluşum meydana getirecekse kelimenin hakîkati o sûrette meydana gelir. Bir önceki âyette felâh bulurlar demişken bu Âyette hidâyet bulurlar denmektedir. Gerçek mârifete erişip hidâyet bulmakta, ancak bu ilimleri bulmak iledir. Hidâyet kişinin kendi aslına ulaşmasıdır.

﴿١٥٩﴾ وَمِنْ قَوْمٍ مُّوسَىٰ أُمَمَةٌ يَّهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿﴾

(159) (Ve min kavmi mûsâ ummetun yehdûne bil hakkı ve bihî ya'dilûn.)

"Mûsâ'nın kavminden doğru yolu gösteren ve doğrulukla adâlet yapan bir topluluk da vardı."

Bu topluluk tevhid ehli idi. Mûseviyyet mertebesi îtibarıyla tevhidi yâni Hakk'ın hakîkatini anlatan kimselerdi.

﴿١٦٠﴾ وَقَطَّعْنَاهُمْ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّٰنَ وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿﴾

(160) (Ve katta'nâhumusnetey aşrete esbâtan umemen, ve evhaynâ ilâ mûsâ izisteskâhu kavmuhi enıdrıb bi asâkel hacır, fenbeceset minhusnetâ aşrete aynen, kad alime kullu unâsin meşrebehum, ve zallelnâ aleyhimul gamame ve enzelnâ aleyhimul

menne ves selvâ, kulû min tayyibâti mâ rezaknâkum, ve mâ zâlemûnâ ve lâkin kânû enfusehum yazlimûn.)

"Biz onları oniki kabîleye, o kadar ümmete ayırdık. Ve kavmi kendisinden su istediği zaman Mûsâ'ya, elindeki asâ ile taşa vur, diye vahyettik, vurunca hemen o taştan oniki pınar akmaya başladı. Halkın her biri su alacağı yeri iyice öğrendi. Bulutu da üzerlerine gönderdik, gölgeledik. Onlara kudret helvası ve bildircin indirdik. Size rızık olarak ihsan ettiğimiz nîmetlerin temizinden yiyiniz, dedik. Onlar zûlmü bize yapmadılar, lakın kendi kendilerine zûlmediyorlardı."

Yakub (a.s.)'ın Oniki oğlunun her birinden bir sıbt meydana gelmiş ve her biri hangi sıbttan geldikleri bilmektedirler. Mûsâ (a.s.) bunların içerisinde Levi kavminden gelmektedir.

Elimizde eğer Mûsâ'nın asâsı var ise taş gibi olan kendi gönül âlemimize vurduğumuzda On iki yerden hayât suyu yâni On iki seyri sülûk yolundaki dersler bize akmaya başlıyor. Bu kanallardan Mûseviyyet mertebesi olması nedeniyle Dokuz kanala kadar akış olur, daha sonra ki bir kanalı İsâ (a.s.) ve son üç kanalı Muhammed (s.a.v) açar.

Aynı bulutun Efendimizi (s.a.v) de gölgelendirdiğini görmekteyiz çünkü bu seyrinde bu da vardır.

Beni İsrâîl gelen rızıklardan başka soğan, sarımsak gibi yiyeceklerden isteyince Mûsâ (a.s.) onlara bunları istiyorsanız "Mısır'a dönün" dedi. Cenâb-ı Hakk onlara yiyecekleri kadar almalarını söylemelerine rağmen Beni İsrâîl gelen rızıklar ertesi güne kalmaz endişesiyle fazla fazla topluyorlarmış. Ve Cenâb-ı Hakk onlara gök gıdâsı gönderiyor iken onlar yer gıdâlarını yâni nefsi emmâre kaynaklı şeyleri talep etmişlerdir.

Gökten bu rızıkların inmesi Bâtînen ise gök ilimlerinin Beni İsrâîl'e gelmesidir, ki bu aynı zamanda daha sonra İsâ (a.s.)'a gelen Mâide sofrasının benzeridir.

İşte bu tevhid sofrasından yiyenlerin tekrar beşeriyetlerine dönmeleri hâlindeki pişmanlık hiçbir pişmanlığa benzemez. Cenâb-ı Hakk dünyada iken bir kişiye kendi zâtını tanıma yolunu açmış ise kişi gaflet ile veya nefsine zor gelerek bunu terketmiş ise ahîrette neleri kaçırdığını idrâk ettiğinde öyle bir azâb olacak ki bu durum kendisine, Cenâb-ı Hakk'ın "*âlemlerde kimseye etmediğim azâbı ederim*" (5/115) sözündeki azâb hükmünü kişi kendi üzerine vermiş olacaktır, Cenâb-ı Hakk bunun sadece tahakkukunu sağlayacaktır, ki bu da Allah'ın adâletidir.

﴿١٦١﴾ وَاذْ قِيلَ لَهُمْ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَاتِكُمْ سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٦١﴾

(161) (Ve iz kîle lehumuskunû hâzihil karyete ve kulû minhâ haysu şî'tum ve kûlû hittatun vedhulûl bâbe succeden nagfir lekum hatîâtikum, senezîdul muhsinîn.)

"Ve o vakit onlara denilmiştir ki; Şu şehre yerleşin ve orada dilediğiniz şeylerden yiyin, "hitta" (günahlarımızı bağışla.) deyin ve secde ederek kapısından girin ki, suçlarınızı bağışlayalım. İyilere nîmetlerimizi daha da arttıracacağız."

Beni İsrâîl Mısır'dan çıktıktan sonra uzun seneler sahrada dolaştılar. Daha sonra Cenâb-ı Hakk onları Kudüs'e yönlendirdi. Kudüs-ü Şerîf mukaddes bir yer olduğundan secde etmeleri istendi. Ve böyle yaparsanız Cenâb-ı Hak size olan ihsanlarımı arttırırım diyor.

﴿١٦٢﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا

كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٦٢﴾

(162) (Fe beddelellezîne zâlemû minhum kavlen gayrellezî kîle lehum fe erselnâ aleyhim riczen mines semâi bi mâ kânû yazlimûn.)

"İçlerinden bir kısım zâlimler, sözü değiştirdiler, kendilerine söylenenden başka şekle soktular. Zûlmü alışkanlık hâline getirdikleri için biz de üzerlerine gökten azâp yağdırdık."

"Hitta" diyerek hatalarını kabul edip, secde edecekleri yerde bu kelimeyi "biz kırmızı buğday" isteriz mânâsına gelecek şekilde değiştirdiler. Onlar bu şekilde davrandıkları için Cenâb-ı Hakk onların Kudüs-ü Şerîf'e girmelerini yasakladı. Ancak bu sözü söyleyenlerin hepsi uzun bir süre yine sahralarda dolaşıp vefat ettikten sonra onların çocukları Kudüs-ü Şerîf'e giriyor. Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti hep üzerlerinde olmasına rağmen onlar bu rahmeti her zaman zahmete çevirdiklerinden kötülenmiş bir kavim olmuşlardır.

﴿١٦٣﴾ وَسَلَّمُ عَنْ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ
إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ
شُرْعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ
بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٤﴾

(163) (Ves'elhum anil karyetilletî kânet hâdiratel bahri iz ya'dûne fîs sebtî iz te'tîhim hitânuhum yevme sebtîhim şurre'an ve yevme lâ yesbitune lâ te'tîhim, kezâlîke neblûhum bi mâ kânû yefsukûn.)

"Bir de onlara, o deniz kıyısındaki şehrin başına gelenleri sor. O sırada onlar cumartesi yasağına riâyet etmiyorlardı. Cumartesi günü balıklar akın

akın geliyorlardı, yasak olmadığı gün gelmiyorlardı. Yoldan çıkıp sapıklık yaptıkları için biz de onları işte böyle sınıyorduk."

Cumartesi akın akın balıkların geldiğini gören bu topluluk, karaya büyük bir çukur açmışlar ve denizden bu çukura bir kanal çektikten sonra araya bir kapak koymuşlar ve Cuma gecesinden bu kapağı açtıklarında denizden gelen su ile birlikte Cumartesi günü balıklarda bu çukurda toplanıyormuş ve aynı şekilde Pazar günü kapağı kapatıp biriken balıkları yakalıyorlarmış ve güya Cumartesi günü çalışmamış ve kendilerini Cumartesi yasağına riâyet etti sayıyorlarmış.

Yaptıkları bu hile nedeniyle Cenâb-ı Hakk onlara "Sefil ve hâkir maymunlar olunuz" (2/65)(7/166) diyor ve o ahâlinin hepsi maymun oluyor. Tarihte maymundan insân olduğuna dair bir kayıt yok fakat insândan maymun olduğu Kûr'ân-ı Kerîm'de bu şekilde haber veriliyor.

Demek ki insân, Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini çarpıtırsa bu akıbete muhatap oluyor. Fiilen maymun olmasa da mânen en büyük özelliği taklitçilik olan maymun oluyor. İşte genel olarak günümüzde bütün insânlık üzerinde görüldüğü üzere Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine riâyet etmeyenler sürekli taklitçilikle uğraşıp durmaktadırlar.

﴿١٦٤﴾ وَاذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذَرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٥﴾

(164) (Ve iz kâlet ummetun minhum lime teizûne kavmenillâhu muhlikuhum ev muazzibuhum azâben şedîden, kâlû ma'zireten ilâ rabbikum ve leallehum yettekûn.)

"İçlerinden bir topluluk, "Allah'ın helâk edeceği, ya da çetin bir azâpla cezalandıracağı bir kavme ne

diye nasihat ediyorsunuz" dediği vakit, o uyarıda bulunanlar dediler ki; "Rabbiniz tarafından mazur görülmemiz için, bir de belki günahlardan sakınırlar diye."

Demek ki her ne hâlde olursa olsun öğüt vermek, nasihatta bulunmak lâzım ki, "bize kimse bir şey demedi" denmesin.

﴿١٦٥﴾ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿١٦٥﴾

(165) (Fe lemmâ nesû mâ zukkirû bihî enceynellezîne yenhevne anis sûi ve ahaznellezîne zâlemû bi azâbin beîsin bi mâ kânû yefsukûn.)

"Onlar yapılan bunca nasihatı unuttukları zaman, o kötülükten sakındıranları kurtardık, o zâlimleri de fena hareketlerinden dolayı şiddetli bir azâba uğrattık."

﴿١٦٦﴾ فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿١٦٦﴾

(166) (Fe lemmâ atev an mâ nuhû anhu kulnâ lehum kûnû kiredeten hâsiîn.)

"Böylece onlar kibre kapılıp yasak kılınan şeylerden vazgeçmeyince, biz de onlara, hor ve zelil maymunlar olun, dedik."

﴿١٦٧﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ ﴿١٦٧﴾

وَأَنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾

(167) (Ve iz teezzene rabbuke le yeb'asenne aleyhim ilâ yevmil kıyâmeti men yesûmuhum sûel azâb, inne rabbuke le serîul ıkâbî ve innehu le gafûrun rahîm.)

"O Vakit Rabbin işte şu ahdi ilan edip bildirdi ki: Kıyamet gününe kadar onlara en kötü muameleyi yapacak olan kimseleri başlarına gönderecektir. Muhakkak ki, Rabbin hızla cezalandırandır ve yine muhakkak ki O, çok affedici, çok merhametlidir."

﴿١٦٨﴾ وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا مِّنْهُمْ الصَّالِحِينَ
وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٦٩﴾

(168) (Ve katta'nâhum fil ardı umemen, minhumus sâlihûne ve minhum dûne zâlike ve belevnâhum bil hasenâti ves seyyiâti leallehum yerciûn.)

"Ve onları yeryüzünde birçok ümmetlere ayırdık. İçlerinde iyi olanları da vardı, olmayanları da. Onları biz, bazan nîmetlerle, bazan da musibetlerle imtihana çektik. Sonunda belki hakka dönerler diye."

﴿١٦٩﴾ فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ
عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِنْ يَأْتِهِمْ
عَرَضٌ مِّثْلُ يَأْخُذُوهُ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ
أَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ
وَالدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٧٠﴾

(169) (Fe hâlefe min ba'dihim hâlfun verisûl kitâbe ye'huzûne arada hâzel ednâ ve yekûlûne se yugferu lenâ ve in ye'tihim aradun misluhu ye'huzûhu, e lem yu'haz aleyhim mîsâkul kitâbi en lâ yekûlû alâllâhi illel hakka ve deresû mâ fihî, ved dârul âhîretu hayrun lillezîne yettekûne, e fe lâ ta'kîlûn.)

"Derken kitâbı (Tevrat'ı) miras alan bozuk bir nesil bunların yerini aldı. Bize nasıl olsa mağfiret edilecek diyerek, şu alçak dünya malını alıyorlar, yine onun gibi bir mal ve rüşvet gelse onu da alırlar. Allah'a karşı haktan başka bir şey söylemeyeceklerine dair kendilerinden o kitâbın hükmü üzere mîsâk alınmamış mıydı? Ve onun içindekileri okuyup öğrenmemişler miydi? Oysa ahîret yurdu Allah'tan korkanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?"

﴿١٧٠﴾ وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ
إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

(170) (Vellezîne yumessikûne bil kitâbi ve ekâmus salâte innâ lâ nudîu ecrel muslihîn.)

"Kitâba sarılanlara ve namazı kılmaya devam edenlere gelince, biz o iyilerin ecrini hiçbir zaman yitirmeyiz."

﴿١٧١﴾ وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَانَهُ ظِلٌّ وَظَنُوا
أَنَّهُ وَقَعَ بِهِمْ خُلُودًا مَّا أَتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَادْكُرُوا
مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧١﴾

(171) (Ve iz netaknel cebele fevkahum ke ennehu zulletun ve zannû ennehu vâkıun bihim,

huzû mâ âteynâkum bi kuvvetin vezkurû mâ fîhi
leallekum tettekûn.)

"Hani bir zamanlar biz o dağı gölgelik gibi tepelerine çekmiştik de üzerlerine düşüyor zannettikleri bir sırada demiştik ki; "size verdiğimiz kitâbı kuvvetle tutun ve içindekini hatırlığınızdan çıkarmayın, umulur ki korunursunuz."

Cenâb-ı Hakk Cebrâil (a.s.)'ı göndererek Tûr dağını onların üzerlerine yükseltti, o sırada onlar bu duruma hem secde ederler iken bir yandanda bir gözleriyle dağ düşecek mi düşmeyecek mi diyerek yukarıya bakıyorlarmış.

Mûseviyyet mertebesinde Tevrat'ta verilen hakîkatleri sınıksız tutun, denilmektedir.

﴿١٧٢﴾ وَأَذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنَى آدَمَ مِنْ طُهورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى
شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا
غَافِلِينَ

(172) (Ve iz ehaze rabbuke min benî âdeme min zuhûrihim zurriyyetehum ve eşhede hum alâ enfusihim, e lestu birabbikum, kâlû belâ, şehidnâ, en tekûlû yevmel kıyâmeti innâ kunnâ an hâzâ gâfilîn.)

"Bir de Rabbin, Âdemoğullarından, bellerindeki zürriyetlerini alıp da onları kendi nefislerine şâhit tutarak: Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediği vakit, "pekâlâ Rabbimizsin, şâhidiz" dediler. (Bunu) kıyamet günü "Bizim bundan haberimiz yoktu." demeyesiniz diye (yapmıştık)."

Tefsirlerde üzerinde ittifak olmamakla bereber genelinde bu hâdisenin Rûhlar âleminde olduğu yazılıdır. Bazı tefsirlerde de bu Âyetin dünyada tahakkuk ettiği yazılıdır.

“Ve iz” zaman ifâdesidir yâni kişiye hîtâben senin hayâtında öyle bir an gelecek ki o anı yakala ve tut, idrâk ederek onu yaşamına geçir, mânâsınadır. O insânda belirli gelişimler olacak ergenliğe ermiş olacak, Hâlik ismi onda tecelli edecek ki, bu aşamalardan sonra bu Âyetin hükümlerine tabî olmaya başlasın.

Âyette “kendi nefsileri üzerine şâhit oldular” denilmektedir, şehadet âlemi ise bu âlemdir. Ve insân ancak kendini tanımak sûretiyle nefsine şâhit olabilir. Seyri sülûk yolundaki bütün çalışmaların yapılması lâzımdır ki bizler bu Âyeti dünyada idrâk ederim, aksi hâlde lâfını eder, üzerinde tartışır fakat yaşantısına kesinlikle ulaşamayız ve bunun içinde ilk önce şuurlu birer varlıklar olarak Âdemoğlu olduğumuzu idrâk etmeliyiz. Ve bu eğitim alınmadan da kişilerin kendi nefislerine şâhit olmaları mümkün değildir çünkü bu eğitim alınmadan kişi hayâlde yaşamaktadır ve kendi varlığını henüz ortaya getirmiş değildir.

Zürriyetlerini alması, ki mânâ âleminde ortaya çıkmış bir zürriyet yoktur ancak şehadet âleminde. Ancak bunun karşılığı Bâtın olarak vardır o ayrı.

Makul olarak düşünüldüğünde şu an ki bilincimiz ile bu sözden haberimiz yoktur ve bilinç ile verilmeyen bir sözden kim neden sorumlu tutulsun. İşte bu kadar açık olarak bu Âyetin müşâhede yeri bu dünyadır.

Hem Rabbimizi hem kendimizi hem de müşâhede bakımından burada şaheser bir ifâde vardır.

Şu anda bu âlemde bu Âyet yaşanmaktadır yoksa geçmiş veya gelecekte değildir. Dünyadaki bu hakikatleri irfaniyyet ile idrâk edenler bu Âyetin hakikatini yaşamış oluyorlar diğerleri hayâlen bunları yaşıyorlar yoksa bilinç ile değildir.

Bu mertebe vitriyyet mertebesinin hakikatidir. Kişi kendi nefsi üzerine şâhit olacak ve kendi varlığını hissedecek daha sonra kendi varlığında Hakk'ın varlığından

başka varlığın olmadığını idrâk edecek. İşte o anda hîtap hemen geliyor, sen kendi nefsin üzerine şâhit oldun ve o şâhit olduğun şey de "senin Rabbin değil mi?". Yâni sen de, sen diye bir şey yok, aslında o sen zannettiğin şey de Rabb'in olan "Ben" im, demektir. Bunun üzerine "belâ" yâni "evet" dediler ve "varlığımızdaki Hakk'ın varlığıdır" diyerek tasdik ettiler.

Kul ve Rabb varlığının ne olduğu çok açık bir şekilde bu Âyette belirtilmiştir.

Bizim bundan haberimiz yoktu dememeniz için Cenâb-ı Hakk bu dünya âleminde bu sırrı size açtık, diyor.

Bütün bu âlemde ne kadar varlık varsa beşeriyet yönünden bakıldığında eksiler ve artılar olarak şariat hükmüne göre bir hukuk meydana getiriyorlar. Hakikat hükmüne göre ise Cenâb-ı Hakk halkettiği her bir varlığa kendi Rabbi hasları itibarıyla "Ben sizin Rabbiniz değilmiyim" dedi. İşte bu Rabbi haslarının yâni kendilerinin idarecisi olan isimlerin tecellilerinin ihtiva ettiği mânâlar hangi yönde ise onlar da o yönde "Evet, Sen bizim Rabbimizsin" dediler ve hepsi doğruyu söylemiş oldular. Şeriata göre biraz ters gibi gözükse de bu durum aslında ters değildir, basamaklar teker teker çıkıldıkça bu hakikat anlaşılır, inkâr eden de cehâletinden inkâr eder. Şehadet âleminde Zâhiren oluşan herşeyin Bâtinen bir programı vardır, işte az önceki cümle bu durumun Bâtın hâlidir çünkü hiçbir varlığın kendi iradesiyle kendisini var edene isyan etmesi mümkün değildir. Göreceli olarak her bir kişinin Rabbi hasları farklı olduğu için birine göre ötekinde sanki isyan varmış gibi gözükür, fakat hiçbir varlık kendi Rabbi hassına isyan edemez çünkü salâhiyeti yoktur. Bu âlemleri ayakta tutan bu isimlerin zıtlığıdır, isimler tek yönlü faaliyet gösterirse bu âlemin sistemi çalışmaz. Örneğin Mudil isminin ihtiva ettiği mânâlar bu ismin hidâyetidir. Bu nedenle irfan ehli, kimse ile kavgaya etmez çünkü hepsinin zuhurunun ne olduğunu bilir ama kendisine bir saldırı geldiğinde kendini müdafaa eder çünkü kendisine saldıran esmâ-i ilâhîyyeye karşılık kendisindeki

esmâ-i ilâhîyyeyi ortaya çıkarması gerekir. "Herşey kendi kemâlatı üzeredir" ve "yayın eğriliği doğruluğundandır" çünkü yay eğer eğri olmaz, düz olur ise, görevini gereği gibi yapamaz.

﴿١٧٣﴾ أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ
وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ﴿١٧٤﴾

(173) (Ev tekûlû innemâ eşreke âbâunâ min kablu ve kunnâ zurriyyeten min ba'dihim, e fe tuhlikunâ bimâ fealel mubtilûn.)

"Yâhut, atalarımız daha önce şirk koşmuşlardı. Biz onlardan sonra gelen bir nesil idik, şimdi o batıl yolu tutanların yaptıkları yüzünden bizi helâk mi edeceksin, demeyesiniz diye (yapmıştık)."

﴿١٧٤﴾ وَكَذَلِكَ نَفْصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿١٧٥﴾

(174) (Ve kezâlike nufassilul âyâti ve leallehum yerci'ûn.)

"Ve işte biz, Âyetleri böyle ayrıntılı olarak açıklıyoruz ki, belki dönerler."

Kûr'ân-ı Kerîm'de zâtî hakîkatlerin hepsi açıklanıp geriye daha başka açıklanacak bir şey kalmadığı için Kûr'ân-ı Kerîm bu nedenle son kitâptır.

Nefislerinde, beşeriyetlerinde olanlar hakîkatlerine dönerler. Dünyaya geldiğimizde bir beşeriyet verilmesi ve "ene" yâni "ben" elbisesi giydirildi, bizlerde bu hayâli ben'i gerçek "ben" zannettik, işte dönüş bu hayâli ben'den gerçek "ben"edir. İnsânda üç türlü benlik vardır, bunlar;

Nefsi Benlik,

İzafi Benlik,

İlâhî Benlik'tir.

Belki, umarım ki demesi Cenâb-ı Hakk'ın "sizden böyle yapmanızı bekliyorum" demektir.

﴿١٧٥﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿١٧٥﴾

(175) Vetlu aleyhim nebeellezî âteynâhu âyâtinâ fenseleha minhâ fe etbeahuş şeytânü fe kâne minel gâvîn.

"Onlara, kendisine Âyetlerimizi sunduğumuz o adamın kıssasını da anlat; Âyetlerden sıyrılıp çıktı, derken onu şeytan arkasına taktı, en sonunda da helâk olanlardan oldu."

Yukarıda belirli hakikatlerin anlatımından sonra Cenâb-ı Hakk bunlara ilişkin misâl veriyor. Bu hakikatler üzerlerine okunanlar daha sonra ki hayâtları için tedbir alsınlar ve sonrasında hayâtlarının ne şekillere girebileceğine dikkât etsinler.

Cenâb-ı Hakk'ın zâtî hakikatlerini bildirdiği kişi Rabbından nefsi dönmüş ve şeytana tabî olmuştur. Şeytandan kasıt nefsi emmâre ve onun dış bağlantılarıdır. Akli külliden gelen bilgilere değil akli cüzden gelen geçici zevklere yönelerek o kişi, azgınlardan olmuştur, dikkât edin sizde bu durumlara düşmeyin.

﴿١٧٦﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

(176) (Ve lev şî'nâ le refa'nâhu bihâ ve lâkinnehû ahlede ilel ardı vettebea hevâh, fe

meseluhu ke meselil kelb, in tahmil aleyhi yelhes ev tetrukhu yelhes, zâlike meselul kavmillezîne kezzebû bi âyâtinâ, faksusîl kasasa leallehum yetefekkerûn.)

"Ve eğer dileseydik onu o âyetlerle yüceltirdik, fakat o alçaklığa saplandı kaldı ve kendi keyfinin ardına düştü. Artık onun ibret verici hâli o köpeğin hâline benzer ki, üzerine varsan da dilini uzâtır solur, bıraksan da solur. İşte bu, Âyetlerimizi inkâr eden kavmin misâlidir. Bu kıssayı iyice anlat, belki biraz düşünürler."

Hevâya tabî olmak bir bakıma akıllı küllün yapma dediği şeyi yapmaktır. Necm sûresinin başındaki Âyette belirtildiği üzere "Ven necmi izâ hevâ" (53/1) sözünde "hevâ yıldızı"mızın sönmesi demek bizim "nur-u muhammedî"mizin doğması demektir. Hevâ yıldızı bizi aydınlattığı sürece nûr-u Muhammedîyyeye dönmek mümkün değildir ne zaman ki bu benlik yıldızını söndürürsek o zaman nûr-u muhammedî doğar. Genel olarak insânlar kendi nefislerini yıldız gibi görerek ona tabî olurlar.

Burada belirtilen köpeğin hâlleri terbiye edilmeyen köpeklerin hâlleridir. hayvânlar Cenâb-ı Hakk'ın Hayy esmâsının mâden ve bitkilerden daha kemâlli olarak açığa çıktığı mahâldir. Hayvânlar müstakil olarak hareket edebilmektedirler diğerlerinden en büyük farkı budur. İnsânda da bunun yanı sıra Cenâb-ı Hakk'ın "ve nefahtü" sü (15/29) vardır fakat bu idrâk edilemediğinden hayvânlardan daha aşağı hâllere düşülmüş olunuyor. Kendimizdeki hakîkati idrâk edemediğimiz için o hâle biz kendi kendimizi düşürüyoruz.

﴿١٧٧﴾ سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَأَنفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ﴿١٧٨﴾

(177) (Sâe meselennil kavmullezîne kezzebû bi âyatînâ ve enfusehum kânû yazlimûn.)

“Âyetlerimizi inkâr edip, sırf kendilerine zûlmeden o kavmin hâli ne kadar kötüdür!”

Demek ki azâbı çekecek olan nefistir. Gerçi kendisini nardan nûra çevirirse nefste rûhun bir bölümüdür. Kendisinde var olan hakikatleri idrâk etmeyerek gaflette kaldıklarından kendi kendilerine zûlmediyorlar. Geçici ve kısa süreli zevklerin peşinde koştuklarından dolayı bu belirtilen hakikatleri müşâhede etmedikleri için kendilerinde bulunan hakikatlerine yâni Rabblerine zûlmediyorlar. Kendisinin girmesinin yanı sıra Rabbi hassını dahi cehenneme sokuyorlar ki bu Rabbi has onları “beni niye cehennem” tarafına gönderdin diye soracaktır.

﴿١٧٨﴾ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدَىٰ وَمَنْ يُضِلِّ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٨﴾

(178) (Men yehdillâhu fehuvel muhtedî ve men yudlil fe ulâike humul hâsirûn.)

"Allah kime hidâyet ederse, o hidâyete erer, kimi de dalalette bırakırsa, işte onlar hüsrana uğrayanların ta kendileri olurlar."

Allah ismi şerîfi cami' isim olduğundan bir insânda zuhur ettiğinde o varlıkta artık Mudil ismi Rabbi has olarak faaliyet sürdüremez.

Cenâb-ı Hak kaderi mutlak yönüyle kişilerin kaderini yazıyor fakat yaşantıların bazı bölümleri kişilerin kendi iradelerine bırakılmıştır yoksa insân değil robot oluruz. Cenâb-ı Hakk herşeyimizi şu şöyle bu böyle diyerek kesin çizgiler ile yazmış olsa bu durumda insân değil melek oluruz. Cenâb-ı Hakk bizden hayâtımızın bazı bölümlerinde irademizi kullanmamızı istiyor. Hâdi ve Mudil isimlerinden verilen takdirleri bizler Hâdi yönünde kullanırsak doğru iş

yapmış oluruz Mudil yönünde kullanırsak bu kullanımdan sorumluyuz ve mükellefiz.

﴿١٧٩﴾ وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ
لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ
بِهَا وَلَهُمْ أُذُنٌ لَا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ
بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٨٠﴾

(179) (Ve lekad zere'nâ li cehenneme kesîren minel cinni vel insi lehum kulûbun lâ yefkahûne bihâ ve lehum a'yunun lâ yubsırûne bihâ ve lehum âzânun lâ yesmeûne bihâ, ulâike kel en'âmi bel hum edallu, ulâike humul gâfilûn.)

"Andolsun ki, cinlerden ve insânlardan birçoğunu cehennem için halkettik. Onların kalpleri vardır, fakat onunla gerçeği anlamazlar. Gözleri vardır, fakat onlarla görmezler. Kulakları vardır, fakat onlarla işitmezler. İşte bunlar hayvânlar gibidirler. Hatta daha da aşağıdırlar. Bunlar da gafillerin ta kendileridir."

Şeriat mertebesi îtibarıyla bu âyet yazıldığı gibidir, târikat mertebesinde bakıldığında ise okuyan kişi daha ciddiye alarak duygusal olarak bu hâli yaşamamaya çalışır ve bu hâli üstünden atmak için mücâdeleye girer.

Hakikat mertebesinde baktığımızda ise, kalpleri vardır fakat (beşeriyetlerini) hissetmezler. Gözleri vardır fakat (maddi varlık olarak bir şey) görmezler. Kulakları vardır fakat (beşeri olarak söylenen sözleri) duymazlar.

Hatta daha da aşağıdadırlar yâni âlemlerin kemâli olan esfeli safilinden daha da ileriye gitmişlerdir. Bunlar (beşeriyetlerinden) gafil olanların ta kendileridir. Esfeli sâfilîn, aslında bütün ilâh-î mertebeleri bünyesinde

topladığından aynı zamanda âlâyı illiyyin'dir. Nefsimizle yaşadığımız zaman burası esfeli safilin olmaktadır.

﴿١٨٠﴾ وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا
الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾

(180) (Ve lillâhil esmâul husnâ fed'uhu bihâ ve zerûllezîne yulhidûne fî esmâihî, se yuczevne mâ kânû ya'melûn.)

"Oysa en güzel isimler Allah'ındır. Bundan dolayı Allah'a onlarla dua edin. Onun isimlerinde sapıklık eden mülhidleri (inkârcıları) terkedin. Onlar yakında yaptıklarının cezasını çecekler."

﴿١٨١﴾ وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾

(181) Ve mimmen hâlâknâ ummetun yehdûne bil hakkı ve bihî ya'dilûn.

"Yine bizim halkettiğimiz insânlardan öyle bir ümmet var ki, onlar hakka yol gösterirler ve o hakk ile adâleti yerine getirirler."

Burada zât ehli olan âriflerden bahsediliyor.

﴿١٨٢﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾

(182) (Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ se nestedricuhum min haysu lâ ya'lemûn.)

"Âyetlerimizi inkâr edenlere gelince, biz onları, bilemiyecekleri yönlerden derece derece düşüşe

Genişliğimiz'dir. Bunu Allah halketti bilmiyormusunuz diyor. Ve bunun böyle kalmayıp ecelinin geleceğini düşünmüyorlar mı.?

﴿١٨٦﴾ مَنْ يَضِلِّ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾

(186) (Men yudlilillâhu fe lâ hâdiye lehu, ve yezerûhum fî tugyânihim ya'mehûn.)

"Allah kimi saptırırsa onu yola getirecek bir kimse yoktur. O, onları kendi hâllerine bırakır ve kendi azgınlıkları içinde yuvarlanıp giderler."

(187) (Yes'elûneke anis sâ'ati eyyâne mursâhâ, kul innemâ ilmuhâ inde rabbî, lâ yucellîhâ li vaktihâ illâ huv, sekulet fîs semâvâti vel ard, lâ te'tikum illâ bagteten, yes'elûneke ke enneke hafiyyun anhâ, kul innemâ ilmuhâ indallâhi ve lâkinne ekseren nâsi lâ ya'lemûn.)

"Sana, ne zaman kopacak diye kıyamet vaktini soruyorlar. De ki; onun bilgisi yalnızca Rabbimin katındadır. Onu tam vaktinde koparacak olan O'ndan başkası değildir. Onun ağırlığına göklerde ve yerde dayanacak bir kimse yoktur. O size ansızın gelecektir. Sanki sen onu çok iyi biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki, onun bilgisi Allah katındadır. Fakat insânların çoğu bunu bilmezler."

Âdem (a.s.)'ın yeryüzünde görülmesi kıyametin ilk alâmetidir. Hz. Resûlullah (s.a.v) ın görev almasıyla bu kıyamet saati başladı. Efendimiz (s.a.v) ile o güne kadar gelmemiş olan Hâdî ismi faaliyete geçti, Hz. Resûlullah (s.a.v.) ise en büyük Mehdi olduğundan bu birinci Mehdi ile kıyamet zamanında ortaya çıkacak ikinci Mehdi arasındaki süre kıyamet süresidir. İlâhî kemâlat tamam olmadıkça kıyamet kopmaz. Hâdî isminin ve Allah

esmâsının zuhurunun ilk ortaya gelişi Hz. Resûlullah (s.a.v.) iledir ve bu sûre şu anda yaşanarak kemâlata doğru gitmektedir. Allah'ın zâtî zuhuru bütün âlemlerde kemâl ile açığa çıkmaya yol almaktadır.

﴿١٨٨﴾ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

(188) (Kul lâ emliku li nefsi nef'an ve lâ darran illâ mâsaallâh, ve lev kuntu a'lemul gaybe lesteksertu minel hayri ve mâ messeniyas sîu in ene illâ nezîrun ve beşîrun li kavmin yu'minûn.)

"De ki, ben kendi kendime Allah'ın dilediğinden başka ne bir menfâat elde etmeye, ne de bir zararı önlemeye malik değilim. Ben eğer gaybı bilseydim daha çok hayır yapardım ve kötülük denilen şey yanıma uğramazdı. Ben îman edecek bir kavme müjde veren ve uyaran bir peygamberden başka biri değilim."

﴿١٨٩﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّيْهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَوَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ آتَيْنَا صَالِحًا لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٨٩﴾

(189) (Huvellezî hâlakakum min nefsin vâhıdetin ve ceale minhâ zevcehâ li yeskune ileyhâ, fe lemmâ tegaşşâhâ hamelet hamlen hafîfen fe merret bihî, fe lemmâ eskalet deavâllâhe rabbehumâ lein âteytenâ

sâlihan le nekûnenne mineş şâkirîn.)

"Sizi bir tek nefisten halkeden, onunla sükûnet bulsun diye eşini de ondan halkeden Allah'tır. O, eşini kucaklayıp sarılınca (ona yaklaşınc), eşi hafif bir yük yüklendi (hâmîle kaldı). Bir müddet böyle geçti, derken yükü ağırlaştı. O vakit ikisi birden Rableri olan Allah'a şöyle dua ettiler: "Eğer bize sâlih bir evlat verirsen, biz muhakkak şükredenler den olacağız."

﴿١٩٠﴾ فَلَمَّا أَتِيَهُمَا صَالِحًا جَعَلَ لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا
أَتِيَهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٩٠﴾

(190) (Fe lemmâ âtâhumâ sâlihan cealâ lehu şurakâe fîmâ âtâhumâ, fe teâlâllâhu ammâ yuşrikûn.)

"Fakat Allah, kendilerine sâlih bir evlat verince, her ikisi de tuttular verdiği evlatlar üzerine ona ortak koşmaya başladılar. Allah, onların koştukları şirkten münezzehtir."

﴿١٩١﴾ أَيْشُرِكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٩١﴾

(191) (E yuşrikûne mâ lâ yahluku şey'en ve hum yuhlekûn.)

"Hiçbir şey halketmeyen ve kendileri halkedilmiş olan putları mı Allah'a ortak ediyorlar, ona eş koşuyorlar?"

﴿١٩٢﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

(192) (Ve lâ yestetîûne lehum nasran ve lâ enfusehum yansurûn.)

"Bu putlar, ne o tapınanlara, ne de kendi kendilerine yardım edebilirler."

﴿١٩٣﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ أَدَعَوْتُمُوهُمْ أَمْ أَنْتُمْ صَامِتُونَ ﴿١٩٣﴾

(193) (Ve in ted'ûhum ilel hudâ lâ yettebiûkum, sevâun aleykum e deavtumûhum em entum sâmitûn.)

"Eğer siz onları doğru yola çağırırsanız, size uymazlar. Onları ha çağırmışsınız, ha çağırmayıp susmuşsunuz, hiç fark etmez."

﴿١٩٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَلُكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٩٤﴾

(194) (İnnellezîne ted'ûne min dûnillâhi ibâdun emsâlukum fed'ûhum felyestecibû lekum in kuntum sâdikîn.)

"Allah'ı bırakıp taptıklarınız da tıpkı sizin gibi kullardır. Eğer iddianızda doğru iseniz haydi onları çağırın da size cevap versinler."

﴿١٩٥﴾ اَلْهَمَّ اَرْجُلٌ يَمْشُونَ بِهَا اَمْ لَهَا اَيْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَا اَمْ لَهَا اَعْيُنٌ يَبْصُرُونَ بِهَا اَمْ لَهَا اُذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ اَدْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُونِ فَلَا تُنْظَرُونَ ﴿١٩٥﴾

(195) (E lehum erculun yemşûne bihâ, em lehum eydin yabtışûne bihâ, em lehum a'yunun yubsırûne bihâ, em lehum âzânun yesmeûne bihâ, kulid'û

şurekâekum summe kîdûni fe lâ tunzîrûn.)

"Onların yürüyecek ayakları, tutacak elleri, görecek gözleri veya işitecek kulakları mı var? De ki: "Haydi çağırın o ortaklarınızı, sonra bana istediğiniz tuzağı kurun ve elinizden gelirse göz açtırmayın."

﴿١٩٦﴾ إِنَّ وَلِيَّ اللَّهِ الَّذِي نَزَلَ الْكِتَابُ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

(196) (İnne veliyyi allâhullezî nezzelel kitâbe ve huve yetevelles sâlihîn.)

"Zirâ benim velim, o kitâbı indiren Allah'tır. Ve O, sâlih kullarına sahip çıkar."

﴿١٩٧﴾ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ

(197) (Vellezîne ted'ûne min dûnihi lâ yestetiûne nasrakum ve lâ enfusehum yensurûn.)

"Sizin Allah'tan başka taptıklarınız ise ne size yardım edebilirler, ne de kendi kendilerine yardımları dokunur."

﴿١٩٨﴾ وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

(198) (Ve in ted'ûhum ilel hudâ lâ yesme'û, ve terâhum yenzurûne ileyke ve hum lâ yubsîrûn.)

"Siz onları doğru yola çağıracak olsanız da duymazlar." Onların sana baktıklarını görürsün, bakarlar, ama görmezler."

﴿١٩٩﴾ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

(199) (Huzil afve ve'mur bil urfi ve a'rıd anil câhilîn.)

"Sen yine de affa sarıl, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir."

﴿٢٠٠﴾ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢٠٠﴾

(200) (Ve immâ yenzeganneke mineş şeytânî nezgun festeiz billâhi, innehu semîun alîm.)

"Eğer şeytandan bir vesvese, bir gıcık gelirse hemen Allah'a sığın. Muhakkak ki, Allah hakkıyla işiten, kemâliyle bilendir."

﴿٢٠١﴾ إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ ﴿٢٠١﴾

(201) (İnnellezînettekav izâ messehum tâifun mineş şeytânî tezekkerû fe izâhum mubsırûn.)

"Allah'tan korkanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese iliştigi zaman, durup düşünürler de derhâl kendi bâsiretlerine sahib olurlar."

﴿٢٠٢﴾ وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ ﴿٢٠٢﴾

(202) (Ve ihvânuhum yemuddûnehum fîl gayyi summe lâ yuksirûn.)

"Şeytanların kardeşlerine gelince, onlar öbürlerini sapıklığa sürüklerler, sonra da yakalarını bırakmazlar."

﴿٢٠٣﴾ وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا
قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَاطٌ
مِّنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠٣﴾

(203) (Ve izâ lem te'tihim biâyetin kâlû lev lectebeytehâ, kul innemâ ettebiu mâ yûhâ ileyye min rabbî hâzâ besâiru min rabbikum ve huden ve rahmetun li kavmin yu'minûn.)

"Onlara (arzularına göre) bir âyet getirmediğin zaman, derleyip toptasaydın ya derler, sen de de ki; ben ancak Rabbimden bana ne vahyolunuyorsa ona uyarım, işte bütünüyle bu Kûr'ân, Rabbinizden gelen bâsiretlerdir (kalp gözünü açacak beyanlardır), îmân eden bir kavim için hidâyettir, rahmettir."

﴿٢٠٤﴾ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾

(204) (Ve izâ kur'ânu festemiû lehu ve ensitû leallekum turhamûn.)

"Kûr'ân okunduğu zaman, hemen susup onu dinleyin, umulur ki, rahmete nâil olursunuz."

﴿٢٠٥﴾ وَادْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُّونَ
الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ وَلَا تَكُنْ مِنَ
الْغَافِلِينَ ﴿٢٠٥﴾

(205) (Vezkur rabbeke fî nefsike tedarruan ve hîfeten ve dûnel cehri minel kavli bil guduvvi vel âsâli ve lâ tekun minel gâfilîn.)

"Sabah akşam demeden, kendi içinden, korkarak

ve yalvararak, alçak sesle Rabbini an ve gafillerden olma.”

﴿٢٠٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ
وَيَسْبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ﴿٢٠٧﴾

**(206) (İnnellezîne inde rabbike lâ yestekbirûne
an ibâdetihî ve yusebbihûnehu ve lehu yescudûn.)
(SECDE ÂYETİ)**

**"Zirâ Rabbinin katında olanlar, Allah'a kulluk
etmekten asla kibirlenmezler, O'nu tenzih eder,
şanını ulularlar ve yalnızca O'na secde ederler."**

Rabb'ımıza şükrederiz hamdolsun bu kitabımızı da ses
kayıtlarından yazı kayıtlarına da geçirmiş olduk.
Okuyabilenleri Cenâb-ı Hakk faydalandırsın İnşeaallah.

Gayret bizden muvaffakiyyet Hakk'tandır.

KAYNAKÇA

1. KÛR'ÂN VE HADÎS :

- 2. VEHB** : Hakk'ın hibe yoluyla verdiği ilim.
- 3. KESB** : Çalışılarak kazanılan ilim.
- 4. NAKİL** : Muhtelif eserlerden, Mesnevi'i şerif, İnsân-ı Kâmil, Fusûsu'l Hikem ve sohbetlerimizden müşahede ile toplanan ilim.

"DAHA EVVELCE ÇIKAN KİTAPLARIMIZ"

(Gönülden Esintiler)

- 1. Necdet Divanı:**
- 2. Hacc Divanı:**
- 3. İrfan Mektebi, Hakk Yolu'nun Seyr defteri:**
- 4. Lübb'ül Lübb Özün Özü,**(Osmanlıca'dan çeviri):
- 5. Salât- Namaz ve Ezan-ı muhammedi'de Bazı hakikatler: "İngilizce, İspanyolca"**
- 6. İslâm'da Mübarek Geceler, bayramlar ve Hakikatleri:**
- 7. İslâm, İmân, İhsân, İkân, (Cibril Hadîs'i):**
- 8. Tuhfetu'l Uşşâkiyye, (Osmanlıca'dan çeviri):**
- 9. Sûre-i Rahmân ve Rahmâniyyet:**
- 10. Kelime-i Tevhid, değişik yönleriyle:**
- 11. Vâhy ve Cebrâil:**
- 12. Terzi Baba (1) ve Necm Sûresi:**
- 13. (13) On üç ve Hakikat-i İlâhiyye:**
- 14. İrfan mektebi, "Hakk yolu"nun seyr defteri ve şerhi**
- 15. 6 Pey- (1) Hz. Âdem Safiyyullah (a.s.)**
- 16. Divân (3)**
- 17. Kevkeb. Kayan yıldızlar.**

18. Peygamberimizi rû'ya-da görmek.
19. Sûre-i Feth ve fethin hakikat-i.
20. Terzi Baba Umre (2009)
21. 6 Pey-(2) Hz. Nûh Neciyyullah: (a.s.)
22. Sûre-i Yûsuf ve dervişlik:
23. Değmez dosyası:
24. 6 Pey-(3) Hz. İbrâhîm Halîlûllah: (a.s.)
25. Köle ve incir dosyası:
26. Bir zuhûrât'ın düşündürdükleri:
27. Genç ve elmas dosyası:
28. Kûr'ân'da Tesbîh ve Zikr:
29. Karınca, Neml Sûresi:
30. Meryem Sûresi:
31. Kehf Sûresi:
32. İstişare dosyası:
33. Terzi Baba Umre dosyası: (2010)
34. Bakara dosyası:
35. Fâtiha Sûresi:
36. Bakara Sûresi:
37. Necm Sûresi:
38. İsrâ Sûresi:
39. Terzi Baba: (2)
40. Âl-i İmrân Sûresi:
41. İnci tezgâhı:
42. 4-Nisâ Sûresi:
43. 5-Mâide Sûresi:
44. 7-A'raf Sûresi:
45. 14-İbrâhîm Sûresi:
46. İngilizce, Salât-Namaz:
47. İspanyolca, Salât-Namaz:
48. Fransızca İrfan mektebi:
49. 36-Yâ'sîn, Sûresi:
50. 76-İnsân, Sûresi:
51. 81-Tekvir, Sûresi:
52. 89-Fecr, Sûresi:
53. Hazmi Tura:
54. 95-Tîn, Sûresi:
55. 28- Kasas, Sûresi:

56. İrfan-Mek-Şer-Fransızca-Baba:
57. Namaz Sûreleri:
58. Mirat-ül-İrfan-ve-şerhi:
59. 6 Pey-(4) Hz. Mûsâ Kelîlmullah: (a.s.)
60. 6 Pey-(5) Hz. İsâ Rûhullah: (a.s.)
61. 6 Pey-(6) Hz. Muhammed: (s.a.v.)
61. Bir ressam hikâyesi:
63. İnci mercan tezgâhı
64.Ölüm hakkında:

Mektuplar ve zuhuratlar serisi:

- 71- 12- Terzi Baba-(1)
72- 39- Terzi Baba-(2)

İnternet dosyaları-

- 73-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-3-
74-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-4-
75-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-5-
76-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-6-
77-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-7-
78-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-8-
79-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-9-
80-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-10-
81-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-11-
82-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-12-
83-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-13-
84-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-14-
85-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-15-
86-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-16-
87-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar-17-
88-Terzi-Baba-Mek-ve-zu-Ke-Kara-bi-dosyası-18-
89-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -19-
90-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -20-
91-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -21-
92-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -22-
93-Terzi-Baba-Mektuplar ve zuhuratlar -23-

NECDET ARDIÇ

Büro : Ertuğrul mah.
Hüseyin Pehlivan caddesi no. 29/4
Servet Apt.
59 100 Tekirdağ.

Ev : 100 yıl Mahallesi uğur Mumcu Cad.
Ata Kent sitesi A Blok kat 3 D. 13.
59 100 Tekirdağ

Tel (Büro) : (0282) 263 78 73
Faks : (0282) 263 78 73
Tel (ev) : (0282) 261 43 18
Cep : (0533) 774 39 37

Veb sayfası: Amerika: <<http://necdettardic.org/>>

Veb sayfası: Amerika: <www.necdettardic.info>

Veb sayfası: Almanya: <www.terzibaba.com>

Radyo adresi (form): <terzibaba13.com>

İnternet, MSN Adresi:

Necdet Ardıç <terzibaba13@hotmail.com>